

Bulletin advokacie

K trestnímu postihu šíření poplašné zprávy (nejen o koronaviru) • Kdy může dozorový státní zástupce zamítnout stížnost obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání • Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem • Problematické otázky zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvlastňovacího zákona •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Poskytování náhrad za újmy vyvolané krizovými opatřeními v průběhu koronavirové pandemie
– čtěte článek doc. JUDr. Filipa Melzera, Ph.D., LL.M., na str. 13-22

**COVID-19
A ČAK**
Čtěte
na str. 6-8 a 74.

MAESTOSA

EPAM 960.75.GLM

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte

na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísle je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamací při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 21. 4. 2020 v nákladu
17 050 výtisků.

Obálka: Shutterstock.com

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Vladimír Jirousek: **Velikonoční**..... 4

Aktuality

**Právo a Covid-19: vše podstatné denně aktuálně na stránkách
Advokátního deníku a webu ČAK** 6
Sdělení představenstva ČAK: advokátní mlčenlivost a „trasování“ Red. 8
**Důležité upozornění: pracoviště ČAK se stěhují z paláce Dunaj
do náhradních prostor** 9
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 10

z právní teorie a praxe

Články

**Poskytování náhrad za újmy vyvolané krizovými opatřeními
v průběhu koronavirové pandemie** Filip Melzer 13
K trestnímu postihu šíření poplašné zprávy (nejen o koronaviru)
Jiří Jelínek 23
**Kdy může dozorový státní zástupce zamítnout stížnost obviněného
proti usnesení o zahájení trestního stíhání** Jan Brázda 28
Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem
Bohumil Poláček 30
**Problematické otázky zrušení vyvlastnění dle části šesté
vyvlastňovacího zákona** Tomáš Grygar 33

Z judikatury

**NS: K vypořádání SJM rozhodnutím soudu při existenci dohody
o vypořádání SJM pro účely řízení o rozvod manželství
bez zjišťování příčin rozvratu manželství** 39
**ÚS: K porušení práva právnické osoby zvolit si svého obhájce
v trestním řízení** 44
**NSS: Vydání mobilního telefonu jako věci důležité
pro přestupkové řízení** 47
**Městský soud v Praze: Zadržení odměny advokáta
z finančních prostředků vymožených pro klienta** 51
SD EU: K evropskému zatýkacímu rozkazu 56
ESLP: K vyhoštění migrantů 57

Z odborné literatury

Irena Holcová a kolektiv: **Autorský zákon a předpisy související
(včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů). Komentář**
(Jiří Srstka) 59
Jiří Srstka a kol.: **Autorské právo a práva související** (Petr Čechák) 59
Jan Strakoš: **Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář**
(Pavína Kroupová) 60
Josef Černohlávek, Petr Doubrava: **Právní spory ve stavebnictví**
(Aleš Rozehnal) 61

Michal Štancl: Nakládání s majetkem státu (Petr Liška).....	62
Eva Ropková: Tschechisch für Recht/Právnická čeština (Alexander Dietz)	63

z advokacie

Z české advokacie

Elektronická evidence tržeb u advokáta – II. část Jiřina Procházková, Alena Wágner Dugová	65
Unie obhájců bilancuje rok 2019 Václav Vlk.....	70
Z kárné praxe Petra Vráblíková	71
Služby WI-ASS ČR jsou advokátům stále k dispozici Tereza Poláková	72

Z Evropy a ze světa

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	73
---	----

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Pandemie koronaviru přerušila vzdělávací činnost ČAK	74
---	----

Nakonec

Restauratér a ropucha Petr Hajn.....	76
Kresba Lubomíra Lichého	77
Víte, že... Stanislav Balík	77

Inhaltsverzeichnis	78
---------------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	79
--------------------------------------	----

Table of Contents	80
--------------------------------	----

ZIZLAVSKY > **25 let**

byznys a insolvence

příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Pokyny pro autory

Vážení,

jsme potěšeni vašim zájmem publikovat v Bulletinu advokacie! Prosíme vás v zájmu urychlení publikace o dodržení několika mála instrukcí:

Příspěvky posílejte redakci elektronicky ve formátu programu Microsoft Word (DOC), a to na adresu bulletin@cak.cz.

Formát

Formát zasláných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně (důležité pasáže) nebo kurzívou (citace, cizojazyčné, zejména latinské výrazy), v žádném případě nepište proložení, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky pod čarou a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word a „Poznámky pod čarou“. Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky či grafy v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Obsah

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu, optimální rozsah je do 30 000 znaků včetně mezer.

K odbornému článku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle vlastní bibliografické normy BA.

Vzory citací:

Kniha: J. Novák: Soukromé právo, C. H. Beck, Praha 2020, str. 120.

Časopis: J. Novák: Poznámky k soukromému právu, Bulletin advokacie č. 3/2020, str. 20.

Redakce přijímá články, které nebyly dosud publikovány a jsou původním autorským dílem, dostatečně odlišným od jiných příspěvků na stejné nebo podobné téma. Pokud autor nabízí rukopis současně více redakcím, je povinen redakci o této skutečnosti neprodleně informovat. Zjištění opaku může vést k ukončení recenzního řízení. Poskytnutím rukopisu bere autor na vědomí, že dílo před publikací musí projít úspěšně recenzním řízením, přičemž o jeho zařazení do recenzního řízení, jakož i o publikaci rozhodne šéfredaktor/ka.

Udělení souhlasu

Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách ČAK a v Advokátním deníku, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci monitoringu médií.

Korektury

Autorské korektury se provádí elektronicky po zalomení, e-mailem.

Ke každému příspěvku prosíme připojte:

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení a e-mail
- korespondenční adresu
- datum narození
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Daniel Lála

Druhy podílů v kapitálových společnostech

2020, brožované, 264 stran, cena 450 Kč, obj. číslo EPI121

Publikace má povahu příručky pro právní teorii a praxi. Zaměřuje se na analýzu možností, které při tvorbě druhů podílů (akcií) zákon o obchodních korporacích poskytuje. Autor posuzuje, které odlišnosti v právním postavení společníků založí samostatný druh podílu (akcie), rozebírá principy a limity tvorby druhů podílů (akcií) a rovněž analyzuje, jaké modifikace jednotlivých práv a povinností spojených s podílem (akcií) ze zákona jsou přípustné. Kromě toho se však zamýšlí i nad tím, která práva a povinnosti nad rámec zákonného standardu lze s podílem (akcií) spojit, a vytvořit tak druh podílu (akcie).

Tomáš Philippi

Zákon o realitním zprostředkování

2020, vázané v plátně, 160 stran, cena 690 Kč, obj. číslo BK78

Komentář přináší komplexní přehled nové právní úpravy realitního zprostředkování, a to nejen z pohledu teoretického výkladu, ale především se zaměřením na řešení praktických otázek jeho dopadu při poskytování realitních služeb. Publikace je určena pro všechny, kteří se zabývají problematikou realitního zprostředkování jak po právní stránce, tak zejména pro ty, kteří skutečně poskytují služby realitního zprostředkování; prostřednictvím komentáře budou mít k dispozici široký a podrobný přehled o právech a povinnostech, jež jim nová právní úprava přináší.

Pichrt/Koldinská/Morávek (eds.)

**Obrana pracovního práva. The Defence of Labour Law
Pocťa prof. JUDr. Miroslavu Bělinovi, CSc.**

2020, vázané, 624 stran, cena 690 Kč, obj. číslo BEP9

Profesor Miroslav Bělina celý svůj profesní život usiluje o rozvoj pracovního práva. Obor a jeho specifika trvale hájí na poli akademickém i legislativním. Touto knihou chce několik desítek domácích i zahraničních autorů vzdát hold dosavadnímu přínosu a významu profesora Běliny nejen pro obor pracovního práva. Editoři se chopili úctyhodného množství kvalitních příspěvků, které se k jejich výzvě sešly. Autoři statí reflektují mimo jiné mezinárodní kontext současné sociální ochrany a její budoucnosti.

Alexander J. Bělohávek

**Evropské a mezinárodní insolvenční řízení
Komentář k nařízení EP a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení**

2020, vázané, 1 568 stran, cena 2 390 Kč, obj. číslo M62

Předkládaný komentář je podáván v širším kontextu mezinárodních standardů použitelných na insolvenční řízení. Prozatím je nejrozsáhlejším komentářovým dílem, které bylo v Evropské unii vydáno. Již předchůdce nařízení EP a Rady (EU) 2015/848 ukázal, že problematika insolvenčního řízení je v Evropě pilířem, ale též politickým prubířským kamenem justiční spolupráce. Jde o jednu z právně i ekonomicky nejdůležitějších a zároveň nejsložitějších oblastí.

Vojtěch Příkopa

Restituce podle zákona o půdě

2020, brožované, 128 stran, cena 350 Kč, obj. číslo PP162

Publikace se věnuje restituční problematice v podobě převodů náhradních pozemků na oprávněné osoby podle zákona o půdě. Na ty mají restituenti nárok, není-li možné navrátit jim původní nemovitosti, o které přišli mezi lety 1948 až 1989. Přestože od přijetí zákona o půdě uplynulo téměř třicet let, proces uspokojení restitučních nároků stále není u konce. To je způsobeno zejména nedostatečnou právní úpravou a mnohdy negativním postojem státu. S ohledem na to převzala iniciativu moc soudní, v jejímž rámci byla vytvořena pro naše právní prostředí zcela ojedinelá oblast právních pravidel kompenzující nedostatky práva psaného. Právě analýzou této judikatury se z převážné části zabývá tato kniha.

Velikonoční...

Nouzový stav a velikonoční svátky. Bez ohledu na předepsanou absenci lidových veselí se jistě nic nemění na tom (pomín-li vjezd Ježíše do Jeruzaléma a čtvrteční poslední večeři), že Velký pátek zůstává Velkým pátkem, přitom pandemie zajistila, že nejen pro věřící křesťany, ale pro všechny vůbec, byl onen den nepochybně tím, čím má být, tj. „nejtišším dnem v roce a vytržením z běžného chodu světa, práce a obyčejů“.

Bílá sobota, počátek svátku vzkříšení Krista, připadla symbolicky na 11. dubna, tedy poslední den první fáze nouzového stavu. I když, jak víme, byl nouzový stav

prolongován, první náznaky vzkříšení společnosti tu jsou (např. můžeme nakupovat dětskou obuv, protože děti rostou...). V každém případě však předpokládám, že pokud se dle lidové tradice lidé už od Velkého pátku „omývali vodou nebo rosou“, mj. aby se chránili před nemocemi (!), tak tento lidový zvyk povětšinou dodrželi a o všech podstatných věcech budou uvažovat, rozhodovat a též diskutovat s chladnou hlavou.

V našem případě, tzn. v případě přístupu k výkonu advokacie, půjde prvořadě o to s chladnou hlavou plnit tu základní povinnost advokáta – všemi relevantními prostředky prosazovat a hájit oprávněné zájmy našich klientů.

Samozřejmě nepochybuji, že tak většina z nás a od rána do večera činí, a to bez ohledu na současnou situaci, bez mediálního humbuku, tím spíš pak s předpokladem reálného výsledku, opřené o odpovídající argumentaci a rozumný výklad souvisejícího právního režimu. Neboť jak známo, politik slibem nezarmoutí, advokát rozhodně ano!

Jistý kolega reagoval na můj článek „Život, zdraví, svoboda a čest“ (pozn. red. – publikovaný v Advokátním deníku 25. března 2020) v tom smyslu, že šlo o „logický apel na zdrženlivost a přiměřenost v této šílené době“. Lépe bych podstatu a záměr článku vystihl stěží. Na druhé straně nepochybuji, že symbol Velikonoc (po utrpení přichází vzkříšení) bude platit i pro tuto dobu a krizový stav bude pozvolna pomíjet a nakonec pomine. Je nepochybné, že zvláště tyto fáze si přímo vynutí, aby každý z nás byl náležitě orientován v nastalé či nastolované (specifické) právní situaci a dostatečně argumentačně vybaven pro erudované porady či následné zastupování klientů v případných a jistě nelehkých soudních sporech.

Úlohou Komory, která již nyní razantně reaguje na neadekvátní zásahy odůvodňované nouzovým stavem (např. zastavení exekucí), bude zejména vystupovat proti prolongaci takových opatření, jež byla vyvolána pouze a jenom dočasnou situací na poli veřejného zdraví. Ostatně zavedení tzv. „povodňové daně“ v advokátním tarifu a její stálé existence mj. v dobách extrémního sucha je dostatečně známé.

Nechci se zabývat událostmi a postupy, jež mají převážně politickou povahu (chaotická řešení a prohlášení, exhibice různých osob), na tomto místě nemíním polemizovat s rozsahem a obsahem restriktivních opatření (zákaz odjezdu na chaty a chalupy mi však nepřipadá rozumný), a už vůbec se necítím kompetentní hodnotit kupř. kvalitu epidemiologického plánu (konzultace s biologkou Soňou Pekovou bych ale doporučil).

K právní stránce věci však alespoň stručně: Relevance vyhlášení nouzového stavu dle ústavního zákona č. 110/98 Sb., o bezpečnosti ČR, je přinejmenším polemická. Osobně jsem toho názoru, že dikce čl. 6 odst. 1 citovaného zákona připouští toliko jeden výklad. Nelze však bez dalšího pominout argumentaci o nepřezkoumatelnosti takového rozhodnutí (Miroslav Mareš, Daniel Novák: Ústavní zákon o bezpečnosti České

republiky – Komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2019, čl. 12 až 17). Podrobnosti nouzového stavu specifikovalo rozhodnutí dle krizového zákona č. 240/2000 Sb., který, jak známo, upravuje v ustanovení § 36 náhradu škody. Podobnou úpravu však zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, na základě něhož bylo vydáno mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví, postrádá. V té souvislosti nyní často pokládaná řečnická otázka zní: Nebyla to právě špatně časovaná horlivost vůči rozhodnutí o vyhlášení nouzového stavu, která, v návaznosti na logickou medializaci, k vydání mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví, a tím i ke zjevnému zúžení budoucího „nárokového prostoru“ vedla?

Přitom soudní řešení podstatných souvisejících otázek, zda totiž opatření je či není opatřením krizovým, zda je či není rozhodnutím protizákonným, navozujícím stav dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, atd., jsou v nedohlednu. A to již nezmiňuji dosud neznámý dopad plošných či oborových státních dotací, jejichž význam v rozboru o škodní problematice důrazně připomíná docent Filip Melzer (pozn. red. – viz toto číslo BA na str. 13-22).

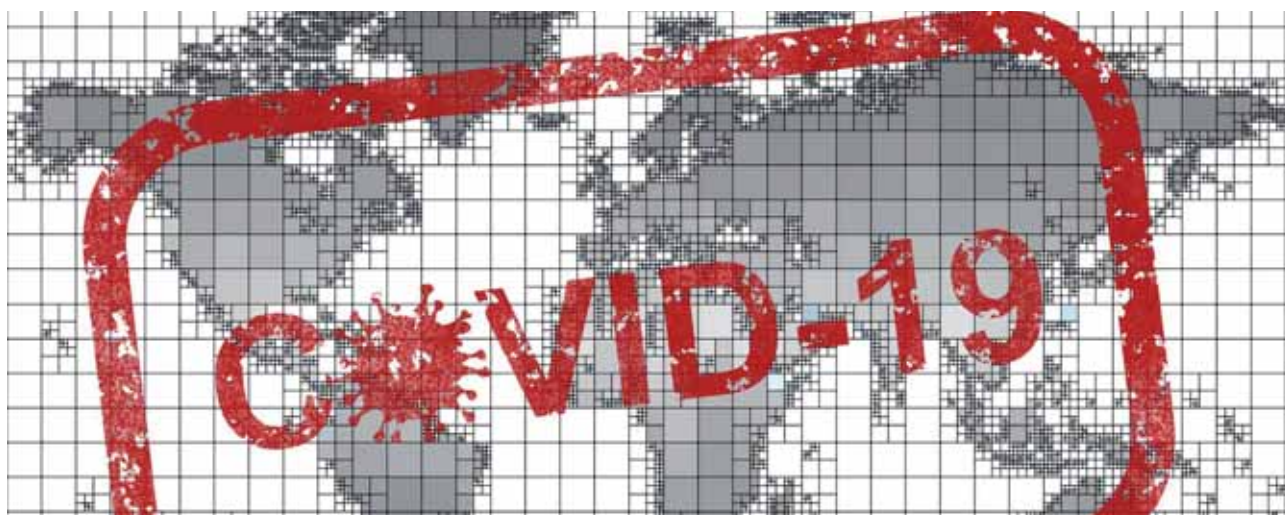
Samozřejmě že ve hře není pouze otázka náhrady škod, ba naopak, řada nastolených problémů má svým způsobem zásadní ústavní, resp. přímo státotvorný význam. A je nezbytné každý krok vlády či parlamentu analyticky podřazovat pod ústavní test proporcionality a brojit proti jakýmkoliv atakům vůči principům právního státu. Právě na tomto poli bylo vedení Komory mimořádně aktivní v poslední době, a to jak na domácí půdě, tak v Bruselu. V té souvislosti doporučuji sledovat příslušné informativní zprávy!

Celý úvodník jsem zahájil paralelou se symboly, jež mají kořeny v průběhu dávných oslav jednoho Pesachu. Dovolte, abych v závěru vyjádřil víru ve věčnou kontinuitu založenou systémem antického dramatu: kolize nastala, krize je, katarze musí přijít!

Na shledanou ve zdravých časech!

JUDr. VLADIMÍR JIROUSEK,
předseda České advokátní komory

Právo a Covid-19: vše podstatné denně aktuálně na Advokátním deníku a webu ČAK

Současná pandemie onemocnění Covid-19 zasáhla asi každou oblast našeho profesního i soukromého života. Denně se mění nejen počty nakažených, obětí a vyléčených, ale doslova vše, nehledě na právo. Bulletin advokacie jako tištěný časopis s měsíční periodicitou nemůže logicky v této hektické a stále se měnící době reagovat aktuálně na všechny objevující se otázky. A tak nyní posilují svoji roli elektronické komunikační kanály.

Advokátní deník

Advokátní deník, elektronické zpravodajsko-odborné médium České advokátní komory, které právě v tomto dramatickém čase oslavilo své první narozeniny, hned v prvních březnových dnech zřídilo speciální rubriku označenou COVID-19:

V ní jsou publikovány vedle aktuálních a denně se měnících informací i odborné příspěvky k právním otázkám spojeným s pandemií a souvisejícími opatřeními. Mnozí advokáti, advokátky, ale i celé kanceláře poskytují od prvních dnů cenné rady, návody a postupy, jakož i další různé „koronoporadny“, aby čtenáři Advokátního deníku, jimiž už zdaleka nejsou jen zástupci advokátního stavu, měli kompletní přehled. Vedle toho publikuje Advokátní deník i vysoce odborné materiály od předních českých uznávaných právníků, které jsou a zejména v blízké budoucnosti budou hojně prakticky využitelné, a již teď představují cenný studijní podklad.

Všem, kteří se zapojili, a stali se tak odbornými spoluautory Advokátního deníku, patří velké poděkování.

Webové stránky ČAK

Speciální banner Covid-19 naleznete i na webu České advokátní komory:

Zde jsou postupně zveřejňována **důležitá sdělení České advokátní komory**, ať již jde o informace ohledně výchovy, vzdělávání a advokátních zkoušek, informace o aktuálních úředních hodinách, o odvolání vydávání advokátních a koncipientských průkazů, o zapůjčování talárů na soudech nebo sdělení představenstva ČAK o povinnosti mlčenlivosti advokáta při tzv. „trasování“ během nouzového stavu (*jehož celé znění můžete číst na str. 8 tohoto čísla BA*).

Jelikož se informace mohou měnit bez ohledu na den či hodinu, doporučujeme sledovat jak webové stránky České advokátní komory www.cak.cz, tak Advokátní deník www.advokatenidenik.cz, případně oficiální twitterový účet ČAK, skutečně denně! Příslušní zaměstnanci Komory jsou všem advokátkám a advokátům rovněž k dispozici na svých telefonických a e-mailových kontaktech!

Help@cak.cz

Hned v prvních dnech pandemie byla také zřízena speciální e-mailová schránka help@cak.cz. Jejím prostřednictvím máte možnost obracet se na Komoru se svými advokátními dotazy v době pandemické krize. Nejčastější dotazy, které by mohly zajímat širší advokátní veřejnost, postupně publikuje na svých stránkách Advokátní deník a web Komory. V případě potřeby se neváhejte zeptat ani vy!

K nejčastějším dotazům patří tyto:

- **Bude se ošetrovné pro OSVČ z důvodu péče o nezletilé děti vztahovat i na advokátky/advokáty?**

Odpověď: Vláda ČR usnesením č. 262 z 19. března 2020 schválila finanční příspěvek – ošetrovné pro všechny osoby samostatně výdělečně činné. Tento příspěvek by tedy měl být poskytnut též advokátkám/advokátům, kteří splní podmínku v tomto usnesení stanovenou, tedy že na stejné dítě/děti nečerpá tento nebo jiný kompenzační příspěvek žádná jiná osoba. Ošetrovné pro OSVČ je vypláceno formou dotace Ministerstvem průmyslu a obchodu. Podmínky stanovuje Program podpory malých podniků postižených celosvětovým šířením onemocnění COVID-19 způsobeného virem SARS-CoV-19 „OŠETROVNÉ“ PRO OSVČ. Program vzala na vědomí vláda v rámci usnesení č. 311 ze dne 26. břez-

na 2020. Podpora je kompenzací ztráty z nemožnosti podnikat z důvodu šíření infekce COVID-19 pro OSVČ, jež pečuje o dítě/děti, které navštěvují školy i jiná dětská zařízení (v současné situaci uzavřené z důvodu šíření infekce COVID-19) a jsou mladší 13 let, nebo o další osoby uvedené v bodě 2. programu, přičemž OSVČ nemohla v důsledku těchto omezení vykonávat svoji podnikatelskou činnost jako OSVČ. **Žádost o citovanou podporu je možné podat elektronicky na webových stránkách MPO.**

- **Vzhledem k nouzovému stavu a omezení volného pohybu osob mám jako advokát méně práce. Volný časový prostor bych chtěl využít k pomoci firmám, jež ze stejného důvodu mají nedostatek pracovníků. Mohu se nechat dočasně zaměstnat na dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti?**

Odpověď: Práce advokáta na základě dohody konané mimo pracovní poměr není překážkou výkonu advokacie, a tedy důvodem pro jeho pozastavení. Je však důležité dbát na to, aby výkonem takovéto práce advokát neporušil své povinnosti vyplývající ze zákona o advokacii a stavovských předpisů, zejména etického kodexu. Neslučitelné s výkonem advokacie jsou tak veškeré činnosti, které snižují advokáta v očích veřejnosti, vzbuzují pochybnosti o jeho poctivosti nebo jinak poškozují jeho dobré jméno, jakož i dobré jméno, důstojnost a vážnost advokátního stavu.

- **Je cesta advokáta ke klientovi a zpět za účelem projednání jeho klientské věci výjimkou pro tohoto advokáta ze zákazu volného pohybu?**

Odpověď: Pokud jde o skutečně nezbytnou a neodkladnou schůzku s klientem, šlo by patrně o advokátovu cestu k výkonu podnikatelské nebo jiné obdobné činnosti ve smyslu článku I. písm. a) usnesení vlády č. 215 z 15. března 2020.

Poznámka: Tato odpověď platí v plném rozsahu i nadále dle článku I. bod 1. písm. a) mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví č. j. MZDR 12745/2020-1 z 23. března 2020 a č. j. MZDR 12745/2020-4 z 30. března 2020.

- **Je cesta klienta k advokátovi a zpět za účelem projednání jeho klientské věci výjimkou pro tohoto klienta ze zákazu volného pohybu?**

Odpověď: Pokud by navštívil klient advokáta v jeho kanceláři, tak by klient zřejmě porušil krizové opatření nařízené usnesením vlády č. 215 z 15. března 2020, pokud by tedy nešlo o cestu za účelem vyřízení neodkladných úředních záležitostí ve smyslu článku I. písm. f) tohoto usnesení.

Poznámka: Tato odpověď platí v plném rozsahu i nadále dle článku I. bod 1. písm. f) mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví č. j. MZDR 12745/2020-1 z 23. března 2020 a č. j. MZDR 12745/2020-4 z 30. března 2020.

Nic netrvá věčně (nothing lasts forever), a tak i my věříme, že optimistických zpráv bude už jen přibývat!

! Sdělení představenstva ČAK: advokátní mlčenlivost a „trasování“

Na Českou advokátní komoru se obrátili advokáti s dotazy, jak se, s ohledem na zákonnou povinnost mlčenlivosti, zachovat, budou-li v rámci tzv. inteligentní karantény požádáni o udělení souhlasu s „trasováním“, tedy s tím, aby pomocí údajů, které o mobilním telefonu advokáta eviduje příslušný mobilní operátor, byla zjištěna totožnost osob, jejichž mobilní telefon byl v blízkosti advokáta.

Z tohoto důvodu představenstvo České advokátní komory 30. 3. 2020 schválilo toto sdělení:

- 1. I za nouzového stavu a bez ohledu na krizová opatření vyhlášená usnesením vlády dle zák. č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů, nebo mimořádná opatření vyhlášená Ministerstvem zdravotnictví dle zák. č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, **zůstává obsah povinné mlčenlivosti advokáta, tak, jak ji stanoví § 21 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZA“), **nedotčen**. Týká se to i všech osob uvedených v § 21 odst. 9 ZA (dále jen „povinná osoba“).

- 2. Je zjevné, že § 21 ani jiné ustanovení ZA nepamatuje na zcela výjimečnou situaci, kdy nelze předem zajistit zachování zákonem předepsané formy zbavení povinnosti mlčenlivosti, a přitom může být naopak v zájmu klienta, aby advokát nebo jiná povinná osoba svoji povinnost mlčenlivosti porušila a uvedla jméno, případně jiný údaj, který umožní klienta kontaktovat a zjistit, zda není infikován virem SARS-CoV-2. Takovou situaci je konkrétně vyhlášení nouzového stavu v důsledku epidemie (pandemie) vyvolané virem SARS-CoV-2.

- 3. Jedním z nástrojů, které mají být orgány veřejné moci použity pro sběr informací ohledně nakažených nebo potenciálně nakažených osob, je tzv. trasování jakožto systém zachycování osob nakažených virem SARS-CoV-2, který u infikovaných zmapuje kontakty zpětně za pět dní podle údajů z mobilního telefonu. Využití systému předpokládá souhlas infikované osoby ke zjištění telefonních čísel přístrojů, které byly v posledních pěti dnech v blízkosti infikované osoby.

- 4. Je zjevné, že infikovanou osobou může být i advokát nebo jiná povinná osoba. V takovém případě nelze ani vyloučit, resp. je naopak dosti pravděpodobné, že mezi držitele telefonů, jejichž totožnost bude identifikována na základě

blízkosti k telefonu advokáta nebo jiné povinné osoby, může patřit i klient. A souhlasem se zjištěním těchto osob by advokát nebo jiná povinná osoba nepřímo sdělil informaci o klientovi, byť by z ničeho nemuselo být patrné, že blízkost telefonů souvisí s poskytováním právní služby.

- 5. Představenstvo České advokátní komory ponechává stranou právní otázku, zda souhlas se zjištěním, jaké telefonny se vyskytly v minulých dnech v blízkosti povinné osoby, je nebo není porušením povinné mlčenlivosti uložené § 21 ZA. Avšak **vzhledem k tomu, že požadavek souhlasu by byl uplatněn v době nouzového stavu ČR vyhlášeného na základě ústavního zák. č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zřetelně v souvislosti s preventivními**

opatřeními realizovanými proti šíření viru SARS-CoV-2, by i v případě, že by mělo jít o porušení povinné mlčenlivosti, takové jednání nemohlo být považováno za kárné provinění, neboť by ani nemohlo jít o závažné porušení povinnosti, a to zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že se tím sleduje jak zájem klienta, tak celospolečenský zájem na ochranu života a zdraví. Stejný

závěr potom platí i v případě, že advokát nebo jiná povinná osoba bude identifikován proto, že měl přijít do styku s nakaženým, a bude vyžadován obdobný souhlas se zjištěním těch, s nimiž přišel do styku.

- 6. I přes předchozí závěr by ale v mezích možností měl **advokát klienta informovat o tom, že bude takto identifikován**. A je také nezbytné, aby advokát zvážil, zdali z nějakého zcela výjimečného důvodu, kdy hrozící újma na straně klienta jednoznačně převyšuje ostatní chráněné zájmy, není nutné dát přednost ochraně skutečností zjištěných při poskytování právní služby, včetně totožnosti klienta.

- 7. Je-li povinnou osobou osoba uvedená v § 21 odst. 9 písm. a) ZA, je odpovědností advokáta, který poskytuje právní služby klientovi, jenž má být se souhlasem této jiné povinné osoby identifikován, aby zajistil, že bude o této skutečnosti informován.

- 8. Je-li povinnou osobou osoba uvedená v § 21 odst. 9 písm. b) ZA, přijme tajemník České advokátní komory takové opatření, aby byl o udělení souhlasu k trasování touto osobou informován.

- 9. Představenstvo České advokátní komory současně důrazně upozorňuje, že **toto sdělení se týká výhradně a jediné aktuální situace nouzového stavu a opatření proti šíření viru SARS-CoV-2 a rozhodně nemůže být per analogiam** či jakkoliv jinak aplikováno na jiné situace a jiné případy, kdy je řešena povinná mlčenlivost dle § 21 ZA.

✿ Red.

Důležité upozornění: pracoviště ČAK se stěhují z paláce Dunaj do náhradních prostor

Palác Dunaj, Národní 10, Praha 1

MATRIKA

VÝCHOVA
A VZDĚLÁVÁNÍ
KONTROLNÍ ODDĚLENÍ
KÁRNÉ ODDĚLENÍ

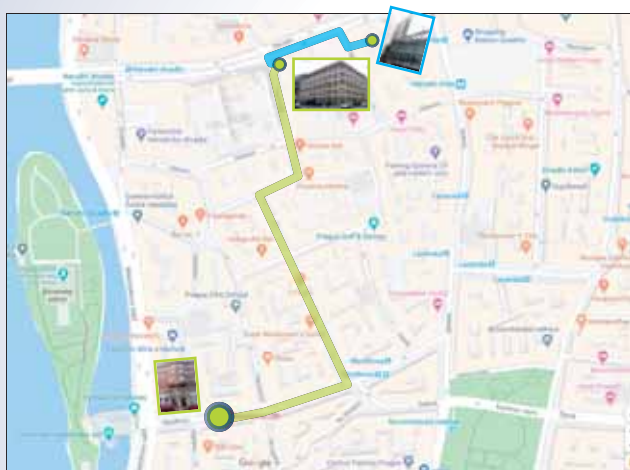
VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ
KONTROLNÍ ODDĚLENÍ
KÁRNÉ ODDĚLENÍ
Myslíkova 258/8, Praha 2

MATRIKA
Národní 16,
Praha 1,
budova
ve dvoře

Upozorňujeme všechny advokáty a advokátky i advokátní koncipienty a advokátní koncipientky, že v souvislosti s kompletní dlouhodobou rekonstrukcí paláce Dunaj v Praze se pracoviště České advokátní komory, která zde sídlí, budou na přelomu dubna a května 2020 stěhovat do náhradních prostor.

Od 5. 5. 2020 bude odbor matriky přestěhován do nádvorní budovy na adrese Národní 16, Praha 1.

V této souvislosti upozorňujeme, že historický matriční archiv bude od 1. 4. 2020 uzavřen po celou dobu trvání rekonstrukce.

Od 13. 5. 2020 bude odbor výchovy a vzdělávání, dále kontrolní oddělení i kárné oddělení přestěhovány na adresu Myslíkova 258/8, Praha 2.

Pozor, mění se i místo konání přednášek a seminářů pro advokáty a koncipienty, které se budou po dobu rekonstrukce, až to situace dovolí, konat rovněž na adrese Myslíkova 258/8, Praha 2.

Telefonické a e-mailové kontakty zůstávají beze změn.

§ Aktuálně v právu

Uzávěrka 9. 4. 2020

Z legislativy

Lex Covid

Sněmovna schválila dne 9. dubna 2020, a to zrychleně ve stavu legislativní nouze, vládní návrh zákona, který umožňuje prominout zmeškané lhůty v soudních řízeních či mění podmínky oddlužení a exekucí, tzv. Lex Covid. Návrh má zmírnit dopady epidemie koronaviru na účastníky řízení, poškozené, právnické osoby i na oběti trestných činů. Podle zákona podnikatelé v přechodných hospodářských potížích na sebe nebudou muset bez zbytečného odkladu podat insolvenční návrh. Do konce června budou pozastaveny až na výjimky exekuce movitých věcí i nemovitostí. Soudy budou moci promíjet i ty procesní lhůty, u nichž to nynější předpisy vylučují, například pro podání dovolání, kasační stížnosti a další. Prodlouží se také lhůta pro prodání řádné účetní závěrky obchodní korporace. Česká advokátní komora se k návrhu vyjádřila mimo připomínkové řízení a podala svá doporučení, aktuálně sledujte v Advokátním deníku.

Ochrana nájemníků

Nájemníci bez příjmů nebudou moci dostat výpověď z bytu kvůli tomu, že v důsledku epidemie koronaviru nebudou schopni nejdéle do konce července platit nájemné. Dlužné nájemné ale budou muset splatit do konce letošního roku. Sněmovna to schválila dne 8. dubna 2020, a to zrychleně ve stavu legislativní nouze. Stejně tak společnosti a podnikatelé, jsou-li v nájmu a kvůli vládním opatřením proti epidemii koronaviru museli zavřít své provozy, budou moci požádat o odklad nájmu za období od 12. března do 30. června. Na uhrazení splátek budou mít čas do konce letošního roku. Česká advokátní komora se k návrhu vyjádřila mimo připomínkové řízení a podala svá doporučení, aktuálně sledujte v Advokátním deníku.

Kurzarbeit

Vláda schválila dne 31. března 2020 pravidla tzv. kurzarbeitu. Stát bude vyplácet dva druhy příspěvků na mzdy za období od 12. března 2020 do konce dubna. Stát poskytne 80 procent náhrady mzdy lidí v karanténě a mzdy pracovníků uzavřených provozů, a to do výše 39 000 korun. U omezení výroby kvůli výpadku pracovníků, surovin či poklesu poptávky to bude 60 procent, a to do 29 000 korun. Podpora se stanoví ze superhrubé mzdy. Podporu je možné získat za období od 12. března, kdy začal platit nouzový stav. Program má zatím trvat do konce dubna. Podrobnosti čtěte v Advokátním deníku.

Novela zákona o ČNB

Česká národní banka bude mít zřejmě širší možnosti obchodování na finančních trzích. Bude moci obchodovat s cennými papíry s delší splatností a s více institucemi

na finančních trzích a nakupovat více například státní dluhopisy. Počítá s tím vládní novela zákona o ČNB, kterou dne 8. dubna 2020 ve stavu legislativní nouze schválila sněmovna. Proti původnímu vládnímu plánu však poslanci omezili toto rozšíření časově, a to do konce příštího roku. Schválená změna neumožňuje centrální bance nakupovat státní dluhopisy na primárním trhu. V současnosti může ČNB obchodovat pouze s nástroji se splatností do jednoho roku, a to pouze s bankami nebo spořitelny a úvěrními družstvy. Schválení novely toto omezení ruší.

Digitalizace notářských činností

Skupina poslanců navrhla, aby notáři mohli provádět část zápisů v elektronické podobě. Možnost by se od příštího roku týkala zejména právních aktů firem. Výhradně v listinné podobě by byly zatím zachovány dědické a rodinné záležitosti. Novela notářského řádu navazuje na zákon o právu na digitální služby, díky kterému mají lidé získat právo řešit úřední věci výhradně elektronicky. Elektronické zápisy by podle předkladatelů zásadně zlepšily podnikatelské prostředí, a to zejména v případě rozhodnutí orgánů společností a zápisů do veřejných rejstříků. Bude tak například možné zakládat společnost s ručením omezeným online bez fyzické přítomnosti osoby u notáře, a to při zachování ověření totožnosti, zjištění vůle zakladatele i zákonnosti názvu společnosti.

Legislativu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Z judikatury

ÚS k podmínkám efektivního fungování justice

Nezávislost soudců je systémová a zcela nezbytná podmínka efektivního fungování justice, nikoliv výraz intelektuální nadřazenosti soudců. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 18. března 2020, sp. zn. II. ÚS 4029/19, platí, že akceptace a legitimita soudů v podmínkách právního státu nemůže být primárně založena na jejich mocenském působení, nýbrž na přesvědčivosti argumentace. Nezávislost a nestrannost soudů a soudců by proto neměla být vykládána tak, že se soudci nemají nechat „ovlivňovat“ jinými právními názory, nýbrž že předložené (alternativní) názory, pokud se s nimi neztotožní, mají co nejpřesvědčivěji vyvrátit, tedy překonat vlastní a kvalitnější argumentaci. Zmiňovaná nezávislost soudců představuje pojistku proti jejich nepřijatelnému ovlivňování ze strany jiných mocenských složek a také rozličných soukromých zájmů. Určitě však nemá být interpretována jako možnost soudců zcela ignorovat odlišné právní názory, které předestře účastník řízení. Jednodu-

še vyjádřeno, nezávislost soudců je systémová a zcela nezbytná podmínka efektivního fungování justice, nikoliv výraz intelektuální nadřazenosti soudců.

ÚS k ochranným opatřením

I když chovanec odmítá léčebné terapie, může zpochybnit správnost své diagnózy. Z nálezu Ústavního soudu ze dne 17. března 2020, sp. zn. IV. ÚS 2877/19, vyplývá, že přezkoumává-li se v trestním řízení nutnost trvání ústavní formy ochranného opatření, je třeba z hlediska dokazování rozlišovat, zda dotčená osoba (chovanec) zpochybňuje správnost původní diagnózy, jako základu pro nařízení ochranného opatření, jako celek (*ex tunc*), anebo zda zpochybňuje nutnost jeho dalšího trvání v důsledku probíhající terapie (*ex nunc*); skutečnost, že chovanec odmítá podstupovat léčebné procedury, však nemůže být právní ani faktickou překážkou pro to, aby mu byla odpírána možnost zpochybnovat správnost původní diagnózy. Nelze-li provést potřebná „ověřovací“ vyšetření bezodkladně v rámci zabezpečovací detence, je třeba přesunout chovance do zařízení, kde bude možné takové vyšetření provést. Opačný postup je v rozporu s čl. 8 odst. 2 ve spojení s čl. 36 odst. 1 a 4 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod. Je-li však takové pochybení zjištěno v řízení před Ústavním soudem, který současně zruší napadená rozhodnutí obecných soudů v takové věci, není již třeba postupovat podle § 82 odst. 3 písm. b) zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, když postačí tzv. akademický výrok konstatující zásah do uvedených základních práv dotčené osoby.

NSS se vyjádřil k odloženým volbám

Nejvyšší správní soud obdržel v prosinci loňského roku návrh vlády na pozastavení činnosti politického hnutí LIST JAROMÍRA SOUKUPA. S ohledem na úmrtí předsedy Senátu Jaroslava Kubery vyhlásil prezident na 27. a 28. března 2020 doplňovací volby na Teplicku. Ve chvíli vyhlášení voleb počala běžet ochranná doba, v níž nemůže Nejvyšší správní soud o návrhu vlády na pozastavení činnosti politické strany rozhodnout. Mimořádně nezvyklá situace ale nastala v okamžiku, kdy se doplňovací volby neuskutečnily, protože vláda v rámci nouzového stavu svým usnesením o přijetí krizového opatření č. 218 ze dne 15. března 2020, vyhlášeným pod č. 88/2020 Sb., rozhodla o odložení voleb. To soudci senátu ve věcech volebních Nejvyššího správního soudu považují za nezákonné a nedemokratické. Vláda podle rozhodnutí senátu NSS ve věcech volebních přijetím usnesení o odložení hlasování v doplňovacích volbách do Senátu jednala mimo svou pravomoc i působnost, a proto je tento akt natolik vadný, až je nicotný. I přesto, že volby neproběhly, Nejvyšší správní soud řízení o návrhu na pozastavení činnosti LISTU JAROMÍRA SOUKUPA přerušil. Dne 1. dubna 2020 vpoledne Ministerstvo vnitra uvedlo, že připraví speciální zákon pro odklad doplňovacích voleb do Senátu na Teplicku.

Judikaturu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

SD EU: k odmítání uprchlických kvót

Podle rozsudku Soudního dvora EU ve spojených věcech C-715/17, C-718/17 a C-719/17, *Komise v. Polsko, Maďarsko a Česká republika*, dne 2. dubna 2020 SD EU konstatoval, že Polsko, Maďarsko a Česká republika tím, že odmítly postupovat v souladu s dočasným mechanismem relokace žadatelů o mezinárodní ochranu, nesplnily povinnosti, které pro ně vyplývaly z unijního práva. Tyto členské státy se nemohou dovolávat ani své odpovědnosti v oblasti udržování veřejného pořádku a ochrany vnitřní bezpečnosti, ani údajné nefunkčnosti relokačního mechanismu, aby se vyhnuly jeho uplatňování.

SD EU: k vydávání státních příslušníků zemí mimo EU třetím stranám

V rozsudku Soudního dvora EU ve věci C-897/19 PPU ze dne 2. dubna 2020 Velký senát SD EU konstatoval, že pokud členský stát musí rozhodnout o žádosti o vydání od třetí země týkající se státního příslušníka státu Evropského sdružení volného obchodu, který je smluvní stranou dohody o Evropském hospodářském prostoru, musí ověřit, že tento státní příslušník nebude vystaven trestu smrti, mučení nebo jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

✦ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.

ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

zásadní změny ZOK od ledna 2021

- 600 změn a doplnění ZOK
- aktualizovaný rejstřík k ZOK
- novelizovaný zákon o přeměnách
- zákon o evropské společnosti

Sagit

objednávejte na www.zok.sagit.cz

inzerce

SLAVÍME 1. ROK EXISTENCE!

ADVOKÁTNÍ ONLINE DENÍK

- váš nový zpravodaj v PC i telefonu

**DÍKY ADVOKÁTNÍMU DENÍKU VÁM NEUNIKNE NIC AKTUÁLNÍHO
A PODSTATNÉHO NEJEN Z ADVOKACIE, ALE I Z CELÉHO SVĚTA PRÁVA**

**JE TO I VÁŠ DENÍK,
UVÍTÁME VAŠE ČLÁNKY, NÁZORY,
POZVÁNKY, TIPY A PODNĚTY!
PIŠTE NA ADVOKATNIDENIK@CAK.CZ**

**ZAŘAĎTE SI NAŠE STRÁNKY WWW.ADVOKATNIDENIK.CZ
MEZI SVÉ OBLÍBENÉ ZÁLOŽKY!**

Poskytování náhrad za újmy vyvolané krizovými opatřeními v průběhu koronavirové pandemie

Ekonomické důsledky probíhající pandemie onemocnění COVID 19 budou obrovské. V tomto příspěvku bych chtěl nastínit obrysy možného právního řešení prostřednictvím náhrady škody a vůbec problémů, které vyvolává právní úprava poskytování náhrad podle krizového zákona. Je však jasné, že se vyskytuje i řada dalších, na které tento článek nereaguje. Jejich zpracování je dalším úkolem, který na nás nepochybně v blízké budoucnosti ještě čeká.

Doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.,

působí jako advokát, na Katedře soukromého práva a civilního procesu PF UP v Olomouci a jako předseda České a slovenské společnosti pro deliktní právo a příbuzné obory.

I. Úvod

Vláda vyhlásila dne 12. 3. 2020 pro území České republiky od 14 hodin téhož dne nouzový stav podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. V návaznosti na to přijala několik krizových opatření podle § 5 a 6 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (dále jen „krizový zákon“, případně „kriz. zák.“), která podstatně omezila výkon některých práv (např. omezení volného pohybu osob, zákaz vymezeného maloobchodního prodeje a „prodeje“ služeb). Krizová opatření začaly vydávat i orgány krajů.

Je zcela zřejmé, že těmito opatřeními mohla dotčeným subjektům vzniknout škoda. Úkolem právníků je analyzovat právní důsledky této situace. Ve vztahu k vzniklým škodám je proto zcela namístě podívat se, zda jsou tyto škody nahraditelné, a pokud ano, pak za jakých podmínek.

Vzhledem k tomu, že jde o situaci zcela novou a velmi nepřehlednou, lze v této době nabídnout jen několik prvních poznámek, které ilustrují obrysy problémů, s nimiž se budeme v následující době při řešení právních důsledků probíhající situace potýkat.

Právo na náhradu za újmy způsobené krizovými opatřeními upravuje krizový zákon. Tato úprava je v určitých aspektech

speciální a použije se přednostně před odpovídající úpravou obecnou. Obecnou úpravou zde je zejména regulace obsažená v § 1037 až 1039 o. z., případně § 3014 o. z.

Obtížnější je vymezení vztahu k zákonu č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Oba zákony totiž dopadají na odlišné situace. Zákon č. 82/1998 Sb. zásadně předpokládá nesprávný, tj. protiprávní výkon veřejné moci (nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup). V určitých případech se sice poskytuje i náhrada bez nutnosti pochybení, např. při odpovědnosti za výkon vazby, trestu nebo jen za trestní stíhání, které bylo následně zastaveno, jestliže byl obžalovaný obžaloby zproštěn, toto jsou však jen velmi omezené výjimky. Zásadně je předpokladem aplikace zákona č. 82/1998 Sb. **nesprávný výkon veřejné moci**. Naproti tomu **odpovědnost podle krizového zákona pochybení při jednání veřejné moci nijak nepředpokládá** (viz níže). To ospravedlňuje některé přísnější podmínky krizového zákona, např. relativně krátké lhůty pro uplatnění nároku. Pokud by však v konkrétním případě i při aplikaci krizového zákona došlo k protiprávnímu postupu státu a byly by naplněny i předpoklady zák. č. 82/1998 Sb., tak není důvod, proč by poškozený subjekt nemohl uplatnit své právo i podle tohoto zákona. **Spíše lze tedy vycházet z tzv. konkurence nároků, tj. že právo na náhradu škody lze opřít o kterýkoli z těchto zákonů, pokud budou naplněny jeho předpoklady.** Samozřejmě, pokud by se jednalo o náhradu jedné škody, lze žádat o náhradu pouze jednou.

Je však třeba uvést, že soudní judikatura hovoří ve vztahu k zákonu č. 82/1998 Sb. o speciální normě.¹ Není však zcela

¹ Rozsudek NS ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1649/2007, R 10/2010; stejně i rozsudek NS ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3798/2007,

jasné, zda tím chce vyjádřit skutečnou specialitu nebo jen skutečnost, že se náhrada škody spojená s řádným výkonem veřejné moci při řešení krizové situace řeší podle krizového zákona, a nikoli podle zák. č. 82/1998 Sb.

Sám krizový zákon upravuje právo na náhradu v § 35 a 36. Náhrada škody ve vlastním smyslu je upravena v § 36. Vzhledem k tomu, že se obě situace poněkud liší, je o nich pojednáno odděleně (viz níže sub III a IV).

II. Proces přijetí krizového zákona

V průběhu projednávání krizového zákona se kromě jiného podstatně změnila i úprava poskytování náhrad. Uvědomění si právě těchto změn může pomoci při řešení některých výkladových otázek, které právní úprava krizového zákona přináší.

Současnému § 35 a 36 kriz. zák. odpovídaly § 53 a 54 vládního návrhu.² Zásadně odlišná od přijatého znění však byla jen navržená úprava náhrady škody (§ 54 vládního návrhu). Odstavec 1 tohoto ustanovení odpovídal s malými změnami současnému § 36 kriz. zák. Důležité bylo, že předpoklady odpovědnosti dále konkretizovaly odst. 2 a 3. První odstavce tedy nebyl samostatným základem právního nároku na náhradu škody, nýbrž pravděpodobně bylo třeba, aby se jednalo o některý z případů, které uvádějí tyto další dva odstavce. Podle nich se přiznávala náhrada škody v těchto případech:

„(2) Peněžní náhrada se poskytne právníkům a fyzickým osobám, které utrpěly škodu při

a) činnosti orgánů provádějících krizová opatření a záchraně a likvidační práce,

b) uložení poskytnutí věcných prostředků,

c) činnostech uvedených v § 48 odst. 3 písm. f).

(3) Peněžní náhrada se dále poskytne fyzickým osobám, které při výkonu uložené pracovní povinnosti, pracovní výpomoci, osobní pomoci nebo dobrovolné pomoci vykonané v rámci organizované činnosti utrpěly škodu či újmu na zdraví nebo majetku. V případě úmrtí se peněžní náhrada poskytne dědicům.“

Není přitom zcela jasné, co se minilo v citovaném odst. 2

R 74/2010. S řešením vycházejícím z konkurence nároků však spíše koresponduje závěr obsažený v usnesení NS ze dne 27. 5. 2016, sp. zn. 25 Cdo 1422/2016, podle kterého není řízení o náhradu škody podle krizového zákona osvobozeno od soudních poplatků, a to na rozdíl od řízení o náhradě škody podle zák. č. 82/1998 Sb. Důvodem tohoto osvobození je totiž právě to, že tato odpovědnost je založena na nezákonném výkonu veřejné moci; s tím by bylo nekonzistentní, pokud by byl žalobce při nezákonném výkonu veřejné moci při řešení krizového stavu nucen postupovat jen podle krizového zákona, a to i bez příslušného osvobození od soudních poplatků.

2 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, sněmovní tisk č. 447, III. volební období, 1999.

3 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, sněmovní tisk č. 447/1, III. volební období, 1999.

4 Tato úprava obsahově odpovídá § 29 zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchraném systému.

5 Pojem věcný prostředek vymezuje § 2 písm. f) kriz. zák. jako movitou nebo nemovitou věc nebo poskytovanou službu, pokud tuto věc nebo službu lze využít při řešení krizové situace.

6 Pojem pracovní povinnost vymezuje § 2 písm. d) kriz. zák. jako povinnost fyzické osoby vykonávat po nezbytně nutnou dobu určenou práci, která je nutná pro řešení krizové situace a kterou je tato osoba povinna konat v místě určeném orgánem krizového řízení.

7 Pojem pracovní výpomoc vymezuje § 2 písm. e) kriz. zák. jako povinnost fyzických osob vykonávat jednorázové a mimořádné úkoly nezbytné pro řešení krizové situace, které jsou povinny konat v místě určeném orgánem krizového řízení.

písm. a) vládního návrhu, který hovoří o škodě utpěně při činnosti orgánů provádějících krizová opatření. Zda jde o faktickou činnost prováděnou na základě krizového opatření nebo zda tato činnost zahrnuje již jen samotné vydání krizového opatření. V každém případě tato ustanovení již platné znění neobsahuje. Jejich vypuštěním se tak z odst. 1 stala svébytná skutková podstata náhrada škody, u které je již nyní jisté, že k právu na náhradu škody postačuje pouhá kauzalita s krizovým opatřením (k tomu viz níže).

Navržená úprava byla v průběhu projednávání změněna do následně přijaté podoby, a to prostřednictvím komplexního pozměňovacího návrhu Výboru pro obranu a bezpečnost.³ K tomuto komplexnímu pozměňovacímu návrhu není připojena žádná důvodová zpráva, a proto tím i chybí jakýkoli podklad o záměru historického zákonodárce.

Bohužel je třeba konstatovat, že (i v důsledku této změny) díkce krizového zákona neodpovídá občanskoprávní terminologii, a již vůbec ne terminologii nového občanského práva, což velmi znesnadňuje jeho aplikaci.

Za pozornost též stojí, že tato úprava odpovídá § 29 a 30 zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchraném systému, kde však zůstala v podobě odpovídající vládnímu návrhu.

III. Náhrada za omezení práva nebo povinného vykonání práce podle § 35 kriz. zák.

1. Předpoklady a povaha práva na náhradu podle § 35 kriz. zák.

První případ upravující náhradu je normován v § 35 kriz. zák.⁴ a je označen jako „Náhrada za omezení vlastnického práva, poskytnutí věcných prostředků⁵ a vykonání pracovní povinnosti⁶ a pracovní výpomocí“.⁷ Toto ustanovení míří na konkrétní individuální omezení práv, které bylo uloženo konkrétnímu individuálnímu subjektu. Za toto omezení přiznává toto ustanovení dotčenému subjektu peněžní náhradu.

Jde tedy např. o případy, kdy jsou v krizové situaci zaba-veny potřebné zdravotnické pomůcky, je použito vozidlo patřící soukromé osobě nebo je použita nemovitost, kterou nemůže užívat její nájemce, který je k tomu jinak oprávněn, atd. Důležité však je, že tato náhrada je **náhradou za samotné omezení práva nebo povinné vykonání práce, nezahrnuje již následné škody**, které z tohoto omezení nebo povinnosti mohou dále vzniknout. Tyto škody je třeba nahradit podle § 36.

Jak potvrzuje i systematika zákona, **nemá toto právo povahu práva na náhradu škody, nýbrž se jedná o náhradu za omezení vlastnického práva** ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny, resp. náhradu spojenou s podrobením k nuceným pracím nebo službám ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. d) Listiny. Praktický význam má tento závěr např. pro běh promlčecích lhůt, které se neřídí zvláštními pravidly o promlčení práva na náhradu škody (§ 620, 636).

Tato regulace je zvláštní úpravou vůči obecným pravidlům upraveným dříve v § 128 obč. zák. č. 40/1964 Sb., v současnosti pak v § 1037 až 1039 o. z., do určité míry i vůči úpravě § 3014 o. z. Také tato pravidla míří na náhradu za omezení vlastnického práva ve prospěch jiného v situaci nouze, resp. v naléhavém veřejném zájmu.

2. Lhůta pro uplatnění práva podle § 35 odst. 1 kriz. zák.

Podle § 35 odst. 1 věty druhé kriz. zák. se peněžní náhrada vyplácí do 6 měsíců od ukončení nebo zrušení krizového stavu, v jehož důsledku vznikl nárok na peněžní náhradu. Díkce tohoto ustanovení není zcela jasná. Rozumný smysl však tato úprava dává, pokud ji budeme považovat za určení splatnosti práva na náhradu.⁸

Jde o lhůtu k plnění, konkrétně stanovenou ve prospěch dlužníka (§ 1962 odst. 2 o. z.). Stát se jako dlužník dostává do prodlení až uplynutím šestiměsíční lhůty. Vzhledem k tomu, že k zásahu do práva dochází s vědomím orgánu krizového řízení, který dokonce o tom vydává potvrzení (srov. § 29 odst. 5, § 31 odst. 6 kriz. zák.), je mu též zřejmé, že bude muset za tento zásah poskytnout náhradu, a proto (např. na rozdíl od práva na náhradu škody podle § 36 kriz. zák.) nemusí být právo na náhradu ve stanovené lhůtě zvláště uplatněno.

Právo na náhradu tedy vzniká již samotným omezením vlastnického práva, poskytnutím věcných prostředků, vykonáním pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci. Splatnost je tímto ustanovením určena posledním dnem uvedené šestiměsíční lhůty. Tento den je určující i pro počátek běhu promlčecí lhůty.

3. Náhrada za omezení výkonu vlastnického práva k nemovitosti (§ 35 odst. 2 kriz. zák.)

Zvláště je upravena náhrada za omezení výkonu vlastnického práva k nemovitosti, která se poskytuje v odpovídající míře podle občanského zákoníku (§ 35 odst. 2 kriz. zák.). Smysl tohoto ustanovení není zcela zřejmý. Výše náhrady podle § 35 kriz. zák. a podle § 1039 o. z. totiž bude stejná. Ustanovení je tedy spíše jen nadbytečným opakováním toho, co platí i bez této úpravy.

4. Povinný subjekt

Jako subjekt, který je povinen „vyplatit náhradu“, zákon označuje ten orgán krizového řízení, který o omezení práva nebo uložení povinnosti rozhodl (§ 35 odst. 1 věta druhá kriz. zák.). V daném případě by tak tímto orgánem byla vláda, případně orgán kraje. Z občanskoprávního hlediska však nemůže vzniknout odpovědnost k náhradě vládě nebo orgánu kraje, protože nejde o právní subjekt, nýbrž o orgán státu, resp. kraje; ať tyto jsou právním subjektem.

Z uvedeného by se tak mohlo zdát, že povinným subjektem mohou být právě ty subjekty (stát, kraj), jejichž orgán jednal jako orgán krizového řízení. Spíše je však namístě analogická aplikace § 36 odst. 1 kriz. zák., podle kterého je odpovědným subjektem stát, tj. Česká republika. Nedává totiž dobrý smysl, aby povinnost k náhradě podle obou ustanovení měl jiný subjekt podle § 35 kriz. zák. na straně jedné a podle § 36 kriz. zák. na straně druhé. Často totiž bude se zásahem do práv, za který se poskytuje náhrada podle § 35 kriz. zák., spojen i vznik škody, za kterou se bude poskytovat náhrada podle § 36 kriz. zák. Např. za dočasné zabavení automobilu nutného k provádění záchranných činností se poskytuje náhrada podle § 36 kriz. zák., pokud tím však dotčenému subjektu vznikne další škoda, např. v podobě ušlého zisku, náleží mu právo na náhradu podle § 36 kriz. zák.

Ustanovení § 35 odst. 1 věta druhá tak spíše než určení subjektu odpovědného za škodu obsahuje **stanovení místa, kde fakticky má být mimosoudně nárok uplatněn a které má na účet státu jako dlužníka tuto náhradu fakticky vyplácet.** Na rozdíl od odpovědnosti za škodu (§ 36 kriz. zák.) zde však mimosoudní uplatnění není podmínkou uplatnitelnosti práva u soudu.

V dalším, zejména ohledně soudního uplatnění nároku, lze pak odkázat na níže uvedené k určení odpovědného subjektu k náhradě škody podle § 36 kriz. zák.

5. Výše náhrady

Určení výše náhrady konkretizuje § 35 odst. 3 kriz. zák. Podle tohoto ustanovení se stanoví náhrada za vykonání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo dobrovolné pomoci, u nichž nelze určit výši náhrady dohodou nebo postupem podle zvláštních právních předpisů, ve výši, která odpovídá obvyklé mzdě za stejné či podobné práce. Při stanovení náhrady za poskytnutí věcného prostředku se vychází z výše nákladů vzniklých povinnému a z obvykle požadované náhrady za použití stejného nebo obdobného věcného prostředku v době jeho poskytnutí. **Zákon zde tedy preferuje srovnávací metodu pro určení výše náhrady.**

6. Regres vůči původci krizové situace

Orgán, který poskytl náhradu, je oprávněn sám požadovat náhradu (regres) po původci havárie nebo jiné události, v jejímž důsledku vznikla krizová situace a musela být nařízena krizová opatření (§ 35 odst. 4 kriz. zák.).

Nejde o subrogaci, nýbrž o **originárně vzniklý regresní nárok**, který vzniká *ex lege* tím, že povinný subjekt sám poskytl náhradu oprávněnému. Sama povinnost k poskytnutí náhrady tedy není skutečností, se kterou zákon vznik regresního nároku spojuje, nýbrž je třeba, aby tuto náhradu povinný subjekt skutečně oprávněnému vyplatil.

Zákon zde hovoří o původci havárie, aniž by však specifikoval, zda postačuje, že tento havárii jen způsobil, nebo ji musel i zavinit či je mu jinak přičitatelná. Aby toto řešení bylo koherentní s celým systémem deliktního práva, je třeba, aby způsobení havárie **naplňovalo předpoklady některé z deliktních skutkových podstat náhrady škody**, a to ať již subjektivní, nebo objektivní odpovědnosti. Původcem havárie tak bude jak ten, kdo havárii např. vyvolá protiprávním zaviněným jednáním (§ 2910), nebo i jen provozovatel provozu zvláště nebezpečného, z jehož provozu vznikla (§ 2925).

IV. Náhrada škody podle § 36 kriz. zák.

1. Obecně k odpovědnosti za škodu podle krizového zákona

Druhý případ náhrady je upraven v § 36 kriz. zák.⁹ a je odpovídajícím způsobem označen jako „*Náhrada škody*“. Základní

⁸ Tak též O. Vodehnal: Komentář ASPI k § 35 kriz. zák.

⁹ Tato úprava obsahově odpovídá § 30 zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, a to v jeho původní podobě vládního návrhu.

předpoklady práva na náhradu škody jsou obsaženy v odst. 1:

„Stát je povinen nahradit škodu způsobenou právními a fyzickými osobám v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními a cvičeními (§ 39 odst. 4) prováděnými podle tohoto zákona. Těto odpovědnosti se může stát zprostit jen tehdy, pokud se prokáže, že poškozený si způsobil škodu sám.“

Předpoklady náhrady škody podle tohoto ustanovení jsou tedy následující:

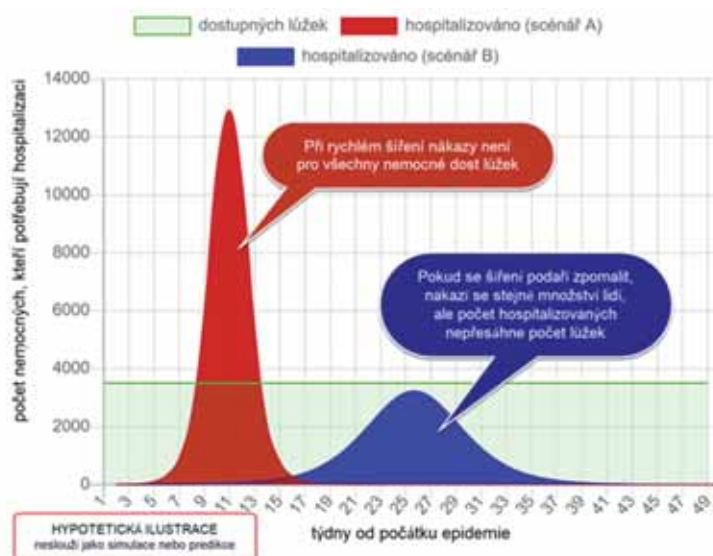
- provedení krizového opatření,
- vznik škody, resp. újmy,
- příčinná souvislost mezi krizovým opatřením a vznikem škody, resp. újmy¹⁰ a
- negativní podmínky spočívající v tom, že si poškozený škodu nezpůsobil sám ani nezavinil vznik škodné události.

Jde tedy o velmi velkorysou **objektivní odpovědnost** za škodu způsobenou krizovým opatřením. Tato odpovědnost **nevyžaduje nezákonnost či nesprávnost tohoto opatření, tím méně pak existenci zavinění.**¹¹ Je postavena na myšlence, že **když byl někdo nucen obětovat svůj majetek ve prospěch jiného, má mu ten, v jehož prospěch tento majetek obětoval, nahradit vzniklou škodu.** Vzhledem k tomu, že za krizových stavů **jde o ohrožení veřejných zájmů (dobro), má mu být škoda nahrazena z veřejných rozpočtů.**

Tento smysl a účel právní úpravy je třeba si jasně uvědomit, protože zabráni některým výkladovým omylům. Proti právu na náhradu např. nelze namítnout, že krizové opatření bylo správné, nebo že dokonce bylo nezbytné a že jeho provedením se zabránilo vzniku mnohem závažnějších škod. Jak bylo uvedeno, předpokladem vzniku práva na náhradu škody není protiprávnost. Právě naopak **zákon předpokládá, že přijaté krizové opatření bylo správné a nezbytné.** Nelze tedy proti vzniku práva na náhradu škody argumentovat např. tím, že se jednalo o jednání v situaci krajní nouze, protože ta (byť může být sporné, v jakých případech¹²) vylučuje protiprávnost. Civilisticky pak dokonce není vyloučena náhrada škody, ani kdyby krajní nouze v konkrétním případě protiprávnost vylučovala.¹³ **Proti právu na náhradu škody podle § 36 kriz. zák. tak nelze argumentovat správností postupu orgánu krizového řízení.**

Výše uvedené lze demonstrovat na velmi zjednodušeném znázornění průběhu pandemie při zásahu proti ní a při jejím volném průběhu.

Při rychlém šíření nákazy dojde k jejímu rychlejšímu ukončení, tedy i k menším ekonomickým ztrátám pro některé hospodářské subjekty. Zpomalení nákazy slouží k tomu, aby se rozložila v čase, a dostalo se tak lékařské péče i těm osobám, pro které by nedostačovala kapacita zdravotnického systému při rychlém průběhu bez zásahu orgánů krizového řízení. Zpomalení nákazy však s sebou nese její prodloužení, a tím i zvýšení hospodářských ztrát (škod) pro subjekty, které jsou v důsledku probíhající pandemie omezeny ve svém

Zdroj: idnes.cz

podnikání. Lze tak říct, že záchrana zdraví a životů, které by byly ohroženy při rychlém šíření nákazy, je „vykoupena“ kromě jiného i ekonomickými ztrátami (škodami) uvedených hospodářských subjektů. To je samozřejmě zcela legitimní přístup.

Avšak **právě s tímto přístupem, tj. s řádným výkonem veřejné moci při řešení krizové situace, který vede k majetkovým ztrátám soukromých osob, spojuje krizový zákon právo na náhradu škody.** Z hlediska regulace krizového zákona proto nelze proti právu na náhradu škody argumentovat tím, že krizové opatření bylo správné a nezbytné a že vedlo k záchraně lidských životů.

2. Krizové opatření

Prvním předpokladem pro vznik práva na náhradu škody podle § 36 kriz. zák. je existence krizového opatření.

Pojem **krizové opatření** definuje **krizový zákon výslovně v § 2 písm. c) jako organizační nebo technické opatření určené k řešení krizové situace a odstranění jejich následků, včetně opatření, jimiž se zasahuje do práv a povinností osob.** Krizovou situací pak podle písm. b) stejného ustanovení je mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (tzv. „krizový stav“).

Z názvů jednotlivých usnesení vlády o přijetí krizových opatření¹⁴ by se mohlo zdát, že krizovým opatřením ve smyslu tohoto ustanovení není samo usnesení vlády, nýbrž až provedení toho, co toto usnesení nařizuje, případně zakazuje. Sama tato usnesení vlády jsou však organizačními opatřeními určenými k řešení krizové situace a odstranění jejich následků; velmi často se jedná o opatření, která sama o sobě zasahují do práv a povinností osob. **Odpovědnost podle § 36 kriz. zák. tedy dopadá i na škody vyvolané přímo těmito usneseními vlády.**

Krizový zákon nevyžaduje, aby se jednalo o opatření uči-

10 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1649/2007.

11 Rozsudky NS ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1649/2007, R 10/2010; ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3798/2007, R 74/2010.

12 Srov. F. Melzer in F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník, Velký komentář, svazek IX., 1. vydání, Leges, Praha 2018, komentář k § 2906, m. č. 63 a násled.

13 Srov. F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 2906, m. č. 78 a násled.

14 Např. usnesení vlády o přijetí krizového opatření ze dne 12. 3. 2020, č. 199, ze dne 14. 3. 2020, č. 211, ze dne 15. 3. 2020, č. 214.

něná podle tohoto zákona.¹⁵ Přesto by se mohlo jevit sporné, zda je krizovým opatřením samotné usnesení vlády ze dne 12. 3. 2020, č. 194, kterým byl podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlášen na území České republiky nouzový stav. Krizové opatření má totiž směřovat k řešení krizové situace, jejíž existence však již předpokládá vyhlášení kromě jiného i nouzového stavu. **Z hlediska náhrady škody však není tato otázka relevantní, protože samo toto usnesení vlády nemělo přímý dopad do fungování hospodářských subjektů, ten měla až navazující usnesení vlády o přijetí jednotlivých opatření.**

3. Nahraditelná újma

A. Struktura právní úpravy

První odstavec § 36 kriz. zák. nařizuje náhradu škody, kterou dále nijak nespecifikuje. Na rozdíl od vládního návrhu krizového zákona, který zužoval případy, kdy vznikl nárok na náhradu škody (viz výše), platný krizový zákon toto nijak neomezuje, a proto je třeba při řešení dalších otázek vycházet z obecné úpravy o. z., která se uplatní podpůrně.

Druhý odstavec obsahuje poněkud překvapivě intertemporální pravidlo pro případ náhrad tzv. věcné škody (níže sub B). Třetí odstavec pak řeší jen způsob a rozsah náhrady újmy na zdraví vzniklé při povinném i dobrovolném vykonání práce (níže sub C).

B. Náhrada škody jako majetkové újmy

a) Obecně k náhradě majetkové újmy

Jak bylo uvedeno, § 36 odst. 1 kriz. zák. výslovně hovoří o povinnosti nahradit škodu. Škodou se rozumí majetková újma, resp. přesněji újma na jmění (§ 2894 odst. 1 o. z.). Z podpůrně použitelné úpravy občanského zákoníku plyne, že nahraditelná je každá majetková újma (škoda), která je podle něj nahraditelná. Vzniká tedy právo na náhradu jak skutečné škody, tak i ušlého zisku (§ 2952 věta první o. z.), nahraditelná je i škoda spočívající v navýšení pasiv, tj. ve vzniku dluhu (srov. § 2984 odst. 1, § 2952 věta druhá o. z.).

b) Intertemporální pravidlo v odst. 2

Velmi podivnou úpravu obsahuje § 36 odst. 2 kriz. zák., podle kterého platí: „Náhrada věcné škody vzniklé při činnosti orgánů provádějících krizová opatření nebo při uložení poskytnutí věcných prostředků se poskytuje podle právních předpisů platných v době vzniku škody.“

Smysl a účel tohoto pravidla je velmi nejasný. Jde o intertemporální pravidlo, podle kterého nemá být rozhodující pro určení, jakými pravidly se náhrada škody řídí, okamžik provedení krizového opatření, nýbrž okamžik vzniku škody. Toto řešení se výrazně odlišuje od standardní intertemporální úpravy deliktního práva, podle které má být rozhodující protiprávní jednání, případně pokud toto není předpokladem odpovědnosti, pak okamžik působení okolnosti, která zakládá odpovědnost;¹⁶ v daném případě by se mělo jednat o dobu provádění krizového opatření. I z hlediska principu důvěry v právo, na kterém je založeno intertemporální prá-

vo, je právě tato doba klíčová pro rozhodnutí, zda má být krizové opatření provedeno, pro zvážení, jaká rizika z něj plynou, atd.

Raritní je i to, že toto ustanovení neodkazuje na předchozí právní úpravu, kdy např. principu plné neretroaktivity odpovídá, že se i za účinnosti nové právní úpravy řídí již vzniklé právní poměry dosavadními předpisy. Zde aktuální právní úprava odkazuje na budoucí předpisy. Zcela absurdní je pak to, že se neodkazuje na účinné právní předpisy, ale jen na **platné**. Pokud však právní předpisy nenabýly účinnosti, nemůže na tom změnit nic ani toto ustanovení, a proto i přes jeho dikci nemohou vyvolávat právní účinky; odkaz tak může směřovat jen na **účinnou** právní úpravu.

Velmi problematická je již **ústavní přípustnost** této úpravy, a to zejména s ohledem na požadavek předvídatelnosti práva, který je přinejmenším k okamžiku přijetí opatření a zásahu do práv poškozeného silně potlačen (škoda totiž může vzniknout až časově po zásahu do práv poškozeného).

Avšak i **vlastní smysl tohoto intertemporálního pravidla není jasný**. Má se předpisy platnými v době vzniku škody řídit i sám předpoklad vzniku škody, nebo jen způsob a rozsah náhrady? Bylo by absurdní, pokud by zákon sám určoval rozsah aplikovatelnosti nového zákona, který dosud nebyl přijat. Proto se tím spíše miní právě **jen rozsah a způsob náhrady škody**. Racionalita takového řešení však zůstává utajena.

Problematický je však i **pojem věcná škoda**. V současné (i klasické) civilistice odpovídá pojem věcná škoda (*Sachschaden*) škodě na věci, tj. nezohledňují se např. následné škody, které vzniknou ze samotného poškození věci (tak např. § 2946). Socialistické československé právo však tento pojem užívalo v jiném významu jako protipól pojmu osobní škoda, tedy vlastně jako ekvivalent dnešnímu pojmu majetková újma nebo jen samotnému pojmu škoda (§ 2894 odst. 1).¹⁷ S tímto pojetím pojmu věcná škoda pracuje dodnes právo pracovní. S ohledem na celkovou koncepci krizového zákona, který není terminologicky přizpůsoben moderní civilistice, lze mít spíše za to, že je tento pojem užít ve starším, tj. širším smyslu.

C. Náhrada nemajetkové újmy

Jak bylo uvedeno, § 36 odst. 1 kriz. zák. hovoří jen o náhradě škody, nikoli též o náhradě nemajetkové újmy. Tato dikce by mohla odpovídat tomu, že se nahrazuje jen škoda jako újma majetková (§ 2894). Na druhou stranu však **třetí odstavec výslovně normuje způsob a rozsah náhrady nemajetkové újmy na zdraví vzniklé při výkonu uložené pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo pomoci vykonané v rámci organizované činnosti. Toto ustanovení by mohlo být buď speciální**

15 Po odevzdání redakci začalo řadu opatření k řešení krizové situace vydávat Ministerstvo zdravotnictví. Účelem má být právě vyloučení práva na náhradu škody podle krizového zákona. V tomto článku již nelze na tento vývoj reagovat. Zejména jde o otázky, zda slova „prováděnými podle tohoto zákona“ podle § 36 odst. 1 kriz. zák. se vztahují jen ke cvičením nebo i ke krizovým opatřením; dále co znamená samo provádění atd. Těmto otázkám se však bude věnovat navazující příspěvek.

16 F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 3079, m. č. 6 a násl.

17 Srov. J. Bičovský, M. Holub: Náhrada škody v československém právním řádu, Panorama, Praha 1981, str. 11: „Upozorňujeme, že škoda na věci je užší pojem než škoda věcná, zahrnující i jiné materiální škody než právě na věci jako takové.“

vůči odst. 1, nebo by mohlo naznačovat, že se má nemajetková újma přeci jen nahradit.

První výkladová možnost, tj. pojetí odst. 3 jako *lex specialis* vůči odst. 1, znamená, že se újma na zdraví hradí jen v uvedeném případě a jiné újmy na zdraví, které by poškozenému vznikly v příčinné souvislosti s krizovým opatřením, již nahraditelné nejsou. Problém druhého řešení pak je v tom, že na první pohled nechává otevřenou otázku ohledně typu nemajetkové újmy, která má být nahraditelná.

Domnívám se, že při značné nejasnosti vztahu obou ustanovení je třeba upřednostnit druhou možnost. **Zdraví a život člověka patří mezi nejvýznamnější právní statky s nejintenzivnější ochranou.** Bylo by absurdní, pokud by zákon chránil majetkové zájmy, avšak současně by odpíral ochranu těchto intenzivněji chráněných právních statků. Při podrobnějším pohledu se pak vyjasní i rozsah nemajetkových újem, kterým má být ochrana poskytována. Je totiž třeba aplikovat § 2956 o. z. Toto ustanovení je třeba interpretovat tak, že zakládá právo na náhradu nemajetkové újmy, pokud dojde k naplnění skutkové podstaty náhrady škody, která chrání i (alespoň některá) přirozená práva chráněná ustanoveními první části o. z., tedy zejména osobnost člověka.¹⁸ V daném případě **chrání § 36 kriz. zák. přinejmenším i život a zdraví osob, a proto při zásahu do těchto statků vzniká v souvislosti s § 2956 o. z. právo na náhradu nemajetkové újmy.** V případě usmrčení se aplikuje § 2959 o. z.

Ustanovení § 36 odst. 3 kriz. zák. tedy není *lex specialis* vůči odst. 1, který určuje výjimečný případ, kdy se nahrazuje i nemajetková újma, nýbrž jen ve vztahu k určitým újmám na zdraví stanoví konkrétní způsob a rozsah náhrady odkazem na předpisy o odškodňování pracovních úrazů.

D. Započítání prospěchu

Ve vztahu k rozsahu náhrady újmy je třeba zvláště zdůraznit, že je třeba zohlednit i tzv. **započítání prospěchu** (*compensatio lucri cum damno*).¹⁹ Pokud tedy např. určitý subjekt utrpí újmu v důsledku provádění krizového opatření, avšak současně dojde k nabytí prospěchu, např. je uchráněn jiný, jinak ohrožený právní statek, je třeba o tento prospěch snížit samotnou náhradu.

Je otázkou, zda prospěch, který lze započíst na případnou náhradu, musí být **individualizovaný**, nebo zda postačuje jen **ochrana určitého veřejného dobra** (např. obecně ochrana veřejného zdraví), kterým je zprostředkovaně chráněn i daný konkrétní subjekt.

Jako úvaha se nabízí, že **shodné omezení, které se týká celé veřejnosti** (např. zákaz vycházení), **by mělo být kompenzováno, vyváжено prospěchem**, který spočívá i jen v ochraně veřejného dobra. Toto započítání prospěchu by nemělo nastat snad jen v případě, kdyby bylo v konkrétní situaci prokázáno, že dané opatření nebylo danému subjektu ku prospěchu (např. byl vůči hrozící chorobě sám imunní).

Naproti tomu, pokud by se jednalo o **zvláštní zásah vůči určitému subjektu nebo vůči určité skupině subjektů**, tak vůči němu nelze započíst prospěch veřejnosti jako takové, tj. jen ochranu určitého dobra. V takovém případě byl daný subjekt ať již jednotlivě, nebo jako příslušník určité zvláštní skupiny, „obětován“ ve prospěch ochrany celku, a právě pro tyto případy stanoví krizový zákon právo na náhradu.

4. Příčinná souvislost

A. Obecná východiska pro posouzení kauzality

Významným a v daném kontextu velmi problematickým předpokladem je **příčinná souvislost mezi krizovým opatřením a vznikem škody, resp. újmy.**

Krizové opatření tedy musí být ve vztahu k nastalé újmě *conditio sine qua non*. Tak je tomu tehdy, pokud by v případě, kdy si odmyslíme krizové opatření, odpadla i samotná újma.

Musí však být naplněna nějaká další kritéria **objektivní přičitatelnosti**? Vzhledem k tomu, že jde o odpovědnost za dovolený výkon veřejné moci, je rozumné, pokud konstrukce odpovědnosti i v tomto případě umožní orgánu krizového řízení posoudit možné následky svého rozhodnutí (a to i pro veřejné rozpočty) a na tomto základě se rozhodnout. Nástrojem, který k tomuto účelu právo běžně užívá, je kategorie **objektivní předvídatelnosti škody, resp. adekvátnosti**. Proto i v tomto případě je namístě použít toto kritérium objektivní přičitatelnosti. **Nahraditelné jsou proto pouze ty škodní následky krizového opatření, které byly v době jeho provádění objektivně předvídatelné.**

V některých případech nemusí působit prokázání příčinné souvislosti zvláštní problémy: např. když bude výrobcem některých zdravotnických pomůcek zakázáno je prodávat svým smluvním partnerům, může mu tím vzniknout škoda v podobě ušlého zisku; nebo v důsledku jednání záchranného systému dojde ke zranění osoby atd. Reálný důkaz bude možný zejména v případě rychlých, často jednorázových účinků určitého opatření, zejména účinků, na jejichž zjištění nemá vliv průběh pandemie samotné.

Prokázání příčinné souvislosti, a to sama otázka, zda je krizové opatření ve vztahu k nastalé újmě *conditio sine qua non*, však často může být velmi komplikované a v jednotlivostech zde vzniká velmi mnoho sporných otázek. **Zvláštní problémy budou spočívat zejména v těch případech, kdy je třeba zohlednit průběh a účinky pandemie samotné.** Nejprve je třeba si uvědomit, že **nejde o příčinnou souvislost s krizovým stavem a vzniklou škodou, nýbrž o příčinnou souvislost krizového opatření a vzniklé škody.** Nelze proto např. argumentovat tím, že před pandemií měl určitý podnik obrát v určité výši, nyní po krizovém opatření má obrát nižší, a že rozdíl vymezuje škodu v podobě ušlého zisku z provozu tohoto obchodu. **Je třeba srovnat stav, jaký skutečně je, se stavem, jaký by hypoteticky byl, pokud by ke krizovému opatření nedošlo.**

Zjištění stavu, jaký fakticky je, spočívá ve zjištění skutečnosti, nepřináší tedy specifické důkazní obtíže. Naproti tomu výrazně problematictější je **zjištění onoho hypotetického stavu, který by byl nastal, pokud by nebylo provedeno krizové opatření, ovšem při existující krizové situaci.** Je proto třeba

18 Srov. T. Doležal, F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 2956, m. č. 8 a násl.

19 Srov. F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 2951-2952, m. č. 252 a násl.

namodelovat, **jak by se pravděpodobně krizová situace vyvíjela nebýt krizového opatření a jaký by to mělo vliv na majetek subjektu, který se domáhá náhrady škody.**

Mimořádnost situace toto bude činit velmi obtížným. Příkladem může být nucené zavření restaurací. Pro zjištění škodních následků krizového opatření u konkrétního provozovatele je třeba zjistit, jak by se vyvíjela návštěvnost dané restaurace, pokud by k tomuto krizovému opatření nedošlo. Jistě není možné jednoduše vyjít z návštěvnosti v době před pandemií, protože tato pandemie by jistě měla (příjemnějším po nějaké době) na návštěvnost vliv. Ale jaký? Lze např. říci, že při absenci krizového opatření by došlo k rychlejšímu šíření virové nákazy, a tím i k rozšíření paniky, čímž by došlo k výraznému snížení návštěvnosti i bez krizového opatření? Mimořádnost situace nedovoluje srovnání s jakýmkoli obdobím v dohledné historii České republiky. Snad by mohlo pomoci srovnání s vývojem v zemích, které příslušné opatření nezavedly, nebo je zavedly až později. Ale zde je opět riziko, že se tyto země mohou lišit v mnoha jiných ohledech, které podobné srovnání nedovolí. Přitom **důkazní břemeno ohledně vzniku škody nese poškozený**; je tedy zásadně právě na něm, aby prokázal i onen hypotetický scénář, který je nezbytný k prokázání výše škody.

Pro prokázání alternativního vývoje, který by nastal, kdyby nedošlo ke krizovému opatření, je tak **třeba kromě jiného zohlednit následující okolnosti**, přičemž zjištění každé z nich může být nejisté a jejich kombinace pak může tuto nejistotu násobit. Je třeba zvážit, zda již tyto (na krizovém opatření nezávislé) okolnosti by nevedly k tomu, že by určitý provoz byl již z tohoto důvodu ztrátový, tudíž by nebylo možné hovořit o ušlém zisku.

První okolností, kterou je třeba vzít v úvahu, je samotný **epidemiologický vývoj**, který by nastal nebýt krizového opatření. Komplikovanost tohoto zjištění není třeba dále rozvádět.

Zjištění alternativního epidemiologického vývoje je jistě východisko, avšak samo o sobě to nepostačuje. Vývoj pandemie by měl zcela jistě **vliv na spotřebitelskou poptávku**, což je třeba též zohlednit. Zvýšení obavy z nákazy by jistě mělo vliv na chování spotřebitelů, např. i na to, zda se budou stravovat v restauraci či nikoli. Ten, kdo tvrdí, že byl krizovým opatřením poškozen na ušlém zisku, by měl prokázat, že by vývoj spotřebitelské poptávky neměl vliv na jeho příjmy, o které tak přišel právě jen v důsledku krizového opatření.

Dále je třeba zkoumat, jaké **prevenční povinnosti právní řád ukládá i bez krizových opatření**. Např. i bez krizových opatření existuje obecná povinnost nezasahovat do zdraví jiných osob. To samo o sobě by v situaci existující pandemie mělo vliv na dovolené chování osob. Z obecné povinnosti nezasahovat do absolutních práv jiných osob totiž plynou tzv. **konkrétní povinnosti opatrnosti**,²⁰ tj. konkrétní prevenční povinnosti v příslušné situaci (srov. § 2900, 2901 ve spojení s § 2910 o. z.). Např. určitou karanténu osob, u kterých je riziko nákazy, lze dovodit již z těchto pravidel. Pro vysvětlení uvedme, že jde o povinnosti, které byly za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. dovozovány z § 415. Při určité míře nákazy tak lze pravděpodobně i po hostinských a jiných provozovatelských služeb požadovat určitá preventivní opatření, aby došlo k zamezení nákazy hostů. Zatímco nákaza např. běžným nachlazením náleží k běžnému životnímu riziku, o nákaze chorobou

COVID 19 toto (alespoň v současnosti) říci nelze. Na druhou stranu však lze argumentovat, že i když striktně vzato nejde o kauzální škodu, smysl a účel zákona zde vyžaduje, aby byla nahraditelná právě ta škoda, která vznikla výkonem preventivních opatření za účelem ochrany statků chráněných krizovým zákonem (v daném případě jde o ochranu zdraví a života), byf by se toto jednání od daných subjektů očekávalo i bez vyhlášení krizového stavu. Z tohoto hlediska je nahraditelná i tato škoda.

Je třeba zohlednit i možný vliv pandemie na **provozní a zaměstnaneckou složku** závodu poškozeného. Vysoká nemocnost by mohla mít vliv na zaměstnance poškozeného subjektu, což by mu i tak mohlo znemožnit nebo alespoň podstatně ztížit podnikatelskou činnost.

Na probíhající pandemii nereagují jen orgány krizového řízení, ale i další subjekty, ať soukromé, veřejné, nebo i jiné státy. I specifické **chování těchto dalších subjektů** by mohlo působit na ekonomickou situaci dotčených subjektů, a proto je třeba je též zohlednit. Dojde-li tedy např. k uzavření hranice nikoli v důsledku rozhodnutí českých úřadů, nýbrž rozhodnutím cizích států, tak za důsledky tohoto opatření již český stát podle krizového zákona neodpovídá.

Pro úplnost zdůrazněme, že z koncepce zákona a jeho konstrukce práva na náhradu škody plyne, že **nahraditelnou škodou jsou i škody, které konkrétním subjektům vznikly tím, že v důsledku krizových opatření vlády došlo k prodloužení trvání pandemie, a to i přesto, že tato opatření byla nezbytná z důvodu ochrany veřejného zdraví** (viz graf na str. 16 vyjadřující vývoj pandemie při jejím zpomalení a při volném průběhu).

B. Možné snížení míry důkazu

Důkazní obtíže, do kterých se poškozený při uplatnění svého nároku na náhradu škody dostává, by sice teoreticky mohly být zmírněny obecnými instituty procesního práva, avšak v konkrétní situaci pomohou i ty jen velmi omezeně.

Důležitým procesním institutem, který umožňuje mírnit následky informačního deficitu žalobce, je snížení míry důkazu. Míra důkazu vyjadřuje stupeň pravděpodobnosti či míru přesvědčení soudce, která je zapotřebí, aby určitou skutečnost mohl považovat za prokázanou.²¹ V českém právu se vyžaduje míra důkazu v podobě tzv. **praktické jistoty**, tj. když soudce dosáhne vnitřního přesvědčení o pravdivosti skutkového tvrzení, tj. nemá-li o jeho pravdivosti rozumné pochybnosti.²²

V některých případech, kdy je požadavek praktické jistoty o existenci příčinné souvislosti z povahy věci mimořádně obtížný, soudy velmi rozumně dospívají k potřebě **snížení míry důkazu**. Tak je tomu zejména v medicínských věcech, kde pod nesprávným označením ztráty šance postačuje 70% až 80% pravděpodobnost pro závěr o příčinné souvislosti.²³

20 Srov. F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 2910, m. č. 105 a násl.

21 Na tomto místě není prostor pro podrobné teoretické vymezení tohoto institutu, podrobněji proto viz P. Lavický: Důkazní břemeno v civilním řízení soudním, Leges, Praha 2017, str. 21 a násl.; L. Tichý: Míra důkazu – základní problémy z hlediska srovnávací analýzy, Právník č. 12/2019, str. 1109 a násl.

22 Srov. P. Lavický, op. cit. sub 21, str. 36.

23 Nejprve usnesení ÚS ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08, následně pak např. i rozsudek NS ze dne 31. 7. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1628/2013. Srov. F. Melzer in op. cit. sub 12, úvodní výklad před § 2909, m. č. 177 a násl.

Míra důkazu je obecně snižena pro účely závěru o existenci a výši škody v podobě **ušlého zisku**, když se požaduje jeho prokázání jen podle obvyklého, pravidelného chodu věci (výslovně např. § 1293 věta druhá o. z.). Je to dáno tím, že prognózy tohoto druhu do budoucna lze činit jen s určitou mírou pravděpodobnosti.

V konkrétní situaci však **nelze vycházet z obvyklého běhu věci, protože ten byl zcela zásadním způsobem narušen probíhající pandemií**. Je třeba zohlednit konkrétní specifickou situaci probíhající pandemie, což bude zpravidla velmi obtížné, jak ostatně lze pozorovat při obtížích predikovat účinky jednotlivých krizových opatření. Často ani nebude možné dosáhnout rozumně snižené míry důkazu, jak je tomu v případě medicínských případů.

C. Spravedlivé uvážení soudu

Důkazní obtíže by mohly být zhojeny i případným uvážením ze strany soudu. Jak § 2955 o. z., tak principiálně obdobně i § 136 o. s. ř. připouští, že soud může stanovit výši náhrady svou úvahou, nelze-li výši náhrady zjistit vůbec nebo jen s nepoměrnými obtížemi, resp. nelze-li ji učít přesně. Tato ustanovení však předpokládají důkaz vzniku nároku, tj. důkaz o tom, že alespoň nějaká škoda skutečně vznikla a nejspíše je jen její konkrétní výše.²⁴ To sice může být určitá cesta k řešení složité důkazní situace, avšak v řadě případů bude obtížně prokazatelný vůbec vznik jakékoli škody.

D. Identifikace konkrétního krizového opatření?

Samostatným problémem je, **zda se mají hodnotit škodní následky konkrétního krizového opatření, nebo celého souboru krizových opatření v dané krizové situaci**.

Díky krizového zákona spojuje odpovědnost za škodu s krizovými opatřeními, když užívá nikoli singulár, nýbrž plurál. Tato dikce sama o sobě není příliš silným argumentem, avšak toto řešení dává i rozumný smysl.

Mohou totiž nastat situace, kdy by izolované posouzení bylo zcela nepřiměřené. Příkladem může být situace, kdy dojde k zákazu poskytování služeb určitého typu, avšak zpočátku je opomenut jeden malý segment, který však věcně k danému typu též náleží (hypoteticky např. restaurace vs. bistra). Následným opatřením se rozšíří působnost původního opatření i na tento zbývající segment. Může podnikatel náležející k tomuto segmentu říci, že předchozí opatření u něj naopak kumulovalo poptávku, o kterou poté následným opatřením přišel? Takové řešení by jej zcela nedůvodně zvýhodňovalo, když by se mu přičítal prospěch (zvýšená poptávka), který mu náhodně plyne jako důsledek některého z krizových opatření, které řeší danou krizovou situaci. Podstatně vhodnější je považovat soubor všech krizových opatření řešících jednu krizovou situaci za jeden celek, kdy si nelze vybírat často náhodné působení jednotlivých krizových opatření.

Ostatně i samo posuzování důsledků jednoho konkrétního

opatření by bylo obtížnější než takové zjištění pro celý soubor opatření.

Proto je třeba posuzovat příčinnou souvislost mezi újmou a celým komplexem krizových opatření, která byla přijata za účelem řešení konkrétní krizové situace. Tomuto řešení ostatně nahrává i to, že za všechna tato opatření je z hlediska náhrady škody odpovědný jen **jeden subjekt**, a to stát.

E. Ušlý zisk z časově vymezeného úseku, nebo jen jako celkový ekonomický výsledek?

Výše uvedená kritéria, která je třeba často zohlednit pro zjištění ušlého zisku (vývoj pandemie, vliv na spotřebitelskou poptávku, existence konkrétních povinností ohledně opatrnosti atd.), je možné s **vyšší mírou pravděpodobnosti hodnotit v krátké době po zavedení těchto opatření**. Pokud by totiž k jejich zavedení nedošlo, lze předpokládat, že by se tato kritéria začala měnit jen s určitou pozvolností, tedy v krátké době po zavedení opatření lze ještě vycházet ze stavu, jaký zde byl před jeho zavedením.

I zde však vzniká řada problémů. Jak dlouhá tato „krátká doba po zavedení opatření může být? Lze pravděpodobně vycházet ze srovnání se státy, které k těmto opatřením nepřistoupily.

Lze tedy samostatně uplatnit nároky na náhradu ušlého zisku jen z období krátce po zavedení opatření, nebo je třeba uplatnit až celkový ekonomický výsledek? V zásadě nebylo nikdy zpochybnováno, že lze uplatnit ušlý zisk jen za určité období, zdá se, že není důvod, proč by tomu v tomto případě mělo být jinak. **Tato otázka má zásadní význam pro rozložení důkazního břemene. Poškozený totiž prokáže právě jen ušlý zisk z krátkého období po zavedení krizového opatření. Naproti tomu je to krizový orgán, který případně musí prokázat, že daný subjekt měl v budoucnu z těchto opatření určitý prospěch** (viz výše 3. D), který je třeba započíst na jeho škodu. „Černý Petr“ ohledně dokazování pozdějšího vývoje tak zůstává krizovému orgánu.

F. Mzdy a další fixní náklady v době krizových opatření

V současnosti je v praxi velmi diskutovanou otázkou, zda mohou být nahraditelnou škodou mzdy nebo další fixní náklady (např. nájmy), které je podnikatel povinen platit i v době, kdy nebylo možné vykonávat určitou podnikatelskou činnost, nebo tato byla velmi omezena. Tyto náklady vznikly nebo se k nim podnikatel zavázal ještě před přijetím příslušných krizových opatření. Jejich vynaložení tedy není v příčinné souvislosti s krizovým opatřením. Jde proto o tzv. **marně vynaložené výdaje**,²⁵ které jsou nahraditelné jen výjimečně, zejména v případě zklamání důvěry, o což se v dané situaci nejedná. Nahraditelnou škodou tak může být případně ušlý zisk z takového podnikání, kde se však uplatní problémy uvedené výše.

5. Negativní předpoklady

A. Poškozený si škodu nezpůsobil sám

Podle § 36 odst. 1 věty druhé kriz. zák. se stát zproští odpovědnosti, pokud prokáže, že poškozený si způsobil škodu

²⁴ Srov. F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 2955, m. č. 9 a násl.

²⁵ K marně vynaloženým výdajům srov. F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 2894, m. č. 27 a násl.; tamtéž, komentář k § 2951-2952, m. č. 234 a násl.

sám. Zákon zde tuto skutečnost formuluje jako liberační důvod, jako důvod pro zproštění se odpovědnosti.

Jde o situaci, kdy je škoda **spoluzpůsobena** také poškozeným. Pokud by totiž byla způsobena jen poškozeným, aniž by byla současně důsledkem krizového opatření, nejsou tak vůbec naplněny základní předpoklady, a proto není třeba vůbec uvažovat o zproštění se odpovědnosti.

Jde o **zvláštní úpravu spoluúčasti poškozeného**, která je jinak obecně upravena v § 2918 o. z. Základním rozdílem je však to, že **spoluúčast poškozeného nevede k poměrnému snížení náhrady škody, nýbrž k jejímu úplnému vyloučení**.

Spoluúčast poškozeného není založena jen jeho **konáním**, ale též **opomenutím**. Poškozený tak vůbec nemá právo na náhradu škody, které mohl sám s vynaložením péče přiměřené okolnostem zabránit (srov. též § 2903 odst. 1 o. z.). To je relevantní i v případě náhrady ušlého zisku. V rozsahu, ve kterém bylo možné této ztrátě zabránit (např. prodejem „přes okénko“ při restauračním provozu), nemá podnikatel právo na náhradu.

Zákon hovoří jen o „způsobení“ škody, nikoli již o zavinění (na rozdíl od odst. 6). I zde se však musí jednat o následek, který je poškozenému **objektivně přičitatelný**, zejména jde o objektivně předvídatelný následek jeho konání nebo opomenutí. Přičitatelný je však každý následek, za který by byl odpovědný sám poškozený, pokud by škoda nevznikla jemu, nýbrž jiné osobě (tzv. princip rovného přístupu).²⁶ Platí tedy podobná hlediska jako v případě spoluúčasti poškozeného podle § 2918, avšak s tím rozdílem, že se povinnost k náhradě přiměřeně nesnižuje, nýbrž je vyloučena zcela.

Může se jednat i o situace, kdy se **poškozený dobrovolně zbavil ochrany** před mimořádnými budoucími událostmi, kterou mu jinak právní řád poskytuje. Příkladem může být např. smluvní ujednání, podle kterého se na smluvní vztah nemají použít pravidla o změně okolností (§ 1764 a násl. o. z.). Pak se smluvní strana dobrovolně zbavuje ochrany, kterou jí jinak právní řád poskytuje, nemůže v souladu s výše uvedeným požadovat ochranu od státu cestou náhrady škody. Doplňme, že takto vzniklá škoda nebude zpravidla objektivně předvídatelná, což by již samo o sobě vyloučilo právo na náhradu.

Podobně by se jednalo o způsobení škody, pokud by se poškozený mohl dovolat ochrany podle ustanovení o změně okolností, avšak nevyužil by toho.

B. Poškozený zavinil vznik škodné události

Výhody mimořádné náhrady za dovolený výkon veřejné moci nemůže požívat ten, kdo krizovou situaci zavinil. Tak stanoví výslovně § 36 odst. 6 kriz. zák. Zde již nepostačuje jen způsobení krizové situace, nýbrž zákon vyžaduje i její zavinění. Kritéria zavinění se posuzují podle obecných předpisů (§ 2912 o. z.).

Zavinění však vyžaduje **protiprávnost**. Proto je třeba, aby příslušné osoby jednaly protiprávně. Je-li prokázána protiprávnost jednání poškozeného, pak se jeho **zavinění** předpokládá (§ 2911 o. z.). Zavinění se posuzuje vzhledem ke vzniku krizové situace, nikoli již samotná škoda; ta může být i následkem krizového opatření, který poškozený nezavinil.

Právo na náhradu tak bude mít např. i osoba, která sama byla nositelem nákazy, avšak buď o této skutečnosti nevědě-

la a ani nemohla vědět, nebo dodržovala všechny povinnosti, které se jí jako nakažené nebo potenciálně nakažené osobě ukládají (např. karanténa).

C. Poškození obecnou normotvorbou

Ze smyslu a účelu náhrady škody podle krizového zákona, která spočívá v odškodnění za mimořádné oběti, které soukromé osoby mimořádně vynaložily za účelem ochrany veřejných dober, plyne i další omezení. Pokud by totiž součástí krizových opatření bylo i stanovení **obecných pravidel**, která by obstála i v běžném stavu mimo krizovou situaci (např. doplnění seznamu nakažlivých nemocí o do té doby neznámou chorobu), pak zde **absentuje požadavek mimořádné oběti**. Stejně jako není obecně nahraditelná újma způsobená legislativou (např. škoda spočívající v nutnosti přizpůsobit provozovny nové legislativní úpravě, vybavení novým povinným vybavením atd.), není důvod, aby byla nahraditelná v případě, kdy taková pravidla byla vydána v souvislosti s krizovou situací. Jinými slovy, **pokud by určitá obecná pravidla obstála i v běžné situaci, tj. pokud by nebyla legitimní právě jen v situaci nouze, a v běžné situaci s nimi není spojeno právo na náhradu vzniklé újmy, pak tato újma není nahraditelná ani nyní jen proto, že tato pravidla byla vydána v podobě krizového opatření**.

6. Lhůta pro uplatnění práva na náhradu škody

Krizový zákon upravuje v § 36 odst. 5 lhůtu pro uplatnění nároku. Zákon zde stanoví subjektivní i objektivní lhůtu. **Subjektivní lhůta činí 6 měsíců** a počíná běžet od doby, kdy se poškozený o škodě dozvěděl. **Objektivní lhůta je pětiletá** a běží od doby vzniku škody. Tyto lhůty mají povahu **prekluzivní lhůty** (arg. „jinak právo zaniká“).

Druhá věta uvedeného odstavce připouští, aby byla **náhrada přiznána na základě uvážení** (z důvodů hodných zvláštního zřetele) orgánu krizového řízení i **přes marné uplynutí subjektivní lhůty, nebo dokonce i bez žádosti poškozeného**. Tak lze však učinit nejdéle do 5 let od vzniku škody, tj. do marného uplynutí objektivní lhůty. Tomu lze rozumět tak, že do 5 let musí v každém případě požádat poškozený o poskytnutí náhrady. Pravděpodobně nelze citované ustanovení vykládat tak, že o náhradě musí být v dané lhůtě i skutečně rozhodnuto. Tak tomu musí být jen tehdy, pokud má být o náhradě rozhodnuto i bez vlastní žádosti poškozeného.

Podle důvodové zprávy vychází tato úprava ze zkušeností z povodní v roce 1997, po nichž zejména starší občané pod dojmem protrpěných tragédií, kdy přišli o většinu svého majetku nebo někdy i o své blízké, podali žádost o náhradu škody s časovým prodlením. V takových výjimečných případech by tak měl příslušný správní úřad využít ustanovení zákona a náhradu přiznat i po uplynutí lhůty nebo bez podané žádosti.

Podle tohoto ustanovení **je třeba v této lhůtě uplatnit právo na náhradu u orgánu krizového řízení, který nařídil krizové opatření**. Příslušným orgánem ve smyslu odst. 5 je právě orgán krizového řízení uvedený v odst. 4. Zdůrazněme, že pro toto uplatnění není rozhodující, že dlužníkem je jen stát (viz níže sub 7).

²⁶ Srov. F. Melzer in op. cit. sub 12, komentář k § 2918, m. č. 15, 20 a násl.

Nařídila-li tedy krizové opatření jako orgán krizového řízení **vláda**, je třeba příslušný nárok v zákonné lhůtě **uplatnit u vlády**; prakticky je třeba žádost uplatnit u Úřadu vlády, avšak orgán, kterému je adresována, je vláda České republiky. Je-li orgánem krizového řízení **orgán kraje**, je třeba právo na náhradu škodu uplatnit u něj. Podle NS tak zákon stanoví jakési **předběžné uplatnění nároku**, podobně jako je tomu podle § 14 zák. č. 82/1998 Sb.

Krizový zákon však nestanoví žádnou lhůtu pro vyřízení tohoto nároku, uplatní se proto obecná pravidla.

Obecnými pravidly občanského zákoníku se tak řídí i splatnost a promlčení nároku. Právo na náhradu škody se stane **splatným** bez zbytečného odkladu poté, co byl dlužník, tj. Česká republika, uvedeným způsobem vyzván k plnění (§ 1958 odst. 2 o. z.). Vládě se tak poskytuje i přiměřená lhůta k prověření žádosti o plnění.

K **promlčení** dochází podle obecných pravidel o promlčení práva na náhradu škody. Ovšem i zde vyvstávají zvláštní problémy. Podle soudní judikatury pro případ, že je na vůli věřitele, aby přivodil splatnost pohledávky, je dnem rozhodným pro počátek běhu promlčecí lhůty den, který následuje po vzniku pohledávky.²⁷ Pokud bychom vycházeli z tohoto přístupu, pak však vzniká problém v tom, že uplatnění u soudu musí předcházet uplatnění u výše uvedeného orgánu krizového řízení. Zákon č. 82/1998 Sb. pro tyto případy normuje, že se po dobu uplatnění předběžného projednání stává promlčecí lhůta (§ 35 odst. 1). Krizový zákon k tomu žádné pravidlo neobsahuje. Proto je třeba (při respektování výše uvedeného přístupu judikatury) analogicky podle zák. č. 82/1998 Sb. vycházet z toho, že **se po dobu běhu přiměřené lhůty pro prověření nároku běh promlčecí lhůty stává.**

7. Povinný subjekt

Podle § 36 odst. 1 věty první kriz. zák. je škodu povinen nahradit **stát**. Naproti tomu odst. 4 tohoto ustanovení uvádí, že „*peněžní náhradu poskytne ten orgán krizového řízení, který nařídil krizové opatření nebo cvičení, při němž anebo v jehož důsledku vznikla škoda či újma*“. I s ohledem na to, že z občanskoprávního hlediska nemůže vzniknout odpovědnost k náhradě orgánu veřejné moci, který není vybaven právní subjektivitou, je třeba pro účely určení povinného subjektu vycházet z první věty, tj. **povinným k náhradě škody podle § 36 kriz. zák. je stát**.²⁸ To platí i v případě, kdy orgánem krizového řízení je **orgán kraje**.

Smysl odst. 4 spatřuje Nejvyšší soud v tom, že se tím určuje orgán státu, jehož prostřednictvím se náhrada škody poškozenému poskytne za předpokladu splnění všech podmínek odpovědnosti státu za škodu a u nějž je třeba nárok mimosoudně (předběžně) uplatnit v zákonné prekluzivní lhůtě (§ 36 odst. 5 kriz. zák.).²⁹ Důvodová zpráva to vysvětluje

je tak, že „*Při stanovení subjektů, které jsou povinny poskytnout náhradu škody, se vycházelo především ze zájmu, aby šlo o orgány zpravidla s místní působností, které mohou podané žádosti o náhradu škody nejobjektivněji posoudit.*“

Naproti tomu v **soudním řízení** již za stát podle názoru NS nebude jednat orgán krizového řízení, nýbrž **Ministerstvo vnitra**.³⁰ To platí i tehdy, je-li krizovým orgánem orgán kraje.

8. Regres vůči původci krizové situace

Podobně jako je tomu podle § 35 kriz. zák., náleží i podle § 36 odst. 7 kriz. zák. tomu, kdo poškozenému plnil náhradu škody, regresní nárok vůči původci havárie nebo jiné události, v jejímž důsledku vznikla krizová situace a musela být nařízena krizová opatření.

Zákon zde sice jako o věřiteli regresního nároku hovoří o orgánu krizového řízení, avšak tento nárok může mít jen osoba, která skutečně náhradu škody plnila, tj. ten, kdo je podle výše uvedených ustanovení k náhradě škody povinen, tedy Česká republika.

Orgán krizového řízení tedy může jen jednat v rámci mimosoudního řešení za stát a na jeho účet. V soudním řízení již však musí vystupovat orgán státu; zde platí totéž, co bylo uvedeno o postavení státu v soudním řízení v pozici povinného.

9. Právně-politické zhodnocení úpravy náhrady v krizovém zákoně

Jak bylo uvedeno výše, je náhrada škody v krizovém zákoně postavena na myšlence, že když je nějakému subjektu způsobena škoda jako důsledek mimořádné ochrany ostatních (veřejnosti), pak mu má být tato škoda ze strany veřejnosti prostřednictvím veřejných rozpočtů nahrazena.

Toto řešení je přesvědčivé v případech krizových situací, které se dotýkají jen relativně omezené části osob. V případě takto rozsáhlých krizových situací však toto řešení vyvolává značné pochybnosti. Například motivační působení právní úpravy, která může extrémním způsobem zatížit veřejné rozpočty do budoucna, může být značně problematické. Může totiž příslušné orgány krizového řízení odrazovat od uskutečnění opatření, která jsou nezbytná k ochraně veřejných dober (např. nyní k ochraně veřejného zdraví a životů). Případně může vést k určitému alibismu, kdy orgány krizového řízení budou spíše spoléhat, že jednotlivé soukromé subjekty určitá opatření učiní pod tlakem samostatně, aby se veřejné rozpočty nevystavovaly povinnosti k náhradě škody.

V těchto velmi rozsáhlých krizových situacích se jeví jako vhodnější řešení, když je jednotlivým subjektům skutečně poskytována náhrada za omezení jejich vlastnického nebo užívacího práva, což vyžaduje i čl. 11 odst. 4 Listiny. Jiné újmy by byly nahrazovány spíše pomocí státu, který by ji směřoval do zasazených oblastí hospodářství. S ohledem na výše zmíněné důkazní problémy by se tím mohlo vyhnout i zahlcení soudního systému, které je v případě individuálních žalob podle aktuálního právního stavu za takto obtížného důkazního stavu velmi dobře možné.³¹ ❀

27 Srov. např. rozsudek NS ze dne 28. 1. 2011, sp. zn. 33 Cdo 2634/2008; srov. též P. Tégl, D. Weinhold in F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník, Velký komentář, svazek III., 1. vydání, Leges, Praha 2014, komentář k § 611, m. č. 30; tamtéž, komentář k § 619, m. č. 17.

28 Rozsudek NS ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1649/2007, R 10/2010.

29 Tamtéž.

30 Tamtéž. Odlišně J. Vaníček: Komentář ASPI k § 36 kriz. zák.

31 Za cenné připomínky děkuji Mgr. Viktoru Kolmačkovi.

K trestnímu postihu šíření poplašné zprávy (nejen o koronaviru)

Aktuální obraz kriminality se mění. Týká se to i forem trestné činnosti u trestného činu šíření poplašné zprávy podle § 357 trestního zákoníku. Falešné zprávy o tom, že ve škole je umístěna bomba, která vybuchne, zmizely, protože školy jsou zavřené. Zato se ovšem objevují falešné zprávy o šíření koronaviru ve společnosti. Následující článek rozebírá znaky tohoto trestného činu a poukazuje na to, že šíření falešných zpráv vyvolávajících znepokojení obyvatel i trestní postih takových jednání jsou jevy historické. Nikoli každé šíření nepravdivé zprávy je ovšem trestným činem.

Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc., je vedoucím Katedry trestního práva na Právnické fakultě UK v Praze.

Probíhající pandemie koronaviru¹ (psáno v březnu 2020) má svůj odraz nejen v ekonomice, ale ve společnosti vůbec. Předvídat vývoj pandemie je složité ve všech státech, které koronavirus zasáhl.

Není pochyb o tom, že současná pandemie onemocnění Covid-19 mění svět. Důsledky pandemie budou zásadní a hluboké, což platí nejen pro zdravotní systém té které země, její ekonomiku, sociální otázky, školský systém, lidské zdraví, ale nepochybně také pro právní řád.

Zdaleka nejde jen o omezení svobody pohybu a pobytu, masivní uzavírání hranic, karanténu podezřelých případů, nepřítomnost otců u porodu. I kdyby se virus přes léto vytratil, což je nepravděpodobné, důsledky jeho působení nezmizí.

Pandemie koronaviru může ohrozit i rozvoj institutu společného evropského žalobce, který podle původních plánů měl začít fungovat již koncem roku 2020.

V souvislosti s pandemií se mění i obraz kriminality. Především sdělovací prostředky nás informují o růstu počtu trestního stíhání pro trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 357 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále „tr. zákoník“.

Jen pro příklad: *Policie v Litvínově obvinila 38letou ženu z šíření poplašné zprávy v souvislosti s koronavirem. Podezřelá podle kriminalistů šířila nepravdivou zprávu, že Litvínov bude v karanténě. Ženě hrozí v případě odsouzení až osm let vězení. Obviněná podle policie nahrála minulý týden na svém mobilním telefonu hlasovou zprávu, ve které tvrdila, že v jedné z restaurací v Litvínově byla policie a hygienici a že město bude muset pravděpodobně celé do karantény. Tuto hlasovou zprávu měla poslat přes messenger zatím neustanovené ženě a také kamarádce, která ji měla přeposlat dalším osobám. Tohoto jednání se měla dopustit v době nouzového stavu vyhlášeného vládou, upřesnila mluvčí policie.*²

*Ženě, která šířila na internetu informaci o plošném zákazu pohybu, hrozí podle premiéra Andreje Babiše až osm let vězení. Dopustila se podle něj trestného činu šíření poplašné zprávy. Policie je na dobré cestě ji vypátrat, řekl premiér v rozhovoru s Českou televizí. Nakonec se žena přihlásila policii sama.*³

*Stíhání čelí i třiatřicetiletý Ústečan, který podle zjištění policie napsal na Facebooku: „Mám Corona a největší zábava je chodit do supermarketů a jazykem lízat pečivo...“ Policisté minulý týden v úterý oznámili, že ve spolupráci s jihočeskými kolegy muže vypátrali a obvinili.*⁴

Nejsou to jediné případy zpráv, které se v souvislosti s pandemií koronaviru objevily, zejména v nekonečném prostoru sociálních sítí, a které by za určitých okolností, za určitých podmínek mohly být považovány za trestně postižitelné poplašné zprávy.

Tak např. zpráva, že epidemie má údajně spojitost s potřebou elit na „přeformátování“ světa, spekulace o spojitosti epidemie COVID-19 s nekorektní migrací nebo spekulace o spojitosti COVID-19 se zaváděním 5G sítí, údajná zaručená zpráva o šíření COVID-19 vojáky USA při jejich přesunech v rámci vojenských cvičení Evropou, šíření zprávy, že armádní vojenské vrtulníky, které provádějí na Slovensku dezinfekční postřik proti šíření viru, používají pesticidy, které hubí kulturní plodiny na polích a způsobí budoucí hladomor, atd.

Tyto a jiné zprávy pak obracejí naši pozornost k otázkám možného trestního postihu za trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 357 tr. zákoníku.

Šíření poplašných zpráv i jejich postih je historickým jevem

Šíření nepravdivých, poplašných zpráv je jevem historickým a historickým jevem je i trestní postih takového šíření.

1 Koronavirus je zjednodušeně označení pro virus s názvem SARS-CoV-2, který způsobuje nemoc COVID-19. V prosinci 2019 způsobil sérii virových zápalů plic v čínském městě Wu-čan, odkud se postupně rozšířil do celého světa. Během několika týdnů v únoru a březnu 2020 koronavirus zasáhl prakticky všechny státy světa. Zvláště tragicky zasáhl do života v Itálii, Španělsku, USA.

2 Viz <https://www.novinky.cz/zahranicni/koronavirus/clanek/litvinov-pujede-do-karanteny-rozhlasila-zena-policie-ji-obvinila-z-poplasne-zpravy-40318005> [zobrazeno 25. 3. 2020].

3 Viz <https://www.novinky.cz/zahranicni/koronavirus/clanek/zene-sirici-po-webu-zpravu-o-karantene-hrozi-osm-let-40317573> [zobrazeno 25. 3. 2020].

4 Viz https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/policie-poplasne-zpravy-koronavirus_2003280910_hag [zobrazeno 28. 3. 2020].

Vzpomenou si na to především čtenáři literárního zpracování osudů Josefa Švejka za světové války. Jak říkal závodčí četnické stanice v Putimi Švejkovi, když ho eskortoval na četnické velitelství v Písku: „Panika se nesmí šířit. Panika je v těchhle dobách válečných zlá věc. Něco se řekne, a už to jde jako lavina po celém okolí.“ Moudrou a bezprostřední odpověď Josefa Švejka si laskavý čtenář jistě najde sám.⁵

V poslední době ovšem dochází ke vzrůstající frekvenci šíření nepravdivých zpráv, které mohou vyvolat strach, úlek, paniku, zmatek, nepředvídatelné nebo překotné jednání, nijak neodůvodněné a z hlediska veřejného pořádku nežádoucí obavy u části obyvatel určitého místa o život, zdraví, bezpečnost, majetek. Zvláště citlivá je tato otázka při šíření nepravdivých poplašných zpráv prostřednictvím sociálních sítí nebo jiných moderních komunikačních prostředků. Z takových jednání mohou vzniknout také rozsáhlé hmotné i nemotné škody.⁶

V době, kdy byl voják Josef Švejk za světové války eskortován z Putimi do Písku, platil pro oblast Čech, Moravy a Slezska rakouský trestní zákoník z roku 1852 (zák. č. 117/1852 Ř. z.). Rakouský trestní zákoník z roku 1852 obsahoval v původním znění, tj. účinném v roce 1914, ust. § 308 – trestný čin šíření falešných a znepokojujících fám a předpovědí, který zněl takto:

§ 308

Šíření falešných a znepokojujících fám a předpovědí

Kdo veřejně hlásá (na tabulích, ve veřejných projevech, v přednáškách apod.) falešnou, obecnou bezpečnost ohrožující fámou, aniž by měl dostatečné důvody považovat ji za pravdivou, anebo šíří-li údajné předpovědi podobného rázu nebo je dále rozšiřuje, dopouští se přestupku a má být potrestán tuhým vězením od osmi dnů do tří měsíců.

Rakouský trestní zákoník z roku 1852 se stal základem československého trestního práva hmotného. Pro potřeby nové Československé republiky byl několikrát novelizován. Jedním z takových vedlejších trestních zákonů vydaných v období první Československé republiky byl zákon č. 50/1923 Sb., o ochraně republiky. Tento zákon ust. § 308 rakouského trestního zákoníku zrušil a nahradil novým trestným činem obsaženým v § 18 zák. č. 50/1923 Sb. Ustanovení znělo „Šíření nepravdivých zpráv“, a obsahovalo dokonce dvě skutkové podstaty. Z přestupku (jako nejmírnějšího trestního deliktu) se stal o třídu závažnější přečin, za který mohl být pachatel potrestán tuhým vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

Rakouský trestní zákoník z roku 1852 se změnami přežil nejen rakouskou monarchii, ale i první Československou republiku, tzv. druhou republiku, protektorát Čechy a Morava a byl zrušen teprve novým, již celostátním trestním zákonem

z roku 1950 (zák. č. 86/1950 Sb.), který postihoval šíření poplašné zprávy jen jako vyhrožování, a to ještě vyhrožování způsobením obecného ohrožení (§ 185 tr. zákona z roku 1950).

Trestní zákon z roku 1950 byl zrušen trestním zákonem z roku 1961, účinným dlouhých čtyřicet pět let (zák. č. 140/1961 Sb., dále „tr. zákon“, účinný do 31. 12. 2009). Trestní kodex z roku 1961 v původní dikci znal dokonce dvě skutkové podstaty trestného činu, který změnil název ze šíření „nepravdivé zprávy“ na šíření „poplašné zprávy“. Za trestný čin podle § 199 tr. zákona bylo možné pachatele potrestat odnětím svobody až na šest měsíců nebo peněžitým trestem. Pokud by se jednalo o šíření poplašné zprávy za branné pohotovosti státu a pachatel způsobil, byť i z nedbalosti, nebezpečí vážného znepokojení, malomyslnosti nebo poráženecké nálady alespoň u části obyvatelstva nějakého místa tím, že rozšiřoval poplašnou zprávu, byl by potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta (§ 200 tr. zákona).

Novela trestního zákona z roku 1990 (zák. č. 175/1990 Sb.) pozměnila znění § 199 a 200 tr. zákona tak, aby bylo možné adekvátně reagovat na zvýšenou frekvenci takových jednání, která se rozmáhala zejména v podobě falešných oznámení, že je na určitém místě, v určitém objektu apod. uložena časovaná nálož, která v oznámené době vybuchne, ačkoli oznamovatel věděl, že jde o nepravdivou zprávu. Novela ponechala dvě ustanovení, a to § 199 tr. zákona, ve kterém k dosavadní skutkové podstatě přistoupila druhá základní skutková podstata § 199 odst. 2, a ponechala samostatnou skutkovou podstatu v § 200 tr. zákona. Nejprísnejší varianta šíření poplašné zprávy mohla být sankcionována odnětím svobody na jeden rok až pět let (§ 199 odst. 3 tr. zákona).

Současný trestněprávní postih šíření poplašné zprávy v České republice

Trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 357 tr. zákoníku je zařazen v desáté hlavě zvláštní části trestního zákoníku⁷ („Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“), a to v jejím šestém dílu nazvaném „Jiná rušení veřejného pořádku“. Zákonodárce v podstatě převzal dikci trestného činu šíření poplašné zprávy z předchozí právní úpravy podle trestního zákona z roku 1961. Dvě základní skutkové podstaty tohoto trestného činu znějí:

§ 357

Šíření poplašné zprávy

(1) Kdo úmyslně způsobí nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa tím, že rozšiřuje poplašnou zprávu, která je nepravdivá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo zprávu uvedenou v odstavci 1 nebo jinou nepravdivou zprávu, která je způsobilá vyvolat opatření vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa anebo bezdůvodnou záchrannou práci integrovaného záchranného systému, sdělí soudu, orgánu Policie České republiky, orgánu statní správy, územní samosprávy nebo jinému orgánu veřejné moci, právnické osobě,

5 J. Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války, díl II., Na frontě, Československý spisovatel, Praha 1980, str. 335.

6 Viz např. https://byznys.lidovky.cz/stacil-jeden-falesny-tweet-a-roboti-se-zbavili-akcii-za-ctyri-biliony-1jf/firmy-trhy.aspx?c=A130424_111253_firmy-trhy_mev [zobrazeno 26. 12. 2017].

7 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinný od 1. 1. 2010.

fyzické osobě, která je podnikatelem, anebo hromadnému informačnímu prostředku, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Počty pravomocně odsouzených osob podle § 357 tr. zákoníku za posledních pět let jsou relativně stabilní, jak ukazuje tabulka:

Odsouzené osoby podle § 357 tr. zákoníku					
	2015	2016	2017	2018	2019
Praha	11	7	11	4	5
Středočeský kraj	7	12	7	5	5
Jihočeský kraj	4	4	3	4	2
Západočeský kraj	8	7	5	4	0
Severočeský kraj	9	10	9	4	8
Východočeský kraj	5	5	9	1	0
Jihomoravský kraj	14	13	12	6	8
Severomoravský kraj	12	9	11	6	8
ČR	70	67	67	34	36

Dá se očekávat, že počty odsouzených osob v budoucnu porostou nejen kvůli zjištěné společenské atmosféře v souvislosti s pandemií koronaviru, ale také proto, že od novely zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim provedené zák. č. 186/2016 Sb. se **tohoto trestného činu může s účinností od 1. 12. 2016 dopustit také právnická osoba.**

V ust. § 357 odst. 1 a 2 tr. zákoníku nejde o vztah základní skutkové podstaty a kvalifikované skutkové podstaty, ale o **dvě samostatné základní skutkové podstaty**, podobně jako je tomu u některých dalších ustanovení trestního zákoníku, např. neposkytnutí pomoci (§ 150 odst. 1, 2) nebo zanedbání povinné výživy (§ 196 odst. 1, 2).

Základní skutkové podstaty šíření poplašné zprávy jsou v poměru speciality, ust. § 357 odst. 2 tr. zákoníku je speciální k ust. § 357 odst. 1 tr. zákoníku a jde o přísněji trestnou variantu zakázaného jednání.

K základním skutkovým podstatám se připínají **dvě kvalifikované skutkové podstaty**, které přísněji postihují spáchání tohoto trestného činu opětovně, členem organizované skupiny, způsobením značné škody, způsobením vážné poruchy v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, případně šíření poplašné zprávy za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo způsobí-li pachatel takovým činem škodu velkého rozsahu (§ 357 odst. 3, 4 tr. zákoníku).

Podmínky trestní odpovědnosti

V obou základních skutkových podstatách trestného činu šíření poplašné zprávy podle § 357 tr. zákoníku se jedná o rozšiřování zprávy **objektivně nepravdivé**, v případě ust. § 357 odst. 1 se vyžaduje, aby rozšiřovaná nepravdivá zpráva byla **poplašná**, v případě ust. § 357 odst. 2 tr. zákoníku **může jít o poplašnou, ale i jinou zprávu, která nemusí být poplašná,**

avšak vždy taková zpráva (na rozdíl od § 357 odst. 1 tr. zákoníku) musí být způsobilá vyvolat opatření vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa anebo bezdůvodnou záchrannou práci integrovaného záchranného systému, byť k nim ve skutečnosti nemusí dojít.

V **první skutkové podstatě**, tj. § 357 odst. 1 tr. zákoníku, musí pachatel poplašnou zprávu **rozšiřovat**, tj. zajistit, aby

se o nepravdivé zprávě dozvěděla část obyvatel České republiky, což může učinit jakýmkoli způsobem, a to i prostřednictvím veřejné počítačové sítě, osobně na tiskové konferenci, rozesíláním SMS zpráv většímu počtu osob, na demonstracích či shromážděních občanů, prostřednictvím sdělovacích prostředků i jinak. Poplašná zpráva musí být zprávou **nepravdivou.**

Pokud by pachatel rozšiřoval zprávu, která sice vyvolává znepokojení, ale je pravdivá, nejde o trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 357 odst. 1 tr. zákoníku.

Pachatelem může být kterákoli trestně odpovědná fyzická osoba a po novele zákona o trestní odpovědnosti právnických osob provedené zák. č. 183/2016 Sb. **i osoba právnická**, protože trestný čin šíření poplašné zprávy není uveden ve výčtu trestných činů, kterých se právnická osoba dopustit nemůže (srov. § 7 zák. č. 418/2011 Sb.).

K trestní odpovědnosti podle § 357 odst. 1 tr. zákoníku ale nestačí, že někdo rozšiřuje nepravdivou zprávu, ale rozšiřovaná zpráva musí být **poplašná a musí vzbudit nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatel nějakého místa.**

Poplašnou zprávou se rozumí taková zpráva, která je způsobilá podle svého obsahu vyvolat obavy z ohrožení života, zdraví, majetku, základních práv a svobod, a to v důsledku nějakých událostí (minulých, současných, budoucích) a alespoň u části obyvatelstva. Poplašná zpráva je taková, která je schopná vyvolat strach, úzkost, paniku, vnitřní zmátek, neúčelné chování, unáhlené jednání, překotné jednání, anebo vyvolat malomyslnost, poráženeckou náladu.

Úzkost, strach, panika jsou emoční stavy, které jsou často doprovázeny i fyzickými příznaky (bušením srdce, studeným potem, zrychleným dýcháním, bolestí na hrudi, třesem rukou, bolestí hlavy, průjemem aj.). Mohou vést až k tzv. panické poruše.⁸ Také v tom spočívá společenská závažnost

⁸ Viz J. Praško, K. Prašková, K. Vašková, J. Vyskočilová: Panická porucha a jak ji zvládnout, 2. vydání, Galén, Praha 2006. Na str. 10 citovaná publikace je velmi podrobný přehled typických příznaků úzkosti a strachu.

(škodlivost) šíření poplašné zprávy. Může vyvolat nežádoucí panické jednání, ale i stimulovat závažná psychická onemocnění jednajícího.

Zda se určitá zpráva stane poplašnou, odvisí mj. od poměrů, místa a doby rozšiřování takové zprávy, věrohodnosti osoby, která ji rozšiřuje, apod.

Za takovou zprávu se považuje např. zpráva, že hrozí únik nebezpečných otravných látek do ovzduší, že dojde k výbuchu jaderného zařízení a zamoření území radioaktivitou, že se připravuje peněžní reforma, která má za účel odčerpání úspory občanů, že dojde k protřžení hráze přehrady, která smete vesnici pod přehradou, že dojde k válečnému konfliktu, že zkrachuje velký podnik a zaměstnanci nedostanou žádné peníze, že ve velkém obchodním centru (škole, budově soudu, magistrátu, radnice, na hlavním nádraží, v dílně stavebního bytového družstva etc.) je uložena výbušnina, u které hrozí exploze, že banka, pojišťovna, družstevní záložna bude insolventní a nestačí vyplatit vklady střadatelům, že země bude zaplavena nelegálními imigranty, kteří zahltí zdravotní a sociální systém, že skupina „arabských“ uprchlíků drobnému zemědělci bezdůvodně podřezala veškerá hospodářská zvířata s výjimkou koně, který byl bezpečně zavřený ve stáji, že ve městě X. jsou tajně ubytováni uprchlíci ze Sýrie, kteří mají povolen volný pohyb po městě a okolí, a že znásilnili dvě holčičky, že televize vše natočila, ale nesmí to odvysílat a policie zakázala o všem mluvit, že na Šumavě hrozí „pandemie kůrovce“, a pokud se nezasáhne, do pěti let bude po Šumavě, že se masivně zvýší platby v léčebnách dlouhodobě nemocných ze současných 60 korun až na pět set korun, že došlo k nenadálému oteplení Antarktidy a aktuálně hrozí vylití moře z břehů, že výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR byly ovlivněny aktivitou zahraničních tajných služeb, resp. že výsledky prezidentských voleb budou ovlivněny cizími zahraničními službami, tj. nebudou výsledkem uplatnění všeobecného, aktivního, rovného, přímého volebního práva občanů a že nejsou a nebudou výsledkem tajného hlasování voličů, ale nějaké nezákonné manipulace, abych uvedl alespoň některé případy, které se vyskytly v České republice.

Do výše uvedené skupiny příkladů poplašné zprávy bychom mohli zařadit i zprávy související s postupující pandemií koronaviru, jak jsem je uvedl v úvodu tohoto článku. Ovšem pokud někdo po absolvování společného lyžařského zájezdu v zahraničí, setkání s absolventy školy nebo s rodáky anebo podobné akce rozešle SMS zprávu „mám koronavirus“, neznamená to automaticky trestní postih takového jednajícího.

Jak již bylo řečeno, musí k trestní odpovědnosti za trestný čin podle § 357 odst. 1 tr. zákoníku nastat ještě následek, tedy že **poplašná zpráva musí vzbudit nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatel nějakého místa.** Samotné vážné znepokojení se musí nějakým způsobem materializovat, musí být **prokazatelné, zjevné, očividné.** Může to být snaha co nejrychleji opustit určité území, nebo naopak odmítání vycházet z domovů, může to být run na banku spojený s hromadným vybíráním vkladů, urychlený prodej cenných papírů pod cenou, nebo naopak nákup cenných papírů za přemrštěnou cenu, vybití dobytka, zbavování se majet-

ku, hromadné ozbrojování, hromadné opatrování dokladů k vycestování ze země, odmítání rodičů posílat děti do škol, hromadné odmítání účastnit se voleb, může to být strach o bezpečnost domova, může to být strach vůbec chodit nakupovat do obchodů apod.

Trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 357 odst. 1 tr. zákoníku je **ohrožovacím trestným činem**, ve kterém nebezpečí vážného znepokojení (alespoň části obyvatel určitého místa) musí hrozit **bezprostředně.**

Trestní odpovědnost fyzických (ale i právnických) osob je odpovědností subjektivní, je odpovědností za zavinění. Zavinění pachatele v tomto případě zahrnuje jednak vědomí, že jde o poplašnou zprávu, která je nepravdivá, a současně vědomí, že zpráva může vyvolat znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa (§ 357 odst. 1 tr. zákoníku), resp. že je taková zpráva schopna vyvolat opatření státních a jiných orgánů vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa nebo že taková zpráva je schopna vyvolat bezdůvodnou činnost aparátu k prověření tohoto falešného oznámení. Postačí alespoň srozumění pachatele [§ 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku]. **K závěru o zavinění bude větší roli než u jiných trestných činů hrát motivace jednajícího** (žert, snaha stát se zajímavým, zviditelnit se, pomsta, osobní krize, potřeba ventilovat svoje nejistoty a stres aj.).

Právě při dokazování subjektivní stránky trestného činu, které bývá nejobtížnější, se může plně uplatnit kvalifikovaná činnost obhájce poskytujícího právní pomoc případnému obviněnému.

Pokud by pachatel při rozšiřování poplašné zprávy, která je nepravdivá, jednal v úmyslu způsobit vážné znepokojení alespoň části obyvatel určitého místa, ale **přes jeho veškerou snahu se mu nepodařilo nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa vyvolat, přichází v úvahu trestní postih pro pokus příslušného trestného činu, tedy pokus šíření poplašné zprávy** podle § 21 odst. 1, § 357 odst. 1 tr. zákoníku, nehledě na přísnější právní posouzení podle kvalifikovaných skutkových podstat, což by záviselo na konkrétních okolnostech případu.

Podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo. Pokus je obecnou formou trestného činu. Pachatel je za pokus odpovědný, i když nenaplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu. Pokus je trestný podle stejné trestní sazby, jako je trestní sazba za dokonání trestného činu.

Případný trestní postih by ovšem také závisel na uplatnění zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Posouzení společenské škodlivosti v tomto případě by bylo otázkou uplatnění konkrétních okolností případu podle kritérií demonstrativně uvedených v ust. § 39 odst. 2 tr. zákoníku.

Nepochybně existují okolnosti, které by společenskou závažnost jednání snižovaly (upřímná obava o osud demokra-

tického právního státu, obava o život a zdraví jiných osob, nedostatečná informovanost o složitém problému, sociálně zanedbaná osoba pachatele), stejně jako existují okolnosti, které by závažnost posuzovaného jednání v konkrétním případě **zvýšily** (typicky opakované jednání, využití hromadných sdělovacích prostředků, spáchání za podmínek pokračování v trestném činu, osoba pachatele – např. vysokoškolsky vzdělaný člověk, který si umí uvědomit následky svého chování a jeho odrazu ve společnosti, přímý úmysl, nebo dokonce tzv. obmysl cíleně útočící na cify člověka, zaslání zpráv s nekontrolovatelným zřetězením – uživatelé, kteří poplašné zprávě uvěří, ji mají rozeslat svým známým a ti zase dalším známým, jednání, ve kterém je zneužití počítačové sítě jen prostředkem ke spáchání dalších trestných činů, zneužití osobních dat, vylákání citlivých údajů, okradení o peněžní prostředky apod.). **A právě posledně uvedený případ, tj. úmyslné šíření vědomě nepravdivých zpráv, které mají být přeposlány podle výzvy pachatele dalším osobám, by mohl být zvažován pro případné doplnění okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby u trestných činů šíření poplašné zprávy podle § 357 odst. 1 a 2 tr. zákoníku.**

Aktuálně (po dobu nouzového stavu, resp. opatření proti pandemii koronaviru) **by přicházela v úvahu aplikace dvou nejprísnejších ustanovení.** Předně jde o ust. § 357 odst. 3 písm. d), e) tr. zákoníku, tj. odnětím svobody na **jeden rok až pět let** může být pachatel potrestán, **způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, nebo způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem.**

Dále by pak přicházela v úvahu aplikace nejprísnejšího ust. § 357 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, tedy že odnětím svobody na **dvě léta až osm let** bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné **události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí,** veřejný pořádek nebo majetek, nebo způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Závěr

Jak vyplývá z předchozího rozboru, rozšiřování nepravdivých, falešných zpráv, které mohou vyvolávat znepokojení alespoň části obyvatel určitého místa, je historicky považováno za jev škodlivý, závažný, nebezpečný, trestuhodný, a tedy i trestněprávně protiprávní. Liší se nikoli podstata takového jednání, ale jeho formy, prostředky a s ohledem na doslova zničující (v tomto ohledu) vliv moderních informačních technologií můžeme hovořit o jeho globální nebezpečnosti. **Současný trestněprávní postih v českém trestním zákoníku odpovídá zásadě subsidiarity trestní represe a považují jej za nutný.** Společnost se bez něj obejít nemůže. **Ovšem i trestní postih má své limity. Určit tyto limity je povinností orgánů činných v trestním řízení. Činnost obhájce k tomu může významně přispět.** ❀

Sprinz • Jirmásek • Řeháček
Vrba • Zoubek a kol.

Insolvenční zákon Komentář

- komentář reflektuje mimo jiné novelu insolvenčního zákona účinnou k 1. 6. 2019, nově přijaté prováděcí předpisy, jakož i takřka tisíc rozhodnutí insolvenčních soudů
- přináší komplexní pohled na problematiku insolvenčního řízení z právního i ekonomického pohledu
- upozorňuje i na některé výkladové problémy, které dosud nejsou soudní praxí řešeny, a zásadně přispívá k orientaci v insolvenčním právu

2019, vázané s přebalem, 1 248 stran,
cena 2 590 Kč, obj. číslo EVK9

BESTSELLER

Petrov • Výtisk • Beran a kolektiv

Občanský zákoník Komentář. 2. vydání

- komentář k občanskému zákoníku v jednom svazku přichází na trh ve svém druhém, aktualizovaném a významně rozšířeném vydání
- styl výkladu, provázanost a inovativní grafická podoba dovolily nabídnout plnohodnotný komentář celého předpisu, včetně všech jeho dosavadních novel
- komentář se opírá o zevrubnou rešerši relevantních rozhodnutí českých soudů a doktrinárních zdrojů
- autorský kolektiv čítá 81 odborníků ze všech oborů právní praxe

2019, vázané s přebalem, 3 352 stran
cena 4 990 Kč, obj. číslo M60

Bělina • Drápal a kol.

Zákoník práce Komentář. 3. vydání

- komentář ve svém třetím, aktualizovaném vydání reaguje především na aktuální vývoj legislativy, a to nejen české, ale i evropské
- poskytuje komplexní výklad jednotlivých ustanovení zákoníku ve všech nezbytných souvislostech a věnuje značnou pozornost i výkladu jednotlivých ustanovení ve vazbě na občanský zákoník

2019, vázané s přebalem, 1 536 stran
cena 2 990 Kč, obj. číslo EVK24

Kdy může dozorový státní zástupce zamítnout stížnost obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání

Článek pojednává o ust. § 146 odst. 2 tr. řádu – řízení před orgánem, proti jehož usnesení stížnost směřuje –, a upozorňuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu, který zrušil rozhodnutí státního zástupce, jež bylo v rozporu se zákonem. Dozorový státní zástupce, který dal pokyn k zahájení trestního stíhání, případně s ním souhlasil, nemůže rozhodovat o stížnosti proti usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu o zahájení trestního stíhání v téže věci, neboť by se jednalo o porušení zákona v neprospěch obviněného, protože k tomuto rozhodnutí nebyl státní zástupce ze zákona oprávněn. Svým postupem obviněného zbavil práva na nestranné a objektivní posouzení jeho oprávněného prostředku nadřízeným orgánem.

Doc. JUDr. et Mgr. Jan Brázda, Ph.D., LL.M.,

je advokátem v advokátní kanceláři Vovsík, Rösch, Kocina a spol. a vysokoškolským učitelem na Univerzitě J. A. Komenského v Praze.

Ust. § 146 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), dále „tr. řád“, upravuje řízení před orgánem, proti jehož usnesení stížnost směřuje. V odst. 2 citovaného ustanovení se uvádí:

„Jestliže lhůta k podání stížnosti již všem oprávněným osobám uplynula a stížnosti nebylo vyhověno podle odst. 1, předloží věc k rozhodnutí

- a) policejní orgán státnímu zástupci, který vykonává nad přípravným řízením dozor, a jde-li o stížnost proti usnesení, k němuž tento státní zástupce dal souhlas nebo pokyn, jeho prostřednictvím nadřízenému státnímu zástupci,
- b) státní zástupce nadřízenému státnímu zástupci nebo soudu.“

V některých případech dochází k porušení zákona, když o stížnosti proti usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu rozhoduje dozorující státní zástupce přesto, že ke stíhání dal podnět, nebo dokonce pokyn. Ve svém článku bych chtěl na tyto případy upozornit, neboť v jednom případě dokonce ministr spravedlnosti podal stížnost pro porušení zákona k Nejvyššímu soudu a ten svým rozhodnutím zrušil rozhodnutí státního zástupce OSZ Plzeň-město.

Usnesením policejního orgánu Policie ČR bylo zahájeno trestní stíhání P. B. jako obviněného ze spáchání zločinu křivého obvinění podle § 345 odst. 1 a odst. 3 písm. d) zákona č. 40/2009, trestní zákoník, dále „tr. zákoník“, a zločinu křivého obvinění podle § 345 odst. 1, odst. 3 písm. c) a e) tr. zákoníku.

Předmětné usnesení bylo dne 21. 5. 2018 doručeno obviněnému a dne 29. 5. 2018 též jeho obhájci. Dne 24. 5. 2018 obviněný prostřednictvím svého obhájce podal do datové schránky příslušného policejního orgánu stížnost, kterou následně také odůvodnil. Opravný prostředek podal obviněný prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě.

O této stížnosti rozhodoval státní zástupce OSZ Plzeň-město, který byl dozorujícím státním zástupcem. Tento státní zástupce usnesením dne 15. 6. 2018 stížnost obviněného podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu zamítl jako nedůvodnou. Ve svém usnesení o zamítnutí stížnosti mj. uvádí, že: „*Nedůvodným se pak jeví rovněž požadavek P. B. prezentovaný ve stížnosti, a to opatřovat další důkazy svědčící pro závěr, že svým jednáním nenaplnil znaky trestných činů, pro které je stíhán, neboť pro tento závěr plně postačuje vyhodnocení spisového materiálu, který měl policejní komisář k dispozici. Stížnost obviněného tedy nebyla shledána důvodnou a jako taková byla zamítnuta.*“

Obhájce obviněného vzhledem k výše uvedenému podal návrh na provedení dohledu nad postupem OSZ Plzeň-město v trestní věci obviněného P. B.

Krajské státní zastupitelství v Plzni dne 9. 8. 2018 sdělilo obhájci obviněného, že jeho podnět bude předložen po opatření příslušného spisového materiálu Ministerstvu spravedlnosti, které jej o způsobu jeho vyřízení vyrozumí.

Ministr spravedlnosti po prostudování spisového materiálu dne 5. 3. 2019 podal Nejvyššímu soudu podle § 266 odst. 1 tr. řádu ve prospěch obviněného P. B. stížnost pro porušení zákona proti pravomocnému usnesení státního zástupce OSZ Plzeň-město ze dne 15. 6. 2018, jímž byla podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu jako nedůvodná zamítnuta stížnost obviněného P. B. proti usnesení orgánu Policie ČR.

Ve své stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti uvádí: „*Citovaným usnesením dozorujícího státního zástupce byl porušen zákon v ust. § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu, a to v neprospěch obviněného.*“

Porušení zákona je dáno tím, že dozorující státní zástupce nepředložil stížnost obviněného směřující proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání nadřízenému státnímu zástupci k rozhodnutí a o stížnosti rozhodl sám, v důsledku čehož ve věci rozhodl věcně (funkčně) nepříslušný státní zástupce.

Stalo se tak za situace, kdy státní zástupce OSZ Plzeň-město svým dopisem ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. 2 ZN 11/2017, adresovaným policejnímu orgánu, mj. sdělil: „*Z mého pohledu nic nebrání postupu podle § 160 odst. 1 vůči P. B., a to jednak pro krivé obvinění výše jmenovaných policistů, jednak pro krivé obvinění svědka S.*“ Takové konstatování státního zástupce, byť není výslovně označeno jako pokyn k zahájení trestního stíhání ve smyslu ust. § 174 odst. 2 písm. a) či d) tr. řádu, vyjadřuje jednoznačný názor státního zástupce na zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 tr. řádu (srov. např. rozsudek NS sp. zn. 5 TZ 94/2012). Je tak nepochybné, že státní zástupce, který následně rozhodl o stížnosti obviněného proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 tr. řádu, udělil pokyn k zahájení trestního stíhání P. B.

Jelikož v projednávané věci obviněný proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání podal v zákonné lhůtě stížnost, které nebylo vyhověno policejním orgánem dle § 146 odst. 1 tr. řádu, měla být tato stížnost předložena v intencích § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu k rozhodnutí nadřízenému orgánu, tj. v posuzovaném případě státnímu zástupci KSZ v Plzni. Pokud tak dozorující státní zástupce neučinil a svým usnesením z 15. 6. 2018, sp. zn. 1 ZT 292/2018, sám rozhodl tak, že stížnost jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu zamítl, porušil tím zákon v neprospěch obviněného, neboť k tomuto rozhodnutí nebyl ze zákona oprávněn. Svým postupem obviněného zbavil práva na nestranné a objektivní posouzení jeho opravného prostředku nadřízeným orgánem.

V závěru ministr spravedlnosti navrhuje, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že usnesením státního zástupce OSZ Plzeň-město ze dne 15. 6. 2018, sp. zn. 2 ZT 292/2018, byl porušen zákon v § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu a v řízení předcházejícím v § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu, a to v neprospěch obviněného P. B.

Nejvyšší soud svým rozsudkem ze dne 19. 6. 2019, č. j. 3 TZ 34/2019, rozhodl takto:

„Pravomocným usnesením státního zástupce OSZ Plzeň-město ze dne 15. 6. 2018, sp. zn. 1 ZT 292/2018, byl porušen zákon v ust. § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu v neprospěch obviněného P. B.

Napadené rozhodnutí se zrušuje.

Zrušují se též všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla odkladu.

Státnímu zástupci KSZ v Plzni se přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.“

Ve svém odůvodnění NS uvádí: „*Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. řádu přezkoumal napadené usnesení i řízení mu předcházející a shledal, že zákon byl porušen,*

a to v těch směrech a z těch důvodů, jak namítl ministr spravedlnosti ve stížnosti pro porušení zákona.

Nejvyšší soud k tomu připomíná, že otázku, který státní zástupce je příslušný k rozhodnutí o stížnosti podané proti usnesení policejního orgánu, řeší ust. § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu. Podle něj je zásadně oprávněným k rozhodnutí o stížnosti podané proti usnesení policejního orgánu státní zástupce, který vykonává dozor nad přípravným řízením. Výjimkou je však situace, kdy tento státní zástupce sám dal souhlas nebo pokyn policejnímu orgánu k vydání napadeného usnesení. V takovém případě rozhoduje o stížnosti jemu nadřízený státní zástupce. Smyslem citovaného ustanovení je zajistit nejvyšší možnou míru nestrannosti a objektivity při rozhodování o stížnosti.

Dá-li dozorový státní zástupce pokyn k zahájení trestního stíhání, vyjadřuje tak jednoznačně svůj právní názor na postup v konkrétní trestní věci. Bylo by podivné, pokud by státní zástupce dal pokyn k zahájení trestního stíhání a následně vyhověl stížnosti obviněného proti tomuto usnesení.“

Zákon o státním zastupitelství č. 283/1993 Sb. v § 2 odst. 2 uvádí: „*Státní zastupitelství při výkonu své působnosti dbá, aby každý jeho postup byl v souladu se zákonem, rychlý, odborný a účinný, svoji působnost vykonává nestranně, respektuje a chrání přitom lidskou důstojnost, rovnost všech před zákonem a dbá na ochranu lidských práv a svobod.“*

Obdobný případ se v mé advokátní praxi stal ještě jednou, a proto jsem toho názoru, že je nutné seznámit širokou advokátní obec s takovými postupy s tím, aby nedocházelo k porušování zákona a byla chráněna práva obviněného. ❖

Sledujte www.advokatnidenik.cz –
váš nový zpravodaj v PC i telefonu

ADVOKÁTNÍ DENÍK
ONLINE

C. H. BECK DOPORUČUJE

Karel Svoboda

Opravné prostředky

Civilní proces
z pohledu účastníka

2019, vázané, 544 stran
cena 990 Kč, obj. číslo VP13

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem

V následujícím článku se zamýšlím nad novým znaleckým zákonem a jeho dopadem na praxi. Dne 9. října 2019 byl publikován ve Sbírce zákonů, a tudíž nabyl platnosti nový zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále též „nový zákon o znalcích“ nebo „znalecký zákon“), a změnový zákon č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních znalcích, který novelizuje trestní řád, živnostenský zákon, zákon o soudních poplatcích, zákon o pobytu cizinců na území České republiky, zákon o správních poplatcích, zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů a zákon o zdravotních službách. Dne 20. prosince 2019 byl pak vyhlášen zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích (dále též jako „zákon o tlumočnících“ nebo „tlumočnický zákon“). Účinnost všech tří zákonů je stanovena od 1. ledna 2021.

Doc. JUDr. Ing. Bohumil Poláček, Ph.D., MBA, LL.M., působí na Ekonomické fakultě Technické univerzity v Liberci, jako znalec v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady, a je rozhodcem Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR.

Novým zákonem o znalcích se **zrušuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících**, ve znění pozdějších předpisů, který byl čtyřikrát novelizován, jeho prováděcí **vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb.**, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (taktéž čtyřikrát novelizovaná), a **vyhláška č. 123/2015 Sb.**, která stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti.

Podle důvodové zprávy k novému znaleckému zákonu byla **právní úprava znalectví v posledních letech své existence velice kritizována za mnohé nedokonalosti, nesystémová řešení, zastaralost a jiné nedostatky**, kterými trpí. Především se jednalo o problematiku zápisu do seznamu, resp. vzniku znaleckého oprávnění, odměňování, nedostatečných sankčních mechanismů či absence kontroly kvality a věcného přezkoumávání znaleckých posudků. Velice kritizována byla i samotná profese jako taková, neboť pohled veřejnosti je významně ovlivňován negativními mediálními kauzami. Důvěra laické i odborné veřejnosti ve znaleckou činnost tím byla silně otřesena. S tímto konstatováním lze souhlasit.

Nový znalecký zákon provázela strastiplná cesta, **v Parlamentu ČR bylo v posledních více než dvaceti letech několik návrhů, které byly posléze zamítnuty**. Na jedné straně bylo zřejmé, že změna musí přijít (na Slovensku byl nový znalecký zákon přijat již v roce 2004), a na druhé straně se hledaly důvody, proč to není možné. Odpověď byla namísto: stav, kdy zejména na zápis do seznamu znalců nebyl zákonný nárok

a kdy se uměle vytvářel „*numerus clausus*“ pro znalce, vyhovoval mnohým, nejenom znalcům. Nebylo nutné se dále vzdělavat, „konkurence“ byla redukována, znalecká obec značně zestárla. (Od mnohých starších kolegů z oboru mám navíc informaci, že zkoušky vyžadované novým zákonem absolvovat již nebudou a se znaleckou činností skončí.) Dá se tedy očekávat, že **nastane velký úbytek znalců**. Ke snížení jejich počtu docházelo přirozeným vývojem však i v minulosti – dnešní celkový stav znalců je cca 8,3 tisíce (z toho je 5,5 tisíce znalců pro oceňování) plus 315 znaleckých ústavů; ještě v roce 2006 u nás působilo 11 tisíc znalců a 416 znaleckých ústavů.

Znalecký zákon přes svou mnohaletou přípravu nebyl zpracován promyšleně, s odbornou erudicí, protože obsahuje mnoho závažných legislativně technických chyb.

První legislativně technická chyba

– možnost znalce vykonávat činnost ve více oborech

Ust. § 6 odst. 2 znaleckého zákona **neumožňuje znalci vykonávat činnost ve více oborech, odvětvích a specializacích, pokud některou činnost již vykonává pro znaleckou kancelář a jinou by chtěl vykonávat samostatně**. V ust. § 6 odst. 2 znaleckého zákona je totiž stanoveno, že: *„Znalec může být zaměstnancem, společníkem nebo členem pouze jedné znalecké kanceláře; takový znalec není oprávněn vykonávat současně znaleckou činnost samostatně.“*

Nový zákon vůbec tedy neřeší případ, kdy je jmenován znalec pro více oborů, odvětví a specializací, např. oceňování podniku a oceňování nemovitostí, což není výjimečné. Podle díkce nového znaleckého zákona by znalec nemohl vykonávat mimo rámec znalecké kanceláře znaleckou činnost v jiných oborech, než ve kterých vykonává činnost daná znalecká kancelář. Zde se zákonná úprava jeví jako zcela nesmyslná. Na tomto místě absentuje ustanovení *„ve stejném oboru a odvětví a případně specializaci, pokud je specializace stanovena“* v § 6 odst. 2 znaleckého zákona.

Co se má rozumět pod pojmem „člen“, není v novém zákoně stanoveno. Můžeme se tedy pouze domnívat, že se jedná

o analogickou situaci, kterou řeší např. zákon o advokacii v osobě „spolupracujícího advokáta“, tedy o případ, kdy znalec trvale spolupracuje s jednou znaleckou kanceláří. Zároveň § 2 odst. 2 znaleckého zákona umožňuje, aby znalec v pracovněprávním nebo obdobném vztahu ke znaleckému ústavu vykonával znaleckou činnost rovněž samostatně nebo jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.

Toto ustanovení je v přímém rozporu se základní filozofií nového zákona, který vylučuje duplicitní působení znalců. Navíc se ztrácí smysl dělení na znalecké kanceláře a znalecké ústavy. Větší ingerence státu u znaleckých ústavů přece nezajišťuje při této dikci nového zákona vyšší odbornost. Ta přeci nemůže být dána jen vědeckou činností jedné odpovědné osoby (i když může mít libovolný počet asistentů), příp. materiálovým vybavením. Znalec je především praktik, nikoli spisovatel. Znalec nikdy nepracuje ve velkých týmech, většinou pracuje sám nebo ve dvojici, výjimečně ve více lidech. Příklad můžeme nalézt u znalců pro oceňování coby zdaleka nejpočetnější skupiny znalců.

Proč by znalec měl pracovat pro znalecký ústav a dělit se s ním o odměnu, když může stejnou činnost vykonat pod svou znaleckou kanceláří? Nesnaží se nový zákon zavést dlouholetou praxi lékařů, kdy vedle práce na státní klinice má každý schopný lékař svou soukromou praxi? Kdy si vyšetření udělá na drahých přístrojích na klinice a vlastní výkon provede soukromě?

Druhá legislativně technická chyba

- odpovědnost zadavatele za jím dodané podklady

Z ust. § 28 odst. 1 znaleckého zákona vyplývá, že za úplnost a pravdivost podkladů dodaných zadavatelem znaleckého posudku má odpovídat znalec. Za úplnost a pravdivost dodaných podkladů musí být jednoznačně odpovědný zadavatel znaleckého posudku, protože znalec vzhledem ke své odbornosti nemá vždy možnost úplnost a pravdivost podkladů získaných od zadavatele ověřit, a v důsledku ani tak podle znaleckých standardů činit nemůže.

Třetí legislativně technická chyba

- určení znaleckého podle druhu znaleckého posudku

Na jedné straně znalecký zákon sankcionuje nesprávnost vypočítaného znaleckého a na druhé straně neumožňuje prováděcí vyhláškou stanovit paušální odměnu za provedení znalecký úkon, např. za ocenění nemovitosti nebo obchodního závodu. Systémově špatně je obecně určovat odměnu, která se odvíjí od hodinové sazby, když nelze danou práci nějakým způsobem exaktně „normovat“, a tudíž ani objektivně stanovovat potřebnou časovou dotaci.

Důležitým bodem pro práci znalce proto jistě je, jakým způsobem stanovit odměnu znalce prováděcí vyhláškou. Můžeme se dohadovat, zda 500, 700 nebo 1 000 Kč za hodinu práce znalce je hodně nebo málo, jestli 10, 20 nebo 30 hodin práce je pro vypracování daného znaleckého posudku adekvátní, když každý znalecký posudek je jiný. Zcela jistě se nabízí srovnání s advokátním tarifem (nelze totiž tvrdit, že činnost znalce je na nižší odborné úrovni než v případě

advokáta), kde je používání hodinové sazby značně eliminováno a je převážně aplikována odměna za úkon.

I když odměna znalce nemůže být závislá na výsledku (vyšší) konečného ocenění, lze většinou dopředu zvolit nějaký měřitelný parametr (např. při ocenění podniku velikost bilanční sumy), podle kterého lze předem stanovit odměnu znalce. Přirozeně lze namítat, že případ od případu se co do složitosti znalecký posudek liší, nicméně tento způsob stanovení odměny znalce se jeví jako transparentnější a objektivnější než její určení podle hodin práce potřebných na zhotovení posudku (už i vzhledem k možnému správnímu trestu za nesprávný propočít).

Správné nastavení odměn je přitom naprosto klíčové pro atraktivitu znaleckého stavu, protože nelze souhlasit s obecně přijímanou filozofií, že znalec se užíví pouze z komerční oblasti a vypracovávání posudků pro orgány veřejné moci bere pouze jako „nutné zlo“, kterému je nejlepší se vyhnout. Mělo by tomu být právě naopak. Znalecké posudky zpracované pro orgány veřejné moci by měly dodávat znalci největší prestiž a otevírat mu dveře i do komerční sféry.

Čtvrtá legislativně technická chyba

- sjednocení přechodného období

Nový znalecký zákon opakovaně používá dikci „ve stejném oboru a odvětví a případně specializaci“. Podle jazykového výkladu „případně“ znamená za určitých okolností. To znamená, že je dáno na výběr. Tato formulace dle mého názoru není příliš přesná. Za vhodnější formulaci by se dalo považovat „ve stejném oboru a odvětví a specializaci, pokud je specializace stanovena“.

Podle dosavadní instrukce č. 8/2017 Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 11. 2017, č. j. MSP-26/2017-OJD-ORG/32, o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků a o některých dalších otázkách, existují specializace pouze pro obory: Zdravotnictví, Kriminallistika, Písmoznalectví a Ekonomika, a to z celkem 48 oborů. Zákon č. 254/2019 Sb. zachycuje celkem 62 oborů (počet specializací zatím není oficiálně znám).

V přechodných ustanoveních nového znaleckého zákona je v § 47 odst. 2 uveden požadavek pro výkon znalecké činnosti ve znalecké kanceláři prostřednictvím alespoň dvou znalců oprávněných k výkonu znalecké činnosti ve stejném oboru a odvětví a případně specializaci.

Současná praxe však vychází z organizačního pokynu ministra spravedlnosti č. j. 41/2010-OD-ZN, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost podle § 21 odst. 3 zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně z jeho § 2 odst. 1 písm. a), který říká, že: „Zadatele lze zapsat do prvního oddílu seznamu ústavů, jen pokud alespoň tři jeho společníci, členové nebo zaměstnanci v pracovním poměru na dobu neurčitou, kteří mají vykonávat znaleckou činnost v ústavu, jsou znalci zapsanými pro požadované obory a nejsou společníky, členy nebo zaměstnanci jiného ústavu; postačí však, pokud dvě z těchto osob jsou znalci zapsanými v příbuzném oboru.“ Stejná odvětví a specializace se tudíž nevyžadují. Dokonce u dvou ze tří znalců postačuje mít zapsaný pouze příbuzný obor.

Požadavek uvedený v § 47 znaleckého zákona má být spl-

něn do jednoho roku ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. do 31. 12. 2021. Zde je stanovena nepřiměřeně krátká lhůta. Jen specializační studium, které je např. pro obor ekonomika, odvětví ceny a odhady, specializace oceňování podniku (obchodního závodu), nutné absolvovat, je dvouleté.

Z uvedeného důvodu **by bylo férové technickou novelou změnit ust. § 47 odst. 1, 2 a 3 přechodných ustanovení tak, že se vypustí slovní spojení: „a odvětví a případně specializaci“.** Tímto se dostane požadavek odbornosti do relace se současným stavem, lhůta jednoho roku zůstane pouze v zásadě pro technickou „přeregistraci“ a celková lhůta pro provizorní zápis do seznamu znalců se nezmění, tj. pět let. Tudiž se **sjednotí pětileté přechodné období pro zápis podle všech nových pravidel.**

Pátá legislativně technická chyba

– oblast přestupků

Nejedná se vlastně o jednu legislativně technickou chybu, ale o **soubor chyb v oblasti přestupků a na ně navazujících činností.** Jak již bylo uvedeno, téměř současně se znaleckým zákonem byl přijat i tlumočnický zákon. Aby tento zákon byl vůbec přijat (přehlasováním Senátu, který návrh zákona zamítl), podala skupina poslanců ještě před konečným přehlasováním návrh na změnu tlumočnického zákona, která odstraňuje jeho největší chyby. Tento návrh byl přijat jako sněmovní tisk č. 663 a následně schválen Poslaneckou sněmovnou 29. ledna 2020.

V uvedeném návrhu se **zrušuje povinnost uchovávat stejnopisy tlumočnických úkonů a tlumočnické úkony předložené v elektronické podobě,** protože povinnost archivace by byla spojena s nepřiměřenými náklady a obtížemi, neboť překladatel by musel zabezpečovat tisíce stran archivovaných dokumentů proti přístupu třetích osob či nebezpečí požáru. **Rozšiřují se možnosti odmítnutí úkonů pro nedostatek odbornosti a pro jiné vážné důvody,** protože absence této úpravy by mohla negativním způsobem ovlivnit kvalitu úkonů. Odmítnutí úkonů z těchto důvodů se bude zapisovat do veřejné nebo neveřejné části seznamu tlumočnicků podle druhu důvodu odmítnutí úkonu. **Mění se sankce,** aby lépe odpovídaly reálnému stavu příjmů na trhu tlumočnicků. Návrh zakotvuje **větší součinnost ze strany orgánu veřejné moci při zadávání tlumočnického úkonu,** aby tlumočnický měl dostatek informací k přípravě na daný úkol. **V rámci institutu výtky dochází k úpravě drobných poklesků,** aby bylo zřejmé, že se tyto poklesky vztahují pouze na situaci v souvislosti s výkonem tlumočnické činnosti. Navrhuje se možnost doplnit do seznamu tlumočnicků kontaktní adresu, aby tlumočnický mohl být kontaktován na jiné adrese, než je adresa sídla.

Znaleckému zákonu se při jeho schvalování nedostalo takové pozornosti jako tlumočnickému zákonu, i když vzhledem k současnému společnému ještě účinnému zákonu č. 36/1967 Sb. si ji jistě zasloužil. **Je těžko zdůvodnitelné, aby měli tlumočnické jiné postihy a povinnosti, než doposud společně se znalci mají.** Měla by se proto urychleně přijmout obdobná novela znaleckého zákona jako v případě tlumočnického zákona.

Znalecký zákon nově upravuje 15 skutkových podstat přestupků, kterých se může dopustit znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav (za sedm z těchto přestupků lze uložit pokutu

do 500 tisíc Kč), osm skutkových podstat, kterých se může dopustit osoba vykonávající jednorázově znaleckou činnost (za pět z těchto přestupků lze uložit pokutu do 500 tisíc Kč), a čtyři skutkové podstaty u osob, které nejsou znalci, znaleckými kancelářemi nebo znaleckými ústavy (za všechny čtyři uvedené přestupky lze uložit pokutu do 500 tisíc Kč). U některých přestupků je možné postihnout taktéž **spolupachatelství.** Navíc **promlčecí doba u přestupků byla nastavena na pět let,** což odpovídá promlčecí době u trestných činů s horní hranicí sazby trestu odnětí svobody ve výši nejméně tři let.

Z uvedeného je jednoznačně patrné, že **dochází k drakonické úpravě správního trestání v oblasti znalectví, kdy výše pokut je pro znalce existenční záležitostí.** Možnost vyzvání znalce k odstranění nedostatku v přiměřeně lhůtě nový zákon nezná. Co je drobným nedostatkem ve výkonu znalecké činnosti a drobným poklesem v chování, za které udělí ministerstvo znalci výtku, nový zákon neupravuje, ani nezmocňuje k vydání prováděcí vyhlášky. Pravděpodobně až soudní praxe má nalézt odpověď.

Pozitivum

Zákonný nárok na jmenování znalcem po splnění předem stanovených podmínek naproti dosavadnímu správnímu uvážení se jeví jako největší pozitivum nového zákona. Nový zákon vychází vstříc současným znalcům a **požaduje pouze úspěšné absolvování obecné části vstupní zkoušky,** kterou se ověřují zejména znalosti právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti a řízení, v nichž se znalecká činnost vykonává, a náležitosti znaleckého posudku, protože považuje zvláštní část vstupní zkoušky spočívající v ověření zejména schopnosti vypracovat znalecký posudek a znalostí z oboru a odvětví s přihlédnutím ke specializaci, pokud byla zvolena, za splněnou. Zde dle mého mínění poněkud chybí odpuštění i obecné části vstupní zkoušky pro absolventy magisterského studia v oboru právo, ale to lze vzhledem k nutnému nastudování nové úpravy tolerovat. Pro nové znalce by však dle mého názoru podmínka absolutoria obecné části vstupní zkoušky v případě jejich právního vzdělání být nemusela.

Závěrem

Jak celkově zhodnotit novou zákonnou úpravu znalectví? Pokud vezmeme v úvahu původně navrhovaná různá znění osnov nového zákona, tak určitě **pozitivně,** protože z nového zákona vypadla některá až bizarně znějící ustanovení. Nicméně je třeba vzít v potaz skutečnost, že žádný zákon nemůže být dokonalý a tento ani zdaleka není, a při troše shovívavosti připustit, že jsme jako znalci mohli dopadnout hůře. Mnohé naznačí již nová **prováděcí vyhláška,** k jejímuž vydání ve dvanácti oblastech zmocňuje nový zákon Ministerstvo spravedlnosti. Z uvedeného krátkého pojednání je však zřejmé, že **již nyní je nutné z důvodu predejití chaosu provést krátkou technickou novelu nového znaleckého zákona, spočívající alespoň ve sjednocení pětiletého přechodného období, v úpravě možnosti současného výkonu znalecké činnosti ve více oborech, odpovědnosti zadavatele za jím dodané podklady, určení znaleckého podle druhu znaleckého posudku a sjednocení oblasti správního trestání s tlumočnickými.** ❖

Problematické otázky zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvlastňovacího zákona

Tento článek se snaží zodpovědět na otázky, které vznikají v souvislosti se zrušením vyvlastnění dle části šesté zák. č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění (dále také jen „vyvl. zák.“). Pozornost je věnována zejména povaze tohoto institutu a ne zcela jasně formulovaným důvodům pro zrušení vyvlastnění. Článek dále hledá odpovědi na to, co se v důsledku zrušení vyvlastnění děje s vlastnickými právy dotčených osob a jakým způsobem, popř. v jakém právním režimu probíhá vracení si vzájemných plnění a náhrada případné újmy.

Mgr. Tomáš Grygar

působí na Katedře správního a finančního práva PF UP v Olomouci a na Ústavním soudu jako asistent ústavního soudce.

Jednou ze základních hodnot v každém demokratickém právním státě je bezpochyby ochrana vlastnického práva. Mnozí právní filozofové, z nichž asi nejvýrazněji Friedrich August von Hayek a italský právní teoretik Bruno Leoni, zastávali dokonce názor, že ochrana vlastnického práva soukromoprávních subjektů je nejdůležitější úlohou státu. **Přesto se však právní řád žádného státu neobejde bez některých institutů, které z nejrůznějších důvodů vlastnické právo v různé míře omezují či do něj zasahují.** Nejzávažnější možný zásah do ústavně garantovaného vlastnického práva (čl. 11 Listiny) představuje institut vyvlastnění (expropriace). V jeho důsledku dochází na základě správního aktu *sensu stricto*¹ k odnětí vlastnického práva expropriáta (vyvlastňovaného) k vyvlastňované věci a k jejímu přechodu na exproprianta (vyvlastnitel).²

Současně by však objektivní právo mělo pamatovat i na možnost zrušení vyvlastnění a navrácení v předešlý stav v situaci, kdy z určitých důvodů nelze spravedlivě požadovat, aby k realizaci vyvlastnění (byť o něm bylo pravomocně rozhodnuto v souladu s právními předpisy) došlo. K naplnění této myšlenky u nás dochází prostřednictvím tzv. zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvlastňovacího zákona.

Povaha zrušení vyvlastnění dle části šesté

Zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvlastňovacího zákona (§ 26-27 vyvl. zák.) představuje **specifický právní institut, který umožňuje při naplnění vyvlastňovacím zákonem taxativně stanovených důvodů na návrh vyvlastňovaného zrušit pravomocně³ správní rozhodnutí o vyvlastnění, které bylo vydáno v souladu s právními předpisy. Z toho důvodu také není možné institut zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. ztotožňovat s opravnými či dozorčími prostředky**

dle správního řádu, zejména pak se zrušením správního rozhodnutí o vyvlastnění v rámci tzv. přezkumného řízení (§ 97 odst. 3 spr. řádu). V případech tzv. zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. zde totiž není naplněn znak protinoremnosti, resp. rozporu správního rozhodnutí s právními předpisy – ke zrušení vyvlastnění dochází v důsledku naplnění některé kvalifikované skutečnosti vymezené ust. § 26 odst. 1 vyvl. zák.

Zakotvení tzv. zrušení vyvlastnění ve smyslu části šesté vyvl. zák. samozřejmě nikterak neomezuje aplikaci standardních opravných a dozorčích prostředků dle správního řádu. Pokud tedy bude rozhodnutí o vyvlastnění vydáno v rozporu s právními předpisy, lze za splnění všech zákonných podmínek ve stanovených prekluzivních lhůtách pochopitelně rozhodnout o zrušení rozhodnutí o vyvlastnění v přezkumném řízení (§ 94 a násl. spr. řádu), popř. v odvolacím řízení, pokud ještě neuplynula příslušná lhůta.

I v případech zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. (§ 26 odst. 1 vyvl. zák.) však dle mého názoru musí stejně jako v případě zrušení rozhodnutí pro nezákonnost (v odvolacím či přezkumném řízení) dojít ke zrušení původního rozhodnutí o vyvlastnění. **Nelze totiž akceptovat situaci, kdy by výrokem správního orgánu bylo rozhodnuto o „zrušení vyvlastnění“ a současně by bylo rozhodnutí o vyvlastnění nedotčeno a ponecháno v platnosti.** V takovém případě by totiž existovala dvě navzájem kolidující správní rozhodnutí. Jinými slovy: oním „zrušením vyvlastnění“ dle části šesté vyvl. zák. nelze rozumět nic jiného než zrušení právního titulu v podobě správního rozhodnutí, v jehož důsledku k vyvlastnění došlo. Argumenty směřující k tomu, že by se původní rozhodnutí o vyvlastnění nerušilo a rozhodnutím o zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. se pouze prolamovala jeho právní moc (obdobně jako třeba u přestupkové amnestie),⁴ se mi nejeví jako přesvědčivé.

1 Již Hoetzel však upozorňoval na to, že „v literatuře se někdy pod expropriaci zahrnují i případy provedené přímo zákonem“. J. Hoetzel: Československé správní právo, Část všeobecná, 2. vydání, Melantrich, Praha 1937, str. 304-5.

2 J. Staša in D. Hendrych et al.: Správní právo, Obecná část, 8. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 238; T. Grygar: Expropriace prostřednictvím kontraktární povinnosti? Aneb k novele zákona o potravinách, Právní rozhledy č. 12/2018, str. 446.

3 Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2016, sp. zn. 6 As 153/2015-47.

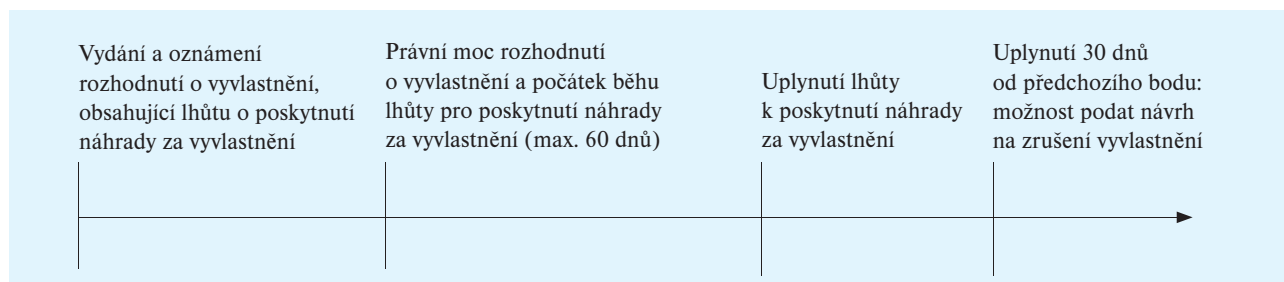
4 Blíže: T. Grygar: Přestupková amnestie v novém zákonu o odpovědnosti za přestupky, Správní právo č. 2/2017, str. 73-86.

Důvody pro zrušení vyvlastnění

Rozhodnutí o vyvlastnění může být postupem dle části šesté vyvl. zák. zrušeno toliko pouze z některého ze **tří důvodů** taxativně stanovených v ust. § 26 odst. 1 vyvl. zák. Jednotlivé důvody pro zrušení vyvlastnění nemusí být naplněny kumulativně, nýbrž stačí vždy naplnění alespoň jednoho z nich.

Prvním důvodem je skutečnost, že vyvlastnitel nezaplatil vyvlastňovanému náhradu za vyvlastnění do uplynutí 30 dnů ode dne uplynutí lhůty určené podle § 24 odst. 4 písm. a) nebo b) vyvl. zák. Platí, že vyvlastnitel je povinen zaplatit vyvlastňovanému náhradu za vyvlastnění, a to ve lhůtě stanovené v rozhodnutí správního orgánu, přičemž tato lhůta nesmí být delší než 60 dnů od právní moci rozhodnutí. Totéž platí pro poskytnutí plnění v podobě tzv. vyrovnávacího podílu v případě poskytnutí náhrady za vyvlastnění v podobě poskytnutí jiného pozemku či stavby. Pokud ani po uplynutí 30 dnů ode dne uplynutí lhůty stanovené správním rozhodnutím (která nesmí být delší než 60 dnů) nedojde k zaplacení příslušné náhrady, je naplněn první zákonný důvod pro zrušení vyvlastnění.

Naplnění tohoto důvodu lze ilustrovat následujícím způsobem:

Druhým důvodem pro zrušení vyvlastnění je nezahájení uskutečňování účelu vyvlastnění ve lhůtě určené v rozhodnutí správního orgánu [§ 24 odst. 3 písm. c) vyvl. zák.] nebo ve lhůtě prodloužené (§ 25 odst. 6 vyvl. zák.). Obligatorní náležitostí výroku rozhodnutí o vyvlastnění je určení lhůty, v níž je vyvlastnitel povinen zahájit uskutečňování účelu vyvlastnění, přičemž tato lhůta nesmí být delší než dva roky od právní moci rozhodnutí. V případech zvlášť hodných zřetele ji pak lze na návrh vyvlastnítele ještě před jejím uplynutím jednou prodloužit, a to opět nejdéle na dva roky.

Judikatura ve vztahu k tomuto důvodu zrušení vyvlastnění dovodila, že **není nutné, aby došlo k zahájení uskutečňování účelu vyvlastnění přímo na vyvlastněném pozemku**, ale postačí zahájení uskutečňování účelu vyvlastnění obecně na jakémkoliv pozemku.⁵ Tento závěr považuji za správný nejen s ohledem na textaci § 26 vyvl. zák., resp. na jazyko-

vý výklad, ale i s ohledem na výklad *e ratione legis*, neboť účel vyvlastnění se může postupně realizovat na vícero různých (byť zpravidla sousedících) pozemcích. Zároveň však bylo tímž senátem připuštěno, aby správní orgán ve svém rozhodnutí uložil vyvlastniteli povinnost zahájit účel vyvlastnění přímo na konkrétním vyvlastňovaném pozemku.⁶ K akceptaci této možnosti se však s ohledem na zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí (čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR) osobně stavím velmi rezervovaně.

Zásadním nedostatkem právní úpravy je to, že zákon nikde nedefinuje, resp. neurčuje, co se rozumí zahájením uskutečňování účelu vyvlastnění. Je to až konkrétní stavební činnost na vyvlastňovaném pozemku či alespoň terénní úpravy na něm? Nebo se zahájením účelu vyvlastnění rozumí i nejrůznější „přípravné práce“, příprava dokumentace, podání žádosti o stavební povolení apod.? **S ohledem na absenci legální definice je podle mého názoru namístě extenzivnější výklad předmětného pojmu.** Za zahájení uskutečňování účelu vyvlastnění lze přinejmenším považovat již zahájení územního řízení a následného stavebního řízení, popř. zahájení společného územního a stavebního řízení [§ 94j zák. č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), dále „stav. z.“] nebo uzavření veřejnoprávní smlouvy (§ 78 odst. 5, § 78a, 116 stav. z.). Nemluvě

o tom, že s ohledem na délku nejrůznějších povolovacích procesů podle stavebního zákona i složkových předpisů v České republice by bylo ve většině případů velmi obtížné fakticky zahájit na vyvlastňovaném pozemku stavební činnost ve lhůtě dvou let od pravomocného rozhodnutí o vyvlastnění. Opačný výklad by v řadě případů znamenal zmaření investice vyvlastnítele, a to bez ohledu na jeho (ne)činnost.

Problematické však je, že zákon hovoří toliko o zahájení uskutečňování účelu vyvlastnění a vůbec **nepamatuje na situace, kdy ve stanovené lhůtě sice k zahájení uskutečňování vyvlastnění dojde, avšak následně již vyvlastnitel v této činnosti nepokračuje.** To by bylo *de lege ferenda* vhodné při přípravě nového vyvlastňovacího zákona prostřednictvím nově stanovené lhůty upravit.

Posledním důvodem pro zrušení vyvlastnění dle § 26 odst. 1 vyvl. zák. je skutečnost, že ještě před uplynutím lhůty k zahájení uskutečňování účelu vyvlastnění [§ 24 odst. 3 písm. c) vyvl. zák.], popř. ve lhůtě prodloužené dle § 25 odst. 6 vyvl. zák., bylo zrušeno či pozbylo platnosti územní rozhodnutí určující využití pozemku nebo stavby pro daný účel. Tento důvod vyplývá již z požadavku § 3 odst. 2 vyvl. zák., spočívajícím v nutnosti souladu vyvlastnění, sledujícího provedení změn ve využití nebo v prostorovém uspořádání

5 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1999/2012: „Bylo-li užívání pozemků pro účel vyvlastnění v rozhodnutích o vyvlastnění definováno jako „zahájení stavby silnice – obchvat na podkladě stavebního povolení“ a nevyžadovala-li tato rozhodnutí o vyvlastnění, aby stavba byla ve dvouleté lhůtě zahájena přímo na vyvlastněných pozemcích, postačovalo pro započítání s užíváním pozemků k účelu vyvlastnění samotné zahájení stavby na podkladě stavebního povolení, aniž by bylo významné, zda k provádění konkrétních stavebních prací došlo právě na vyvlastněných pozemcích.“

6 Tamtéž.

území, včetně umisťování staveb a jejich změn, s cíli a úkoly územního plánování.

Řízení o zrušení vyvlastnění

Řízení o zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. může být zahájeno **vylučně na návrh vyvlastňovaného** (§ 26 odst. 1 *in fine* vyvl. zák.). Řízení je zahájeno dnem, kdy žádost (návrh) vyvlastňovaného na zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. dojde věcně a místně příslušnému správnímu orgánu (§ 44 odst. 1 spr. řádu).

Pomineme-li způsob zahájení řízení (na návrh), zákon o vyvlastnění nestanovuje k tomuto řízení nic bližšího – nevymezuje jeho účastníky, průběh, případná specifika dokazování, náležitosti správního rozhodnutí apod. S ohledem na tuto skutečnost (absenci procesních otázek ve vyvl. zák. coby zákonu speciálním) **bude řízení o zrušení vyvlastnění ve smyslu části šesté vyvl. zák. probíhat plně podle procesního režimu dle správního řádu (§ 1 odst. 2),⁷ a to v zásadě jako kterékoliv jiné řízení o žádosti (§ 44 spr. řádu).**

Účastníci řízení

Účastníkem řízení zde bude **vyvlastňovaný** coby návrhovátelem [§ 27 odst. 1 písm. a) spr. řádu] a dále pak **vyvlastnitel** coby dotčená osoba, na kterou se pro společenství práv nebo povinností s žadatelem musí vztahovat rozhodnutí správního orgánu [§ 27 odst. 1 písm. a) spr. řádu]. Vyvlastňovaný i vyvlastnitel tedy budou **hlavními účastníky** řízení o zrušení vyvlastnění ve smyslu části šesté vyvl. zák.

Současně je však potřeba přiznat, že onen termín „*společenství práv a povinností*“ použitý v § 27 odst. 1 písm. a) spr. řádu není zcela jasný a nebyl dosud, pokud je mi známo, podrobněji objasněn ani soudní judikaturou. Takovéto společenství bude nepochybně dáno v případě spoluvlastnictví určité věci (je-li vedeno řízení *ad rem* ve vztahu k ní), podle právní doktríny kupř. i v situaci, kdy je vedeno sporné řízení ve vztahu k veřejnoprávní smlouvě s více než dvěma smluvními stranami, přičemž návrh na zahájení sporného řízení podá jen jedna smluvní strana.⁸ Zároveň je však potřeba přiznat, že v důsledku vyvlastnění skutečně vzniká určitý komplex (společenství) povinností vyvlastnitel (zaplatit náhradu ve stanovené lhůtě, zahájit ve stanovené lhůtě uskutečňování účelu vyvlastnění...) a tomu odpovídajících práv vyvlastňovaného. Pokud by tato širší interpretace termínu „*společenství práv a povinností*“ nebyla akceptována, byl by vyvlastnitel účastníkem řízení dle § 27 odst. 2 spr. řádu, neboť by v důsledku zrušení vyvlastnění byl nepochybně přímo dotčen na svých právech.

Účastníky řízení, a to ani vedlejšími, naopak zpravidla nebudou tzv. třetí osoby, jejichž práva v důsledku vyvlastnění zanikla (§ 6 vyvl. zák.). Vlastnická či jiná práva, která těmto osobám vyvlastnění zanikla, se jim totiž v důsledku zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. neobnovují (§ 26 odst. 2 vyvl. zák.). V důsledku zrušení vyvlastnění dle § 26 vyvl. zák. se právní postavení těchto osob nikterak nemění (nejsou jakkoliv dotčeny), jejich dřívější práva k pozemku či stavbě se neobnovují. Z toho tedy nezbytně vyplývá, že

tyto osoby nemohou být dotčenými osobami ani dle § 27 odst. 1 písm. a), ani dle § 27 odst. 2 spr. řádu. Není však *a priori* vyloučeno, že tyto osoby budou vedlejšími účastníky kupř. v situacích, kdy nadále vlastní sousední pozemky, pokud v důsledku zrušení vyvlastnění budou na svých právech dotčeny kupř. v důsledku nerealizace určité stavby vyvlastnitelem (např. protipovodňová opatření).

Důkazní břemeno

Zajímavou otázkou je, **kdo v tomto řízení ponese důkazní břemeno** ohledně naplnění podmínek (důvodů) pro zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. Jelikož zde zákon o vyvlastnění ani správní řád nestanoví jinak, i v tomto řízení, byť zahajovaném na návrh, převažuje vyhledávací zásada a s ní spojená zásada materiální pravdy (§ 3 spr. řádu). O **subjektivním (procesním) důkazním břemenu** (tzv. břemenu vedení důkazu)⁹ některého z účastníků řízení tedy **nelze hovořit vůbec**, neboť subjektivní procesní břemeno se projevuje pouze v řízeních ovládaných zásadou projednací¹⁰ (ve správním procesu typicky v tzv. sporném řízení dle § 141 spr. řádu). To znamená, že **vyvlastňovaný coby návrhovátelem nemusí navrhovat a předkládat žádné důkazy k prokázání naplnění důvodů pro zrušení vyvlastnění dle § 26 vyvl. zák.¹¹**

Druhou otázkou je, kdo ponese objektivní důkazní břemeno, sloužící jako nástroj k překonání možného stavu *non liquet*.¹² Jinými slovy: objektivní důkazní břemeno zde vyjadřuje, v čí (ne)prospěch správní orgán rozhodne v případě, kdy již vyčerpal veškeré možnosti k objasnění toho, zda některý z důvodů pro zrušení vyvlastnění dle § 26 odst. 1 vyvl. zák. dán je, nebo naopak není.

Nejjednodušší situace nastává v případě posledního, třetího důvodu pro zrušení vyvlastnění dle § 26 odst. 1 vyvl. zák., spočívajícího ve skutečnosti, že ještě před uplynutím lhůty k zahájení uskutečňování účelu vyvlastnění [§ 24 odst. 3 písm. c) vyvl. zák.], popř. ve lhůtě prodloužené dle § 25 odst. 6 vyvl. zák., bylo zrušeno či pozbylo platnosti územní rozhodnutí určující využití pozemku nebo stavby pro daný účel. V tomto případě **nelze o objektivním důkazním břemenu hovořit, neboť v dané situaci je hodnocena toliko právní otázka spočívající v posouzení existence či neexistence platného územního rozhodnutí.** To, zda došlo ke zrušení územního rozhodnutí (popř. zda toto rozhodnutí pozbylo platnosti), je otázkou čistě právní, resp. otázkou právního posouzení. V případě právního hodnocení však nemůže být objektivní důkazní břemeno obecně sloužící

7 Viz L. Jemelka: Princip subsidiarity správního řádu, C. H. Beck, Praha 2013, str. 84.

8 L. Jemelka, K. Pondělíčková, D. Bohadlo: Správní řád, 6. vydání, C. H. Beck, Praha 2019, str. 182.

9 H. W. Laumen in G. Baumgärtel et al.: Handbuch der Beweislast, Band I., Grundlagen, 3. vydání, Carl Heymanns Verlag, München 2016, str. 184, a z něj vycházející P. Lavický: Důkazní břemeno v civilním řízení soudním, Leges, Praha 2017, str. 51, 59.

10 P. Lavický, op. cit. sub 9, str. 52-53.

11 Odpovědnost za řádné objasnění skutkového stavu zde, jinými slovy řečeno, nese správní orgán.

12 Po vzoru Lavického, op. cit. sub 9, str. 38, můžeme za stav *non liquet* označit takovou situaci, kdy správní orgán vyčerpal veškeré možnosti k objasnění skutkového stavu, přesto však nebyla dána dostatečná míra důkazu, resp. se určitou skutečností nepodařilo potvrdit ani vyvrátit.

k překonání stavu *non liquet* užito. Podle převažujících názorů totiž v případě právního posouzení nemůže s ohledem na zásadu *iura novit curia* stav *non liquet* nastat.

V případě, že důvodem pro zrušení vyvlastnění má být nezáhájení uskutečňování účelu vyvlastnění ve lhůtě určené v rozhodnutí správního orgánu, popř. ve lhůtě prodloužené, ponese objektivní důkazní břemeno navrhovatel (vyvlastňovaný), neboť ten se určité skutečnosti a nároku z něj vyplývajících dovolává.

Nejsložitější situace pak nastává v případě zrušení vyvlastnění pro údajné nezaplacení náhrady za vyvlastnění. Prvním řešením je, aby objektivní důkazní břemeno nesl jako v předchozím případě navrhovatel (vyvlastňovaný). Na druhé straně je však třeba poznamenat, že neprokázání nezaplacení náhrady za vyvlastnění ve stanovené lhůtě coby z pohledu navrhovatele negativní právní skutečnosti by znamenalo, že řízení skončí v jeho neprospěch. Zároveň bylo výše uvedeno, že ve správním řízení ovládaném vyšetřovací zásadou nelze vůbec hovořit o subjektivním (procesním) důkazním břemenu.

Řešení je podle mého názoru nutné hledat v návaznosti na zásadu součinnosti účastníků řízení při opatřování podkladů pro vydání správního rozhodnutí.¹³ Podle ust. § 50 odst. 2 spr. řádu platí, že „*nestanoví-li zvláštní zákon jinak, jsou účastníci povinni při opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí poskytovat správnímu orgánu veškerou potřebnou součinnost*“. Tuto povinnost k součinnosti při objasňování skutkového stavu ve správním řízení (v německé právní doktríně označováno jako *Beweisinteresse*, resp. *Mitwirkungslast* coby břemeno součinnosti)¹⁴ nelze přitom zaměňovat se subjektivním důkazním břemenem. Přesto může mít nesplnění povinnosti součinnosti pro povinného za určitých situací obdobné důsledky jako pasivita ve vztahu k subjektivnímu (procesnímu) důkaznímu břemenu – správní orgán rozhodne v neprospěch této osoby.

Správní orgán by tedy v předmětném případě měl po doručení návrhu na zrušení vyvlastnění pro údajné nezaplacení náhrady za vyvlastnění vyzvat vyvlastnítele k doložení toho, že náhradu za vyvlastnění ve stanovené lhůtě zaplatil (v dnešní době typicky potvrzením o zúčtované platební transakci). V případě, že vyvlastnitel správnímu orgánu neposkytne součinnost, resp. danou skutečnost nedoloží, měl by dle mého názoru správní orgán v případě stavu *non liquet* rozhodnout v jeho neprospěch.

Rozhodnutí o zrušení vyvlastnění

V případě naplnění některého z důvodů pro zrušení vyvlastnění dle § 26 odst. 1 vyvl. zák. vydá správní orgán meritorní rozhodnutí – předmětem jeho výroku bude, že se konkré-

tní rozhodnutí o vyvlastnění ruší právní mocí rozhodnutí dle § 26 odst. 1 vyvl. zák. **Rozhodnutí má konstitutivní povahu.** Je proti němu přípustné odvolání, které má odkladný účinek (§ 85 odst. 1 spr. řádu). Tento odkladný účinek však může být správním orgánem ve výjimečném případě vyloučen (§ 85 odst. 2 spr. řádu). Důvody, pro které bylo vyvlastnění zrušeno, není třeba uvádět ve výroku správního rozhodnutí, postačí jejich uvedení v odůvodnění. Současně by však z předmětného rozhodnutí mělo být zcela jasně patrné, že se jedná o zrušení (rozhodnutí o) vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. Je tedy nezbytné uvést, že rozhodnutí bylo vydáno v řízení dle § 26 vyvl. zák., za subsidiární aplikace správního řádu.

V případě, že nedojde k naplnění žádného z důvodů pro zrušení vyvlastnění dle § 26 odst. 1 vyvl. zák., bude žádost (návrh) na zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. zamítnuta. Jedná se o tzv. **negativní správní rozhodnutí**, kterým se nemění rozhodnutí právní pozice adresátů správního aktu.¹⁵ Takovému negativnímu správnímu rozhodnutí vůbec nenabývá materiální právní mocí,¹⁶ což se v praktické rovině reflektuje v tom, že navrhovatel může následně podat novou žádost v téže věci [§ 101 písm. b) spr. řádu].

Není samozřejmě vyloučena ani situace, že žadatel sice vůči správnímu orgánu učiní podání označené jako žádost na zrušení vyvlastnění, přičemž sice nejsou splněny podmínky pro zrušení vyvlastnění dle § 26 odst. 1 vyvl. zák., avšak jsou splněny podmínky pro zrušení vyvlastnění pro nezákonnost. V takovém případě by měla být žádost navrhovatele zamítnuta a následně by správní orgán měl s podáním pracovat jako s podnětem pro zahájení přezkumného řízení. Možností je rovněž rovnou posoudit podání podle svého skutečného obsahu (§ 37 odst. 1) a dále s ním pracovat jako s podnětem pro zahájení přezkumného řízení. Volba optimálního procesního postupu se zde může lišit podle konkrétního obsahu podání.

Důsledky zrušení vyvlastnění

V obecné rovině by se v důsledku vyvlastnění měla obnovovat všechna práva v původním rozsahu, resp. by mělo dojít k navrácení předešlého právního stavu. Tak tomu však není, neboť zákon o vyvlastnění obsahuje v ust. § 26 odst. 2, 3 vlastní, odlišnou úpravu toho, co se v důsledku zrušení vyvlastnění děje, resp. která práva se obnovují a která nikoliv.

V první řadě vyvlastňovaný dle § 26 odst. 2 vyvl. zák. znovu nabývá práva k vyvlastněným pozemkům a stavbám, která byla odňata či omezena. K opětovnému nabytí vlastnického práva dochází dnem právní moci rozhodnutí správního orgánu, nikoliv až zápisem změny vlastnického práva v katastru nemovitostí. Jedná se tedy o výjimku z intabulačního principu.¹⁷ Jde o typický příklad nabytí vlastnického práva rozhodnutím orgánu veřejné moci (§ 1114 o. z.).

Nejasné je, zda může dojít ke zrušení vyvlastnění dle § 26 vyvl. zák., a v důsledku toho i k opětovnému nabytí vlastnického práva vyvlastněným v situaci, kdy vyvlastnitel již převedl vlastnické právo k pozemku či stavbě na třetí osobu.

Josef Staša zastává názor, že v případě, kdy jsou splněny zákonné podmínky na zrušení vyvlastnění, je na vrácení právní nárok, což podle něj „*platí i tehdy, jestliže bylo vyvlastněné právo mezitím převedeno na jinou osobu*“.¹⁸ Tento závěr

13 Kriticky k tomu však srov. náleží Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08.

14 P. Lavický, op. cit. sub 9, str. 60.

15 J. Staša in D. Hendrych et al, op. cit. sub 2, str. 199.

16 M. Kopecký: Význam materiální právní moci a rei iudicatae v právu správním, Právník č. 10/2016, str. 858-859.

17 Obdobně intabulační princip v oblasti vyvlastnění neplatil ani za první republiky. Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 29. 8. 1928, sp. zn. Rv I 81/28 – Vážný 8253 (Sbírka rozhodnutí NS 1919-1945), X-b)1928.

18 J. Staša in D. Hendrych et al, op. cit. sub 2, str. 329.

je potřeba přijímat značně kriticky. Čistě gramatický výklad sice skutečně vede k závěru, že k obnově (vrácení) vlastnického práva vyvlastněného by v důsledku zrušení vyvlastnění dojít mělo, jedná se však o výklad, který odporuje smyslu a účelu ustanovení i principu ochrany dobré víry.

Právní úprava zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. má v zásadě **sankční charakter** – *cum grano salis* se jedná o sankci *sui generis* ve vztahu k vyvlastniteli, který zpravidla nesplnil své zákonné povinnosti (nezaplatil náhradu, nezahájil uskutečňování náhrady vyvlastňování...). Smyslem a účelem daného institutu není sankcionování třetích osob, které před vydáním rozhodnutí o zrušení vyvlastnění dle § 26 vyvl. zák. v dobré víře nabyly od vyvlastnitelů vlastnické právo k vyvlastněné věci.

V případě, že předmět vyvlastnění již nabyta v dobré víře třetí osoba (obzvláště pak, šlo-li o onerózní právní jednání),¹⁹ **přikláním se k závěru, že je třeba této osobě poskytnout ochranu vlastnického práva v návaznosti na ochranu dobré víry**, a to i před „vrácením“ vlastnického práva vyvlastňovanému. Ochrana dobré víry zde vyplývá přímo z čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR, resp. z principu republiky coby demokratického právního státu. Rovněž Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůraznil, že „ochrana dobré víry, chránící účastníky soukromoprávních vztahů, je jedním z klíčových projevů principu právní jistoty, odvíjejícího se od principu právního státu. Nabyvateli vlastnického práva, pokud toto právo nabyt v dobré víře, je poskytována široká ochrana... **Ochrana dobré víry nabyvatele může vyloučit ochranu vlastnického práva původního vlastníka.**“²⁰ Třetí osoba, která za úplaty a v dobré víře nabyta vlastnictví k vyvlastněné věci od vyvlastnitelů, navíc nemá žádný díl odpovědnosti za zrušení vyvlastnění pro nesplnění zákonných povinností vyvlastnitelů. Tato „osobě, která učinila určitý právní úkon s důvěrou v určitý, jí druhou stranou prezentovaný skutkový stav, navíc potvrzený údaji z veřejné, státem vedené evidence, musí být v materiálním právním státě poskytována ochrana“.²¹

Jiná situace by dle mého názoru byla v případě, že by vyvlastnitel převedl vlastnické právo na třetí osobu jen proto, aby se vyhnul zrušení vyvlastnění dle § 26 vyvl. zák., resp. „vrácení“ práv k vyvlastňované věci vyvlastňovanému, s cílem následně vlastnické právo od této třetí osoby opět získat, přičemž tato třetí osoba by o daném úmyslu věděla.²² V takovémto případě je namístě, aby došlo k „obživnutí“ vlastnického práva vyvlastňovaného k vyvlastněné věci, neboť třetí osoba by vlastnické právo nenabyta v dobré víře. Navíc by se jednalo o jednání *in fraudem legis*, resp. o jednání, které je zjevným zneužitím práva a nemůže požívat právní ochrany (§ 8 o. z.).²³ Platí, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého činu (§ 6 odst. 2 o. z.).

Rovněž Nejvyšší soud ve vztahu k právní úpravě vyvlast-

19 Blíže: E. Tilsch: Občanské právo, Část všeobecná, 3. vydání, Všeohr, Praha 1925, str. 159.

20 Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 1594/16, bod 20 a 21 odůvodnění.

21 Nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.

22 Přiměřeně srov. E. Dobrovolná in J. Spáčil et al.: Občanský zákoník III., Věcná práva, C. H. Beck, Praha 2013, str. 382.

23 Toto ustanovení přitom dle § 3030 o. z. dopadá (pravě retroaktivně) i na práva a povinnosti, které se jinak posuzují podle dřívějších právních předpisů.

Trestní zákoník a trestní řád

s poznámkami a judikaturou

8. aktualizované vydání podle stavu k 13. 3. 2020

Jiří Jelínek a kolektiv

Již osmé, aktualizované vydání k 13. březnu 2020 reaguje na neustálé novelizace obou trestních kodexů a nově publikovanou judikaturu.

Rozsah 1358 stran, pevná vazba, cena 1490 Kč

Autorský zákon • Praktický komentář s judikaturou

podle stavu k 1. dubnu 2020

s předmlouvou prof. Jiřího Malenovského

Radim Polčák, Pavel Koukal, Rudolf Leška et al.

Nejnovejší praktický komentář k autorskému zákonu sestavil kolektiv dvanácti renomovaných autorů, kteří v něm uplatnili své hluboké teoretické znalosti i dlouholeté zkušenosti z právní praxe.

Rozsah 864 stran, pevná vazba, připravujeme na květen

nění v zákoně č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), judikoval, že „skutečnost, že pravomocné správní rozhodnutí o vyvlastnění nemovitosti, které bylo právním titulem nabytí vlastnictví státem, bylo zrušeno poté, co vlastnictví k nemovitosti nabyla třetí osoba, nemůže mít za následek zánik vlastnického práva této třetí osoby“.²⁴ Byť se v daném případě jednalo o zrušení rozhodnutí pro nezákonnost a navíc podle jiného právního předpisu, v principu se jedná o judikaturu přiměřeně použitelnou i na náš případ.

Ve vztahu k tzv. třetím osobám je situace zcela jiná. **Dle ust. § 26 odst. 2 in fine vyvl. zák. se práva třetích osob neobnovují, stejně tak jako práva z vypovězených nájemných smluv.** Slovy zákona zůstávají účinky spojené s vyvlastněním, které nastaly podle § 6 a § 7 odst. 2 vyvl. zák., plně zachovány.

Vyvlastňovaný je v případě zrušení vyvlastnění povinen dle § 26 odst. 3 vyvl. zák. vrátit vyvlastniteli náhrady, které mu vyplátí dle § 10 odst. 1 vyvl. zák. (náhrada za vyvlastnění), a to do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí o zrušení vyvlastnění dle § 26 odst. 1 vyvl. zák. Došlo-li zároveň k poskytnutí náhrady dle § 10 odst. 2 vyvl. zák. (náhrada stěhovacích a dalších obdobných nákladů), je vyvlastňovaný povinen ji vrátit vyvlastniteli v části (výši), která doposud nebyla skutečně vynaložena.

Specifická situace nastává v případě, že byla vyvlastňovanému poskytnuta náhrada v podobě jiného (náhradního) pozemku či stavby. V takové situaci přechází dnem právní moci rozhodnutí o zrušení vyvlastnění poskytnutý jiný pozemek nebo stavba zpět do vlastnictví vyvlastnitelce (§ 26 odst. 3 in fine vyvl. zák.).

Zrušení vyvlastnění dle části šesté a náhrada škody

Pokud došlo k pravomocnému zrušení vyvlastnění z důvodů uvedených v § 26 odst. 1 vyvl. zák., je dle § 27 vyvlastnitel povinen nahradit vyvlastňovanému škodu či jinou újmu, která mu v souvislosti s vyvlastněním vznikla. **Může se jednat jak o tzv. skutečnou škodu (*damnum emergens*), tak i ušlý zisk (*lucrum cessans*) či o nemajetkovou újmu.** Podle ust. § 2898 odst. 2 o. z. platí, že „nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.“ Zákon o vyvlastnění sice v ust. § 27 nehovoří výslovně o náhradě nemajetkové újmy, nicméně tuto povinnost je třeba dovodit z formulace „nahradit škodu či jinou újmu“. Termín škoda je zde chápán jako škoda majetková (skutečná a ušlý zisk), za jinou újmu je tedy potřeba *a contrario* považovat újmu nemajetkovou.

Z formulace liberačního důvodu v § 27 vyvl. zák. je třeba dovodit, že se jedná o **odpovědnost (závaznost)²⁵ objektivní,**

tj. bez ohledu na zavinění vyvlastnitelce (škůdce). Z hlediska koncepční slučitelnosti s občanským zákoníkem se jedná o řešení spíše neobvyklé, neboť občanský zákoník ve vztahu k porušení zákonné povinnosti stojí na koncepci odpovědnosti subjektivní (§ 2910 o. z.). Objektivní odpovědnost je pak optikou současného občanského zákoníku typická pro porušení smluvní povinnosti (§ 2913 o. z.). Ust. § 27 vyvl. zák. zde však **bezpochyby představuje *lex specialis*.** Že zákon o vyvlastnění výše uvedený rozdíl (porušení zákonné vs. smluvní povinnosti) nereflektuje, lze odůvodnit i tím, že vznikl za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb., který na rozdíl od současného o. z. stál na koncepci tzv. jednotného civilního deliktu.

Liberační důvod je zde formulován velmi přísně a je v zásadě zúžen na tzv. **nahodilou škodu.** Vyvlastnitel se může, slovy zákona, zprostit odpovědnosti pouze tehdy, pokud by ke škodě došlo i jinak. Typicky se bude jednat o případy živelných pohrom či jiné vyšší moci. Za pozornost stojí, že z hlediska působnosti dopadá ust. § 27 vyvl. zák. o povinnosti (objektivní odpovědnosti) k náhradě škody toliko na vyvlastnitelce. Pokud by tedy škodu způsobil např. vyvlastňovaný vyvlastnitel tím, že by mu nevrátil po zrušení vyvlastnění kupř. náhradu za vyvlastnění, na tento případ ust. § 27 vyvl. zák. vůbec nedopadá. Vyvlastňovaný by zde vyvlastniteli odpovídal subjektivně (§ 2910 o. z.), nikoliv objektivně.

Závěr

Zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. je procesním postupem, při němž dochází k prolomení, resp. zrušení vyvlastňovacího rozhodnutí – nikoliv však z důvodu jeho nezákonnosti, nýbrž pro naplnění některého z důvodů vymezeného v § 26 odst. 1 vyvl. zák.

Důvodem pro zrušení vyvlastnění je, zjednodušeně řečeno, nezaplacení náhrady za vyvlastnění ve stanovení lhůtě, nezahájení uskutečňování účelu vyvlastnění ve stanovené lhůtě, nebo zrušení či pozbytí platnosti územního rozhodnutí určujícího využití pozemku nebo stavby pro daný účel ještě před uplynutím lhůty pro uskutečňování účelu vyvlastnění. Obzvláště u druhého důvodu je však namístě poukázat na jeho nedostatečnou určitost. Je zcela namístě, aby došlo přímo v zákoně k vymezení toho, co se „zahájením uskutečňování účelu vyvlastnění“ přesně myslí.

De lege ferenda by stálo po vzoru některých prvorepublikových právních úprav²⁶ rovněž za úvahu, aby k přechodu vlastnického práva k vyvlastňované věci docházelo nikoliv právní mocí rozhodnutí o vyvlastnění, ale až zaplacením náhrady. Tím by odpadl jeden ze tří důvodů pro zrušení vyvlastnění.

Značně problematické rovněž je, kdo ponese v řízení o zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. objektivní důkazní břemeno, nastane-li při dokazování stav *non liquet*. U jednotlivých důvodů pro zrušení vyvlastnění se bude dle mého názoru řešení lišit.

V důsledku zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvl. zák. nabývá vyvlastňovaný zpět práva k vyvlastňované věci. Ke zrušení vyvlastnění a opětovnému nabytí vlastnického práva vyvlastňovaným však dle mého názoru nelze přistoupit v situaci, kdy již byla vyvlastňovaná věc převedena na třetí osobu, která ji nabyla v dobré víře.²⁷ ❀

24 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2001, sp. zn. 22 Cdo 3035/2000.

25 K rozlišení odpovědnosti a závaznosti blíže monografie V. Janeček: Kritika právní odpovědnosti, Wolters Kluwer, Praha 2017.

26 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 29. 8. 1928, sp. zn. Rv I 81/28 [Vážný 8253 (Sbírka rozhodnutí NS 1919-1945), X-b)1928].

27 Příspěvek je dílčím výstupem vědeckého projektu Univerzity Palackého IGA_PF_2019_003 s názvem „Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení“. Za diskusi nad některými otázkami řešenými v tomto článku děkuji další člence odborného týmu, doc. JUDr. Kateřině Frumarové, Ph.D.

Nejvyšší soud:

K vypořádání SJM rozhodnutím soudu při existenci dohody o vypořádání SJM pro účely řízení o rozvod manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství

Jestliže manželé uzavřou dohodu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů výslovně pro účely řízení o rozvod manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství ve smyslu § 757 o. z. a k rozvodu manželství tímto způsobem nedojde, smlouva o vypořádání vzájemných majetkových vztahů nenabývá účinnosti; mezi manžely platí majetkový režim, jako by daná smlouva vůbec nebyla uzavřena.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2529/2019

K věci:

Soud prvního stupně vypořádal společné jmění manželů, předně se zabýval námitkou žalovaného, že účastníci mezi sebou uzavřeli dne 6. 1. 2016 smlouvu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů manželů pro dobu po rozvodu manželství a práv a povinností společného bydlení (dále jen „předmětná smlouva“). Tuto smlouvu žalovaný považuje za platnou a účinnou i v případě tzv. sporného rozvodu, a to ke dni zániku SJM, tedy ke dni právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Na platnost a účinnost předmětné smlouvy usuzuje z výkladu § 738 o. z. Soud prvního stupně však tento názor nesdílel. Smlouva o vypořádání vzájemných majetkových práv manželů, kterou zákon podmiňuje rozvodem dohodou manželů, tzv. nesporným rozvodem, tedy bez zjišťování příčin rozvratu, je platná pouze v případech rozvodu, o němž bylo rozhodnuto podle § 757 o. z. – obdoba § 24a zákona o rodině. Ze spisu sp. zn. 12 C 317/2015 však vyplývá, že rozvod účastníků byl řešen jako tzv. sporný rozvod, protože manželka připisem ze dne 30. 5. 2016 soudu sdělila, že se od manžela odstěhovala dne 5. 12. 2015, do té doby spolu manželé žili, hospodařili a manželsky se stýkali. Nebyl tedy splněn zákonný předpoklad, že by spolu déle než 6 měsíců nežili a nevedli manželský život. Rozvod proto nelze považovat za nesporný.

Odvolací soud žalobu zamítl. Vyšel z toho, že účastníci před zánikem SJM uzavřeli předmětnou smlouvu o vypořádání pro případ jeho zániku, a to v takové formě, aby vyhověla požadavkům § 757 o. z. Touto smlouvou podle vlastního vyjádření vypořádali veškeré své majetkové vztahy na dobu po rozvodu, neboť současně obsahuje i pravidlo pro vypořádání hodnot, které by se snad staly součástí SJM

v mezidobí mezi uzavřením předmětné smlouvy a zánikem společného jmění. Předmětná smlouva neobsahuje žádné výslovné ujednání o tom, že se uzavírá jen pro případ rozvodu podle § 757 o. z. a že by v případě jiného způsobu zániku SJM měla pozbýt platnosti.

Žalobkyně v dovolání pokládá mj. otázku, zda je každá dohoda o vypořádání majetkových poměrů uzavřená podle § 757 o. z. vždy platná a účinná, a změnila se tedy zcela úprava vypořádání SJM pro případ nesporného rozvodu oproti § 24a zákona o rodině. Žalobkyně vycházela z toho, že pokud rozvod manželství neproběhl smluveným způsobem, ale v řízení o rozvod manželství byla zkoumána příčina rozvratu manželství, není společný majetek vypořádán.

Z odůvodnění:

Žalobkyně vymezila otázku, zda je předmětná smlouva o vypořádání platná a účinná, pokud účastníci ve smlouvě formulovali, že dohodu uzavírají k naplnění zákonných podmínek pro rozvod manželství podle § 757 odst. 1 o. z., a takový postup nebyl naplněn. V širším kontextu je pro posouzení dané věci podstatné řešení vztahu dohod o vypořádání SJM a možnosti následného vypořádání SJM soudem. Protože řešení této otázky je pro právní posouzení věci podstatné, dovolatelka závěry přijaté odvolacím soudem napadá a uvedená otázka nebyla v poměrech o. z. Nejvyšším soudem řešena, je dovolání přípustné.

Podle § 739 odst. 1 o. z. dohoda o vypořádání vyžaduje písemnou formu, pokud byla uzavřena za trvání manželství nebo pokud je předmětem vypořádání věc, u které vyžaduje písemnou formu i smlouva o převodu vlastnického práva.

Podle § 716 odst. 1 o. z. si snoubenci a manželé mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu.

Podle § 718 odst. 1 a 2 o. z. smlouva může obsahovat jakékoli ujednání a týkat se jakékoli věci, ledaže to zákon

zakazuje; může se týkat zejména rozsahu, obsahu, doby vzniku zákonného nebo jiného režimu společného jmění, jednotlivých věcí i jejich souborů. Smlouvou lze změnit zařazení již existujících i upravit zařazení budoucích součástí jmění rozdílně od zákonného režimu. Smlouvou lze rovněž uspořádat majetkové poměry pro případ zániku manželství; jedná-li se o uspořádání pro případ zániku manželství smrtí, považuje se v této části smlouva za smlouvu dědickou, má-li její náležitosti.

Podle § 735 o. z. neuzavřou-li spolu manželé, kteří mají v úmyslu dosáhnout rozvodu manželství způsobem uvedeným v § 757, dohodu o uspořádání majetkových povinností a práv pro případ rozvodu, v níž pod podmínkou, že manželství bude rozvedeno, rovněž ujednájí, jak budou v době odděleného hospodaření nabývat práva a zavazovat se, platí pro dobu odděleného hospodaření manželů ustanovení o společném jmění přiměřeně, ledaže tento zákon stanoví jinak.

Podle § 757 odst. 1 a 2 o. z. připojí-li se manžel k návrhu na rozvod manželství, který podá druhý z manželů, soud manželství rozvede, aniž zjišťuje příčiny rozvratu manželství, dojde-li k závěru, že shodné tvrzení manželů, pokud se jedná o rozvrat manželství a o záměr dosáhnout rozvodu, je pravdivé, a pokud a) ke dni zahájení řízení o rozvod trvalo manželství nejméně jeden rok a manželé spolu déle než šest měsíců nežijí, b) manželé, kteří jsou rodiči nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti, se dohodli na úpravě poměrů tohoto dítěte pro dobu po rozvodu a soud jejich dohodu schválil, c) manželé se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, a popř. výživného pro dobu po tomto rozvodu. Dohody uvedené v odst. 1 písm. c) vyžadují písemnou formu a podpisy musí být úředně ověřeny.

V poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. soudní praxe ustáleně vycházela ze závěru, že za trvání manželství nebylo možné platně uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění manželů vyjma případů spadajících pod rozsah § 24a zák. č. 94/1963 Sb., o rodině (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3088/2012, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck – dále jen „Soubor“ – pod pořadovým č. C 11 050; v uvedeném rozhodnutí také Nejvyšší soud podrobně vysvětlil vývoj právní úpravy a judikatury k možnostem platného uzavření dohody o vypořádání majetkového společenství manželů za trvání manželství).

Úprava § 24a zákona o rodině připouštěla rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství, který mj. předpokládal, že manželé předloží písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů. Soudní praxe neměla pochybnosti o tom, že dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů (tj. včetně vypořádání SJM) byla účinná pouze v případě rozvodu, o němž bylo rozhodnuto podle § 24a zákona o rodině (k tomu srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. 30 Cdo 257/2001, uveřejněný pod č. C 572 v Souboru, nebo ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1295/2007, dostupný – stejně jako ostatní dále uváděná rozhodnutí Nejvyššího soudu – na www.nsoud.cz).

Pokud k rozvodu podle § 24a zákona o rodině nedošlo, dohoda neměla právní účinky a nebylo možné k ní přihlížet

(k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. 22 Cdo 4932/2015).

V poměrech o. z. je však právní situace odlišná. Z ust. § 739 odst. 1 o. z. především jasně vyplývá, že lze obecně platně uzavřít dohodu o vypořádání SJM za trvání manželství, v režimu § 718 odst. 2 o. z. dokonce ještě před uzavřením manželství; v tom je zásadní rozdíl oproti úpravě obč. zák. č. 40/1964 Sb.

O této možnosti nemá ostatně žádné pochybnosti ani odborná literatura (k tomu srov. F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, svazek IV., § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 570, 576; J. Petrov, M. Výtisk, V. Beran a kol.: Občanský zákoník, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 776-777). Tyto závěry sdílí i dovolací soud, který je s odbornou literaturou ve shodě i v tom, že z uvedených ustanovení vyplývá obecná možnost uzavřít dohodu o vypořádání SJM za trvání manželství; **pro účely rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství má zákon zvláštní úpravu obsaženou v § 757 o. z.** (k tomu srov. F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, svazek IV., § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 576; J. Petrov, M. Výtisk, V. Beran a kol.: Občanský zákoník, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 776-777). **Zákonná úprava tak nově odlišuje obecnou možnost uzavřít dohodu o vypořádání SJM za trvání manželství na straně jedné a speciální možnost uzavřít dohodu o vypořádání SJM pro účely rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství podle § 757 o. z.**

Závěry judikatury vytvořené v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. platí i v poměrech o. z. potud, že podmínkou účinnosti dohody o vypořádání vzájemných majetkových vztahů (tj. i SJM) v režimu řízení podle § 757 o. z. je rozvod manželství účastníků podle § 757 o. z.

Na tomto přístupu není důvod nic měnit, jestliže o. z. zachoval koncepci rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství v zásadě za stejných podmínek, jaké byly obsaženy v § 24a zákona o rodině, a vedle toho umožnil manželům uzavřít dohodu o vypořádání za trvání manželství (snoubencům ještě i před uzavřením manželství) i pro případy, kdy nedojde k rozvodu manželství postupem bez zjišťování příčin rozvratu manželství. I tento přístup sdílí odborná literatura v poměrech o. z. bez jakýchkoli pochybností (k tomu srov. F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, svazek IV., § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 745; J. Petrov, M. Výtisk, V. Beran a kol.: Občanský zákoník, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 770, 799).

Ve vztahu mezi obecnou možností uzavření dohody o vypořádání SJM za trvání manželství a možností dohody pro účely postupu podle § 757 o. z. pak platí, že u každé smlouvy o vypořádání SJM uzavřené před zánikem manželství bude nezbytné posuzovat, zda byla uzavřena s podmínkou prostého zániku manželství. Dále je zapotřebí zkoumat, jestli to, zda bude dosaženo rozvodu postupem podle § 757 o. z., anebo postupem podle § 755 a 756 o. z., bude mít vliv na její účinnost či nikoli.

Pokud je smlouva uzavřena toliko s podmínkou rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství, ke kterému však nedojde a příčiny zjišťovány budou, ke splnění podmínky

nedochází a smlouva předpokládaných účinků zánikem manželství nenabude.

Pokud pak k rozvodu podle § 757 o. z. nedojde, bude mezi manžely platit majetkový režim, jako by daná dohoda vůbec nevznikla (v odborné literatuře shodně k tomu srov. F. Melzer, P. Těgl a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář*, svazek IV., § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 547; J. Petrov, M. Výtisk, V. Beran a kol.: *Občanský zákoník, Komentář*, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 770).

Odvolací soud v předmětné věci vyšel ze závěru, že účastníci před zánikem SJM uzavřeli dohodu o jeho vypořádání pro případ zániku společného jmění, a to v takové formě, aby vyhověla požadavkům § 757 o. z. S tímto závěrem dovolací soud souhlasí. Současně však odvolací soud učinil závěr, že dohoda „neobsahuje žádné výslovné ujednání o tom, že se uzavírá jen pro případ rozvodu dle § 757 o. z. a že by v případě jiného způsobu zániku SJM měla pozbýt platnosti“.

S tímto posledním závěrem se však dovolací soud neztožnil. Pomineme-li, že pokud nedojde k rozvodu manželství postupem podle § 757 o. z., nemá to vliv na platnost, ale na účinnost smlouvy, je nutné zdůraznit, že odvolací soud nedocenil konkrétní smluvní ujednání účastníků v bodu I.3 smlouvy, kde bylo dohodnuto – což sám odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku uvádí –, že smlouva je uzavírána k „naplnění zákonných podmínek pro rozvod manželství dle § 757 odst. 1 písm. c) zák. č. 89/2012 Sb.“ Právě takové ujednání typicky směřuje k tomu, že smlouva o vypořádání vzájemných majetkových poměrů je uzavírána pro účely rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství. Výslovný odkaz na speciální zákonné ustanovení § 757 odst. 1 písm. c) o. z. (bez jakéhokoli případného odkazu na § 739 odst. 1 o. z.) naznačuje, s jakým úmyslem byla taková smlouva uzavírána. Jestliže snad považuje odvolací soud za nedostačující, že i při takovém smluvním ujednání, jaké je obsaženo v bodu I.3, neobsahuje smlouva ujednání, že pro případy jiných rozvodů tato dohoda platit nemá, pak takový požadavek dovolací soud nepovažuje v dané věci za nezbytný právě proto, že smlouva odkazuje výslovně na rozvod podle § 757 o. z. Spíše si lze naopak představit situaci, že pokud by měl obsah dohody vyjadřovat obecnou vůli účastníků k vypořádání SJM bez ohledu na způsob rozvodu manželství, obsahovala by smlouva výslovné ujednání, že se uplatní i v případě, kdy by k rozvodu podle § 757 o. z. nedošlo, případně ujednání, které by vůbec neuvádělo způsob rozvodu, jenž by podmiňoval účinnost smlouvy.

K závěru, ke kterému dospěl odvolací soud, pak nebylo možné dospět bez dalšího již proto, že odvolací soud ve vztahu k dané smlouvě neprovedl žádný výklad právního jednání, který by takový závěr umožňoval.

Odvolací soud se v zásadě omezil na prosté konstatování, že „dohoda neobsahuje žádné výslovné ujednání o tom, že se uzavírá jen pro případ rozvodu dle § 757 o. z.“ Takové ujednání je však v dané dohodě zřetelně naznačeno. Chtěl-li odvolací soud dospět za této situace k závěru, který učinil, nemohl se obejít bez výkladu příslušného právního jednání; žádný takový výklad však neučinil (zčásti již také proto, že rozhodoval bez nařízení jednání). Nemohl zde vyjít ani ze závěrů soudu prvního stupně, který sice výklad dané

smlouvy také výslovně neprovedl, ale dospěl k závěru, že byla uzavřena právě pro případ rozvodu podle § 757 o. z., a společné jmění účastníků k návrhu žalobkyně vypořádal.

V této souvislosti pak dovolací soud dodává, že principy výkladu právních jednání formuloval v rozsudku ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 61/2017, uveřejněném pod č. 4/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V uvedeném rozsudku uvedl: „Výklad právních jednání upravují (zejména) ust. § 555 až 558 o. z.“

Důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku (sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010-2013; dále jen „důvodová zpráva“), k tomu uvádí:

„Konkrétní charakter právního jednání se posuzuje podle jeho obsahu; posouzení tohoto obsahu není věcí volné dispozice právně jednajících osob, ale náleží právnímu zhodnocení. (...) Ustanovení o interpretaci obsahu právních jednání vycházejí z dosavadní úpravy v občanském a obchodním zákoníku, včetně žádoucí odchylky pro úpravu specifík vzájemného podnikatelského styku, v němž musí být uznán význam obchodních zvyklostí. V osnově se navrhuje opustit důraz na formální hledisko projevu, typický pro platný občanský zákoník (zejména v § 35 odst. 2) a klást větší důraz na hledisko skutečné vůle jednajících osob, jak to činí již dnes obchodní zákoník (zejména v § 266).“

Podle § 555 odst. 1 o. z. se právní jednání posuzuje podle svého obsahu.

Podle § 556 o. z., co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen (odstavec první). Při výkladu projevu vůle se přihledne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají (odstavec druhý).

*Výkladu podléhá zásadně každé právní jednání, bez ohledu na to, zda se navenek jeví jako jednoznačné (jasné). Je tomu tak již proto, že sám závěr o jednoznačnosti (jasnosti) určitého právního jednání je výsledkem jeho výkladu [v právní teorii srov. např. L. Tichý in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: *Občanský zákoník, Komentář*, svazek I. (§ 1-654), Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 1368, anebo F. Melzer in F. Melzer, P. Těgl a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář*, svazek III, § 419-654, Leges, Praha 2014, str. 574 a 575, a literaturu tam citovanou].*

Ust. § 555 odst. 1 o. z. formuluje východisko výkladu jakéhokoli právního jednání; podstatný je jeho obsah, nikoli např. jeho označení či pojmenování. Skutečnost, že osoba činící právní jednání je nesprávně (např. v důsledku svého mylného právního názoru) označí, nemá při výkladu právního jednání zásadně žádný význam (srov. důvodovou zprávu a v právní teorii např. F. Melzer in F. Melzer, P. Těgl a kol., op. cit. výše, str. 578).

Základní (prvotní) pravidlo výkladu adresovaných právních jednání formuluje ust. § 556 odst. 1 věta první o. z. Soud nejprve zkoumá (zjišťuje), jaká byla skutečná vůle (úmysl) jednajícího, a to při zohlednění všech v úvahu přicházejících (zjištěných)

okolností. Skutečnou vůli (úmysl) jednajícího je přitom třeba posuzovat k okamžiku, kdy projev vůle učinil (kdy se stal per-fektním) [srov. F. Melzer in F. Melzer, P. Těgl a kol., op. cit. výše, str. 594 a 595, nebo J. Handlar in P. Lavický a kol.: *Občanský zákoník I., Obecná část (§ 1-654), Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 1989]. Ochrana dobré víry adresáta právního jednání pak vyžaduje (a § 556 odst. 1 věta první o. z. tak normuje výslovně), aby soud právní jednání vyložil jen podle takového úmyslu jednajícího, který byl anebo musel být adresátovi znám. Při zjišťování úmyslu jednajícího tudíž soud přihlíží toliko k těm okolnostem, které mohl vnímat i adresát právního jednání. Jinými slovy, pro výklad právního jednání je určující skutečná vůle (úmysl) jednajícího (která byla anebo musela být známa adresátovi), již je třeba upřednostnit před jejím vnějším projevem (např. objektivním významem užitých slov).*

Teprve tehdy, nelze-li zjistit skutečnou vůli (úmysl) jednajícího, postupuje soud podle pravidla vyjádřeného v § 556 odst. 1 větě druhé o. z. Ust. § 556 odst. 2 o. z. pak uvádí demonstra-tivní výčet okolností, k nimž soud při výkladu právního jednání přihlíží.

Řečené platí jak pro vícestranná, tak i pro jednostranná ad-resovaná právní jednání.“

Jelikož rozsudek odvolacího soudu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. spočívá na nesprávném právním posouzení věci, do-volací soud podle § 243e odst. 1 o. s. ř. napadený rozsudek zrušil a věc mu vrátil podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. k dalšímu řízení.

Komentář:

Problematika společného jmění manželů vždy tvořila, tvo-ří a bude tvořit významnou část soudní praxe, která se s ní setkává zejména ve sporech o jeho vypořádání. S otázkami dohod uzavíraných v poměrech společného jmění se soud-ní praxe setkává spíše ojediněle. Je to pochopitelné; pokud je dohoda oběma účastníky respektována, zpravidla nemají důvod řešit spor soudně. Praxe se tak těmito dohodami za-bývá zpravidla při sporech o plnění v nich sjednaných, resp. častěji ve sporech o posuzování platnosti těchto dohod.

Problematika vypořádání SJM má oproti jiným oblastem věcných práv spadajících do specializace soudního oddělení 22 Cdo v poměrech přechodu mezi předchozí a současnou právní úpravou **jistá specifika**.

První z nich se týká – při obecně známé délce sporů o v-pořádání SJM – **intertemporalitě u společných jmění, která zanikla ještě za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. a soudní řízení o jejich vypořádání byla zahájena ještě před 1. 1. 2014 nebo až po tomto datu.**

Klíčové intertemporální rozhodnutí **R 103/2015** vyřešilo (dnes již bez pochybností) základní otázku intertempora-lity tak, že **společná jmění zaniklá, zrušená nebo zúžená do 31. 12. 2013 se vypořádají podle obč. zák. č. 40/1964 Sb.** Tím dostala soudní praxe jasný návod, aby dosavadní za-niklá společná jmění byla vypořádána podle obč. zák. č. 40/1964 Sb. To bylo důležité mj. i proto, že v poměrech o. z. lze očekávat v řadě ohledů úvahy dovolacího soudu o změně některých přístupů k vypořádání společného jmění. To souvisí s druhým specifíkem. V řadě oblastí věc-ných práv rozhodovací činnost senátu 22 Cdo naznačuje, nakolik bude za současné právní úpravy použitelná i judi-katura vytvořená v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. To se týká např. oblasti podílového spoluvlastnictví, nezbytné cesty, sousedských práv, věcných břemen apod. V oblasti společného jmění takové zobecňující závěry v judikatuře Nejvyššího soudu nalézt nelze. Souvisí to s dlouhodobým přesvědčením členů senátu 22 Cdo, že ne všechny závěry dosavadní praxe je žádoucí aplikovat i při vytváření nové judikatury.

Není žádným tajemstvím, že v **poměrech bezpodílového spoluvlastnictví manželů praxe dlouhodobě vycházela z roz-sáhlého R 42/1972,**¹ jehož závěry byly přebírány do jisté míry „automaticky“ jak v rovině hmotněprávní, tak i procesní, do poměrů společného jmění manželů zavedeného zákonem č. 91/1998 Sb. v přesvědčení, že je to pro právní a soudní praxi žádoucí postup. Postupem času se v soudní praxi začalo ukazovat, že tento automatismus v plném roz-sahu není možný, na což poukázala i odborná literatura.² **Začaly být především zřejmé zásadní odlišnosti mezi bez-podílovým spoluvlastnictvím manželů a společným jměním manželů jednak co do kogentnosti a dispozitivnosti zákonných ustanovení, dále judikaturou připuštěné možnosti pou-ze dílčího vypořádání zákonného majetkového společenství manželů a opouštění soudní praxe vyžadující obligatorní vypořádání veškerého majetku současně,** což bylo spojeno s téměř „nesporným“ charakterem řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví. Vedle hmotněprávních aspektů se začalo ukazovat, že i řada procesních postu-pů, které praxe používala, je minimálně hodna diskuse, ač sama praxe ani z pohledu soudců, ani zástupců účastníků či účastníků samotných po změnách v zásadě nevolala.³ Přestože i členové soudního oddělení 22 Cdo již v minulosti viděli potřebu diskuse o některých zásadních otázkách s tím spojených, převážil v praxi názor, že o těchto zá-sadních otázkách bude vhodné diskutovat až v souvislosti s novou úpravou obsaženou v zákoně č. 89/2012 Sb. Převládlo totiž přesvědčení, často se opírající i o rozhodnutí publikovaná ve Sbirce soudních rozhodnutí a stanovisek, že není žádoucí provádět zásadní změny na sklonku účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb., jenž se v praxi fakticky opí-ral (a v řadě ohledů vcelku bezproblémově) o dlouhodobě ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu. Opačný názor by totiž znamenal, že zavedení některých zásadních nových přístupů do řízení, která probíhala již řadu let, by vedlo k prodloužení sporů a vzniku dalších nákladů účastníků i státu. Jestliže pak R 103/2015 zavedlo dosah obč. zák. č. 40/1964 Sb. z hlediska vypořádání do všech společ-

1 Stanovisko občanskoprávního kolegia NS ČSR ze dne 3. 2. 1972, sp. zn. Cpj 86/71, k výkladu zákonných ustanovení o bezpodílovém spoluvlastnictví manželů.

2 F. Melzer, P. Těgl a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář, svazek IV., § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 288-289.*

3 Je symptomatické, že řada právních principů a zásad, které obecně platí, začínají být relativizovány právě tehdy, aplikují-li se do poměrů majetkových společenství manželů. Obdobně je typické, že pokud se v těchto institutech v praxi vytvoří určité ustálené postupy, praxe jen velmi obtížně připouští jejich změnu.

ných jmění zaniklých do konce roku 2013, ukázalo se toto řešení jako krok správným směrem a úvaha o zásadních změnách byla ponechána až do vypořádání prováděných podle o. z.

Tento trend se v judikatuře dovolacího soudu začíná promítat zejména tím, že pokud Nejvyšší soud rozhoduje o vypořádání SJM ještě podle obč. zák. č. 40/1964 Sb. a odkazuje na dosavadní ustálenou judikaturu, začíná v řadě případů ve svých rozhodnutích poukazovat na to, že se jedná o závěry přijaté soudní praxí v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. a uvedená rozhodnutí nijak nepředjímají, zda se tyto závěry prosadí i v poměrech nové právní úpravy. Pakliže by tato rozhodnutí uvedená „zmínky“ neobsahovala, bylo by možné očekávat, že i v poměrech o. z. by se bez dalšího začaly prosazovat závěry judikatury přijaté v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb., neboť by nebyl patrný důvod, proč by se dosavadní praxe měla měnit.⁴ Tak např. ve věci sp. zn. 22 Cdo 3371/2019 Nejvyšší soud v souvislosti s řešením některých procesních otázek spojených s vypořádáním společného jmění výslovně uvedl, že nijak nepředjíhá řešení těchto otázek v případě vypořádání SJM podle o. z. Obdobně ve věci sp. zn. 22 Cdo 3822/2019 dovolací soud naznačil, že s ohledem na některé podstatné změny právní úpravy SJM nelze patrně bez dalšího dovozovat použitelnost všech dosud formulovaných kritérií rozhodných pro volbu způsobu vypořádání či zachování jejich dřívější váhy.

V poměrech SJM je situace o to složitější, že úprava (především) vypořádání společného jmění v obč. zák. č. 40/1964 Sb. a o. z. na první pohled nemusí vykazovat zásadní změny. Přesto lze očekávat, že k řadě změn v praxi dojde. V některých případech lze očekávat změnu přístupu soudní praxe tam, kde se text zákona v zásadě nezměnil, a naopak lze v některých ohledech vysledovat tendenci k zachování dosavadní judikatury tam, kde zákonná úprava doznala změn. Důvodová zpráva ke společnému jmění manželů je naprosto nedostačující a nelze ji považovat ani za pomůcku při výkladu jednotlivých problémů.⁵

Očekávatelné obtíže s výkladem institutu SJM jsou patrné i z komentářové literatury. Její část je tak stručná, že prakticky žádný možný problém neřeší.⁶ Další část komentářové literatury je naopak velmi podrobná a s jistou nadšátkou lze říci, že téměř na každý problém nahlíží diametrálně odlišně.⁷ Nejnovější komentářová literatura se snaží dosavadní přístupy shrnout a naznačit možná, v praxi očekávatelná řešení; ne vždy lze však budoucí vývoj odhadovat, a to zejména tam, kde proti sobě stojí zpravidla dvě řešení, která obě mají rozumnou a přiléhavou argumentaci.⁸

S ohledem na přístup judikatury k intertemporalitě sporů o vypořádání SJM tak nepřekvapí, že oproti jiným oblastem věcných práv je **dosavadní judikatura Nejvyššího soudu k vypořádání SJM podle o. z. méně četná.**

Zde publikované důležité rozhodnutí Nejvyššího soudu se týká již poměrů společných jmění manželů ustavených zákonem č. 89/2012 Sb. a míří na poměrně časté situace, kdy manželé sjednají dohodu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů (typicky SJM) pro účely rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství a k této

formě rozvodu nakonec nedojde. V poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. v praxi nepanovaly pochybnosti, že v takovém případě smlouva nenabude účinnosti, k majetkovému vypořádání mezi bývalými manžely nedojde. V poměrech nové právní úpravy se začaly v praxi pochybnosti objevovat jednak proto, že takový právní důsledek zákonná úprava výslovně nestanoví, a jednak proto, že zákon obecně zakotvil možnost uzavřít dohodu o vypořádání SJM již za trvání manželství.

Rozhodnutí vysvětluje, že základní princip neúčinnosti dohody o vypořádání SJM, která je uzavírána jen pro účely rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství, jestliže k takové formě rozvodu (§ 757 o. z.) nedojde, zůstává zachován. Změnou pro soudní praxi je to, že dohoda o vypořádání SJM za trvání manželství již může být platně sjednána a pak je nutné posuzovat obsah jednotlivých dohod, jestli je lze považovat výhradně za dohody uzavřené pro účely rozvodu podle § 757 o. z., nebo za dohody obecné, které se uplatní pro jakýkoli způsob zániku SJM. Nelze vyloučit ani výslovnou kombinaci ve směru, že dohoda bude obsahovat ujednání, podle kterého slouží jako vypořádání pro účely řízení podle § 757 o. z. s tím, že když k rozvodu tímto způsobem nedojde, lze ji považovat za dohodu o vypořádání i pro jiné formy rozvodu manželství, případně i jiné obsahové formy dohod.

Změna právní úpravy je jasná; chce umožnit manželům dohodu o vypořádání SJM již za trvání manželství (z rozumných a pochopitelných důvodů v takovém případě zákon vyžaduje písemnou formu) i současnou „speciální“ dohodu pro případ rozvodu podle § 757 o. z. Je pak na účastnících, jakou formu dohody zvolí. Jejich odlišení může mít význam např. tam, kde jsou manželé ochotni všechny své záležitosti vyřešit „smírně“ ve snaze dosáhnout rozvodu bez výrazné ingerence soudu s tím, že pokud k takovému řešení nakonec nedojde, nechtějí mít provedeno vypořádání SJM a budou uvažovat o vypořádání jiným způsobem např. proto, že původní dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů byla z obou stran kompromisem. ❀

Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

4 V rámci lektorské činnosti zejména pro soudce a členy České advokátní komory je na tyto skutečnosti poukazováno, ale pouhou lektorskou činností nelze bez dalšího považovat za dostačující pro případnou změnu judikatury. Je zřejmé, že skutečnou změnu lze očekávat až po přijetí konkrétních rozhodnutí.

5 K. Eliáš a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem, Sagit, Ostrava 2012, str. 310 a násl.

6 K tomu srov. J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, M. Zuklínová a kol.: Občanský zákoník, Komentář, svazek II., Wolters Kluwer, a. s., Praha 2014, str. 121 a násl.

7 K tomu srov. M. Hrušáková, Z. Králíčková, L. Westphalová a kol.: Občanský zákoník II., Rodinné právo (§ 655-975), Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 155 a násl.; F. Melzer, P. Těgl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, svazek IV., § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 258 a násl.

8 K tomu srov. J. Petrov, M. Výtisk, V. Beran. a kol.: Občanský zákoník, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2019, str. 769 a násl.

Ústavní soud:

K porušení práva právnické osoby zvolit si svého obhájce v trestním řízení

Nezabývají-li se orgány činné v trestním řízení možností, že by jediný člen statutárního orgánu, který je vyloučen podle § 34 odst. 4 věty první zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, mohl zvolit právnické osobě zmocněnce, který by hájil její nejlepší zájmy a zvolil nejvhodnější strategii pro řízení, dopouští se neproporcionálního zásahu do stěžovatelčina práva na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Šetření podstaty práva právnické osoby na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny odpovídá požadavek, aby výzva podle § 34 odst. 4 věty druhé zákona o trestní odpovědnosti právnických osob měla obligatorní charakter.

**Nález Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2020,
sp. zn. IV. ÚS 3740/19**

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátila stěžovatelka, která se podanou ústavní stížností domáhala zrušení usnesení okresního soudu, neboť byla přesvědčena, že jím bylo porušeno její ústavně zaručené základní právo na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a podle čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Stěžovatelka zároveň požadovala, aby **Policii České republiky a krajskému státnímu zastupitelství bylo zakázáno pokračovat v porušování práva na obhajobu spočívajícím v nerespektování jejího práva zvolit si obhájce podle svého uvážení prostřednictvím osoby oprávněné za ni v trestním řízení činit úkony.**

V posuzované věci bylo proti stěžovatelce usnesením Policie České republiky, krajského ředitelství policie, služby kriminální policie a vyšetřování, oddělení hospodářské kriminality, zahájeno trestní stíhání pro spáchání zločinu dotačního podvodu podle § 212 odst. 2, odst. 6 písm. a) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), a pro zločin poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 5 tr. zákoníku. Zahájeno bylo rovněž trestní stíhání J. S. a P. P. pro spáchání stejných zločinů, kterých se měli dopustit ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku jako statutární zástupci (členové představenstva) stěžovatelky.

Napadeným usnesením okresní soud ustanovil stěžovatelce opatrovníka (advokátku) podle § 34 odst. 5 zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZTOPO“). Jako důvod ustanovení opatrovníka okresní soud uvedl, že stěžovatelka nemůže jednat prostřednictvím svého (v době rozhodnutí) člena představenstva J. S., neboť

ten je v téže trestní věci stíhán pro totožnou trestnou činnost, a je tedy podle § 34 odst. 4 ZTOPO v předmětném trestním řízení vyloučen z možnosti za stěžovatelku dále činit úkony. V odůvodnění svého rozhodnutí okresní soud uvedl, že jelikož „není jiná osoba, která by mohla za společnost jednat, bylo by zcela neúčelné a ryze formální doručování výzvy této společnosti, aby si zvolila jinou osobu k úkonům v trestním řízení, která není v postavení obviněného, svědka či poškozeného“. Okresní soud stěžovatelku dále poučil, že stížnost proti předmětnému usnesení není přípustná.

V ústavní stížnosti stěžovatelka namítala, že orgány činné v trestním řízení chybně dospěly k závěru, že osoba, která je v téže věci obviněným, nemůže za stěžovatelku činit žádné úkony, a to ani zvolit jí obhájce; nezkoumaly totiž, zda mezi stěžovatelkou a jejím členem představenstva existuje jakýkoli (i potenciální) střet zájmů. Mechanické použití § 34 odst. 4 ZTOPO nesledovalo žádný legitimní cíl, jelikož zájmy osoby oprávněné za ni činit úkony nekolidovaly se zájmy stěžovatelky. Obviněný v předmětné věci nemá podle stěžovatelky žádný přímý (zejména majetkový) zájem na výsledku řízení, a proto není pravděpodobné, že by měl zájem stěžovatelce zvolit nevhodného obhájce.

Přesto, že z dikce předmětného ustanovení lze jazykovým výkladem dovodit, že obviněný ve shodné věci nemůže za obviněnou právnickou osobu činit úkony, z hlediska účelu ustanovení by tato osoba měla mít právo zvolit obviněné právnické osobě obhájce pro trestní řízení, zvláště pak v případě, že obviněný člen představenstva předmětnou právnickou osobu nepoškodil. Jelikož je žádoucí, aby v dané věci společné zájmy obviněných subjektů hájil stejný (jediný) obhájce, bylo ustanovením opatrovníka pro trestní řízení porušeno základní právo stěžovatelky na obhajobu.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti odkázala na judikaturu Ústavního soudu, podle níž je součástí práva na obhajobu, které má i právnická osoba, i právo na svobodnou volbu obhájce [např. náleze ze dne 3. 4. 2008, sp. zn. II. ÚS 2445/07 (N 65/49 SbNU 15)]. Smyslem § 35 odst. 1 ZTOPO, po-

dle kterého § 34 stejného zákona nemá vliv na právo obviněné právnické osoby na obhajobu, je zajistit právnickým osobám možnost zvolit si obhájce podle svého uvážení. Ust. § 35 odst. 1 ZTOPO nevykládá aplikovatelnost § 34 odst. 4 ZTOPO, podle něhož nemůže činit úkony v řízení osoba, která je obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci (stěžovatelka v této souvislosti odkázala zejména na náleze ze dne 15. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 131/18, všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>).

Ačkoli ústavní stížnost směřuje proti usnesení vydanému v rámci trestního řízení, ve kterém okresní soud stěžovatelce ustanovil opatrovníka, který je v rámci tohoto trestního řízení jedinou osobou oprávněnou za ni jednat, posoudil Ústavní soud ústavní stížnost jako stížnost podanou osobou oprávněnou (obdobně viz bod 4 usnesení ze dne 21. 2. 2017, sp. zn. II. ÚS 2520/16, či bod 4 usnesení ze dne 26. 9. 2017, sp. zn. II. ÚS 2805/17).

Ústavní soud dovodil, že **ústavní stížnost není nepřijatelná** podle § 75 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), jelikož proti usnesení o ustanovení opatrovníka právnické osobě podle § 34 odst. 5 ZTOPO není stížnost podle trestního řádu přípustná.

Zásah Ústavního soudu do rozhodování orgánů činných v trestním řízení ve fázi přípravného řízení je, s výjimkou situací mimořádných, nepřijatelný, případně nežádoucí [náleze ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95 (N 78/4 SbNU 243), nebo usnesení ze dne 9. 7. 2018, sp. zn. II. ÚS 1589/18].

Ústavní soud poukázal na to, že stěžovatelka v ústavní stížnosti rozporovala zejména postup okresního soudu, který vyhověl návrhu krajského státního zástupce na ustanovení opatrovníka. Ústavní soud dovodil, že stěžovatelka založila ústavní stížnost na stejných argumentech, které byly Ústavním soudem použity v nálezu sp. zn. II. ÚS 131/18. V něm Ústavní soud dospěl k závěru, že s ohledem na základní právo právnické osoby na obhajobu, jehož součástí je i právo zvolit si obhájce, je třeba § 34 odst. 4 ZTOPO vykládat tak, že osoba oprávněná činit úkony za obviněnou právnickou osobu podle § 34 odst. 1 uvedeného zákona může předmětně obviněné právnické osobě zvolit obhájce i v případě, že sama vystupuje v řízení jako svědek. **Jakkoli totiž jazykový výklad § 34 odst. 4 věty první ZTOPO naznačuje, že osoba v něm uvedená nesmí za právnickou osobu činit žádné úkony, jde o omezení ústavně zaručeného základního práva na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny, které musí obstát v testu proporcionality** (srov. bod 18 nálezu sp. zn. II. ÚS 131/18). V případě odepření práva zvolit právnické osobě obhájce osobou obecně oprávněnou za ni jednat podle § 34 odst. 1 ZTOPO, ale v konkrétním případě vyloučenou (§ 34 odst. 4 věta první téhož zákona) pro její postavení svědka, dovodil Ústavní soud, že **takové omezení práva právnické osoby na obhajobu neobstojí již v prvním kroku testu proporcionality, tedy ve sledování legitimního cíle, neboť zde žádný legitimní cíl není**.

Ústavní soud uvedl, že krajské státní zastupitelství ve svém vyjádření správně poznamenalo, že výše citovaná judikatura dopadá toliko na případy, ve kterých je obviněná osoba – statutární orgán – v postavení svědka. Od podání

ústavní stížnosti se však judikatura Ústavního soudu ve věci ustanovení opatrovníka pro trestní řízení obviněné právnické osobě zásadním způsobem vyvinula. Ústavní soud proto **nejprve stručně shrnul závazné právní závěry přijaté v nálezu ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. IV. ÚS 3139/19, následně pak předmětné závěry aplikoval na nyní posuzovaný případ**.

Ústavní soud poukázal na to, že ve věci sp. zn. IV. ÚS 3139/19 měla obchodní společnost před vydáním usnesení o ustanovení opatrovníka jedinou osobu, která za ni byla oprávněna podle § 34 odst. 1 ZTOPO činit úkony v trestním řízení – svého jediného jednatele a tou dobou i majoritního společníka. Tento jednatel byl v trestním řízení vedeném proti předmětné společnosti v době rozhodnutí v postavení obviněného, tedy spadal striktně vzato do okruhu osob vymezených v hypotéze právní normy obsažené v § 34 odst. 4 věta první ZTOPO. Předmětná společnost nadto nebyla před vydáním napadeného usnesení vyzvána podle § 34 odst. 4 věty druhé ZTOPO. Ústavní soud dospěl v předmětné věci k následujícím závazným právním závěrům:

Institut opatrovníka právnické osoby má v trestním řízení podle § 34 odst. 5 ZTOPO subsidiární povahu a měl by být využíván jen jako krajní prostředek. Jelikož u obviněného jednatele hrozí riziko, že by mohl upřednostnit výkon svého práva na obhajobu před řádným hájením zájmů právnické osoby a výkonu jejího práva na obhajobu, představuje ochrana zájmů právnické osoby legitimní cíl, kterého lze ustanovením opatrovníka v obecné rovině dosáhnout. Vyloučení jediného jednatele z provádění úkonů v přípravném řízení nicméně představuje zásah do práva právnické osoby na obhajobu v trestním řízení, jenž musí být vždy proporcionální vůči účelu, který sleduje. Je proto nutné zohlednit, že činí-li za právnickou osobu v trestním řízení vedeném proti ní úkony člen statutárního orgánu, jsou právnické osobě jeho faktické znalosti ku prospěchu a pravidelně právě tyto znalosti budou hrát významnou roli při formování a provádění strategie obhajoby právnické osoby.

Je-li jediná osoba, která je oprávněna za právnickou osobu v trestním řízení jednat, vyloučena podle § 34 odst. 4 věty první ZTOPO proto, že je ve stejné trestní věci obviněna, nevztahuje se nutně vyloučení i na volbu zmocněnce k vykonávání úkonů za právnickou osobu v trestním řízení podle § 34 odst. 1 uvedeného zákona, není-li zde konkrétní riziko, že tak činí proto, aby právnickou osobu poškodila či na její úkor zvýhodnila v trestním řízení sebe. Jinými slovy, považovat obviněného *a priori* za vyloučeného i z úkonu zmocnění může být proporcionálním zásahem do práva právnické osoby na obhajobu jen tehdy, je-li zřejmé, že již samotné zmocnění zástupce činí obviněný se záměrem poškodit právnickou osobu v jejím právu na obhajobu či své právo na obhajobu zvýhodnit na její úkor.

Naopak, ukáže-li se v dalším průběhu řízení, že volba zmocněnce právnické osoby podle § 34 odst. 2 ZTOPO provedená obviněným, který by za ni jinak byl oprávněn činit úkony, byla zneužitím práva, jímž se obviněný snažil zvýhodnit zájmy své obhajoby na úkor zájmu na obhajobě právnické osoby, není vyloučeno, aby orgány činné v trestním řízení ustanovily právnické osobě opatrovníka podle § 34

odst. 5 ZTOPO (resp. aby nejprve vyzvaly právnickou osobu podle § 34 odst. 4 ZTOPO).

Konečně, i kdyby orgány činné v trestním řízení dospěly k závěru, že vzhledem ke konkrétním okolnostem případu obviněný jednatel nesměl společností ani vybrat zmocněnce podle § 34 odst. 2 ZTOPO, ani pak není bezprostřední postup podle § 34 odst. 5 ZTOPO sám o sobě proporcionálním zásahem do práva stěžovatelky na obhajobu. Šetření podstaty práva právnické osoby na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny totiž odpovídá požadavek, aby výzva podle § 34 odst. 4 věty druhé ZTOPO měla obligatorní charakter. **Obviněné právnické osobě musí být poskytnuta možnost učinit příslušné kroky k tomu, aby si zajistila jinou osobu, u níž důvod vyloučení podle § 34 odst. 4 věty první ZTOPO chybí.**

Není-li tedy v situacích předvídaných § 34 odst. 4 ZTOPO právnické osobě doručena výzva podle věty druhé předmětného ustanovení, není splněna podmínka pro ustanovení opatrovníka podle § 34 odst. 5 uvedeného zákona. **Ustanoví-li i přesto soud opatrovníka právnické osobě, porušuje tím základní právo právnické osoby na soudní ochranu a na obhajobu v trestním řízení.** Pro podrobné odůvodnění uvedených závěrů Ústavní soud odkázal na celé znění předmětného nálezu.

Ústavní soud dovodil, že výše uvedené závěry Ústavního soudu jsou přímo aplikovatelné i na nyní posuzovanou věc, která je do jisté míry skutkově podobná s věcí posuzovanou v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3139/19. Obviněný člen představenstva stěžovatelky byl v době rozhodnutí okresního soudu o ustanovení opatrovníka jediným členem představenstva (tj. statutárním orgánem) stěžovatelky a byl obviněn ze spáchání totožných zločinů jako stěžovatelka. Je zřejmé, že orgány činné v trestním řízení zjevně považovaly člena představenstva stěžovatelky za automaticky vyloučeného podle § 34 odst. 4 věty první ZTOPO, aniž by zvažovaly, nakolik se jeho zájmy v dané konkrétní trestní věci rozcházejí se zájmy stěžovatelky. V nyní posuzovaném případě jde o dotační zločin – na rozdíl od nálezu sp. zn. IV. ÚS 3139/19, ve kterém byla předmětná společnost stíhána pro přečin usmrcení z nedbalosti v rámci pracovněprávních vztahů. **Právě povahu trestného činu mohou podle Ústavního soudu orgány činné v trestním řízení vzít v úvahu v rámci posouzení možnosti obviněného statutárního orgánu zvolit obviněné právnické osobě zmocněnce.**

Ústavní soud poukázal na to, že z odůvodnění usnesení okresního soudu o ustanovení opatrovníka vyplývá, že orgány činné v trestním řízení se vůbec nezabývaly možností, že by člen představenstva stěžovatelky mohl zvolit stěžovatelce zmocněnce, který by hájil její nejlepší zájmy a zvolil nejvhodnější strategii pro řízení, a dopustily se tak neproporcionálního zásahu do stěžovatelčina práva na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny.

Ústavní soud uvedl, že i kdyby z konkrétních okolností vyplývalo, že člen představenstva hodlá zvolit zmocněnce stěžovatelky se záměrem poškodit její nejlepší zájem, nebo kdyby člen představenstva chtěl zvolit zmocněnce, který by upřednostňoval v konfliktu jeho zájmy před zájmy stěžovatelky, neměl okresní soud stěžovatelce přímo ustanovit opatrovníka podle § 34 odst. 5 ZTOPO, nýbrž měl stěžovatelku

vyzvat podle § 34 odst. 4 věty druhé ZTOPO a dát jí prostor, aby zajistila jinou osobu, u níž důvod vyloučení podle § 34 odst. 4 věty první ZTOPO není dán. Jinými slovy, není vyloučeno, že by stěžovatelka na základě výzvy učinila kroky potřebné k tomu, aby se okruh osob oprávněných za ni jednat podle § 34 odst. 1 ZTOPO rozrostl o další osobu či osoby, které podle § 34 odst. 4 věty první uvedeného zákona vyloučeny nebudou. Ochrana práva právnické osoby na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny může v konkrétním případě odpovídat i povinnost státního zástupce, potažmo soudu, lhůtu stanovenou ve výzvě prodloužit, není-li v ní právnická osoba schopna potřebné kroky učinit.

Z výše uvedených důvodů je podle Ústavního soudu zřejmé, že **samotné ustanovení opatrovníka představuje neoprávněný zásah do práv stěžovatelky, která nemá možnost svobodně si zvolit zmocněnce (obhájce); není také chráněna proti změně obhájce ze strany opatrovníka, která by byla proti její vůli.** Porušení práv stěžovatelky spočívající v nemožnosti volby zmocněnce (obhájce) tak trvá a nebylo by zhojeno tím, že by opatrovník zvolil obhájce, kterého by stěžovatelka chtěla (viz bod 23 nálezu sp. zn. II. ÚS 131/18).

Vzhledem k tomu, že stěžovatelka v ústavní stížnosti přímo netvrdila, koho si za zástupce zvolila či chtěla zvolit, zároveň ani nevysvětlila, jakým konkrétním postupem Policie České republiky a krajské státní zastupitelství její právo na obhajobu porušily, Ústavní soud v této části ústavní stížnosti stěžovatelky nemohl vyhovět. Orgány činné v trestním řízení jsou nicméně právním názorem Ústavního soudu vázány, budou tedy povinny v dalším řízení postupovat v souladu se závěry v tomto nálezu uvedenými.

Ústavní soud dospěl k závěru, že napadeným usnesením okresního soudu bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelky na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny, a proto ústavní stížnosti vyhovět a napadené rozhodnutí zrušil podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Ve zbývajících částech Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl, neboť po zrušení napadeného usnesení okresního soudu se stávají stěžovatelčiny námitky proti postupu orgánů činných v trestním řízení bezpředmětnými.

Ústavní soud podotkl, že **nepředjímá výsledek řízení o předmětném návrhu na ustanovení opatrovníka. Na orgánech činných v trestním řízení nyní bude, aby posoudily, zda má stěžovatelka osobu, která je oprávněna za ni podle § 34 odst. 1 ZTOPO v trestním řízení vedeném proti ní činit úkony, či jí alespoň zvolit zmocněnce podle § 34 odst. 2 ZTOPO, a dospějí-li k závěru, že nikoli, musí svůj závěr řádně odůvodnit; následně bude muset státní zástupce podle § 34 odst. 4 věty druhé ZTOPO právnickou osobu vyzvat, aby určila osobu, která za ni bude činit úkony v dalším řízení.** Jinými slovy, nelze vyloučit, že člen představenstva v konečném důsledku zvolit stěžovatelce zmocněnce (obhájce) nebude moci; standard odůvodnění takového závěru však musí splnit požadavky v tomto nálezu uvedené. ❀

Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud:

Vydání mobilního telefonu jako věci důležité pro přestupkové řízení

Při zjištění přestupku podle § 125c odst. 1 písm. f) bodu 1 zák. č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, spočívajícího v tom, že řidič motorového vozidla drží telefonní přístroj při jízdě, nebude zasahující policista zpravidla oprávněn vyzvat podle § 34 odst. 1 písm. b) zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, tohoto řidiče k vydání tohoto mobilního telefonu jakožto věci důležité pro řízení o přestupku, ani řidiči takovou věc následně podle § 34 odst. 2 téhož zákona za tímto účelem odejmout.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2019, č. j. 5 As 203/2017-28

K věci:

Žalobce byl 26. 2. 2016 jako řidič motorového vozidla zastaven policejní hlídkou, jelikož při jízdě telefonoval a neměl zapnutý bezpečnostní pás, čímž se měl dopustit přestupků podle § 125c odst. 1 písm. f) bodu 1 a písm. k) zákona o provozu na pozemních komunikacích. Žalobce odmítl věc řešit blokovou pokutou a požádal o její projednání ve správním řízení. Následně byl policisty podle § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii České republiky vyzván k vydání svého mobilního telefonu. Žalobce nejprve odmítl výzvy uposlechnout, když byl však policisty poučen o možnosti jeho odebrání podle § 34 odst. 2 zákona o Policii České republiky, telefon vydal.

Magistrát města Brna uložil žalobci pokutu ve výši 2 000 Kč rozhodnutím ze dne 5. 8. 2016, které bylo potvrzeno rozhodnutím Krajského úřadu Jihomoravského kraje ze dne 14. 2. 2017.

Žalobou podanou dne 10. 3. 2016 ke Krajskému soudu v Brně se žalobce domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalovaného a navrhl, aby soud rozhodl, že zásah spočívající v odnětí žalobcova mobilního telefonu a jeho následném zadržování byl nezákonný.

Žalobce namítal, že popsání jednání policistů představovalo nezákonný zásah, protože předmětný telefon nebyl věcí důležitou pro řízení ve smyslu § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii České republiky a jeho hodnota je v nápadném nepoměru k povaze přestupku. Svou argumentaci žalobce podepřel zejména odkazem na zprávu o výsledku šetření veřejného ochránce práv ze dne 16. 4. 2013, sp. zn. 7715/2012/VOP/MK (dále jen „zpráva VOP“), podle níž mobilní telefon není věcí důležitou pro řízení o přestupku podle § 125c odst. 1 písm. f) bodu 1 zákona o silničním provozu, neboť nemůže přispět k naplnění účelu řízení.

Žalobce argumentoval tím, že podle zprávy VOP z ustálené judikatury správních soudů vyplývá, že v obdobných

případech se za dostačující důkaz považuje konzistentní výpověď policistů, přičemž další důkazy nebývají vyžadovány, odnětí mobilního telefonu tak bylo zcela nadbytečné, a proto neproporcionální. Dále žalobce s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2011, č. j. 7 As 102/2010-86, poukazoval na to, že **odnětí telefonu bylo kontraproduktivní, jelikož se tak zasahující policisté mohli seznámit s jeho signifikantními znaky.** Případný popis telefonu podaný policisty proto nemohl doložit věrohodnost jejich svědeckých výpovědí. Žalobce poukázal na závěry ze zprávy VOP, podle kterých je skutečná využitelnost odňatého mobilního telefonu pro dokazování mizivá, jelikož správní orgán na něm nemůže např. zobrazit data o historii hovorů, neboť se jedná o informace chráněné listovním tajemstvím. Dále žalobce zdůraznil, že **i kdyby žalovaný, resp. správní orgán vedoucí přestupkové řízení, mohl data o historii hovorů z telefonu získat, jde toliko o nepřímý důkaz, jelikož hovor mohl být realizován přes „handsfree“.** Žalobce dodal, že data o historii hovorů lze získat rovněž bez zásahu do jeho práv přímo od operátora. Jestliže je podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2016, č. j. 6 As 126/2015-42, excesivním zásahem do práv kontrolované osoby lustrace jejího mobilního telefonu, pak je dle žalobce tím spíše excesem jeho odnětí.

Dále žalobce konstatoval, že **i kdyby byl mobilní telefon věcí důležitou pro řízení, byla jeho hodnota v nápadném nepoměru k povaze projednávaného přestupku.** Na podporu svého názoru žalobce odkázal na závěrečné stanovisko VOP (ze dne 26. 6. 2013) v již zmiňované věci, kde VOP uvádí, že při posuzování hodnoty mobilního telefonu není možné vycházet pouze z jeho tržní ceny, nýbrž je třeba vzít v úvahu i skutečnost, že telefon obsahuje osobní údaje a je prostředkem komunikace i pracovním nástrojem.

Žalobce v žalobě dospěl s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Aps 1/2005-65, č. 603/2005 Sb. NSS, k závěru, že byl zkrácen na svých právech nezákonným zásahem správního orgánu, který není správním rozhodnutím a byl zaměřen přímo proti němu,

jednalo se proto o zásah správního orgánu ve smyslu § 82 a násl. s. ř. s.

Krajský soud nejprve usnesením ze dne 6. 4. 2016, č. j. 31 A 27/2016-21, žalobu odmítl, neboť shledal, že tvrzeného zásahu se dopustila policie jako orgán činný v trestním řízení, nikoli jako správní orgán. Toto usnesení však Nejvyšší správní soud zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, neboť dospěl k závěru, že k odnětí a zadržení mobilního telefonu žalobce došlo dle § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii České republiky v souvislosti s šetřením přestupku. Tvrzený zásah tak podléhá přezkumu ve správním soudnictví.

Následně krajský soud přistoupil k věcnému projednání žaloby, kterou zamítl rozsudkem ze dne 21. 6. 2017, č. j. 31 A 27/2016-115. V odůvodnění rozsudku vzal soud za prokázané, že k označenému zásahu došlo v příčinné souvislosti s žalobcem spáchanými přestupky. Soud konstatoval, že v přestupkovém spise je založen úřední záznam o vydání věci a potvrzení o předání věci, obojí podepsané žalobcem, z čehož je jasné patrné, že žalobce vydal mobilní telefon podle § 34 odst. 1 zákona o Policii České republiky jako věc důležitou pro řízení o přestupku.

Krajský soud neshledal tvrzené porušení § 34 zákona o Policii České republiky. **Předmětné ustanovení upravuje zákonné omezení vlastnického práva, přičemž pro daný postup byly dány zcela relevantní a dostatečné důvody a s přihlédnutím k okolnostem případu se jednalo o zásah přiměřený účelu, kterým bylo zabránění dalšího páchaní přestupku v silničním provozu.** Krajský soud dále uvedl, že tento postup mohl mít bezprostřední souvislost s následným objasňováním přestupku, který v dané situaci dosáhl svého účelu. Dále krajský soud uvedl, že respektuje uvážení policejního orgánu ohledně volby postupu v daném případě. Krajský soud konstatoval, že provedení předmětného úkonu bylo stručně, avšak dostatečně odůvodněno v úředním záznamu. Krajský soud nepřisvědčil námitce žalobce, podle níž byla hodnota telefonu v nápadném nepoměru k povaze přestupku, jelikož hodnota telefonu nebyla nikterak konkrétně odůvodněna, pouhý odkaz na výklad podaný VOP nepovažoval soud za dostačující odůvodnění. Argumentaci výše zmíněnou judikaturou Nejvyššího správního soudu označil krajský soud za nepřiléhavou s odůvodněním, že se váže k individuálnímu posouzení konkrétních případů. Proto shledal žalobu nedůvodnou.

Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností a vyjádřil nesouhlas se závěrem soudu, podle kterého byl předmětný zásah souladný se zákonem a přiměřený sledovanému účelu.

Stěžovatel nejprve zrekapituloval svou žalobní argumentaci. Následně provedl test proporcionality předmětného zásahu policistů, přičemž vyjádřil názor, že zásah neobstojí ani v jednom z kroků testu. Stěžovatel uvedl, že zásah nebyl vhodný k dosažení vytyčeného cíle, neboť nepřinesl, ani nemohl přinést, žádné zjištění ve vztahu k dokazovanému přestupku, protože správní orgán nemohl s ohledem na ochranu osobních údajů a listovního tajemství získat data z přístroje a neexistuje způsob, jak by ohledáním věci mohlo být prokázáno, že stěžovatel telefon držel v průběhu

jízdy. Dle stěžovatele bylo možné dosáhnout sledovaného cíle šetrnějším způsobem, zejména svědeckou výpovědí policistů a případným vyžádáním záznamů o telekomunikačním provozu přímo od operátora. Stěžovatel označil zásah za nepřiměřený jeho účelu s ohledem na významnou úlohu mobilního telefonu v životě současného člověka. Argumentoval, že mobilní telefon je nejen komunikačním prostředkem, ale i pracovním nástrojem, a uvedl řadu běžných životních situací, při kterých hraje roli, např. využití GPS navigace při cestování, provádění plateb nebo používání kalendáře pro zaznamenávání sjednaných schůzek a dalších důležitých termínů.

Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil s odůvodněním rozsudku krajského soudu. Uvedl, že odňatý mobilní telefon byl pro řízení o přestupku důležitý jakožto důkazní prostředek, bez něhož by se správní orgán příslušný k projednání přestupku mohl dostat do důkazní nouze. Podle žalovaného již samotné zajištění telefonu a jeho okolnosti jsou indiciemi, že předmětný přestupek byl spáchán. Přestože svědectví policistů bývá v obdobných případech dostačujícím důkazem, bylo s ohledem na zásadu materiální pravdy namístež získat i jiné důkazní prostředky. Kdyby stěžovatel nebyl přistižen s mobilním telefonem, lze si dle žalovaného stěžít představit, že by mu mohl být odňat, neboť policisté nemají žádnou motivaci odejmout komukoli telefon, s nímž nebyl spáchán přestupek, což samo o sobě dokládá, že přestupek byl spáchán. Žalovaný zdůraznil, že na rozdíl od důkazní hodnoty svědecké výpovědi se hodnota telefonu jakožto důkazního prostředku časem nesnižuje. Správní orgán potřebuje veškeré indicie, které mu umožní objasnit stav věci, a je na něm, které z nich následně vybere jako relevantní.

Žalovaný dále konstatoval, že zasahující policisté nemohli předem vyloučit možnost uložení sankce propadnutí věci nebo jejího zabránění ve správním řízení.

Žalovaný vyjádřil nesouhlas se závěry prezentovanými ve zprávě VOP. Podle žalovaného VOP nezohlednil důkazní hodnotu samotného zjištění existence telefonu. Odkaz stěžovatele na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2016, č. j. 6 As 126/2015-42, považoval žalovaný za irrelevantní, jelikož se týká rozhodování o vině a trestu za přestupek, zatímco nyní posuzovaným úkonem policisté pouze zajišťovali důkazní prostředky pro budoucí správní řízení.

Test proporcionality provedený stěžovatelem označil žalovaný za účelový. Již zjištění existence telefonu je způsobitě přispět k prokázání viny, zásah tedy splňuje kritérium vhodnosti. Dále žalovaný uvedl, že dokazování pouhou výpovědí policistů sice je možné, nicméně v některých případech je vhodné je doplnit o další důkazní prostředky. Skutková podstata přestupku je naplněna toliko držením mobilního telefonu v průběhu řízení, nikoli uskutečněním hovoru, k němuž mohlo navíc dojít přes handsfree. Kritérium potřebnosti proto žalovaný rovněž označil za naplněné. K požadavku přiměřenosti žalovaný uvedl, že chápe důležitost mobilního telefonu pro stěžovatele, nicméně v tomto případě převáží zájem na zajištění důkazního prostředku pro řízení o přestupku. Důležitost telefonu pro svou osobu

měl stěžovatel projevit již v průběhu zásahu; podle názoru žalovaného v dnešní době není nikterak problematické si dočasně pořídit nový telefon.

K námitce, podle níž je hodnota telefonu ve zjevném nepochybném poměru vůči povaze přestupku a zásah byl nepřiměřený, žalovaný poznamenal, že stěžovatel neuvedl žádnou argumentaci, z níž by si bylo možné činit úsudek o hodnotě telefonu, zejména neuvedl cenu telefonu či informace o cenových relacích na trhu.

Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle § 82 s. ř. s. se může soudní ochrany domáhat každý, „kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasazeno“, a to i deklaratorní žalobou, tedy žalobou na určení, že zásah byl nezákonný. Zdejší soud již dříve zmiňovaným rozsudkem ze dne 11. 8. 2016, č. j. 5 As 87/2016-55, postavil na jisto, že jednání, které je předmětem tohoto řízení, je zásahem správního orgánu ve smyslu § 82 s. ř. s., kterým byl stěžovatel přímo dotčen na svých právech. Spornou zůstala „pouze“ otázka zákonitosti postupu policistů.

Čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR stanoví, že státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Z potvrzení o odebrání mobilního telefonu ze dne 26. 2. 2016 vyplývá, že policisté při provádění předmětného zásahu jednali na základě § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii České republiky. Dle tohoto ustanovení je policista oprávněn vyzvat osobu k vydání věci, jestliže jde o věc důležitou pro řízení o přestupku.

Povinnost prokázat, že odňatá věc je důležitá pro řízení o přestupku, tíží žalovaného. Žalovaný odněti telefonu odůvodnil v protokolu o oznámení přestupku ze dne 26. 2. 2016 pouze tím, že telefon je věcí, která usnadní dokazování přestupku, přičemž však nespécifikoval, jaký přínos pro dokazování by mohl odňatý telefon mít.

Závěr krajského soudu, že účelem předmětného zásahu bylo zabránění dalšímu páčání přestupků, je nejen zcela nepodložený, ale i věcně nesprávný. Mezi stěžovatelem a žalovaným nebylo sporu o tom, že účelem odněti telefonu bylo zajištění důkazního prostředku pro přestupkové řízení, je proto s podivem, že krajský soud dospěl k závěru, že účel zásahu byl zcela jiný. Navíc nelze opomenout, že § 34 odst. 1 zákona o Policii České republiky stanoví podmínky, za nichž je policista oprávněn vyzvat osobu k vydání věci. Je tomu tak výhradně v případech, kdy lze mít za to, že může být v řízení o přestupku uloženo propadnutí či zabránění věci, nebo pokud jde o věc důležitou pro řízení o přestupku. Zabránění dalšímu páčání přestupků nelze podřadit pod žádný z uvedených důvodů, takto odůvodněné odněti věci by proto bylo nezákonné.

Tvrzení žalovaného, že zasahující policisté nemohli předem vyloučit možnost uložení sankce propadnutí věci nebo jejího zabránění ve správním řízení, se jeví jako účelové, jelikož v pro-

tokolu o oznámení přestupku ze dne 26. 2. 2016 žalovaný přímo uvádí, že k zabránění telefonu přistoupil s odůvodněním, že jde o věc, která usnadní dokazování přestupku. I toto sporé zdůvodnění zvoleného postupu dává jasně najevo, že správní orgán postupoval na základě § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii České republiky, nikoli písm. a) téhož ustanovení.

Vzhledem k uvedenému považuje Nejvyšší správní soud za jediný skutečný důvod odněti telefonu v předmětném případě zajištění důkazního prostředku pro řízení o přestupku. Zákonným podkladem pro napadený postup policistů byl tedy pouze § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii České republiky, policisté proto při předmětném zásahu mohli postupovat pouze v mezích tohoto ustanovení.

Je pravda, že při zajišťování důkazních prostředků nezbytných pro pozdější dokazování před správním orgánem ve smyslu § 58 odst. 2 zákona o přestupcích si žalovaný rovněž musel počínat tak, aby předešel případné budoucí důkazní nouzi správního orgánu příslušného pro vedení přestupkového řízení, a proto mohl zajistit i důkazní prostředky, které následně v řízení správní orgán nevyužil, neboť nelze vyloučit, že až následně během řízení vyšlo najevo, že jejich provedení není nezbytné. Skutečnost, že v praxi k prokázání obdobného přestupku obvykle postačují svědectví policistů (k tomu viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2012, č. j. 8 As 100/2011-70, ze dne 21. 9. 2011, č. j. 2 As 52/2011-47, ze dne 22. 10. 2008, č. j. 1 As 64/2008-42, ze dne 27. 9. 2007, č. j. 4 As 19/2007-114, nebo ze dne 17. 6. 2011, č. j. 7 As 83/2010-63), proto sama o sobě nevyklučuje možnost zajištění dalších důkazních prostředků. Dokonce ani okolnost, že stěžovatel byl ze spáchání předmětného přestupku pravomocně uznán vinným i bez použití odňatého telefonu jako důkazu či že mu správní orgán telefon vrátil již před zahájením přestupkového řízení, nezakládá bez dalšího nezákonnost zajištění věci.

Pokud však policie využije k zajištění důkazního prostředku postupu dle § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii České republiky, který ji opravňuje za určitých okolností omezit práva osob v zájmu zajišťování důkazních prostředků pro pozdější přestupkové řízení, je třeba hodnotit, zda vůbec má zajišťovaná věc potenciál být v daném případě důkazním prostředkem. Pokud věc nedokládá žádnou ze skutečností rozhodných pro řízení, nemůže posloužit jako důkaz, a nelze ji tedy v souladu s uvedeným ustanovením odejmout.

Přestupek podle § 125c odst. 1 písm. f) bodu 1 zákona o silničním provozu, pro nějž byl stěžovatel stíhán, spočívá v tom, že řidič vozidla drží při řízení v ruce nebo jiným způsobem telefonní přístroj nebo jiné hovorové nebo záznamové zařízení.

Dle § 51 odst. 1 správního řádu lze k provedení důkazů užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Nejvyšší správní soud připouští, že není zcela vyloučeno, aby mobilní telefon sloužil jako jeden z nepřímých důkazů spáchání předmětného přestupku, nicméně je třeba dodat, že jeho využitelnost bude zpravidla v tomto ohledu velmi malá, neboť, jak vyplývá z vyjádření žalovaného, zajištění telefonu dokazuje toliko jeho přítomnost

ve voze v době spáchání přestupku. Ta však sama o sobě není nikterak překvapivá, v dnešní době by dokonce bylo překvapivější, pokud by řidič u sebe žádný telefon neměl. Existence telefonu sama o sobě, ani jeho přítomnost v automobilu nevyovídá nic o tom, zda s ním řidič při jízdě manipuloval, či nikoli, proto nemůže být přímým důkazem spáchání předmětného přestupku. Lze však v obecné rovině připustit, že v kombinaci s dalšími důkazy, např. s údaji o telekomunikačním provozu na předmětném telefonním čísle jakožto dalším nepřímým důkazem, prokazujícím, že v rozhodném čase byl z příslušného telefonního čísla realizován hovor, přítomnost mobilního telefonu může do určité míry podpořit věrohodnost výpovědi policistů, jsou-li obviněným z přestupku zpochybňovány.

V daném případě nebylo možné zcela vyloučit, že se policisté v době odnětí telefonu mohli legitimně domnívat, že může posloužit jako nepřímý důkaz pro pozdější přestupkové řízení, byť se tak nakonec nestalo. Je ovšem jejich pochybením, že v záznamu o odnětí mobilního telefonu alespoň stručně nezdůvodnili, proč se tak domnívali. Navíc je třeba za účelem posouzení zákonnosti daného zásahu v souladu s § 34 odst. 2 zákona o Policii České republiky též zvážit, zda hodnota odňatého telefonu nebyla v tomto případě v nápadném nepoměru k povaze přestupku.

Nejprve je třeba zdůraznit, že **předmětné ustanovení hovoří o „nápadném“ nepoměru, tedy o nepoměru, který je zcela zřejmý, není proto namístě trvat na přesném vyčíslení hodnoty věci.** Krajský soud pochybil, když označil příslušnou žalobní námitku za nedůvodnou s odůvodněním, že stěžovatel nedoložil informace o ceně telefonu a argumentoval pouze odkazem na stanovisko VOP v obdobné, avšak jiné věci. Pro úplnost lze dodat, že stěžovatel neargumentoval v otázce hodnoty svého mobilního telefonu pouhým odkazem na stanovisko VOP, naopak svou argumentaci konkretizoval, když zdůraznil význam předmětného telefonu spočívající v uložených pracovních kontaktech a poznámkách k bakalářské práci.

Lze přisvědčit názoru VOP citovanému též v žalobě, podle něhož nelze hodnotu telefonu ve smyslu § 34 odst. 2 zákona o Policii České republiky redukovat pouze na jeho tržní či pořizovací cenu, neboť pro jeho vlastníka daleko větší hodnotu než samotné zařízení mají data, která jsou v něm uložena a jejichž i jen dočasná ztráta představuje citelný zásah do života uživatele telefonu, který přichází o seznam svých soukromých i pracovních kontaktů, kalendář s poznámkami a další denně využívané informace. Opatření jiného náhradního telefonu sice v dnešní době není nikterak složité, nicméně osoba zůstává odříznuta od svých dat uložených přímo v telefonu. **Při posuzování hodnoty telefonu je tedy třeba vedle ceny samotného zařízení zohlednit též osobní význam v něm uložených dat pro jeho vlastníka, resp. uživatele, zvláště za situace, kdy vlastník telefonu přímo argumentuje jejich mimořádným významem.**

Při posuzování povahy přestupku je třeba hodnotit jeho **typovou závažnost** přisuzovanou mu zákonodárcem i individuální okolnosti jeho spáchání v konkrétním případě, např. lze zohlednit zvlášť nebezpečný způsob spáchání přestupku v konkrétním případě. Při posuzování typové závažnosti

přestupku lze vyjít z výše a druhu sankcí, které jsou s ním dle zákona spojeny. Výši sankce však nelze vnímat jako jakousi kvantifikaci závažnosti přestupku. Závěr o poměru hodnoty věci vůči povaze přestupku proto nelze učinit srovnáním hodnoty odňaté věci s maximální výměrou pokuty, kterou lze za předmětný přestupek uložit, jak naznačuje stěžovatel. Výše a druh sankce sice odráží závažnost, jakou zákonodárce předmětnému přestupku přisuzuje, nicméně je třeba ji vnímat v kontextu sankcí, které zákon stanoví za jiné přestupky. V tomto ohledu lze konstatovat, že dle § 125c odst. 5 písm. g) zákona o silničním provozu se za přestupek podle § 125c odst. 1 písm. f) bodu 1 téhož zákona uloží pokuta ve výši 1 500 až 2 500 Kč, což je nejnižší sazba, kterou zákon o silničním provozu za přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu vůbec ukládá, přičemž daný delikt neřadí mezi přestupky, za něž se dle § 125c odst. 6 zákona o silničním provozu ukládá zákaz činnosti v podobě zákazu řízení motorových vozidel. Lze mít tedy za to, že zákonodárce hodnotí předmětný delikt jako jeden z nejméně závažných dopravních přestupků.

Zatímco předmětný přestupek typově patří mezi nejméně závažné a ze spisové dokumentace nevyplývají žádné okolnosti, které by jeho povahu činily v nyní posuzovaném případě závažnější, mobilní telefon je věc, jejíž hodnota se obvykle pohybuje přinejmenším v řádech tisíců korun, lze proto uzavřít, že hodnota mobilního telefonu je v tomto případě v nápadném nepoměru k povaze přestupku spáchaného v nyní posuzované věci.

I v případech, kdy by hodnota odňaté věci nebyla v nápadném nepoměru k povaze konkrétního přestupku ve smyslu § 34 odst. 2 zákona o Policii České republiky, by se však uplatnil obecný požadavek na přiměřenost (v širším slova smyslu) zásahů orgánů policie do práv dotčených osob, vyplývající nejen z ústavního pořádku, ale též z § 11 zákona o Policii České republiky, podle něhož jsou policisté povinni dbát mj. o to, aby žádné osobě v důsledku jejich postupu nevznikla bezdůvodná újma, a postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem. Touto otázkou se však Nejvyšší správní soud v nyní posuzované věci nezabýval, neboť by to bylo vzhledem k již uvedeným závěrům nadbytečné.

Komentář:

Držení mobilního telefonu při řízení vozidla patří k **početně častým dopravním přestupkům.** Jeho nebezpečnost spočívá zejména v tom, že se **řidič nemůže plně soustředit na řízení vozidla a věnovat pozornost aktuální dopravní situaci** (srov. podrobně J. Aulická: *Judikatura NSS: Dopravní přestupky*, Soudní rozhledy č. 9/2015, str. 302).

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu konkretizuje podmínky, za jakých může policie zajistit mobilní telefon v případě spáchaného přestupku podle § 34 odst. 1 písm. b) zákona o Policii ČR.

Podrobně se řešenou otázkou zabývalo již v rozhodnutí zmiňované závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 7715/2012/VOP/MK [dostupné

na https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/STANOVISKA/Doprava/7715-12-MK-ZSO.pdf].

V tomto závěrečném stanovisku bylo konstatováno, že mobilní telefon není věcí důležitou pro řízení o přestupku, a tedy neexistuje podklad pro vznesení požadavku na jeho vydání/odnětí. S ohledem na výši sankce, která řidiči za spáchaný přestupek, spočívající v držení mobilního telefonu při řízení vozidla, hrozí (zákonodárce tedy závažnost tohoto jednání hodnotí s ohledem na jiné přestupky v dolní části škály), je podle ombudsmana požadavek na vydání telefonu obtížně akceptovatelný a neodpovídá principům právního státu a pravidlům uplatňování veřejné moci.

Výklad přijatý Nejvyšším správním soudem argumentaci ombudsmana určitým způsobem „změkčuje“ v tom, že v zásadě považuje postup policie spočívající v odebrání mobilního telefonu jako věci důležité pro přestupkové řízení za legitimní s ohledem na to, že policejní orgán si musí počínat tak, aby předešel případné budoucí důkazní nouzi (§ 58 odst. 2 zákona o přestupcích).

K tomu však požaduje, aby byly zváženy tyto okolnosti:

a) zda má zajišťovaná věc potenciál být v daném případě důkazním prostředkem. Sám připouští, že využitelnost tohoto důkazního prostředku bude zpravidla velmi malá s ohledem na to, že zajištění telefonu dokazuje toliko jeho přítomnost ve voze v době spáchaní přestupku. Využitelný by snad mohl být pouze v kombinaci s dalšími důkazy, např. s údaji o telekomunikačním provozu na předmětném tele-

fonním čísle jakožto dalším nepřímým důkazem prokazujícím, že v rozhodném čase byl z příslušného telefonního čísla realizován hovor;

b) zda hodnota odebraného telefonu není v nápadném nepochopitelném poměru k povaze přestupku, přičemž jeho hodnotou není pouze jeho tržní či pořizovací cena;

c) typová závažnost přestupku, pro kterou hovoří okolnosti případu, jako např. zvlášť nebezpečný způsob spáchaní přestupku v konkrétním případě.

Pro srovnání lze uvést, že např. v německém právu bývá odebrání mobilního telefonu v případě přestupků typu telefonování za jízdy považováno rovněž za nepřiměřené, neboť důkazním prostředkem v eventuálním procesu je výpověď policistů, a nikoli mobilní telefon. Mobilní telefon je možné podle německého práva odebrat pouze v případě, že má jít o důkazní prostředek sloužící k vyšetření podezření na spáchaní trestného činu (§ 94 Strafprozessordnung).

Jakkoli by se tedy mohlo zdát, že odebrání mobilního telefonu v případě telefonování za jízdy by mohlo pomoci naplnit odstrašující efekt přestupkového řízení, s ohledem na učiněný výklad Nejvyšším správním soudem by se mělo jednat o výjimečné případy. ❖

Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

■ Městský soud v Praze:

Zadržení odměny advokáta z finančních prostředků vymožených pro klienta

Advokát není oprávněn zadržet částku připadající na jeho odměnu z prostředků, které vymohl pro klienta. Neobdrží-li advokát od klienta výslovný pokyn, aby pro něj vymožené finanční prostředky vyplatil někomu jinému, je povinen vymožené prostředky klientovi vyplatit bez zbytečného odkladu.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2019, č. j. 10 Ad 27/2016-61

K věci:

Kárný senát České advokátní komory (žalované) rozhodnutím ze dne 14. 10. 2015 (dále jen „rozhodnutí I. stupně“) uložil žalobci podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii pokutu ve výši 90 000 Kč za kárné provinění spočívající v porušení § 16 odst. 1 a 2 zákona o advokacii a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a 2 a čl. 9 odst. 1 a 2 usnesení č. 1/1997 představenstva České advokátní komory ze dne 31. 10. 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, ve zně-

ní pozdějších předpisů (dále jen „pravidla profesionální etiky“). Žalobce se měl provinění dopustit tím, že poté, co mu jako právnímu zástupci klienta, který byl oprávněným ve specifikovaném exekučním řízení, poukázal soudní exekutor dne 19. 12. 2014 na jeho účet částku 803 946,36 Kč jako vymožené plnění pro jeho klienta, z důvodu pochybností o oprávněnosti příjemce část přijatého plnění zadržoval na účtu určeném pro přijímání prostředků nenáležících advokátovi vedeném na jméno žalobce a 664 844,89 Kč z celkové částky odeslal do soudní úschovy přijaté Okresním soudem v Ostravě usnesením ze dne 16. 6. 2015, č. j. 99 Ad 4/2015-46, k návrhu žalobce.

Rozhodnutím ze dne 24. 6. 2016 odvolací kárný senát žalované zamítl odvolání žalobce proti rozhodnutí I. stupně.

Odvolací kárný senát v odůvodnění napadeného rozhodnutí stručně rekapituloval závěry vyslovené kárným senátem v rozhodnutí I. stupně.

K námitce žalobce, že vymoženou částku nemohl klientovi vyplatit, neboť na část této částky uplatnila nárok třetí osoba, resp. byl písemně upozorněn, že zde takovýto tvrzený nárok má být, odvolací kárný senát uzavřel, že „*kárný senát ve svém rozhodnutí došel ke správnému závěru, že bylo zcela zřejmou a nepochybnou povinností kárně obviněného vymožené finanční prostředky jeho klienta přijaté na účet kárně obviněného neprodleně vyplatit klientovi. To, že byl informován o tvrzeném nároku třetí osoby na tyto finanční prostředky, je zcela bezvýznamné, přičemž kárný senát správně zdůraznil, že tento tvrzený nárok nebyl nijak doložen. Pro porušení povinností advokáta je rozhodující v tomto případě, že kárně obviněný nevyplatil neprodleně finanční prostředky svého klienta tomuto klientovi. Na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že finanční prostředky kárně obviněný složil do soudní úschovy.*“

Odvolací kárný senát doplnil, že „*v případě správy finančních prostředků klienta je třeba trvat na tom, že s těmito prostředky musí být nakládáno pouze v souladu s příkazy klienta a porušení těchto povinností závažným způsobem snižuje důstojnost advokátního stavu a důvěru klienta. Uložení kárné opatření je pak přiměřené závažnosti porušení povinností kárně obviněného.*“

Žalobce v žalobě proti rozhodnutí odvolacího kárného senátu namítal, že si zbytek z vymožené částky 803 946,36 Kč ve výši 151 735 Kč v žádném případě „neponechal“ jako svou odměnu za právní služby. Tato částka je dle žalobce nadále složena (i ke dni podání žaloby) na zvláštním účtu určeném pro přijímání finančních prostředků nenáležících advokátu tak, aby byla tato částka oddělena od běžných provozních prostředků advokáta. Uvedená částka sice dle žalobce odpovídala sjednané odměně za právní služby s klientem, ale s touto částkou žalobce naloží v souladu s tím, který subjekt bude určen v řízení o soudní úschově jako oprávněný příjemce finančních prostředků z úschovy (k tomuto rozhodnutí doposud nedošlo). Předmětná částka byla dle žalobce stále deponována na uvedeném zvláštním účtu a nebyla vyplacena z tohoto účtu žádným způsobem ani jemu, ani žádnému třetímu subjektu.

Žalobce pak popsal skutečnosti, jež ho vedly k využití institutu soudní úschovy v předmětné věci. Žalobce uvedl, že dne 8. 1. 2015 byl telefonicky informován panem D. L. o tom, že údajně mezi ním a klientem, resp. jednatelem klienta M. P., bylo před poskytnutím úvěrů, jejichž vymožení bylo právě předmětem shora uvedené exekuce, sjednáno, že zisk, jenž bude plynout z úvěrů, bude rozdělen mezi pana D. L. a klienta v poměru 50 %. Pan D. L. dle svého vyjádření opakovaně vyzval klienta k vyplacení uvedeného nároku po jeho přijetí klientem, klient se však údajně k řešení této věci s D. L. odmítl sejit. Žalobce doplnil, že o telefonickém kontaktu s D. L. a o jeho tvrzení telefonicky informoval téhož dne jednatele klienta M. P., jenž mu však telefonicky k věci nesdělil žádný závěr co do skutečnosti, zda tvrzení pana L. je pravdivé, či nikoli.

Současně žalobce jednatelem klienta přislíbil, že bezodkladně nahlédne do zvláštního účtu pro přijímání finančních prostředků pro klienty k ověření přijetí plnění z exekuce.

Žalobce dále konstatoval, že dne 13. 1. 2015 byl telefonicky informován panem D. L., že mělo dojít k dohodě mezi ním a klientem o principech a způsobu budoucího společného řešení obchodního vztahu s tím, že věc má být řešena dohodou pana L. a klienta za přítomnosti žalobce, přičemž žalobce panu L. sdělil, že věc nemůže bez klienta řešit ani ji s ním nijak rozebírat. Následně žalobce dopoledne dne 14. 1. 2015 o uvedeném kontaktoval jednatele klienta prostřednictvím SMS, protože mu „nezvedal telefon“. Dne 16. 1. 2015 pak byla žalobci doručena písemnost označená jako „*Oznámení o převzetí zastoupení a výzva k zdržení se s nakládáním s finančními prostředky*“. Žalobce doplnil, že o uvedeném oznámení informoval klienta dne 16. 1. 2015 prostřednictvím SMS, protože mu „*jednatel klienta nezvedal telefon*“, a následně je zaslal klientovi dne 22. 1. 2015.

Žalobce dále konstatoval, že klienta zastupoval dlouhodobě, přičemž do ledna 2015 vždy s klientem zcela běžně jednali osobně či formou telefonátů a e-mailu. Nikdy nenastal shora popsáný stav, kdy by jednatel klienta bez zjevného důvodu na žalobcovy návrhy jednání nebo řešení věci nereagoval. Vše uvedené tedy žalobce vedlo k pochybnostem o oprávněném příjemci finančních prostředků, zejména pak fakt, že jednatel klienta jím samotným původně navržený postup hotovostního výběru následně zcela negoval a poté byla ze strany klienta postupně ukončena jakákoli komunikace s žalobcem.

Žalobce uvedl, že „*vycházel [...] z dlouhodobé spolupráce s oběma klienty, v nichž panovala vždy důvěra mezi ním, jako advokátem, a klientem a panem D. L. jako klienty, tudíž celá situace zasáhla do dlouhodobé spolupráce takovým způsobem, že [...] nebyl oprávněn a ani [...] nemohl posuzovat pravdivost tvrzení jednotlivých klientů, kdy v obou případech na základě předchozí dlouhodobé spolupráce ... neměl důvod pochybovat o pravdivosti tvrzení kteréhokoli z nich, avšak je zřejmé, že jejich rozpornost zakládá důvodnost a pochybnosti o jejich tvrzeních, o nichž však [nebyl] oprávněn činit závěry.*“

Složení finančních prostředků do soudní úschovy a jejich nevyplacení klientovi ani panu D. L., kdy plnění bylo nadále deponováno na zvláštním účtu advokáta, nebylo podle žalobce jeho svévolným postupem, ale postupem vyvolaným popsánými objektivními okolnostmi.

Žalobce namítl, že v tomto smyslu nebyla věc správně právně posouzena a z provedených důkazů nebyla vyvozena správná skutková zjištění. Na jeho straně byly jednoznačně oprávněné pochybnosti o oprávněném příjemci vymoženého finančního plnění založené na dlouhodobé spolupráci s klientem a obvyklém způsobu jednání ohledně poskytovaných právních služeb, jež byla narušena jednáním klienta spočívajícím v postupném ukončení komunikace se žalobcem a negováním postupů původně navržených samotným jednatelem klienta. Žalobce byl přesvědčen, že po právu složil část vymožených finančních prostředků do soudní úschovy. Měl za to, že právě institut soudní úschovy je určen pro situace, kdy je sporné,

kteřá osoba je osobou oprávněnou k vydání vymožených finančních prostředků. Žalobce byl přesvědčen, že popsané okolnosti zjevně byly způsobilé založit na jeho straně důvodné a oprávněné pochybnosti o skutečném přijemci vymoženého plnění.

Žalovaný pak podle žalobce v napadeném rozhodnutí konstatoval, že se žalobce měl vytýkaného jednání dopustit pouze tím, že nevyplatil vymožené finanční prostředky ihned klientovi, ačkoli údajně nebyl nárok další osoby nijak doložen, na čemž nic nemění ani složení vymožených prostředků do soudní úschovy. Žalobce však měl za to, že z uvedených skutečností, zejména pak z „Oznámení o převzetí zastoupení a výzva k zdržení se s nakládáním s finančními prostředky“, jakož i z popsaného jednání klienta, plyne, že zde byly dány důvody pro jím zvolený postup složení finančních prostředků do soudní úschovy. Žalobce nesusouhlasil se závěrem uvedeným v rozhodnutí I. stupně, že možné pochybnosti o přijemci vymožených prostředků lze redukovat pouze na exekuční příkaz či na předběžné opatření. V daném případě by byl podle žalobce popřen samotný smysl úschovního řízení, který žalobce dále rozvedl s tím, že věc byla nesprávně právně posouzena, neboť jeho úsudek o pochybnostech o oprávněném přijemci byl povinen posoudit právě úschovní soud a nemohl být přičítán žalobci k tíži jako porušení stavovských předpisů a právních předpisů upravujících advokacii. V daném případě se dle žalobce nejednalo o stav, kdy by zpronevěřil vymožené finanční prostředky a odmítl je vydat klientovi. Klient není dle žalobce krácen na svých právech tím, že by se nemohl finančních prostředků domoci. **Žalobce zdůraznil, že žádnou část finančních prostředků si neponechal pro své účely a část, nesloženou do soudní úschovy odpovídající odměně právního zastoupení, taktéž nikomu jinému ani sobě nevyplatil,** klient je na něm neuplatnil, přičemž žalobce nenakládá s těmito finančními prostředky jako s vlastními.

Městský soud v Praze rozhodnutí odvolacího kárného senátu České advokátní komory zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze dále s ohledem na závěry ustálené rozhodovací praxe správních soudů zkoumal, **zda při konstatování nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí může přistoupit k přezkoumání napadeného rozhodnutí i optikou dalších žalobcem vznesených námitek.**

Nejvyšší správní soud totiž v tomto směru vychází ze závěru, že jakkoli je nepřezkoumatelnost žalobou napadeného rozhodnutí nutnou a dostatečnou podmínkou jeho zrušení krajským soudem, nezbavuje to krajský soud vedle konstatování takovéto nepřezkoumatelnosti též povinnosti vypořádat se s (dalšími) žalobními námitkami či případně zabývat se jinými důvody nezákonnosti napadeného rozhodnutí, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti, či jeho nicotností, a to v té míře, v jaké to obsah napadeného správního rozhodnutí umožňuje.

Jak přitom uvádí Nejvyšší správní soud, v řízení o žalobě proti rozhodnutí odvolacího orgánu se totiž může stát,

že toto rozhodnutí bude ve vztahu k určitým skutkovým či právním otázkám nepřezkoumatelné, ať již pro nesrozumitelnost, či pro nedostatek důvodů, avšak ve vztahu k jiným, na prvních z nich relativně nezávislým požadavkům, přezkoumatelnosti vyhoví. Může tomu být nejen tehdy, vztahuje-li se nepřezkoumatelnost žalobou napadeného rozhodnutí toliko k některému z vícera jeho výroků, ale např. i tehdy, je-li odůvodnění jednoho výroku nepřezkoumatelné toliko ve vztahu k určitým skutkovým či právním otázkám, jejichž posouzení samo o sobě neovlivňuje posouzení dalších skutkových či právních otázek, které byly rovněž pro rozhodnutí správního orgánu o věci podstatné (v podrobnostech srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-74, č. 1566/2008 Sb. NSS).

Soud tak mohl s ohledem na popsaná východiska přistoupit k **vypořádání relativně nezávislých žalobních námitek** zpochybňujících samotné skutkové a právní posouzení provedené žalovanou a poukazujících na nedostatečné zohlednění konkrétních skutkových okolností svědčících pro závěr, že žalobci v předmětném případě vznikly důvodné pochybnosti o osobě oprávněného přijemce vymožených finančních prostředků, jež odůvodňovaly složení prostředků do soudní úschovy.

Žalobce v podané žalobě v této souvislosti obsáhle (str. 4-6 podané žaloby) popisoval skutkové okolnosti týkající se komunikace s klientem a panem D. L. související s touto osobou uplatněným nárokem na část finančních prostředků vymožených žalobcem pro klienta. Žalobní námitky uplatněné na str. 6 a 7 žaloby lze přitom shrnout tak, že **žalobce byl přesvědčen, že věc nebyla v daném ohledu správně právně posouzena a z provedených důkazů nebyla vyvozena správná skutková zjištění, kdy zde jednoznačně byly na jeho straně oprávněné pochybnosti o oprávněném přijemci vymoženého finančního plnění** založené na dlouhodobé spolupráci s klientem a zaužívaném způsobu jednání ohledně poskytovaných právních služeb. Ten byl narušen jednáním klienta spočívajícím v postupném ukončení komunikace se žalobcem a negováním postupů původně navržených samotným jednatelem klienta. Žalobce trval na tom, že po právu složil část vymožených finančních prostředků do soudní úschovy. Měl za to, že právě institut soudní úschovy byl vhodným nástrojem s ohledem na existenci sporu o tom, kdo je osobou oprávněnou k vydání vymožených finančních prostředků, přičemž **byl přesvědčen, že popsané okolnosti zjevně byly způsobilé založit na jeho straně důvodné a oprávněné pochybnosti o skutečném přijemci vymoženého plnění.**

Jádro námitek žalobce tedy směřovalo k tomu, že žalobce spatřoval v jím popisovaných skutkových okolnostech týkajících se panem L. uplatněného nároku, zakládajícího spolu s dalšími okolnostmi důvodné pochybnosti o oprávněném přijemci vymoženého plnění, okolnost vylučující závěr o naplnění znaků skutkové podstaty kárného provinění, za něž byl rozhodnutím I. stupně postihnut.

Soud uvedeným žalobními námitkami nemohl přisvědčit. Shodně s žalovanou je soud přesvědčen, že žalobcem představené skutkové okolnosti nebyly nijak způsobilé nego-

vat závěr o tom, že se žalobce skutkem uvedeným ve výroku rozhodnutí I. stupně, spočívajícím v tom, že ačkoli ho klient dopisem ze dne 14. 1. 2015 a opakovaně dopisem ze dne 20. 1. 2015 vyzval k vydání přijatého plnění a ačkoli e-mailem ze dne 15. 1. 2015 klientovi slíbil provést úhradu přijatého plnění dle jeho požadavku, výzvě klienta nevyhověl a exekučně vymožené plnění zadržuje dílem na účtu určeném pro přijímání prostředků nenáležících advokátovi, vedeném na jméno advokáta, a dílem je odeslal do soudní úschovy, dopustil kárného provinění spočívajícího v porušení žalovanou označených právních norem.

Soud se ztotožňuje s žalovanou, že žalobcem podrobně popisované skutkové okolnosti, které ostatně žalovaná nijak nezpochybňovala (srov. rovněž dále), žalobce neopravňovaly k tomu, aby namísto bezodkladného vyplacení vymožených peněžních prostředků klientovi si tyto prostředky dílem ponechal na zvláštním účtu vedeném na jméno žalobce, a dílem složil do soudní úschovy.

Poukazoval-li žalobce na to, že mu v důsledku uplatněného nároku nebylo zřejmé, kdo je osobou oprávněnou k převzetí vymožených finančních prostředků, nezbyvá soudu než zdůraznit, že touto osobou byl nade vši pochybnost nadále klient, pro něhož žalobce z pozice advokáta exekučně vymožené finanční prostředky od exekutora přijal. Skutečnosti tvrzené panem L. nemohly nijak změnit obsah závazkového právního vztahu mezi žalobcem a jeho klientem, z něhož žalobci zcela evidentně plynula povinnost pro klienta vymožené prostředky klientovi také bez zbytečného odkladu vyplatit.

Soud v tomto ohledu konstatuje, že žalobce jako advokát zastupoval klienta ve vymáhacím řízení týkajícím se mj. exekuce částek přiznaných vykonatelnými exekučními tituly znějícími na jméno klienta. Nelze tedy rozumně pochybovat o tom, že pokud byl klient, jehož žalobce zastupoval, v exekučním řízení úspěšný, představují finanční prostředky připsané exekutorem na účet žalobce finanční prostředky jen a pouze klienta jako osoby oprávněné z předmětných exekučních titulů. Žalovaná přitom zcela správně uzavřela, že žalobce byl povinen takto připsané vymožené finanční prostředky převést na klienta. Žalobce ostatně ani netvrdil, že by žalovaná věc nesprávně právně posoudila a aplikovala na zjištěný skutkový stav nesprávně právní úpravu uvedenou v rozhodnutí I. stupně, když své námítky soustředil toliko do nezohlednění okolností vyvolávajících na jeho straně důvodné pochybnosti o osobě oprávněného příjemce.

Na uvedených závěrech přitom nebylo způsobilé nicého změnit ani to, zda se žalobce případně s panem D. L., popř. jinou osobou, dohodl na rozdělení prostředků, které budou exekučně vymoženy, eventuálně s takovou osobou uzavřel jiné soukromoprávní ujednání, v jehož důsledku byl klient žalobce případně povinen část takto vymožených finančních prostředků vyplatit jiné osobě. Neobdržel-li totiž žalobce od klienta, což není v nyní posuzované věci sporné, výslovný pokyn k tomu, aby část takto obdržných prostředků vyplatil někomu jinému, nemohl postupovat jinak než veškeré vymožené prostředky převést klientovi coby osobě z exekučních titulů oprávněné.

Soud souhlasí s žalovanou, že žalobcem akcentovaný in-

stitut soudní úschovy nebyl v daném případě namístě. Jakkoli lze žalobci jistě přisvědčit v obecných východiscích týkajících se smyslu a účelu daného institutu, je třeba odmítnout, že by na straně žalobce na daném skutkovém půdorysu mohly rozumně vzniknout důvodné pochybnosti o osobě oprávněné přijmout plnění vymožené ve prospěch klienta jako osoby oprávněné z exekučního titulu.

Žalobce se mylí, dovozuje-li, že klient nebyl krácen na svých právech. Právě naopak, zadržením prostředků ze strany žalobce jako jeho advokáta, jejich částečným ponecháním na zvláštním účtu žalobce a částečným složením do soudní úschovy, byl klient žalobce zásadním způsobem poškozen na svých právech, když nemohl bez zbytečného odkladu poté, co byly jemu náležející finanční prostředky pro něho exekučně vymoženy, s těmito prostředky nakládat. Zásadním způsobem pak byl dle přesvědčení soudu narušen fiduciární právní vztah mezi žalobcem jako advokátem a jeho klientem, který naopak legitimně očekával, že žalobce bude plnit své právní a navazující stavovské povinnosti.

Za zcela nepřípustné je přitom třeba považovat především chování žalobce, který část z vymožených finančních prostředků ponechal na zvláštním účtu vedeném na jeho jméno, a to v částce připadající na výši s klientem dohodnuté odměny za poskytování právních služeb. Žalované nelze vytýkat, pokud v tomto ohledu považovala za odporující stavovským povinnostem advokáta, aby žalobce jednostranně zadržel částku připadající na jeho odměnu z prostředků, které pro klienta vymohl. Na uvedeném závěru přitom nemůže nicého změnit ani argumentace poukazující na to, že částka připadající na odměnu nebyla dosud vyplacena ani žalobci, ani jiné osobě, přičemž žalobce s touto částkou naloží podle toho, jaký subjekt bude určen jako oprávněný příjemce v řízení o soudní úschově. Žalobce nebyl dle přesvědčení soudu oprávněn zadržet jednostranně prostředky ve výši připadající na jeho odměnu, a to ani přes jejich ponechání na účtu určeném pro přijímání prostředků nenáležících advokátovi.

Okolnostmi legitimizujícími postup žalobce pak nemohou být v žádném ohledu ani skutečnosti související s případnou obavou z majetkové nedostatečnosti klienta a z nich plynoucí obava o dobytost dohodnuté odměny, natožpak zájem jiného klienta žalobce, jenž mohl právě z obavy o dobytost jím tvrzené, avšak dle spisu nijak nedoložené pohledávky vůči poškozenému klientovi, u žalobce intervenovat a domáhat se vyplacení části finančních prostředků přímo po žalobci. Jakkoli si byl žalobce dle obsahu písemností založených ve správním spisu vědom možného střetu zájmů mezi dvěma svými klienty a poukazoval pro ten případ na nemožnost tyto klienty v případném sporu mezi nimi zastupovat a poskytnout jim právní pomoc, platí, že pokud postupoval způsobem popsáním ve výroku rozhodnutí I. stupně, ve svém důsledku fakticky upřednostnil zájmy své a zájmy jiného svého klienta před zájmy klienta, jemuž byl povinen s ohledem na výše uvedené závěry pro něj vymožené finanční prostředky předat.

Soud uzavírá, že provedeným dokazováním bylo dle přesvědčení soudu nade vši pochybnost prokázáno, že na účet

žalobce byly připsány finanční prostředky vymožené v exekučním řízení pro klienta jako oprávněného z exekučních titulů. Žalobce však tuto částku klientovi nevyplatil, nýbrž její část ve výši připadající na odměnu advokáta za poskytnutí právních služeb ponechal na svém zvláštním účtu a zbývající část vložil do soudní úschovy, vycházející z úvahy o pochybnostech o osobě oprávněného příjemce těchto prostředků. Podle přesvědčení soudu těmito zjištěními žalovaná vyčerpala rozsah potřebného skutkového zjišťování, dalších zjištění, především pak prokazování okolností týkajících se skutkových tvrzení žalobce ohledně komunikace s klientem a panem D. L. v lednu 2015, nebylo třeba, když skutkovou podstatu kárného provinění zakládala v daném ohledu již pouze skutečnost, že žalobce nevyplatil klientovi vymoženou peněžní částku. Z tohoto důvodu pak ani sám soud nepovažoval za potřebné nařizovat ústní jednání za účelem realizace výsledku žalobcem navržených svědků.

Soud má proto ze všech výše uvedených důvodů za to, že **žalovaná v souzené věci v této části skutku identifikovaného ve výroku rozhodnutí I. stupně řádně zjistila skutkový stav a ten pak přiléhavě právně posoudila**. Přisvědčuje tedy závěru kárného senátu, jenž byl následně potvrzen napařeným rozhodnutím, že jednání kladené žalobci za vinu je závažným porušením povinnosti advokáta chránit práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, jednat při výkonu advokacie čestně a svědomitě (§ 16 odst. 1 a 2 zákona o advokacii) a postupovat při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, a za tím účelem dodržovat pravidla profesionální etiky (§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a 2 a čl. 9 odst. 1 a 2 pravidel profesionální etiky), které je nutné kvalifikovat jako kárné provinění ve smyslu § 32 odst. 2 zákona o advokacii.

Komentář:

Komentované rozhodnutí se zabývá – podobně jako množství dalších rozhodnutí správních soudů ve věcech advokacie – **výkladem § 17 zákona o advokacii**, podle kterého advokát postupuje při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Konkretizaci těchto povinností pak obsahuje zejména usnesení představenstva České advokátní komory ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (PPE), ve vztahu k řešenému případu konkrétně čl. 9.

Snižování důstojnosti advokátního stavu bylo seznáno v rozhodovací praxi kárných komisí České advokátní komory např. v případě porušení podmínek advokátní úschovy, účtování odměny s poukazem na neexistující dohodu o smluvní odměně, přijetí úschov bez písemné smlouvy apod. (srov. např. případy uvedené v D. Kolářová in D. Kovářová, K. Havlíček, R. Němec, T. Sokol, J. Syka, D. Uhlíř, M. Žižlavský: *Zákon o advokacii a stavovské předpisy*, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2017, komentář k § 17).

Za kárné provinění je přitom považováno jak porušení stavovských předpisů, tak nedbalé poskytování právních služeb.

Pravidelně se rovněž i na stránkách Bulletinu advokacie objevují rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, která se zabývají jednáním advokáta narušujícím důstojnost a vážnost advokátního stavu (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2018, č. j. 6 As 120/2018-36).

Komentovaný případ řešený Městským soudem v Praze se **týkal porušení povinností advokáta vyplývajících ze stavovských předpisů, a to konkrétně při nakládání s finančními prostředky klienta. Poměrně zevrubně je z tohoto pohledu řešena a Českou advokátní komorou sledována problematika peněz klienta složených do úschovy u advokáta** (srov. usnesení představenstva České advokátní komory č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem, ve znění usnesení č. 3/2008). Pozornost komentovaného rozhodnutí je však zaměřena na nakládání s finančními prostředky klienta, které nebyly u advokáta uschovány klientem, nýbrž byly vyplaceny jako advokátem vymožené plnění pro klienta. **S ohledem na skutečnost, že jde o peníze klienta, nemůže s nimi advokát naložit jinak než je vyplatit klientovi, ledaže by měl od klienta odpovídající souhlas. To platí i pro jeho vlastní odměnu.** Obdobný mechanismus je podobně konstruován i u finančních prostředků složených do advokátních úschov, které nesmí advokát použít jinak než ke stanovenému účelu (srov. čl. 9 odst. 2 PPE).

Pro srovnání lze uvést, jak se k problematice zadržení odměny advokáta z peněz vymožených pro klienta staví např. rakouská právní úprava, resp. právní praxe. Podle rakouského advokátního řádu (§ 19 odst. 1 a 3 Rechtsanwaltsordnung) je advokát povinen vyplatit vymožené peníze klientovi, resp. je složit do soudní úschovy, pokud byl klientem popřen jeho nárok na odměnu. V opačném případě však – pokud tedy klient proti nároku na odměnu nic nenamítá – je možné uspokojit odměnu z vymožených peněz (srov. také rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 23 Os 2/16s). Rovněž musí dojít k vyplacení vymožených prostředků při zohlednění výše uvedených předpisů bezodkladně; např. poukázání vymožených peněz klientovi po 18 měsících bylo v kárné praxi považováno za kárné provinění, neboť je způsobilé poškodit vážnost advokátního stavu (srov. Anwaltsblatt č. 12/97, dále rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 2. 9. 2019, sp. zn. 24 Ds 3/19d).

❖ Rozhodnutí zpracovala JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Poznámka redakce:

Kárné rozhodnutí v této věci (sp. zn. K 75/2015) přinesl BA v č. 1-2/2017, str. 76-78.

Soudní dvůr EU:

K evropskému zatýkacímu rozkazu

Za účelem posouzení, zda musí být evropský zatýkací rozkaz na osobu odsouzenou ve Španělsku za trestný čin veřejného schvalování terorismu a znevažování jeho obětí vykonán bez ověření, zda lze tento trestný čin potrestat také v Belgii, musí belgické soudy zohlednit délku trestu stanovenou španělským právem použitelným na spáchané skutky.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 3. 3. 2020, C 717/18-X (Evropský zatýkací rozkaz – oboustranná trestnost)

Z odůvodnění:

Čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu (rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy – dále jen „rámcové rozhodnutí“) vyžaduje, aby za účelem ověření, zda lze trestný čin, pro který byl vydán evropský zatýkací rozkaz, ve vystavujícím členském státě potrestat trestem odnětí svobody nebo ochranným opatřením spojeným s odnětím osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně tři let, jak jsou tento trest nebo toto opatření vymezeny právem tohoto členského státu, vykonávající justiční orgán vzal v úvahu právo uvedeného členského státu ve znění použitelném na skutky, které vedly k věci, v jejímž rámci byl vydán evropský zatýkací rozkaz, a nikoli ve znění platném v okamžiku vydání tohoto zatýkacího rozkazu.

Toto ověření se jeví být nezbytné, neboť podle tohoto ustanovení nemůže výkon evropských zatýkacích rozkazů vydaných pro určité trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené s odnětím osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně tři let, podléhat ověření oboustranné trestnosti činu, tj. podmínce, že tyto trestné činy lze potrestat také podle práva vykonávajícího členského státu.

V roce 2017 odsoudil Audiencia Nacional (Vrchní soud s celostátní působností, Španělsko) X. Y. zejména za skutky, kterých se dopustil v letech 2012 a 2013, jež naplňují znaky skutkové podstaty trestného činu veřejného schvalování terorismu a znevažování jeho obětí, stanoveného v čl. 578 španělského trestního zákoníku, ve znění platném v okamžiku spáchaní těchto skutků. Audiencia Nacional (Vrchní soud s celostátní působností) uložil X. Y. trest odnětí svobody na horní hranici sazby trestu odnětí svobody v délce dvou let, vyplývající z tohoto znění španělského trestněprávního ustanovení. Nicméně v roce 2015 bylo toto ustanovení změněno a nyní stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí sazby nejméně tři let. Vzhledem k tomu, že X. Y. odcestoval ze Španělska do Belgie, vydal na něj Audiencia Nacional (Vrchní soud s celostátní působností) v roce 2018 evropský zatýkací rozkaz pro trestný čin „terorismu“, který je uveden

na seznamu trestných činů, na které se vztahuje neověřování oboustranné trestnosti činu.

Hof van beroep te Gent (odvolací soud v Gentu, Belgie), u kterého bylo v rámci řízení o výkonu tohoto zatýkacího rozkazu podáno odvolání, se rozhodl podat Soudnímu dvoru EU žádost o rozhodnutí o předběžné otázce z důvodů pochybností, které má ohledně znění čl. 578 španělského trestního zákoníku, jež má být zohledněno (znění použitelné v době rozhodné z hlediska skutkového stavu ve věci v původním řízení, nebo znění platné k datu vydání evropského zatýkacího rozkazu), aby ověřil, zda je v projednávané věci splněna podmínka týkající se horní hranice sazby trestu odnětí svobody v délce nejméně tři let.

Soudní dvůr EU především uvedl, že znění čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí neupřesňuje, jaké znění práva vystavujícího členského státu je nutné zohlednit, pokud došlo ke změně tohoto práva mezi dobou spáchaní dotčených skutků a datem vydání, či dokonce výkonu zatýkacího rozkazu. Konkrétně použití oznamovacího způsobu přítomného času v uvedeném ustanovení neumožňuje dospět k závěru, že znění, které je třeba zohlednit, je znění platné v okamžiku vydání tohoto zatýkacího rozkazu. Dále, pokud jde o kontext, do něhož je toto ustanovení zasazeno, Soudní dvůr EU poznamenal, že čl. 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí zejména stanoví, že evropský zatýkací rozkaz lze vydat v případě uloženého trestu nebo ochranného opatření v délce nejméně čtyř měsíců. Tato dolní hranice může přitom odkazovat pouze na trest konkrétně uložený v odsuzujícím rozsudku v souladu s právem vystavujícího členského státu použitelným na skutky, které vedly k tomuto rozhodnutí, a nikoli na trest, který by bylo možné uložit podle práva tohoto členského státu použitelného k datu vydání tohoto zatýkacího rozkazu.

Jinak tomu nemůže být ani v případě výkonu evropského zatýkacího rozkazu podle čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí. Výklad, podle kterého by vykonávající justiční orgán měl vzít v úvahu právo vystavujícího členského státu použitelné k jinému datu v závislosti na tom, zda tento orgán ověřuje, zda evropský zatýkací rozkaz může být vydán v souladu s čl. 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí, nebo zda musí být tento zatýkací rozkaz vykonán bez ověření oboustranné trestnosti činu podle čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí, by totiž narušil soudržné uplatňování obou těchto ustanovení.

Mimoto je výklad, podle kterého je zněním práva vystavujícího členského státu, které má být zohledněno, znění

použitelné na dotyčné skutky, podpořen čl. 8 rámcového rozhodnutí. Toto ustanovení zejména stanoví, že evropský zatýkací rozkaz obsahuje údaje týkající se uloženého trestu nebo trestní sazby stanovené pro daný trestný čin podle práva vystavujícího členského státu; takové údaje musí být předloženy v souladu s formulářem uvedeným v příloze k rámcovému rozhodnutí. Z tohoto formuláře vyplývá, že tyto údaje se týkají trestu, „který lze uložit/uloženého“, a proto je tímto trestem trest, který lze případně uložit nebo byl konkrétně uložen v odsuzujícím rozsudku, a tedy trest vyplývající ze znění práva vystavujícího členského státu, které se použije na dotyčné skutky.

Soudní dvůr EU rovněž uvedl, že tento výklad čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí je podpořen účelem tohoto rámcového rozhodnutí, a sice usnadnit a urychlit soudní spolupráci zavedením nového zjednodušeného a efektivnějšího systému předávání osob odsouzených za porušení trestního práva nebo podezřelých z porušení trestního práva. **Vykonávající justiční orgán musí mít proto možnost**

vycházet z údajů o délce trestu, obsažených v samotném evropském zatýkacím rozkazu. Požadovat od tohoto orgánu, aby ověřil, zda právo vystavujícího členského státu použitelné na dotčené skutky nebylo po datu spáchání těchto skutků změněno, by bylo v rozporu s účelem rámcového rozhodnutí, a dále by vzhledem k obtížím, se kterými by se mohl tento orgán setkat při určování různých, případně relevantních znění tohoto práva, by bylo v rozporu se zásadou právní jistoty.

Nakonec Soudní dvůr EU zdůraznil, že skutečnost, že dotčený trestný čin nemůže vést k předání bez ověření oboustranné trestnosti činu podle čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí, neznamená, že výkon evropského zatýkacího rozkazu musí být odmítnut. **Vykonávajícímu justičnímu orgánu totiž přísluší zkoumat kritérium oboustranné trestnosti činu uvedené v čl. 2 odst. 4 rámcového rozhodnutí ve vztahu k tomuto trestnému činu.**

✦ Rozhodnutí za využití informačního servisu SD EU zpracovala JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

K vyhoštění migrantů

Vyhoštění migrantů, kteří se pokoušeli o nelegální vstup do země, nezakládá porušení práva na zákaz kolektivního vyhoštění cizinců.

Rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 13. 2. 2020 ve věci N. D. a N. T. v. Španělsko [GC], stížnosti č. 8675/15 a 8697/15

Shrnutí fakt:

Případ se týkal dvou osob ze dvou afrických zemí (Mali a Pobřeží slonoviny), které se pokusily v srpnu 2014 vstoupit na španělské území tak, že přešly plot, který obklopuje španělskou enklávu Melilla na severoafrickém pobřeží. První ze stěžovatelů měl údajně opustit Mali z důvodu vojenského konfliktu, přičemž se přes Mauritanii a Alžírsko dostal do Maroka, kde setrval v táboře pro migranty nedaleko hranic s Melillou. Druhý stěžovatel měl rovněž pobývat ve stejném táboře pro migranty. Španělské orgány vystavěly kolem autonomního města Melilla třináctikilometrovou bariéru skládající se ze tří paralelních plotů. Mezi čtyřmi hraničními přechody nacházejícími se podél plotů hlídají příslušníci *Guardia Civil*, aby zamezili nelegálnímu vstupu na území, vzhledem k tomu, že zejména osoby ze subsaharské Afriky podnikají časté pokusy o narušení hraničních plotů.

Stěžovatelé se pokusili překonat plot časně zrána v rámci pětisetčlenné skupiny. I přes zásah marocké policie se přibližně jednomu stu migrantů podařilo překonat vnější plot, z nichž pouze několika se podařilo přelést také vnitřní plot

a dostat se na španělské území, kde se střetli s příslušníky *Guardia Civil*. Zbytek migrantů zůstal sedět na vrchu vnitřního plotu. Příslušníci *Guardia Civil* jim pomáhali slézt dolů a posléze je eskortovali zpět na marocké území. Stěžovatelům se údajně podařilo dostat se na vrch vnitřního plotu, kde setrvali několik hodin. Poté slezli dolů za pomoci příslušníků španělské pohraniční stráže, kteří jim poskytli žebříky. Jakmile sestoupili na španělské území, byla jim údajně nasazena pouta, byli převedeni na marocké území a předáni marockým orgánům. Stěžovatelé údajně neprošli žádným procesem identifikace, neměli příležitost vysvětlit svou osobní situaci španělským příslušníkům a neměli ani možnost využít pomoci právníků nebo tlumočnicků. Stěžovatelům se poté při dalším pokusu podařilo vstoupit nelegálně na španělské území, ze kterého byli vyhoštěni, jejich odvolání do správního rozhodnutí bylo odmítnuto, včetně žádosti o azyl jednoho z nich.

Předmět stížnosti:

S odkazem na čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě (zákaz kolektivního vyhoštění cizinců) stěžovatelé namítali, že **byli kolektivně vyhoštěni bez individuálního posouzení jejich situace, za absence jakékoli procedury a právní pomoci.** Stěžovatelé si rovněž na politiku navrácení migrantů bez jejich předchozí identifikace, která nemá, dle jejich mínění, právní

základ, a dále na absenci účinného opravného prostředku s odkladným účinkem, kterým by mohli napadnout jejich okamžité vydání zpět na marocké území.

Rozhodnutí ESLP:

K namítanému porušení čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě.

Soud se v daném případě poprvé vyjádřil k otázce aplikovatelnosti čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě na případ okamžitého a nuceného odsunutí cizinců ze státní hranice po pokusu o její nelegální a masové překročení. Vzhledem k tomu, že vláda namítala, že se daný případ netýká vyhoštění, ale spíše odmítnutí vstupu na španělské území, **Soud se musel poprvé vypořádat s tím, zda koncept „vyhoštění“ rovněž zahrnuje situaci odmítnutí vstupu cizincům na státních hranicích.** Soud interpretoval termín „vyhoštění“ na základě jeho obecně používaného významu, kterým je nucený odsun cizince ze státního území bez ohledu na zákonnost a délku jeho pobytu, jeho postavení migranta nebo žadatele o azyl, nebo jeho jednání při překračování hranic. Soud dospěl k závěru, že **v daném případě se jednalo o „vyhoštění“ cizinců ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě vzhledem k tomu, že byli odsunuti ze španělského území a nuceně navraceni do Maroka proti jejich vůli a v poutech.**

Soud poznamenal, že stěžovatelé se v rámci početné skupiny jednotlivců pokusili vniknout na španělské území nelegálním způsobem v rámci předem naplánované akce. Námitky stěžovatelů na porušení čl. 3 Úmluvy (zákaz mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení) byly již senátem Soudu prohlášeny za nepřijatelné. Vyhoštění stěžovatelů do Maroka proběhlo na základě jejich individuálního a okamžitého předání marockým orgánům španělskou pohraniční stráží. Španělsko je zemí, jejíž hranice představují vnější hranice schengenského prostoru. V této souvislosti účinnost práv zaručených Úmluvou tudíž vyžaduje, aby Španělsko poskytovalo možnosti legálního vstupu na jeho území, zejména prostřednictvím hraničních přechodů, kde by osoby čelící údajnému pronásledování mohly podávat žádosti o ochranu ve smyslu čl. 3 Úmluvy, jež by byly zpracovávány v souladu s normami mezinárodního práva. Úmluva nebrání státům vyžadovat, aby žádosti o ochranu byly podávány na hraničních přechodech. Státy by tudíž mohly odmítat vstup na jejich území těm cizincům, včetně potenciálních žadatelů o azyl, kteří by se bez vážného důvodu snažili překročit hranice na jiném místě, zejména, tak jak tomu bylo v daném případě, za využití jejich vysokého počtu a za použití síly.

Ačkoli čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě vyžaduje, aby státní orgány zajistily každému cizinci možnost předložit námitky proti jeho/jejímu vyhoštění, jednání stěžovatelů bylo relevantním faktorem při posuzování ochrany ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě. **Podle ustálené judikatury Soudu není porušením čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě, pokud absence individuálního rozhodnutí o vyhoštění je důsledkem samotného jednání stěžovatele. Za takové jednání je nutné považovat jednání stěžovatelů, kteří překročili hranice nezákonně, za úmyslného využití početné skupiny osob a za použití síly.**

Španělské právo poskytovalo stěžovatelům několik možností, kterých mohli využít pro legální vstup na španělské

území. Mohli požádat o udělení víza nebo o mezinárodní ochranu, zejména na hraničním přechodu, ale mohli se také obrátit na španělské zastupitelské a konzulární úřady v jejich zemích původu nebo v zemích jejich tranzitu nebo v Maroku. Španělské orgány dne 1. září 2014 otevřely kancelář pro registraci žadatelů o azyl na hraničním přechodu Beni Enzar. I před tímto datem bylo možné podávat žádosti o azyl v souladu s vnitrostátní legislativou. Vláda uvedla, že mezi 1. lednem a 31. srpnem 2014 bylo v Melille podáno dvacet jedna žádostí o azyl. Soud proto nevidí žádný důvod k pochybnostem o tom, že i před otevřením kanceláře pro mezinárodní ochranu v Beni Enzar dne 1. ledna 2014 příslušné orgány měly zákonnou povinnost přijímat žádosti o azyl na tomto hraničním přechodu. Pouhá skutečnost, že v Beni Enzar bylo podáno pouze několik žádostí o azyl před 1. lednem 2014, není důvodem k závěru, že Španělsko neumožňovalo přístup na tento hraniční přechod.

Stěžovatelé v jejich písemných podáních netvrdili, že se snažili o vstup na španělské území legální cestou. Pouze v rámci slyšení před Velkým senátem uvedli prostřednictvím svých právních zástupců, že se pokusili dostat na Beni Enzar, avšak byli „hnáni marockými příslušníky“. Bez ohledu na pochybnosti, které vyvolává toto tvrzení, jelikož bylo předloženo v poměrně pozdní fázi řízení, stěžovatelé vůbec nenamítali, že za překážky, se kterými se údajně setkali, byly odpovědné španělské orgány.

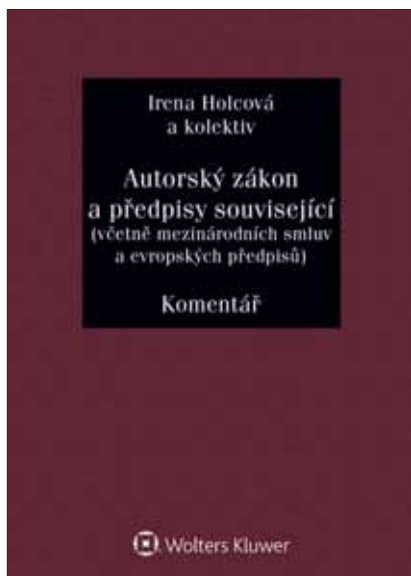
Soud proto není přesvědčen o tom, že stěžovatelé měli v rozhodném období vážné důvody pro nevyužití hraničního přechodu Beni Enzar, kde mohli řádnou a legální cestou předložit námitky proti jejich vyhoštění. **Čl. 4 Protokolu č. 4 Úmluvy neukládá státům povinnost, aby přebíraly osoby spadající do jurisdikce jiného státu do své jurisdikce.** I za předpokladu, že stěžovatelé měli problém s fyzickým přístupem na hraniční přechod Beni Enzar z marocké strany, tato skutečnost nezakládala odpovědnost španělských orgánů. V daném případě proto nedošlo k porušení čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě.

K namítanému porušení čl. 13 ve spojení s čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě.

Soud poznamenal, že španělské právo umožňovalo podat odvolání do nařízení o vydání zpět na marocké území. Jelikož Soud shledal, že **se stěžovatelé pokusili nezákonně překročit hranici u Melilly na nevyhrazeném místě a v rámci široké skupiny, nelze shledat Španělsko odpovědným za to, že stěžovatelé neměli v Melille možnost odvolat se do nařízení o jejich vydání zpět.** Vzhledem k tomu, že námitky stěžovatelů týkající se rizik, kterým byli vystaveni v Maroku, byly zamítnuty v rámci prohlášení stížnosti na porušení čl. 3 Úmluvy za nepřijatelnou, absence opravného prostředku nezaložila porušení čl. 13 Úmluvy ve spojení s čl. 4 Protokolu č. 4 Úmluvy.

K rozsudku je připojeno souhlasné stanovisko soudce Aleše Pejchala, který poukazuje na možnosti zcela jiného pohledu na věc se stejným výsledkem, a částečně disentní stanovisko soudkyně Pauliine Koskelo. **Rozhodnutí o neporušení čl. 4 Protokolu č. 4 k Úmluvě však bylo jednomyslné.**

✿ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M.

Irena Holcová a kolektiv:

Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů). Komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2019,
1 692 stran, 2 990 Kč.

Na stole přede mnou leží *Komentář k autorskému zákonu a předpisům souvisejícím (včetně mezinárodních smluv, evropských předpisů a souvisejících národních předpisů)*, který napsala Irena Holcová a kolektiv a který vydalo nakladatelství Wolter Kluwer. Autoři uvedeného komentáře spolu s Irenou Holcovou jsou odborní zaměstnanci (akademici) Ústavu práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, jenž provozuje svou vědeckou činnost v rámci Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Komentář je objemnou knihou čítající 1 652 stran, čímž pádem jako by dával najevo cosi o probíhající emancipaci autorského práva vedle práva občanského, jehož je jistě přirozenou součástí. Tento komentář by bylo možné v nadsázce označit jako bibli práva autorského, a to nejen ohledně autorského práva českého.

Sama konstrukce zmiňovaného komentáře je svým záběrem obdivuhodná. Jde jednak, a především, o komentář k jednotlivým ustanovením autorského zákona, jednak o soupis mezinárodních

smluv týkajících se autorského práva, včetně komentáře a předpisů evropského práva ohledně autorského práva, a souvisejících národních předpisů s právem autorským, resp. s právem duševního vlastnictví. I poslední tři zmiňované části knihy obsahují podrobný komentář, což vskutku nebývá časté.

Nejobsáhlejší část publikace, tj. komentář k jednotlivým ustanovením autorského zákona, je opatřena výňatky z důvodových zpráv, vlastním popisem a výkladem autorů, odkazy a zněním judikatury českých soudů, odkazy na rozhodnutí SD EU, citacemi z příslušné akademické literatury jak české, tak zahraniční, a to včetně soupisů pramenů, ze kterých autorka a její kolektiv čerpal.

Lze jen ocenit, že autorka a kolektiv nerezignovaly na problematiku autorskoprávních licencí, která byla „vytržena“ z původního znění autorského zákona a „přemístěna“ do nového občanského zákoníku (§ 2358 a další). I jim tedy autorka a kolektiv věnovali v publikaci pozornost, čímž posílili celistvost komentáře.

Právě celistvost a sumace všech znalostí, informací a výkladů ohledně autorského práva je nejsilnější stránkou komentáře. Proto by měl komentář být k dispozici ve všech právnických osobách, zabývajících se autorským právem, tedy v advokátních kancelářích, odborných institucích a i tam, kde se provozuje umělecká či vědecká činnost.

Lze si jen přát, aby po harmonizaci směrnice EU o autorském právu na jednotném digitálním trhu s českým autorským zákonem jeho novelou, jež bude přijata zřejmě v roce 2021, vyšel komentář v dalším aktualizovaném vydání, obohacený o výklad této novely.

✦ prof. JUDr. JIŘÍ SRSTKA,
ředitel divadelní, literární
a audiovizuální agentury Dilia

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.

Jiří Srstka a kol.:

Autorské právo a práva související

Leges, Praha 2019,
2., aktualizované vydání,
432 stran, 590 Kč.

V listopadu 2019 vyšlo v nakladatelství Leges druhé vydání knihy *Autorské právo a práva související*, která je společným dílem širokého autorského kolektivu pod vedením prof. Jiřího Srstky. Kniha představuje v současnosti **jedinou učebnici autorského práva a s ním souvisejících práv na našem trhu**. Systematika knihy je zároveň koncipována tak, aby **příslušnou problematiku pokryla pokud možno komplexně, a to včetně témat, která nejsou obsažena přímo v autorském zákoně**, jako jsou např. licence (9. kapitola knihy), které jsou upraveny v občanském zákoníku, trestněprávní ochrana autorského práva (19. kapitola) nebo úpravy v evropském (21. kapitola) a v mezinárodním právu (20. kapitola) týkající se autorského práva a souvisejících práv. Snaze autorů pojednat o problematice komplexním způsobem odpovídá např. i zaměření první kapitoly knihy, která je věnována historii, resp. vývoji právní úpravy autorského práva ve světě i na našem území, a má tak umožnit pochopení, jak a pod vlivem jakých skutečností se tato úprava formovala.

V úvodu knihy uvádí prof. Srstka,

že autorské právo je obecně vnímáno jako „esoterická disciplína s příděchem jisté magičnosti“, což spojuje se specifičností předmětu autorského práva, jímž „jsou nehmotná díla, která jsou donekonečna kopírovatelná bez újmy na své podstatě, jsou nenahmatatelná a občas i nepředstavitelná“. Specifičností předmětu odpovídá i odlišný způsob ochrany subjektivních práv v oblasti autorského práva. Toto činí autorské právo poměrně obtížněji pochopitelné ve srovnání s jinými právními odvětvími, v nichž je zpravidla předmět ochrany mnohem snáze představitelný a „nahmatatelný“. S ohledem na stále vzrůstající složitost je přitom platná úprava autorského práva obtížně proniknutelná a uchopitelná nejen pro ty, jejichž práva má chránit (autory, výkonné umělce, aj.), ale i pro ty, kdo by s příslušnými nehmotnými díly měli nakládat tak, aby z jejich strany nedošlo k porušení práva. Nad autorským právem se tak vznášejí značné množství otázek a snahou autorů knihy podle slov prof. Srstky bylo alespoň část těchto otázek odstranit.

Lepšímu a snadnějšímu pochopení problematiky autorského práva a s ním souvisejících práv má sloužit promyšlená systematika knihy. Ta umožňuje přinejmenším snadnější orientaci a, snad, i pochopení této problematiky, než by poskytoval by i kvalitní komentář k autorskému zákonu, protože ten se bude nutně zaměřovat spíše na výklad konkrétních ustanovení platné úpravy a jeho text bude sledovat strukturu jednotlivých ustanovení zejména autorského zákona. Autoři zároveň usilují o přehlednost textu i v rámci jednotlivých kapitol, takže pokud tyto kapitoly pojednávají o platné právní úpravě, jen výjimečně se odchylují od „standardizované“ struktury, jež má právě této přehlednosti napomoci.

Po úvodu do příslušné problematiky tak je v jednotlivých kapitolách uvedeno, v jakých ustanoveních je příslušná úprava obsažena, vysvětleno, na co právní úprava reaguje, vysvětleno používaná terminologie a popsána samotná právní úprava. Následují odkazy na související ustanovení v rámci daného právního předpisu (zpravidla

autorského zákona, popř. občanského zákoníku, ale i jiných zákonů) a související právní předpisy a je zde uvedena alespoň nejvýznamnější judikatura a praktické příklady, které mají sloužit lepšímu pochopení.

Jako vysokoškolská učebnice je kniha sice primárně určena pro studenty právnických fakult nebo i pro nepravvníky, kteří se nicméně potřebují (nebo alespoň chtějí) v autorském právu a právech souvisejících orientovat (např. autoři děl, výkonní umělci, kolektivní správci či osoby, které užívají autorská díla např. v reklamě). Přínosnou však může kniha být i pro právníky z praxe, kteří se na oblast autorského práva přímo nespécializují, a to jak s ohledem na výše zmíněnou komplexnost, tak i na to, že pokrývá i nejnovější vývoj v oblasti evropského práva, který by se do českého práva zčásti měl teprve promítnout. V tomto ohledu sami autoři přikládají význam zejména přijetí směrnice o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu, jež by do českého právního řádu měla být implementována do 7. června 2021.

Druhé, aktualizované vydání knihy vzniklo v dosti krátkém časovém odstupu po prvním vydání (to vyšlo v říjnu 2017). Hlavním důvodem k přípravě druhého vydání knihy přitom podle autorů byla především snaha reagovat právě na přijetí zmíněné směrnice, které je v knize věnována samostatná kapitola. Ostatní unijní předpisy, které vyšly po prvním vydání knihy, jsou uvedeny přehledovým způsobem v 21. kapitole věnované úpravě práva EU vztahující se k autorskému právu a právům souvisejícím.

Praktický význam znalosti úpravy autorského práva a práv souvisejících stoupá v poslední době v souvislosti s rozvojem internetu jako prostoru, v němž jsou v masovém měřítku umísťována autorská díla nebo odkazy na ně (hyperlinky). S tím vzrůstá i význam otázky ochrany těchto děl a možnosti jejich poslechu, zhlédnutí nebo stažení. Rovněž této problematice relevantní potenciálně pro všechny uživatele internetu je v knize věnována samostatná kapitola (13. kapitola), která je fundova-

ně zpracovaná a snaží se na otázky s tímto související odpovědět.

Již bylo uvedeno, že kniha je v současnosti jedinou skutečnou učebnicí autorského práva a souvisejících práv u nás. Z hlediska potřeb právní praxe kniha nemůže v plné míře zastoupit kvalitní komentář k autorskému zákonu, což ostatně ani nebylo ambicí autorů. Určitě však může i pro potřeby praxe posloužit přinejmenším jako východisko pro základní orientaci, a např. právě v kombinaci s kvalitním komentářem k autorskému zákonu, které u nás existují (a další např. v současnosti připravuje kolektiv autorů pod vedením doc. Radima Polčáka), může být i pro právní praxi využitelná a užitečná.

✦ JUDr. PETR ČECHÁK, Ph.D.,
odborný asistent na Vysoké škole finanční
a správní v Praze

Jan Strakoš:

Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2019,
2. vydání, 280 stran, 449 Kč.

První vydání komentáře, jakožto skutečně praktického komentáře, s právním stavem textu k 1. 4. 2018, vyšlo v květnu 2018. Okamžitě se sta-

lo jedinečnou pomůckou pro úředníky a členy komisi pro projednávání přestupků, kteří projednávají a rozhodují o přestupcích uvedených v zákoně č. 251/2001 Sb., o některých přestupcích. A rovněž se stalo užitečnou pomůckou pro přípravu uchazečů k vykonání zkoušky zvláštní odborné způsobilosti zejména na úseku správní činnosti při přestupkovém řízení ve věci pořádku ve státní správě, pořádku v územní samosprávě, veřejného pořádku, občanského soužití a majetku.

V této publikaci, která je už druhým vydáním, odpovídajícím právnímu stavu k 1. 10. 2019, autor nejenže reagoval na novelu zákona o některých přestupcích (provedenou zákonem č. 178/2018 Sb.), neboť s účinností od 1. 10. 2018 byl zákon o některých přestupcích doplněn o nový přestupek dle § 5a – *porušení povinnosti mlčenlivosti v souvislosti s trestním řízením*, ale u většiny přestupků autor doplnil praktické příklady a své výklady ještě upřesnil. Velkým přínosem je i skutečnost, že autor podrobněji rozpracoval výklad přestupku proti veřejnému pořádku – *znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci*, výklad přestupků proti občanskému soužití – *ublížení na cti a ublížení na zdraví*, a rovněž rozšířil výklad k přestupku proti veřejnému pořádku – *porušení nočního klidu* a k přestupkům proti majetku – *podílnictví a poškození cizí věci*. Autor se ve druhém vydání též podrobněji vyjádřil k přestupkové recidivě, přičemž zohlednil i novelu zákona o Rejstříku trestů (provedenou zákonem č. 42/2019 Sb.), která v části týkající se evidence přestupků nabyla účinnosti 16. 2. 2019. Komplexnost informací druhého vydání komentáře dotváří i doplnění o výklady a nová rozhodnutí soudů.

Autor, jakožto zkušený odborník, se znalostí praxe a problémů, které přináší výkon agendy přestupků uvedených v zákoně o některých přestupcích, totiž velmi srozumitelným způsobem poskytuje ucelený výklad jednotlivých skutkových podstat přestupků uvedených v zákoně o některých přestupcích. U každého z přestupků uvedených v tomto záko-

ně se autor velmi pečlivě a podrobně zabývá nejen rozbořením příslušné skutkové podstaty přestupku, ale zejména též otázkou věcné příslušnosti k jeho projednávání, otázkou doby zániku odpovědnosti za přestupek promlčením, otázkou ukládání správních trestů, případného možného ukládání omezujícího opatření, a též otázkou případných korespondujících trestních činů. Jde-li o přestupek, který se v případě shledání viny obviněného zapisuje do evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů, autor neopomněl ani tuto zásadní informaci uvést.

Nesmírně užitečné je vysvětlení a objasnění četného množství pojmů, které zákonem o některých přestupcích a mnohdy ani jinými zákony nejsou definovány. Velmi přínosné je též uvedení odkazů na související judikaturu.

Po stránce redakční a jazykové má publikace nadprůměrnou úroveň. Druhé vydání komentáře, podobně jako jeho první vydání, kromě výkladu jednotlivých paragrafů zákona o některých přestupcích obsahuje také přehledný obsah a seznam zkratek, předmluvu i úvod – obecné informace k reformě českého přestupkového práva (k 1. 7. 2017) a vysvětlení role, jakou v ní právě zákon o některých přestupcích hraje, a nakonec také věcný rejstřík i představení autora. Komentář je opět ve „žluté“ ediční řadě praktických komentářů v měkké vazbě. Dál je nabízen také jako e-kniha ve formátu e-pub i mobi.

Zejména pro oprávněné úřední osoby, které zajišťují výkon agendy přestupků uvedených v zákoně o některých přestupcích, tuto publikaci, jakožto podle mého názoru naprosto jedinečnou a nepostradatelnou pomůckou, vřele doporučuji.

✿ Mgr. PAVLÍNA KROUPOVÁ, vedoucí oddělení přestupků a voleb správního odboru Krajského úřadu Libereckého kraje

Josef Černošlák, Petr Doubrava:

Právní spory ve stavebnictví

Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, Plzeň 2020,
2. aktualizované vydání,
356 stran, 450 Kč.

Publikace je komplexním zpracováním dané problematiky. Téma sporů, které jsou vyvolány smlouvou o dílo, je navýsost aktuální a je předmětem mnoha soudních rozhodnutí, i když není možné konstatovat, že by řešily pravidelně se vyskytující problémy s dostatečnou mírou obecnosti a koncepčnosti.

Z tohoto důvodu se autoři soustředili na nejčastější problémy sporů ve stavebnictví, jako jsou vícepráce, spory o cenu díla a spory o vady díla, velkou část věnovali i procesní stránce vedení sporu ze smlouvy o dílo.

Autoři se snaží i při roztržitosti a nekonzistentnosti judikatury nacházet zobecňující závěry a zárodky vývojových trendů rozhodování soudů.

Na knize lze ocenit logickou stavbu a komplexnost. Jak již bylo uvedeno, autoři hojně využívají odkazy na judikaturu, která se na danou problematiku zaměřuje, byť ji často podrobují kritice. Z jejich kritiky je zřejmé, že ve své praxi stojí spíše na straně zhotovitelů než objednatelů, nicméně to není na úkor nestrannosti, vyváženosti a objektivnosti textu.

Autoři se věnují i dalším krizovým situacím souvisejícím se zhotovováním díla, a to např. odstoupení od smlouvy, čerpání bankovní záruky, sporům s vlastníky sousedních pozemků apod. Publikace je analytická i syntetická a tyto metody jsou přesvědčivě aplikovány; je také logická a komentuje často velmi sporná témata. Rovněž postihuje v celé šíři aktuální problémy, které se při zkoumání sporů vzniklých ze smluv o dílo vyskytují.

Druhé vydání této užitečné publikace přináší navíc témata týkající se ochrany spotřebitele ve stavebnictví nebo sporů ve výstavbě v rámci insolvenčního řízení.

Základní otázkou při hodnocení každé knihy je, komu má být určena. Je totiž zřejmé, že jiné požadavky jsou kladeny na teoreticko-výzkumnou publikaci, jiné na učebnici pro studenty, jiné na praktický manuál pro advokáty. V tomto ohledu je kniha užitečnou pomůckou nejen pro advokáty, ale i pro investory do realit, developery, zadavatele veřejných zakázek nebo architektky. Ačkoliv potřeby uvedených kategorií osob nemusí být vždy totožné, jejich výčet prozrazuje, že celá kniha je velmi praktická, i když zároveň vysoce expertní.

Jasnost, přehlednost, srozumitelnost, logické členění textu a možnost snadného dohledání požadované informace jsou přednosti, kterými tato kniha nutně zaujme. Vyjmenované kvality jsou přitom o to cennější, že samotná právní úprava přináší určité nejasnosti a někdy až absurdní závěry. Autoři navíc usilují nejen o přehledné uspořádání informací, které k sobě obsahově patří, ale zaujmají postoj vysvětlující, kdy se snaží význam abstraktně formulovaných norem zákona objasňovat na praktických příkladech. Kniha není teoretickým pojednáním o tématu; je to kniha určená pro praxi, která se snaží být srozumitelná i pro práva neznalé osoby, aniž by to snižovalo její odbornou úroveň.

Některé kapitoly, a to zejména kapitola o vícepracích, mohou sloužit jako praktické kompendium pro každého, kdo s touto problematikou přijde do styku, a to ať na straně objednatele, tak na straně zhotovitele. Je třeba ocenit, že instituty jako vícepráce, cena díla apod. jsou popsány vyčerpávajícím způsobem, byť bez hlubšího teo-

retického zasazení, což však v případě publikací tohoto typu není na škodu.

Publikace přináší názory na problémy, o nichž mlčí komentářová literatura, ale i judikatura. Autoři přinášejí v těchto případech svůj vlastní náhled na věc, který sice nemusí být akceptován, ale může sloužit minimálně jako platforma pro další debaty, které se o daných problémech v budoucnu zcela jistě odehrají.

V rámci celkového hodnocení lze uvést, že se jedná o kompaktní a logicky napsanou publikaci, která je velmi zdařilým zpracováním dané problematiky, s využitím dostatečného množství judikatury.

✦ doc. JUDr. ALEŠ ROZEHNAL,
advokát, AK Rozehnal & Kuchař, pedagog
na Právnické fakultě UK v Praze

Michal Štancl:

Nakládání s majetkem státu

Wolters Kluwer ČR, Praha 2020,
188 stran, 358 Kč.

V době, kdy různá ministerstva a státní orgány navštěvují bez předchozího ohlášení policejní orgány a provádějí šetření ohledně údajných machinací s veřejnými prostředky a jinými aktivy ve vlastnictví České republiky, lze spekulovat o kritickém stavu na tomto úseku. Vzhledem k povaze majetku státu

a vlastnostem některých osob, které nakládají s tímto majetkem, se nabízí hypotéza, že tato oblast prožívala, prožívá a bude zřejmě prožívat kritické chvíle permanentně. Lišit se budou v četnosti, intenzitě a také v míře zavinění odpovědných osob a rovněž v síle, s jakou se bude chtít stát a jeho orgány s těmito krizemi vypořádat.

Jared Diamond, nositel Pulitzerovy ceny, ve svém díle pojmenovává tučet faktorů zvyšujících nebo snižujících pravděpodobnost, že národ krizi vyřeší.¹ Mezi nejdůležitější primární úkoly patří národní konsensus o tom, že krize existuje, a stavba plotu vymezujícího problémy vyžadující řešení. Publikace Michala Štancla *Nakládání s majetkem státu*, která přichází na knižní trh, je právním příspěvkem při identifikaci problému a k vymezení části prostoru, ve kterém by se kritické problémy měly řešit.

Michal Štancl získal magisterské i doktorské vzdělání na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, zároveň je držitelem diplomu francouzského a evropského práva z Université Paris II Panthéon Assas. V současné době je vedoucím majetkoprávního oddělení v jednom z ústředních orgánů státní správy, předsedou dozorčí rady jedné ze státem vlastněných obchodních společností a kromě jiného též zkušebním komisařem zvláštní části úřednické zkoušky pro obor *Hospodaření s majetkem státu a jeho privatizace*. Vzděláním i praktickými zkušenostmi je kvalifikován ke zpracování materie z oblasti nakládání s majetkem státu.

Dílo je výsledkem soustavné práce několika let, komplikované nejen složitostí zkoumané problematiky, ale i nedostatkem odborné právní literatury pojednávající o tomto tématu. Zejména v období po roce 1989 byly právní vztahy k majetku státu předmětem velmi omezeného množství právních monografií,² takže šlo o práci veskrze

1 J. Diamond: Rozvrat. Jak se národy vyrovnávají s krizemi, Jan Melvil Publishing, Brno 2020, str. 44.

2 Připomeňme zejména S. Plíva: Hospodaření s majetkem státu, 2., přepracované a doplněné vydání, C. H. Beck, Praha 2004; P. Havlan: Majetek státu v platné právní úpravě, 3., aktualizované a podstatně doplněné vydání, Linde, Praha 2010; a nově D. Tyšerová, P. Vácha, M. Kilián: Hospodaření a nakládání se státním majetkem, C. H. Beck, Praha 2019.

průkopnickou. Povinností autora bylo vypořádat se s materií nejen z oblasti civilistiky a komercionalistiky, ale i s předpisy ústavními, správními a trestněprávními. Téma je prostoupeno jak aspekty práva soukromého, tak i veřejného.

Publikace je rozdělena do **pěti částí**, každá část je členěna do kapitol. **V první části je pozornost věnována státu jako právníce osobě soukromého práva.** Autor sleduje vývoj právní úpravy v kontextu historie našeho státu a poukazuje na její odlišnosti. Na základě platné právní úpravy zkoumá a formuluje závěry současného pojetí státu. Právní úpravu obohacuje judikaturou, která potvrzuje svůj přesah zejména při rozhodování právních otázek restituce. Zvláštní pozornost je věnována tématu rozlišování mezi soukromou a veřejnou povahou státu.

Druhá část se zabývá entitami hospodařícími s majetkem státu. V publikaci je pojednáno o státních organizacích, organizačních složkách státu, entitách nehospodařících s majetkem státu (Česká televize, Český rozhlas, stavovské komory apod.) a entitách s významnějším postavením při hospodaření s majetkem státu (Ministerstvo financí, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových). V této části čtenář narazí na první otázky související se vzájemným vztahem pojmů hospodaření a nakládání s majetkem státu, kterým se autor hlouběji věnuje až v části čtvrté.

Část druhá věnuje mimořádnou pozornost tzv. teorii dělené subjektivity státu. Autor v díle na str. 33 poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu (33 Cdo 181/2011) a jeho závěr: „*Konstrukce dělené subjektivity státu [...] vylučuje, aby na stát bylo v právních vztazích týkajících se hospodaření (nakládání) s jeho majetkem prostřednictvím organizačních složek státu nahlíženo jako na kompaktní a vnitřně splývající celek...*“, a formuluje tím východisko pro posuzování organizačních složek státu, které nemohou být podle platné právní úpravy chápány jako samostatné právní osoby. K podpoře a dalšímu rozvoji tohoto východiska snáší argumenty v podobě dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.

Část třetí obsahuje pojednání o majetku státu a jeho právní úpravě. Jako

určité východisko ke zpracování této části autor přijímá potřebu definice majetku státu. Na str. 53 publikace však správně přiznává, že definování majetku státu „*jako souhrnu všeho, co patří státu*“, není zcela vyhovující, a staví tím předmostí k dalším kapitolám zabývajícím se podrobnějším dělením majetku státu. Na problém nazírá nejen z hlediska platné právní úpravy, ale i z hlediska existujících evidenčních nástrojů státu. Podrobný rozbor právní regulace v této části zahrnuje i předpisy privatizační a restituční, zejména z hledisek souvisejících s vymezením majetku státu.

V části čtvrté se plně rozvíjí analýza rozdílů mezi hospodařením a nakládáním s majetkem státu. Autor formuluje praktické závěry na str. 80, když uvádí: „*Zjednodušeně by tedy bylo možné konstatovat, že hospodaření s majetkem státu v užším pojetí je využíváním majetku státu bez toho, aby docházelo ke změně v příslušnosti hospodaření dané organizační složky či převodu vlastnického práva na třetí osobu či zatížení věci patřící státu jiným právem ve prospěch od státu odlišného subjektu. Tyto tři poslední jmenované typy dispozic lze zároveň souhrnně označit jako nakládání s majetkem státu.*“ Jeho závěry pak nacházejí reflexi při formulování základních principů a zásad hospodaření a nakládání s majetkem státu v dalších kapitolách. Ve strukturované podobě čtenář najde řadu velmi praktických informací o operacích s majetkem státu, a to i za použití tradičních institutů občanského práva.

V páté části autor soustředil otázky odpovědnosti za nakládání s majetkem státu. Jde zejména o vymezení soukromoprávní odpovědnosti jednotlivých entit a osob plnících úkoly v této souvislosti. Velmi zajímavá je zejména analýza postavení státního zaměstnance vyslaného do orgánu obchodní korporace a otázek loajality. Vedle soukromoprávní odpovědnosti je sledována i odpovědnost veřejnoprávní. Nejsou přitom opomenuty ani otázky kontroly na tomto úseku.

Publikace Michala Štancla *Nakládání s majetkem státu* představuje ucelený pohled na velmi důležitou problematiku. Její přínosy lze spatřovat zejména v aktuálním zpracování materie velmi

opomíjené odbornými právníckými publikacemi, zasvěceném pohledu experta na řadu otázek jak z hlediska právní doktríny, tak i v praktickém uchopení problému, podpořeném velmi bohatou judikaturou. Ve světle kritických situací zmíněných na počátku recenze jde o velmi důležitý příspěvek k pojmenování problému a jeho následnému oplocení při řešení. Nedostatek tuzemské odborné literatury však bohužel nebyl kompenzován alespoň dílčími vhledy do zahraniční odborné literatury, i když takové pojetí by zřejmě vyžadovalo podstatně zvýšenou dotaci stran textu a mohlo podstatně ovlivnit pojetí publikace. Takto vzniklo dílo, které může velmi úspěšně zaplnit v této oblasti prázdná místa v odborných knihovničkách zejména advokátů, pedagogů, podnikových právníků i státních institucí.

✿ doc. JUDr. PETR LIŠKA, Ph.D., LL.M.,
ředitel Právní služby v České spořitelně, a. s.,
docent na Katedře obchodního práva
Právnícké fakulty UK

Eva Ropková:

Tschechisch für Recht / Právnícká čeština

Verlag Schmetterling, Stuttgart
2019, 198 stran, 29,80 eur.

Cizinci, kteří právníkou češtinu při výkonu svého povolání chtějí nebo

musejí používat, vnímají zpravidla odborný právní jazyk jako obtížný, přestože všeobecnou češtinu již ovládají. Na trhu existuje celá řada právnických odborných slovníků, ale žádný z nich nenabízí didaktický úvod do právní češtiny. Klasické jazykové učebnice češtiny se jazykem z oblasti práva buď vůbec nezabývají, nebo se jí dotýkají pouze okrajově.

Na tuto mezeru na trhu autorka reagovala knihou „*Tschechisch nicht nur für Juristen/Čeština nejen pro právníky*“, kterou nakladatelství Schmetterling vydalo již v roce 2010. Recenzovaná publikace „*Tschechisch für Recht/Právnícká čeština*“ na ni navazuje.

Německy hovořící advokáti, ale také daňoví poradci, podnikatelé nebo úředníci, stejně jako studenti jazykových škol a univerzit, kteří se chtějí naučit právníkou češtinu, naleznou v učebnici pravého pomocníka. **Každá z deseti kapitol je uvozena dialogem a dále textem, kterým čtenář získá aktuální přehled o dané právní oblasti. Následují**

rozmanitá cvičení na čtení, mluvení, poslech i psaní. Spektrum pojednávaných témat sahá od občanského práva hmotného a procesního přes pracovní právo až po právo trestní, správní, daňové a ústavní. Jednotlivé kapitoly jsou zakončeny opakovacím testem a klíčem ke cvičením. Každá kapitola obsahuje prakticky veškerou použitou slovní zásobu. Úvodní dialogy a texty jsou opatřeny překlady do němčiny, což výrazně usnadňuje orientaci při studiu jazyka. Navíc jsou kapitoly na sobě didakticky nezávislé. Kombinace učebnice a separátních (byť zpoplatněných) MP3 nahrávek všech dialogů a poslechových cvičení je obzvláště praktická pro samostudium v kanceláři, doma nebo na cestě.

Knihou je v první řadě učebnicí jazykovou. Jejím prostřednictvím se však dá seznámit i se základy českého práva z různých odvětví. Jednotlivá témata jsou zdařile zpracována jazykově i didakticky. Nápadité zprostředkování „suchých“ právnických témat je dokla-

dem toho, že autorka čerpala ze svých dlouholetých zkušeností z lektorské praxe českého právníckého jazyka pro německy hovořící cizince. Současně učebnice je i základní, avšak zcela dostačující přehled české gramatiky a česko-německý slovník s více než 4 000 slovy.

Nová publikace společně s MP3 nahrávkami představuje cennou příručku pro studenty češtiny, kteří ovládají všeobecnou češtinu na úrovni B1/B2 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a kteří se chtějí rychle zorientovat v právní češtině. Díky učebnici se mohou naučit (lépe) rozumět českým právním dokumentům i české odborné literatuře a získat či vylepšit své jazykové kompetence v právní češtině, zejména v mluvení a poslechu.

✿ ALEXANDER DIETZ, právník, soudní překladatel (Zemský soud v Hofu a Vrchní soud v Drážďanech)

inzerce

 CODEXIS®

ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM
Komplexní řešení pro potřeby všech advokátů.

LIBERIS

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

 stovky titulů tisíce paragrafů desetitisíce komentářů

Sjednejte si schůzku s naším specialistou, rád Vám vše podrobněji předvede a vysvětlí.

Tel.: +420 596 613 333 | Email: klientske.centrum@atlasgroup.cz

ATLAS consulting spol. s r.o. člen skupiny ATLAS GROUP | www.atlasgroup.cz

ELEKTRONICKÁ EVIDENCE TRŽEB U ADVOKÁTA – část II.

V minulém článku jsme popisovali situace, kdy je potřeba evidovat tržby. V dnešním díle poskytneme návod k samotné přípravě na evidenci tržeb. Pokud sami nepřijímáte tržby v hotovosti nebo obdobným způsobem, doporučujeme přečíst alespoň čtvrtou část tohoto článku, kde rozebíráme varianty zastoupení. Přijímá-li advokát tržby v hotovosti jménem svých klientů, může se ho některá z variant zastoupení, a tudíž povinnost evidence tržeb, také týkat.

V rámci současné situace je nezbytné podotknout, že 3. a 4. fáze EET, která měla původně startovat 1. května 2020 (týkající se také advokátů), byla odložena, a to ve zrychleném režimu v rámci nouzového stavu. Zákon byl schválen vládou České republiky v pondělí

23. 3. 2020 a v úterý posvěcen Poslaneckou sněmovnou. Zákon o některých úpravách v oblasti evidence tržeb v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu **fakticky pozastavuje povinnost evidence tržeb pro všechny poplatníky** (tedy nejenom pro poplatníky spadající do třetí a čtvrté fáze EET, ale i pro ty, kteří spadají do první nebo druhé fáze EET a tržby již dříve začali evidovat), **a to po dobu trvání stavu nouze a následujících tří měsíců od ukončení stavu nouze**. Poplatníci tak po tuto dobu nemusí plnit povinnosti vyplývající ze zákona o EET, kromě povinnosti zacházet s certifikátem, autentizačními údaji, případně bločkem účtenek tak, aby nemohly být zneužity. V této době nebudou státní orgány povinnosti ohledně EET vynucovat.

I přes současnou situaci nicméně doporučujeme, abyste se na evidenci tržeb připravili, a níže uvádíme některé praktické rady, jak na to.

1. JAK ZAČÍT EVIDOVAT

Pokud poplatník vyhodnotí, že mu vznikne povinnost evidovat tržby, tj. předpokládá příjem v předepsané formě (tj. především v hotovosti), a jedná se o tržby, které zakládají rozhodný příjem, je třeba se na tuto povinnost připravit ještě předtím, než takovou tržbu obdrží. V současnosti existují v podstatě dva relevantní způsoby, jak mohou advokáti tržby evidovat. Evidovat tržby lze v běžném/zjednodušeném režimu s použitím některého z nabízených elektronických zařízení pro evidenci tržeb nebo ve zvláštním režimu pomocí papírových účtenek.

○ EVIDENCE TRŽEB V BĚŽNÉM (A ZJEDNODUŠENÉM) REŽIMU

Prvním krokem každého poplatníka evidujícího tržby v běžném režimu musí být podání žádosti o získání autentizačních údajů. Pomocí získaných přihlašovacích údajů se poplatník přihlašuje do webové aplikace Elektronické evidence tržeb, skrze kterou poplatník provádí následně registraci svých provozoven, spravuje certifikáty k nainstalování do svého pokladního zařízení, online sleduje jim zaevidované tržby atp.

O autentizační údaje lze zažádat dvěma způsoby:

- osobně na finančním úřadě, nebo
- vyplněním formuláře na <https://adisepo.mfcr.cz/> za předpokladu, že poplatník má datovou schránku.

Žádost o autentizační údaje podaná jiným způsobem nebude platná a autentizační údaje na jejím základě nebudou vydány.

Poplatníci, kteří mají datové schránky, mohou o autentizační údaje požádat prostřednictvím elektronického formuláře na Daňovém portále Finanční správy.¹ Po vyplnění formuláře bude pro jeho odeslání třeba použít přihlašovacích údajů do datové schránky.

Poplatníkovi pak budou autentizační údaje zaslány do datové schránky, skrze kterou žádost zasílal. Lhůta pro zaslání údajů není stanovena a závisí na vytíženosti příslušného finančního úřadu, zpravidla jsou však údaje zasílány v rádech jednotek dnů.

Pro poplatníky, kteří nemají datovou schránku, případně chtějí mít autentizační údaje k dispozici co nejdříve, existuje ještě druhá varianta, jak je získat. Osobně si lze autentizační údaje vyzvednout na kterémkoli finančním úřadě

EET

¹ [adisepo.mfcr.cz/adistc\)adis/idpr_pub\)eeet/eeet_sluzby.faces](https://adisepo.mfcr.cz/adistc)adis/idpr_pub)eeet/eeet_sluzby.faces).

v České republice. Autentizační údaje budou předány pouze oprávněné osobě a v případě, že si o ně nemůže zažádat samotný poplatník, může k tomuto úkonu zplnomocnit svého zástupce. Plná moc musí být úředně ověřená a rozsah zmocnění musí být v plné moci pečlivě vydefinován.

Zástupce poplatníka se při osobním vyzvednutí autentizačních údajů na finančním úřadě musí prokázat plnou mocí, ve které bude specifikováno, že zástupce je zmocněn nejen k podání žádosti, ale i k převzetí autentizačních údajů. Vzhledem k tomu, že tyto dva úkony jsou při osobní žádosti spojeny v jeden, je nezbytné, aby byly oba v plné moci uvedeny. Autentizační údaje budou předány rovněž zástupci jednajícím na základě všeobecné plné moci ke všem úkonům ve věcech správy daní nebo na základě plné moci určené pro všechny úkony v oblasti evidence tržeb.

Autentizační údaje, o které je žádáno osobně, jsou okamžitě předány přímo poplatníkovi či jeho zástupci v zapečetěné obálce s tím, že do druhého dne budou aktivovány a bude možné se přihlásit do portálu EET.

Pro úplnost doplňujeme, že existuje i zjednodušený režim. **Provozuje-li poplatník činnost v místech bez dostupného internetového připojení, může požádat správce daně o povolení pro evidování tržby ve zjednodušeném režimu.** Proces získání autentizačních údajů a evidence tržeb (skrze technické zařízení) se neliší od běžného režimu. Rozdíl oproti běžnému režimu je v tom, že tržby jsou při realizaci zaevidovány „offline“ (pouze v samotném technickém zařízení) a poplatník je odesle správci daně nejpozději do pěti dnů od zaevidování daně tržby.

○ EVIDENCE TRŽEB VE ZVLÁŠTNÍM REŽIMU

Jak jsme již krátce popsali v prvním článku, týkajícím se EET, tržby lze za splnění určitých podmínek evidovat také ve zvláštním režimu, tedy pomocí papírových účtenek. Tento zvláštní režim je umožněn poplatníkům daně z příjmů fyzických osob. U poplatníků daně z příjmů právnických osob lze využít daný režim pouze za situace, že se jedná o poskytovatele zdravotních služeb hrazených z veřejného zdravotního pojištění.

Aby příslušný subjekt mohl tento institut využít, je třeba splnit tři zákonné podmínky:

- subjekt není plátcem DPH,
- nemá více než dva zaměstnance a
- výše příjmů z evidovaných tržeb u tohoto subjektu nepřesahuje za čtyři předcházející kalendářní čtvrtletí a ve dvanácti bezprostředně následujících kalendářních měsících 600 000 Kč.

V případě využití tohoto zvláštního režimu **nemusí poplatník žádat o autentizační údaje do elektronického portálu EET, ale musí podat na finanční úřad žádost o povolení evidovat tržby ve zvláštním režimu** (takové žádosti lze podávat už od 1. února 2020).

Po oznámení rozhodnutí o povolení evidence tržeb ve zvláštním režimu pak poplatník obdrží od správce daně blok účtenek, které mu budou sloužit pro evidenci tržeb. **Subjekt bude tedy povinen vystavovat zákazníkům papírové účtenky z tohoto bločku a zasílat správci daně za každé kalendářní čtvrtletí tzv. oznámení o tržbách evidovaných ve zvláštním režimu.** Toto oznámení bude moci být podáváno na tiskopisu vydaném Ministerstvem financí, na tiskovém výstupu z tiskárny, který bude mít stejné uspořádání údajů jako zmiňovaný tiskopis Ministerstva financí, anebo datovou zprávou ve stanoveném formátu.

2. DALŠÍ KROKY V RÁMCI REGISTRACE K EET

PORTÁL EET PRO BĚŽNÝ A ZJEDNODUŠENÝ REŽIM EVIDENCE TRŽEB – ZAREGISTROVÁNÍ PROVOZOVEN A ZÍSKÁNÍ CERTIFIKÁTŮ

Jakmile poplatník získá autentizační údaje, musí se do 60 dnů přihlásit do portálu EET a změnit si heslo (první heslo, které dostane poplatník s autentizačními údaji, má omezenou platnost). K portálu existuje dokument shrnující základní informace o funkcích portálu (tj. webové aplikace)² a detailnější manuál,³ který doporučujeme použít v případě, že na první pohled nebudete vědět, jak se v portálu pohybovat. **Kromě základních údajů o poplatníkovi je pak třeba vyplnit i další údaje potřebné pro evidenci tržeb. V portálu EET je k evidenci nutné:**

○ ZAREGISTROVAT PROVOZOVNÝ POPLATNÍKA

Provozovnou pro účely elektronické evidence tržeb se rozumí místo, kde běžně dochází k přijímání evidovaných plateb. Provozovny se dělí na tři typy: stálá (kancelář, obchod), virtuální (e-shop), mobilní (food truck, vozidlo taxi služby). Každá provozovna musí být na portálu zaregistrována. **Nejčastěji se bude v případě advokátů jednat o adresu kanceláře. Po registraci (a vyplnění základních identifikačních údajů o provozovně) vám na portálu bude přiřazeno ID provozovny. Toto ID je potřeba pro správné nastavení pokladního systému a je jedním z povinných údajů uváděných na účtence.**

○ ZÍSKAT CERTIFIKÁT PRO POKLADNÍ ZAŘÍZENÍ

Každé technické zařízení pro evidenci tržeb (s výjimkou evidence ve zvláštním režimu, kdy se eviduje pomocí papírového bločku) musí být vybaveno certifikátem. **Každý podnikatel si tedy v portálu musí založit žádost o vygenerování certifikátu** (detailnější návody, jak na to, lze nalézt na tomto webu⁴). **Po založení žádosti (při jejímž podání si volíte heslo) se na portálu obratem objeví certifikát ke stažení. Tento soubor si stáhnete (budete vyzváni ke znovuzadání hesla) a poté musí být nahrán do pokladního zařízení** (a také do pokladního zařízení bude nutné zadat heslo certifikátu zvolené při podání žádosti o vytvoření certifikátu). Každý poplatník si může vygenerovat libovolné množství certifikátů. Jeden certifikát ale může být použit i ve více zařízeních, proto se dá očekávat, že pokud advokát bude mít

2 www.etrzby.cz/assets/cs/prilohy/webova_aplikace_eet.pdf.

3 www.etrzby.cz/assets/cs/prilohy/Napoveda_k_aplikaci_EET.PDF.

4 ca1.eet.cz/manuals/index.html.

více pokladních zařízení, bude mít pouze jeden certifikát. Upozorňujeme, že pokud pokladní zařízení dáváte do opravy (nebo vyřazujete), je vhodné certifikát ze zařízení vymazat, aby nedošlo k jeho zneužití. Stejně tak je nutné vzít na vědomí, že **certifikáty mají platnost tři roky a poté si musí poplatník vygenerovat a nahrát do zařízení nový certifikát.**

ZVLÁŠTNÍ REŽIM EVIDENCE TRŽEB – REGISTRACE PROVOZOVEN

I v případě, kdy subjekt obdrží povolení registrovat tržby ve zvláštním režimu, musí nahlásit správci daně údaje o provozovnách, v nichž přijímá evidované tržby. Tyto údaje uvede přímo v žádosti o povolení evidovat tržby ve zvláštním režimu. Na papírové účtence nicméně označení provozovny uvádí pouze tehdy, má-li více než jednu provozovnu pro účely evidence tržeb.

3. ZAŘÍZENÍ K EVIDENCI TRŽEB BĚŽNÝM (NEBO ZJEDNODUŠENÝM) ZPŮSOBEM

Poslední částí k přípravě na evidenci tržeb běžným nebo zjednodušeným způsobem je zajistit systém/zařízení k samotné evidenci tržeb. Tento krok odpadá těm poplatníkům, kteří získají povolení evidovat tržby ve zvláštním režimu, jelikož místo tohoto zařízení budou používat blok papírových účtenek.

Základní varianty, jaké poplatník má, jsou následující:

○ EET V ÚČETNÍM SOFTWARE

Nejjednodušší a nejpřímější cesta. Pokud používaný účetní systém umožňuje rovnou komunikaci s EET servery Ministerstva financí ČR, jde o nejsnazší variantu. Stačí dle pokynů dodavatele do účetního systému nahrát certifikát, zadat heslo certifikátu, číslo provozovny a ověřit si, že systém zaslá na server Finanční správy správné údaje. **Většina lokálních účetních softwarů nabízí EET modul v rámci standardního licenčního poplatku.**

○ ONLINE POKLADNA PRO EVIDENCI TRŽEB

Druhou možností poplatníka je využít některou webovou aplikaci, která umí evidovat tržby. Těchto řešení je na trhu mnoho, většinou s předem stanoveným měsíčním poplatkem, ale **existují i řešení, která jsou plně zdarma.** Vhodná jsou, pokud bude poplatník evidovat tržby z kanceláře (kde má k dispozici počítač a připojení k internetu).

Většina těchto řešení funguje tak, že po registraci (většinou stačí e-mail) dostane poplatník přístup do systému, kde musí vyplnit identifikační údaje pro evidenci tržeb (DIČ, ID pokladny, ID pokladního – volíte si sami) a může začít evidovat. Tato řešení často nabízí spoustu dalších služeb (například řízení skladů, účtování na stoly, pokud jsou určeny například pro gastronomické provozy), které již bývají do datečně placené.

Je tedy nutné, aby si advokát našel řešení, které mu bude nejvíce vyhovovat (existují i řešení, kde se po nastavení pouze

zadá částka a rovnou dojde k evidenci bez dalšího klikání). **K hledání stačí použít internetový vyhledávač a projít několik prvních odkazů.** Upozorňujeme na to, že je nutné si pročit obchodní podmínky jednotlivých řešení, zvláště pokud byste systém využívali na více než jen na evidenci tržeb a vkládali do něj více informací. Většina těchto systémů je provozována v cloudu (data a údaje o zaevidovaných tržbách jsou uložena v systémech provozovatele řešení), a to často i mimo ČR/EU.

○ APLIKACE DO MOBILNÍHO TELEFONU

V obchodech s aplikacemi do mobilních telefonů existuje několik aplikací na evidenci tržeb. Je potřeba pamatovat na to, že **je do aplikace v konkrétním telefonu nutné instalovat certifikát, což se většinou provádí přes privátní cloudová řešení (iCloud, Google Disk, One Drive), a tudíž je nastavení složitější než u běžné počítačové aplikace.**

Po stažení a nastavení aplikace ji může poplatník volně používat, aplikace většinou tisknou účtenky přes bluetooth tiskárnu (malé zařízení do kapsy), kterou by měl poplatník mít připojenou k telefonu, nebo generují účtenky do e-mailu. Toto řešení je vhodné, pokud poplatník eviduje v terénu menší počet tržeb.

○ POKLADNÍ ZAŘÍZENÍ

Nejrobustnější a nejnákladnější řešení. Pokud by advokát trval na tradičním řešení, je možné se poohlédnout po fyzických pokladnách, na kterých je možné evidovat tržby. Těchto zařízení je na trhu mnoho a primárně jsou zaměřena na maloobchod. Je tedy možné sehnat zařízení s váhou na potraviny, ale i pro advokáty vhodnější zařízení, která vypadají jako kalkulačky a jen se do nich při evidenci zadává částka. Je potřeba počítat s tím, že tato zařízení jsou nákladnější (pořizovací cena se pohybuje od 5 000 Kč) a často se platí i měsíční poplatek za podporu a aktualizace.

○ WEBOVÉ STRÁNKY PRO OBČASNOU EVIDENCI TRŽEB BEZ REGISTRACE

Lze najít webové stránky, kde je možné kdykoli zaevidovat tržbu bez poplatku a registrace do nějakého systému. Zde vždy poplatník zadá znovu veškeré potřebné údaje, vloží certifikát z disku počítače a nechá webovou stránku zaevidovat tržbu. Jde o vhodné řešení, pokud očekáváte, že budete evidovat jen výjimečně. Opět je potřeba vzít v potaz obchodní podmínky těchto webů a myslet i na to, že může dojít k ukončení činnosti webu, a mít případně náhradní řešení.

4. NASTAVENÍ SMLUVNÍCH VZTAHŮ (EVIDUJI ZA NĚKoho JINÉHO, NĚKDO JINÝ EVIDUJE ZA MĚ)

Evidování tržeb nemusí bezpodmínečně vždy provádět ten poplatník, jemuž evidovaná tržba plyne jako jeho příjmem z podnikání. Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb (dále jen „zákon o EET“), v některých případech výslovně

umožňuje, resp. předpokládá, že tržby bude evidovat jiný poplatník daně z příjmů než ten, jemuž plynou evidované tržby.

V zásadě se v praxi mohou vyskytnout tyto situace:

- Přímé zastoupení při evidenci tržeb formou plné moci
- Pověření k evidování tržeb
- Nepřímé zastoupení při evidenci tržeb

○ PŘÍMÉ ZASTOUPENÍ PŘI EVIDENCI TRŽEB FORMOU PLNÉ MOCI

Zákon o EET výslovně zmiňuje možnost pověření k evidenci tržeb (§ 9 zákona o EET) a provádění evidence tržeb tzv. formou nepřímého zastoupení (§ 8 zákona o EET). Z metodiky k zákonu o EET vyplývá, že **finanční správa považuje pověření za určitou formu přímého zastoupení, ale vedle něj připouští i evidenci tržeb v zastoupení na základě soukromoprávní plné moci**. Evidování tržby v zastoupení na základě plné moci je – na rozdíl od pověření – orgány finanční správy považováno za evidování prováděné přímo zmocnitelem, tedy poplatníkem, který má evidenční povinnost (zmocněnec tudíž používá údaje a certifikát zmocnitele). Odpovědnost za řádnou evidenci tržeb nese pouze zmocnitel.

○ POVĚŘENÍ K EVIDOVÁNÍ TRŽEB

Každý poplatník, jemuž plynou evidované tržby, může pověřit evidováním tržeb jiného poplatníka. Není přitom rozhodné, zda tento pověřený poplatník má sám evidenční povinnost či nikoli. Obsah a formu pověření zákon o EET však blíže neupravuje. Je ovšem důležité mít na paměti, že **udělením pověření se poplatník nezbavuje odpovědnosti za případné porušení povinností vyplývajících ze zákona o EET, kterého se dopustí pověřený poplatník, a za takové porušení odpovídá vedle něj**.

Pověření evidencí tržeb ve smyslu zákona o EET nemůže být zaměstnanec poplatníka. Zaměstnanec, který provádí evidenci tržeb zaměstnavatele, je za případné nedostatky ve své práci odpovědný podle pracovněprávních předpisů.

Pokud jediná tržba plyne několika poplatníkům společně (tj. stává se jejich spoluvlastnictvím, případně se mezi poplatníky rozděluje až následně), mohou pověřit evidováním takových tržeb jednoho z nich. Své individuální tržby, které podléhají evidenci, mohou tito poplatníci evidovat buď sami, nebo jejich evidováním mohou pověřit toho z nich, který již eviduje jejich společné tržby (anebo také jiného poplatníka).

Poplatník, který byl pověřen evidováním tržeb za jiného, musí v datové zprávě o evidované tržbě v položce DIČ poplatníka uvádět své DIČ (na rozdíl od přímého zastoupení na základě plné moci), v položce DIČ pověřujícího poplatníka pak uvádí DIČ poplatníka, za kterého tržby eviduje (při evidování společných tržeb se tento údaj nevyplňuje). Dále je v datové zprávě pověřený poplatník povinen uvádět svou provozovnu a k podpisu datové zprávy rovněž použije svůj certifikát. Na daňovém portále pak budou evidované tržby zobrazeny jak u pověřujícího, tak u pověřeného poplatníka, nejde-li o evidování společných

tržeb. Společné tržby evidované pověřencem se zobrazují jen u pověřeného poplatníka, který musí být schopen správci daně prokázat, komu a jaká část takto přijatých tržeb plyne.

○ NEPŘÍMÉ ZASTOUPENÍ

Poplatník, který jedná jako tzv. nepřímý zástupce, tedy svým jménem na účet jiného poplatníka (např. typicky na základě komisionářské smlouvy), je zásadně povinen tržbu plynoucí z takového jednání evidovat sám vlastním jménem a na svou odpovědnost. Naopak poplatník, pro kterého je tržba zcela či zčásti přijímána, tuto tržbu neeviduje. Evidující poplatník pak musí být schopen správci daně prokázat, jaká část z takto přijatých tržeb plyne jemu a jaká naopak nikoli.

5. ZPŮSOBY VÝKONU ADVOKACIE A POVINNOST EVIDENCE TRŽEB

V prostředí advokacie bude konkrétní nastavení smluvních vztahů při provádění evidence tržeb záviset na zvoleném způsobu výkonu advokacie. V úvahu tedy opět přichází několik variant.

○ ZAMĚSTNANÝ ADVOKÁT

Předně je třeba připomenout, že evidenci podléhají pouze příjmy z podnikání. **Při výkonu advokacie v pracovním poměru (§ 15a a násl. zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii – „zákon o advokacii“) povinnost evidence tržeb u advokáta odpadá, jelikož příjem ze závislé činnosti nepodléhá evidenci tržeb**.

○ SAMOSTATNÝ ADVOKÁT

Z výše podaného výkladu především vyplývá, že **jeden advokát vykonávající advokacii samostatně („samostatný advokát“) či několik samostatných advokátů může pověřit jiného samostatného advokáta, resp. jednoho z nich, aby evidoval tržby pověřujícího advokáta, resp. advokátů**.

○ SDRUŽENÍ

Při výkonu advokacie ve sdružení na základě § 14 zákona o advokacii ve spojení s § 2716 a násl. zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jako „společnost“), je třeba mít na paměti, že společnost nemá právní osobnost, a tudíž veškeré tržby přijímané společníky, které podléhají evidenci, by měly být primárně evidovány tím společníkem, který konkrétní tržbu přijímá. Společnost, resp. smlouvu o společnosti zákon o EET výslovně neřeší, ačkoli i zde platí, že tržba přijatá některým ze společníků nemusí být nutně také jeho zdanitelným příjmem. Pro účely zdanění se totiž celkové příjmy a výdaje související s činností ve společnosti rozdělují mezi společníky buď rovným dílem, anebo dohodnutým poměrem. V okamžiku přijetí konkrétní tržby související s činností společnosti se tak fakticky jedná o společný příjem všech společníků, ovšem všichni současně tuto tržbu zaevidovat nemohou. Právě proto zde

přichází v úvahu, aby byl evidováním tržeb vznikajících z činnosti společnosti pověřen pouze jeden ze společníků.

○ V. o. s., k. s., s. r. o.

Specifickým případem je výkon advokacie prostřednictvím účasti ve veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným. Přestože pro účely zdanění příjmů je základ daně veřejné obchodní společnosti rozdělován do základu daně jednotlivých společníků a případný zisk se nedaní u společnosti, ale až u jejich jednotlivých společníků, pro účely evidence tržeb tento princip neplatí. **Veřejná obchodní společnost, jejímž prostřednictvím její společníci vykonávají advokacii, je tedy povinna evidovat své příjmy z podnikání sama.** Jednotliví společníci nejsou povinni tyto příjmy samostatně evidovat, přestože se z daňového hlediska jedná o jejich zdanitelné příjmy. **Obdobná pravidla platí ohledně komanditní společnosti a jejích komplementářů.** Také komanditní společnost je povinna sama evidovat veškeré své příjmy z podnikání, které podléhají evidenci, přestože z daňového hlediska je část těchto příjmů zdaňována jako příjem komplementářů (§ 6 odst. 3 zákona o EET). **U společnosti s ručením omezeným podobné hybridní řešení není třeba a tržby podléhající evidenci eviduje nepochybně sama tato společnost.**

○ SPOLUPRACUJÍCÍ ADVOKÁT

Zmínit je třeba i právní režim spolupracujícího advokáta, který poskytuje právní služby na základě smlouvy o trvalé spolupráci pro jiného advokáta, pro společnost nebo pro zahraniční společnost. **V tomto případě bude vznik povinnosti evidence tržeb záviset na obsahu smlouvy o trvalé spolupráci, konkrétně na tom, zda tržby, které podléhají evidenci a jsou přijímány spolupracujícím advokátem, jsou současně také jeho tržbami, či zda jde o tržby subjektu, s nímž trvale spolupracuje** (to zejména v případě, kdy dle smlouvy poskytuje právní služby jménem tohoto subjektu).

V prvním případě by byl samozřejmě povinen k evidenci tržeb tento spolupracující advokát. Ve druhém případě musí být případně spolupracující advokát zmocněn (poskytuje-li právní služby jménem subjektu, s nímž uzavřel smlouvu) či pověřen (jedná-li vlastním jménem) evidenci tržeb subjektu, s nímž spolupracuje. Toto pověření může být buď součástí smlouvy o trvalé spolupráci, anebo samostatným právním jednáním. Není samozřejmě vyloučen ani opačný model, kdy tržby podléhající evidenci, které jsou příjmem spolupracujícího advokáta, přijímá subjekt, s nímž advokát spolupracuje. V takovém případě může naopak spolupracující advokát pověřit právě tento subjekt, aby za něj tržby evidoval.

6. ODPOVĚDNOST SPOJENÁ S EVIDENCÍ TRŽEB V ZASTOUPENÍ

Jak bylo již uvedeno, **poplatník, který k evidování tržeb pověřil jiného poplatníka, se pověřením nezbavuje odpovědnosti spojené s porušením povinností stanovených zákonem**

o EET. Dále pak je nutné připomenout, že **i v rámci plnění povinností podle zákona o EET musí advokát a ostatní povinné osoby dbát na to, aby nebyla porušena povinnost profesní mlčenlivosti uložená zákonem.** Tuto povinnost je třeba mít na paměti i při zajišťování evidence tržeb v zastoupení.

V praxi tedy je pověřující poplatník nucen k pečlivému výběru osoby, kterou evidováním svých tržeb pověří, a ideálně také k formálnímu smluvnímu zakotvení vzájemných práv a povinností mezi pověřujícím a pověřeným pro případ, že dojde ke vzniku deliktivní odpovědnosti zaviněním pouze (či převážně) jednoho z účastníků vztahu. Samozřejmě by měly být pro takový případ i smluvní sankce a ujednání týkající se povinnosti prevence vzniku škod a náhrady škody či jiné újmy.

7. NA ZÁVĚR

Je třeba si uvědomit, že **údaje ze systému evidence tržeb mohou být užity jako důkaz v daňovém řízení, a pro takový případ musí být poplatník schopen prokázat, že své povinnosti podle zákona o EET řádně splnil, případně vysvětlit nejasnosti a rozdíly oproti jiným zákonným evidencím.** **Nedostatečná péče věnovaná plnění povinností podle zákona o EET a případný nedbalý výběr osoby, která evidenci fakticky provádí, tak může mít negativní dopady i na daňovou zátěž poplatníka.**

✦ Mgr. JIŘINA PROCHÁZKOVÁ, LL.M.,

advokátka, Deloitte Legal s. r. o., advokátní kancelář

✦ Mgr. Ing. ALENA WÁGNER DUGOVÁ, právnička a daňová specialista, Deloitte Legal s. r. o., advokátní kancelář

Řádková inzerce

Prodám advokátní talár, včetně přepravního pouzdra (tašky), vše ve velmi dobrém stavu. Důvod: ukončení advokátní praxe. Materiál nanotextilie, vel. 60-62. Cena a doručení, v případě zájmu, dohodou. Kontakty: e-mail: wiliam@graniti.cz tel.: +420 603 462 889

Christian Bibelriether

Advokát • Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

Unie obhájců bilancuje rok 2019

Vážené kolegyně, vážení kolegové, Unie obhájců ČR nezahálela ani v loňském roce, a proto vám může s radostí podat zprávu o činnosti za minulý rok, kterou snad obohatila právní svět.

Nejdříve zmíním vydaná stanoviska Unie obhájců, kterých bylo šest. Nešlo v nich jen o témata vysloveně „trestařská“, jejich škála se pohybovala od vazebních důvodů až k institutu opatrovníka právnické osoby v trestním řízení.

Dále se Unie obhájců věnovala zřejmě nejvýznamnějšímu problému současné doby v oblasti trestní a dotýkající se advokátů obecně, a to **nedostatkům právní úpravy ohledně ochrany důvěrného vztahu mezi advokátem a jeho klientem v trestním řízení a následně při poskytování právní pomoci obecně**. O tomto tématu lze hovořit celkem dlouho a úspěšně, zejména však považujeme v Unii obhájců za stěžejní, že celkové naše stanovisko se prolíná zcela se stanoviskem České advokátní komory a směřuje k takové legislativní úpravě, aby byl vyloučen jakýkoli záznam komunikace v jakékoli formě mezi klientem a jeho obhájcem, resp. právním zástupcem, v případě podávání vysvětlení.

Politické tlaky týkající se změn trestního řádu a současně také snahy orgánů činných v trestním řízení zasahovat do standardně chápaného pojmu advokátní mlčenlivost byly natolik silné, že problém vyžadoval naprostou prioritu. Unie obhájců nezahálela a dne 2. 3. 2020 se podařilo předložit **návrh vyplývající z diskusí v minulých obdobích, jehož odborným garantem je doc. JUDr. Tomáš Grivna, místopředseda Unie obhájců**. Tento kvalitní text nazvaný „Právní ochrana důvěrného vztahu advokáta s klientem ve 21. století“ obsahuje i návrh legislativního řešení a měl, nebojím se říci, úspěch u odborné veřejnosti. Je to dáno jednak kvalitou zpracování, jednak tím, že se jedná o meritorní problém, který vnímá advokacie obecně. **Každý advokát, který má možnost jakkoli působit na legislativní proces, by měl v tomto směru zbystrit a s materiálem, který je publikován přímo na webu Unie obhájců ČR www.uocr.cz, se seznámit a za všech okolností jej podpořit.**

Aktuálně reagovala Unie obhájců též na pokusy o nové oprávnění policie sbírat neadresně, bez konkrétního vyšetřování a podezření citlivé osobní údaje a využívat informací zpravodajských služeb ČR, a to vše jako důkazy v trestních řízeních. V tomto směru připravila i iniciativu obracející se přímo na poslance Parlamentu ČR a řada členů Unie je signatářem otevřené výzvy v tomto směru. Věc se nám poněkud zasekla s aktuální kauzou koronavirus, ale pevně

věříme, že hned, jakmile to bude možné, zakousnou se politici do tohoto oblíbeného koláče zpřísnování trestněprávní politiky ČR a rozšiřování pravomocí policie.

Na Advokátním deníku bylo široce pojednáno též o konferenci **Přípravné řízení dnes a zítra**, kterou Unie obhájců uspořádala spolu s Právnickou fakultou Západočeské univerzity dne 20. 6. 2019 v Plzni a ze které byl vydán sborník. Řada přednášejících, od profesora Fenyka, přes profesora Musila, JUDr. Bureše, JUDr. Vávry až po JUDr. Řihu, a zejména zá-

stupci z řad advokátů přinesli vyčerpávající pohled na aktuální problémy přípravného řízení a případných změn v budoucí úpravě.

Samozřejmě probíhaly akce zaměřené výhradně na členy Unie obhájců a zde mohou ti, kteří členy nejsou, litovat své neúčasti zejména na **salonech Unie obhájců**, jejichž ideovým otcem je Mgr. Lukáš Trojan, místopředseda Unie obhájců. Tato klubová setkání umožňují vzájemnou interakci s osobnostmi, které v trestním právu působí a které jsou nepochybně zajímavé. Jednak tyto salony Unie navštívil Marek Benda a hostem druhého byl generální ředitel Vězeňské služby Petr Dohnal. Informace a diskuse tam byla nejenom na vysoké odborné, ale též společenské úrovni.

Závěrem lze snad říci, že **pětileté narozeniny Unie obhájců dokazují, že si vydobyla pevné postavení na právní scéně ČR a je brána jako respektovaný partner**. Ať už se to týká hojného zodpovídání dotazů novinářů, kteří si zvykli obracet se na členy Unie obhájců ČR, tak pozvánek na odborné jednání zejména Ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny či její Stálé komise pro kontrolu použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, použití sledování osob a věcí a rušení provozu elektronických komunikací.

Unie obhájců se snaží stále být aktivní na poli trestního práva. Jako ochutnávku můžeme poukázat na chystanou konferenci **Ukládání trestů a jejich výkon**, pořádanou spolu s Právnickou fakultou UK. Vystoupí na ní mezi jinými Marek Benda, Petr Dohnal, Jaroslav Fenyk, Jana Hulmáková, Věra Kalvodová, Andrea Matoušková, Jan Musil, Pavel Šámal, Kateřina Šimáčková a Pavel Zeman.

✿ JUDr. VÁCLAV VLK,
člen prezidia Unie obhájců

Z kárné praxe

Střet zájmů

Povinnost odmítnout převzetí právních služeb

§ 19 odst. 1, 2 zákona o advokacii

Rozhodnutí kárného senátu ČAK ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. K 148/2017, ve spojení s rozhodnutím odvolacího kárného senátu ČAK ze dne 18. 10. 2019

Pokud advokát převzal právní zastoupení zaměstnankyně svého bývalého klienta, jemuž mj. poskytoval právní služby i v oblasti pracovněprávní, ve sporu o ručení neplatnosti vý-

povědi této zaměstnankyně z pracovního poměru, dopustil se kárného provinění spočívajícího v porušení povinností stanovených v § 19 odst. 1 písm. a), c) ve spojení s § 16 odst. 1, 2 zákona o advokacii.

Uloženo kárné opatření pokuta ve výši 20 000 Kč.

Procesní postavení účastníků soudního řízení je pro stanovení rozporuplnosti jejich zájmů v případě žalobce a žalovaného naprosto určující již z povahy věci, lhotejno nakolik je určení jejich procesního postavení v soudním řízení vyžadováno zákonem či nikoliv.

Zákonný předpoklad § 19 odst. 1 písm. c) je naplněn nejen tehdy, je-li přesně stanovena či definována určitá konkrétní informace znamenající výhodu pro subjekt žádající o poskytnutí právní služby na úkor bývalého klienta, ale tak, že postačuje pouhá, byť do jisté míry i potenciální, možnost, že advokátu v rámci poskytování právních služeb vejdu či mohou vejít ve známost informace tohoto druhu.

Vyúčtování právních služeb

Použití prostředků klienta v rozporu se stanoveným účelem

čl. 6 odst. 5 a čl. 9 odst. 2 etického kodexu

čl. 9a etického kodexu ve spojení s čl. 2 odst. 5 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku

Kárné rozhodnutí kárného senátu ČAK ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. K 40/2018, ve spojení s rozhodnutím odvolacího kárného senátu ČAK ze dne 29. 10. 2019.

Je kárným proviněním, pokud advokát použije prostředky klienta, ať už v souladu s předchozí dohodou či pokynem klienta, nebo protiprávně v rozporu s nimi, na úhradu své odměny, aniž by splnil povinnost bez zbytečného odkladu vystavit klientovi vyúčtování a odpovídající daňový doklad, pokud se tak nestalo již před použitím prostředků klienta.

Uloženo kárné opatření pokuta ve výši 30 000 Kč.

Není-li prokázána existence dohody mezi advokátem a jeho klientem, je kárným proviněním (porušením čl. 6 odst. 5 a čl. 9 odst. 2 etického kodexu, a dále analogicky čl. 9a etického kodexu ve spojení s čl. 2 odst. 5 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku) jednání advokáta, který přijal plnění, která byla soudními exekutory poukázána na jeho zvláštní účet určený pro přijímání finančních prostředků pro klienty, z této částky, kterou byl zavázán vyplatit klientovi, si bez předchozího písemného souhlasu klienta ponechal částku odpovídající jím dodatečně vystavené faktuře na úhradu své odměny za poskytnuté právní služby.

Podstatou kárného provinění je zadržení peněžních prostředků, které kárně obviněný jako advokát přijal od exekutora pro stěžovatele jako svého klienta, přičemž s těmito prostředky naložil v rozporu s pokynem klienta, když je dílem uložil do soudní úschovy a dílem si je ponechal na svém účtu. Tento skutek lze charakterizovat jako jediný (tj. jedenkrát a dokonane provedený) útok proti právem chráněným zájmům, který vyvolal protiprávní stav, jenž byl pachatelem udržován. Kárně obviněný peněžní prostředky v rozporu s pokynem klienta – stěžovatele zadržel a prostředky mu nevydal. Tento skutek nelze označit za pokračující čin (analogicky k pokračujícímu trestnému činu v terminologii trestního práva), který se vyznačuje mnohostí opakovaných útoků, které spojuje časová a případně i místní souvislost, obdobné provedení apod. Z pohledu současného kárného řízení není tedy podstatné, že kárně obviněný zadržené prostředky nevydal ani na opakovanou výzvu stěžovatele jako klienta. Za toto kárně provinění tak může být advokát potrestán pouze jednou (*protože se tak již stalo, byl v této části kárně obviněný kárně žaloby zproštěn – pozn. red.*).

Pokud však advokát použije prostředky klienta, ať už v souladu s předchozí dohodou či pokynem klienta, nebo protiprávně v rozporu s nimi, na úhradu své odměny, má povinnost bez zbytečného odkladu vystavit klientovi vyúčtování a odpovídající daňový doklad, pokud se tak nestalo již před použitím prostředků klienta. Včasné vyúčtování samozřejmě musí odpovídat sjednanému typu odměny, tj. odměny časové, odměny z podílu na výsledku věci, odměny stanovené pevnou částkou za provedení právní služby apod.

Povinnost advokáta takto postupovat vyplývá především obecně z povinnosti chránit oprávněné zájmy klienta (§ 16 odst. 1 zákona o advokacii) a jednat čestně a svědomitě (§ 16 odst. 2 zákona o advokacii). Pokud advokát použije

prostředky klienta pro úhradu své odměny, klientův zájem je zcela jistě takový, aby mohl zkontrolovat způsob a výši vyúčtování odměny a mohl ji řádně zanést do svého účetnictví, popřípadě s takovými doklady dále jinak nakládat – například při uplatnění náhrady škody apod. Včasné a řádné vyúčtování odměny přispívá k transparentnosti činnosti advokáta ve vztahu ke klientovi a přispívá k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu (čl. 4 odst. 1 etického kodexu). Advokát musí usilovat o to, aby byl vnímán jako spolehlivý a důstojný partner svého klienta, a nemůže upřednostnit své zájmy před zájmy klienta (čl. 6 odst. 1 etického kodexu).

Uvedené povinnosti advokáta kárně obviněný svým jednáním porušil, protože poté, kdy neoprávněně zadržel prostředky klienta, a to za účelem úhrady své odměny za poskytnuté právní služby, tuto odměnu vyúčtoval až po uplynutí dlouhého časového intervalu a po opakovaných urgencích ze strany klienta, tj. stěžovatele. Stěžovatel nemohl posoudit přiměřenost odměny a způsob jejího výpočtu. Dále nemohl využívat své prostředky ani nemohl uplatnit náklad na právní služby jako svůj daňový náklad.

✿ Mgr. PETRA VRÁBLIKOVÁ,
vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

Služby WI-ASS ČR jsou advokátům stále k dispozici

S ohledem na celostátní bezpečnostní opatření proti šíření viru COVID-19 jsme ve WI-ASS ČR a RENOMIA GROUP, jejíž jsme součástí, zavedli několik preventivních opatření tak, abychom neohrozili zdraví našich kolegů, klientů a partnerů. Jelikož je pro nás všechny zdraví na prvním místě, respektujeme veškerá nařízení spočívající v minimalizaci osobních kontaktů.

Chceme vás ujistit, že **jsme zde pro vás za každé situace** a naše maximální úsilí vede k tomu, aby zavedená opatření neovlivnila kvalitu našich služeb, které vám vždy rádi poskytujeme.

Využíváme **moderní technologie, které nám umožňují stále fungovat. Jsme tak připraveni být v kontaktu standardně nejen telefonicky a přes e-mail, ale také prostřednictvím nejrůznějších aplikací pro podporu hovoru i videopřenosu – např. WhatsApp, Facetime, Skype, Teams, Hangouts apod. Přizpůsobíme se systému, na který jste zvyklí. Pokud vyslovíte přání na osobní konzultaci, tak vás rádi navštívíme s tím, že použijeme doporučené ochranné pomůcky.**

Dovolujeme si vás také informovat, že pojistitelé přistoupili k obdobnému doporučenému režimu, někteří z nich nepovolují přístup do svých prostor. Přesto se nemusíte obávat, **pojistné smlouvy a vyřízení škodních událostí pro vás zařídíme.** S pojistiteli jsme nepřetržitě v kontaktu, aktivně spolupracujeme na tom, abychom pro vás nadále zajistili vše potřebné.

Pokud máte jakékoliv další dotazy nebo potřebujete bližší informace, **můžete se kdykoliv obrátit na svou kontaktní osobu ve WI-ASS ČR.** Případně nám můžete poslat dotaz na e-mailovou adresu **wiass@wiass.cz.**

Vážené advokátky, vážení advokáti, dovolte nám vyjádřit vám naši podporu v této nelehké situaci, ve které jsme se všichni ocitli, a zároveň vyslovit víru, že společně toto náročné období, hlavně ve zdraví, překonáme.

V závěru nám dovolte popřát především zdraví pro všechny.

✿ Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ,
jednatelka WI-ASS ČR

WI-ASS ČR
pojišťovací makléř

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje

★ Z legislativy Evropské unie

Rada přijala nová pravidla pro výměnu platebních údajů týkajících se DPH

Rada dne 18. února 2020 přijala soubor pravidel, který má usnadnit odhalování daňových podvodů v přeshraničních transakcích v rámci elektronického obchodu. Jedná se konkrétně o dva legislativní akty: novelu směrnice o DPH a novelu nařízení o správním spolupráci v oblasti DPH.

Utváření digitální budoucnosti Evropy

Dne 19. února 2020 Evropská komise publikovala Bílou knihu o umělé inteligenci a Evropskou strategii pro data, k provádění strategie digitální EU v následujících pěti letech. Komise si klade za cíl zaměřit se na: technologie ve prospěch lidí, spravedlivou a konkurenceschopnou ekonomiku a otevřenou, demokratickou a udržitelnou společnost.

Jednání mezi EU a Velkou Británií

Evropská komise dne 18. března zveřejnila návrh právní dohody o budoucím partnerství EU a Spojeného království. Návrh převádí do právního znění směrnice pro jednání, které členské státy schválily v Radě pro obecné záležitosti dne 25. února 2020. Text slouží jako podklad pro jednání se Spojeným královstvím.

Reakce Komise na pandemii COVID-19

Evropská komise dne 19. března přijala tzv. dočasný rámec, který členským státům umožní využít plnou flexibilitu stanovenou v pravidlech státní podpory a během šíření nákazy COVID-19 doplňuje sdělení o koordinované ekonomické reakci na koronavirovou nákazu ze 13. března 2020.

★ Z činnosti Rady Evropských advokátních komor (CCBE)

Příručka CCBE pro trestní obhájce

CCBE 20. února 2020 na svém pravidelném zasedání ve Vídni schválila finální podobu nové referenční příručky

pro trestní obhájce v EU, jejímž cílem je poskytnout advokátům přehled unijní legislativy, judikatury a nástrojů, jež mají advokátům jejich práci usnadnit.

Publikace CCBE ohledně právních aspektů umělé inteligence

CCBE dne 20. února 2020 publikovala první komplexní dokument zaměřený na právní aspekty umělé inteligence, jež si klade za cíl přehledně informovat advokátní komory a jejich členy o tom, kde všude se mohou nyní a zejména v budoucnu s použitím umělé inteligence setkat a na co se v praxi zaměřit.

Rezoluce CCBE na podporu francouzských advokátů

CCBE 20. února 2020 publikovala rezoluci, ve které vyjádřila podporu francouzským advokátům v boji proti navržené reformě penzijního systému, která počítá se zrušením autonomního penzijního systému pro advokáty. CCBE připomíná zásadní význam principu nezávislosti advokátní profese, a to včetně ekonomických aspektů, a odsuzuje následky, které tato reforma má na přístup k právu a ke spravedlnosti, a to především pro nejzranitelnější občany.

★ Různé

Den ohroženého advokáta

Dne 24. ledna 2020 proběhl v pořadí již 11. ročník Dne ohroženého advokáta, do jehož přípravy se letos poprvé oficiálně zapojila ČAK. Každý rok je vybrán jeden stát, kde jsou advokáti persekurováni v souvislosti s výkonem své profese. V letošním roce byl touto zemí Pákistán.

Praktické pokyny pro účastníky řízení před SD EU

Dne 14. února 2020 byly v Úředním věstníku EU publikovány aktualizované Praktické pokyny pro účastníky řízení ve věcech předkládaných Soudnímu dvoru. Nové znění pokynů reflektuje nárůst využívání prostředků elektronické komunikace ze strany účastníků řízení, a rovněž novelizovaný jednací řád SD EU.

Zvláštní opatření SD EU v návaznosti na COVID-19

SD EU vyhlásil dne 13. března 2020 v souvislosti s krizovou situací ohledně koronaviru dočasné omezení soudní činnosti. Až do odvolání budou vyřizovány pouze zvláště naléhavé věci. Ve všech ostatních věcech běh procesních lhůt, včetně lhůt pro podání návrhu na zahájení řízení, pokračuje. Jednání stanovená do 3. dubna 2020 byla odročena.

Zvláštní opatření ESLP v návaznosti na COVID-19

ESLP vyhlásil zvláštní opatření z téhož důvodu dne 16. března 2020. Hlavní aktivity Soudu a soudní činnost bude nadále pokračovat, zejména pak naléhavá řízení. Jednání plánovaná na březen a duben jsou odročena. Šestiměsíční lhůta pro podání stížnosti, stejně jako veškeré další lhůty v probíhajících řízeních, budou výjimečně pozastaveny na dobu jednoho měsíce, a to od 16. března 2020.

★ Z judikatury evropských soudů

SD EU: Stanovisko generálního advokáta Campose Sáncheze-Bordony

Generální advokát ve svém stanovisku ve věci C-78/18 ze dne 14. ledna 2020 uvedl, že omezení financování občanských organizací ze zahraničí zavedená Maďarskem, spočívající v povinnosti těchto organizací registrovat se u maďarských orgánů a následném zveřejnění informací o daru na elektronické platformě, nejsou slučitelná s unijním právem. Tato omezení dle něj porušují zásadu volného pohybu kapitálu a některá základní práva.

✿ Odbor mezinárodních vztahů ČAK

Detailní informace jsou

k dispozici v rubrice „Aktuality z Evropské unie“, kterou pravidelně zpracovává Odbor mezinárodních vztahů ČAK a která je k dispozici na stránkách [www.cak.cz/Mezinárodní vztahy/Zastoupení ČAK v Bruselu a EU a v Advokátním deníku na www.advokatnidenik.cz](http://www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/Zastoupení_ČAK_v_Bruselu_a_EU_a_v_Advokátním_deníku_na_www.advokatnidenik.cz) v kategorii Svět práva.

informace a zajímavosti

Pandemie koronaviru přerušila vzdělávací činnost ČAK

**OPATŘENÍ
COVID-19**

Vážené advokátky, vážení advokáti, v návaznosti na usnesení vlády č. 72/2020 Sb., o přijetí krizového opatření, i vzhledem k dalšímu vývoji situace v souvislosti se světovou pandemií koronaviru, rozhodlo vedení České advokátní komory, že se do odvolání ruší všechny semináře a vzdělávací akce určené pro advokáty a advokátní koncipienty organizované ČAK (v Praze navíc začátkem května proběhne plánované stěhování odboru výchovy a vzdělávání – viz informace na str. 9 v Aktualitách).

■ Zaplacené poplatky budou samozřejmě přihlášeným účastníkům vráceny.

V případě potřeby lze kontaktovat pracovníky Odboru výchovy a vzdělávání telefonicky či e-mailem. Vzhledem k situaci nelze v tuto chvíli odhadnout, kdy bude ČAK moci svoji vzdělávací činnost znovu obnovit.

■ Prosím, sledujte webové stránky a další elektronická média ČAK!

Podobně jsou na tom i další subjekty, jejichž pozvánky na semináře či přednášky Bulletin advokacie dlouhodobě uveřejňuje, například Asociace insolvenčních správců či Pražské sdružení Jednoty českých právníků.

■ Sledujte rovněž jejich webové stránky:

asociace insolvenčních správců www.asis.cz

www.jednotaceskychpravniku.cz

Upozorňujeme rovněž, že **XXVIII. Karlovarské právnícké dny** se podle sdělení organizátorů přesouvají z **původního termínu** (18. až 20. června 2020) na **22. až 24. října 2020**.

Nový termín – 25. 3. 2021 – již má i **pražský Insolvenční kongres**, který se měl konat 27. 5. 2020; jeho organizátoři ale pro letošek připravují **kongres v online podobě**.

V původně plánovaném termínu neproběhne ani jubilejní 10. ročník kongresu Právní prostor na Seči, jehož organizátoři hledají náhradní termín konání.

■ Sledujte webové stránky www.kjt.cz, www.kongrespravni prostor.cz a www.ikongres.cz.

K|o|n|t|o|B|a|r|i|é|r|y

POMÁHÁME. VŽDY. VŠEM.

JE MNOHO
ZPŮSOBŮ,
JAK POMÁHAT.
PŘIDEJTE SE K NÁM.

- ✓ DMS
- ✓ PŘÍKAZEM
- ✓ JEDNORÁZOVĚ
- ✓ TRVALE

DMS KONTOBARIERY 90 (60, 30)

CENA JEDNORÁZOVÉ DMS JE 90, 60 NEBO 30 KORUN.

DMS TRV KONTOBARIERY 90 (60, 30)

CENA TRVALÉ DMS JE 90, 60 NEBO 30 KORUN MĚSÍČNĚ DO ODVOLÁNÍ.

NA TEL. ČÍSLO **87 777** VÍCE NA
WWW.DARCOVSKASMS.CZ

ČÍSLO ÚČTU **17 111 444 / 5500**

PARTNER KAMPANĚ

JCDecaux

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

 Česká televize

Restauratér a ropucha

Bajky coby literární žánr vyrašily v šestém století našeho letopočtu a jejich tvůrcem byl údajně muž jménem Ezop. Zároveň existuje pochybnost, zda takový autor vůbec existoval a je historicky prokazatelnou postavou. Voskovec a Werich o něm sice zpívali v písničkové bajce na Ježkovu melodii, činili tak možná jen z toho důvodu, že se jim zamlouval rým se slovy „moudrý Ezop“ a „málem sezob“.

Ať tak či onak, bajky utěšeně bujely i v novějším věku, jak o tom svědčí důkladné informace, které o nich přinesl již „Ottův slovník naučný“. Můžeme se v něm například dočíst, že lidé se svou svobodnou vůlí se do bajek nehodí, nejlépe se v nich měla uplatnit zvířata jednak pro svou mechanicky důslednou povahu, jednak pro svou analogičnost s lidmi. Bajky prý nacházely zvláštní oblibu v dětském věku jednotlivců i národů, jinak jen tehdy, když krásnou literaturu ovládala tendence a rozum.

V současnosti věnuje bajkám pozornost i wikipedie, moderní to verze naučných slovníků. Tento zdroj informací zjišťuje mimo jiné, že základem bajky je personifikace – zvířata v nich mluví a zejména uvažují jako lidé, a tím lidem poskytují nějaké poučení, kritiku, varování. Uvádí se také, že bajky byly původně určeny dospělým čtenářům a posluchačům, v 19. a 20. století se uplatňovaly a uplatňují jako četba pro děti. Z tvůrců bajek je tam vedle Ezopa zmiňován La Fontaine, Krylov, Orwell a z českých autorů mimo jiné Karel Václav Rais, Karel Čapek, Ivan Olbracht a Jirí Žáček.

Překvapilo mne, že jsem ve výčtu zahraničních autorů nepostřehl jméno James Thurber. Sám jsem je zaznamenal před několika desítkami let, když u nás pod názvem „Filozof & ústřice“ vyšly drobné prózy, které tento americký autor napsal, kresbami doplnil a původně publikoval v knihách „Muž ve středním věku na létající hrazdě“ a „Další bajky pro naši dobu“. (Texty do češtiny přeložil Radoslav Nenadál a vydal Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění. Druhé vydání, ze kterého jsem čerpal, vyšlo v roce 1988 v nákladu 100 000 výtisků.) Kniha mne i po letech stále baví. Text na zadní straně obálky totiž příliš nepřeháněl, když sděloval, že americký humorista a satirik James Thurber (1894-1961) je pokračovatelem nejlepších tradic amerického humoru a že „jeho bajky se svéráznými kresbičkami lidiček a celé plejády nejrůznějších zástupců zvířecího světa okouzlují nápaditostí i humorně ironickým pohledem“.

Dodal bych jen, že v Thurberově pojetí jsou bajky určitou mutací jejich původní podoby a účelu a mohou být i zdrojem inspirace pro každého, koho zajímá soudobý směr odborných úvah označovaný jako „právo a krásná literatura“. Názorně to lze demonstrovat na bajce nazvané **Dáma a její stehna** (viz str. 261 a násl. zmíněné knihy), ze které cituji:

V jednom jezírku blízko Paříže žila ropucha, která si myslila, bůhvíjak není báječná.

„Sedím na tom nejkrásnějším leknínovém listu, mám ten nejhlubší ponor, nejkouzelnější oči a nejnádhernější hlas na světě,“ skřehotala.

„A taky ty nejpikantnější stehna na souši a na vodě,“ dodal jednoho dne lidský hlas. Byl to hlas proslaveného pařížského restauratéra, který zrovna krácel kolem a všechno to vychloubování zaslechl.

„Nevím, co to znamená nejpikantnější,“ pravila ropucha.

„To teda musíte mít ten nejlimitovanější slovník na světě,“ pravil restauratér a bláznivá ropucha, která onen superlativ pokládala za chválu, byla polichocena a zazelenala se tou nejhlubší zelení, jakou svedla.

*„Rád bych vás získal pro jistého slavného **bon vivanta**,“ pravil ten člověk, „je to vynikající **gourmet, connaisseur** naší exkluzivní **grande haute cuisine**.“*

Ropucha téměř omdlela blahem, když slyšela ty elegantní zvuky všech těch podivných slov.

*„Pokud jde o servírování, můžete se spolehnout, že to bude vskutku v královském stylu,“ ujišťoval ji restauratér. „**Provençal**. Samozřejmě, že pod mým osobním dohledem.“*

„Ještě mi něco povězte,“ vydechla uchvácená i uchvatitelná ropucha.

*„Tak tedy ještě k tomu servírování, k vaší pleti se bude hodit ta nejskvělejší značka vína na světě,“ pravil restauratér. „Myslím, že dokonalý by byl skvělý **montrachet**.“*

„Jen pokračujte,“ naléhala marnivá a poblázněná ropucha.

„Bude se o vás mluvit všude, kde se jen sejdou příznivci kulinárního umění,“ pravil restauratér. „A všichni o vás budou věčně říkat: ‚To byl kus. Nic lepšího historie gastronomie neviděla.‘“

*Po těch slovech ropucha omdlela v návalu radosti a z přetlaku mylně zaměřeného sebevědomí, a když byla takto v mdlobách, proslavený pařížský restauratér chytré oddělil její pikantní stehna a odnesl je do své restaurace, kde je připravili, jak slíbil, pod jeho osobním dohledem, a servírovali po provenčalsku s lahví **montrachetu** jistému slavnému **bon vivantovi**.*

Zvláštnost Thurberovy bajky spočívá již v tom, že jejími aktéry jsou zvíře a člověk navzájem komunikující. Neuplatnilo se také časté téma bajek, při němž nakonec dobro zvítězí a zlo je potrestáno. Nedá se však ani jednoznačně říct, že zvítězilo zlo, pokud za zlo nepovažujeme pouhou konzumaci žabích stehýnek. Spíš chytrost či vychytralost zvítězila nad omezeností. V každém případě si dovedu představit, že by uvedená bajka byla předestřena studentům v semináři z práva proti nekalé soutěži. Měli by posoudit, zda počínání restauratéra se podobalo nepřipustné soutěžní praxi, nebo bylo jen obvyklým přeháněním, při němž oslovený tvor má být uchvácen ve dvojím smyslu toho slova.

✿ prof. PETR HAJN

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- synovec Josefa Jungmanna byl advokátem? Adolf rytíř Jungmann (1821-1892) byl synem mladšího bratra Josefa Jungmanna, lékaře a profesora porodnictví Antonína Jungmanna. Adolf Jungmann začínal jako advokát v Táboře, odtud dne 1. května 1861 přesídlil do Českých Budějovic, kde „se hned po svém příchodu přihlásil do tábora českých vlastenců, jehož se stal významným členem“. Již v roce 1862 byl mezi prvními členy Měšťanské besedy, od roku 1864 pracoval na založení Českobudějovické záložny, jejímž byl prvním starostou. V roce 1869 stál pak u zrodu českobudějovického Sokola, jehož byl rovněž zvolen prvním starostou. Podrobný Jungmannův životopis přinesl Rudolf Strnad ve sborníku *75 let Česko-Budějovické záložny* (České Budějovice, 1939).

- mezi dvanácti signatáři Prohlášení nezávislosti Litvy ze dne 16. února 1918 byli dva advokáti? Prohlášení nezávislosti Litvy (*Lietuvos Valstībės atkūrimo netas*) vydala Litevská rada (*Lietuvos Taryba*), jejímiž členy byli i advokáti Jakūbas Šernas (1888-1926) a Jonas Vileišis (1872-1942).

Oba vystudovali práva na Petrohradské univerzitě, oba byli po návratu do Litvy zároveň vydavateli novin. Vileišis byl v roce 1919 litevským vyslancem v USA, v letech 1921-1931 pak primátorem Kaunasu. Jako univerzitní profesor se podílel na přípravách občanského zákoníku. Šernas se naopak po vzniku samostatného státu věnoval veřejnému právu, kromě toho byl ředitelem Obchodní a průmyslové banky.

- dne 5. května 1872 se na plenárním zasedání Slezské advokátní komory konaly volby první disciplinární rady této advokátní komory podle tehdy nové právní úpravy? Prezidentem disciplinární rady byl zvolen Moritz Rossy, jeho náměstkem C. W. Dietrich, oba advokáti z Opavy. Disciplinární rada měla pak dalších pět členů a čtyři náhradníky. Za návladního, tedy disciplinárního žalobce, byl zvolen Franz Müller, jeho náměstkem se stal Willibald Müller. Zprávu o volbách přinesl právě v roce 1872 založený časopis *Juristische Blätter*.

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Leitartikel

Vladimír Jirousek: Osterausgabe	4
--	---

Aktualitäten

Recht und Covid-19: alles Wesentliche täglich aktuell im Advokátní deník (Anwaltsblatt) und auf der Website der Tschechischen Rechtsanwaltskammer (ČAK).....	6
Mitteilung des Vorstandes der Tschechischen Rechtsanwaltskammer (ČAK): Anwaltliche Schweigepflicht und „Abbildung der Bewegungsströme“.....	8
Wichtiger Hinweis: Die Büros der Tschechischen Rechtsanwaltskammer ziehen vom Donau-Palast in Ersatzräumlichkeiten um.....	9
Aktuell im Recht Hana Rýdlová.....	10

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Ersatzleistungen für die durch Krisenmaßnahmen während der Coronavirus-Pandemie verursachten Schäden Filip Melzer.....	13
Zur strafrechtlichen Sanktionierung der Verbreitung falscher, beunruhigender Gerüchte (nicht nur über den Coronavirus) Jiří Jelinek.....	23
Wann kann der Aufsichtsstaatsanwalt Beschwerde eines Beschuldigten gegen den Beschluss über die Einleitung der Strafverfolgung abweisen Jan Brázda.....	28
Kurze Überlegung zum neuen Sachverständigengesetz Bohumil Poláček.....	30
Problematische Fragen zur Aufhebung der Enteignung gemäß Teil sechs des Enteignungsgesetzes Tomáš Grygar.....	33

Aus der Rechtsprechung

Oberstes Gericht: Zur Auseinandersetzung des gemeinschaftlichen Vermögens der Ehegatten durch Gerichtsentscheidung beim Bestehen einer Vereinbarung über die Auseinandersetzung des gemeinschaftlichen Vermögens der Ehegatten für die Zwecke des Ehescheidungsverfahrens ohne Ermittlung von Ursachen der Ehezerüttung.....	39
Verfassungsgericht: Zur Verletzung des Rechts einer juristischen Person, ihren Verteidiger im Strafverfahren zu wählen.....	44
Oberstes Verwaltungsgericht: Herausgabe vom Mobiltelefon als wichtige Sache für das Ordnungswidrigkeitsverfahren.....	47
Stadtgericht in Prag: Zurückbehaltung des anwaltlichen Honorars aus den für den Kunden erwirkten Finanzmitteln.....	51
Europäischer Gerichtshof: Zum europäischen Haftbefehl.....	56
EGMR: Zur Abschiebung von Migranten.....	57

Aus der Fachliteratur

Irena Holcová u. Kollektiv: Urhebergesetz und mitgeltende Vorschriften (einschließlich internationaler Verträge und europäischer Vorschriften). Kommentar (Jiří Srstka).....	59
Jiří Srstka u. Koll.: Urheberrecht und mitgeltende Rechte (Petr Čechák).....	59
Jan Strakoš: Gesetz über einige Ordnungswidrigkeiten. Praktischer Kommentar (Pavína Kroupová).....	60
Josef Čermohrávek, Petr Doubrava: Rechtstreite im Bauwesen (Aleš Rozehnal).....	61
Michal Štancl: Verfügung über das Staatsvermögen (Petr Liška).....	62
Eva Ropková: Tschechisch für Recht/Právníká čeština (Alexander Dietz).....	63

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Elektronische Registrierkasse bei einem Rechtsanwalt – Teil II. Jiřina Procházková, Alena Wágner Dugová.....	65
Die Verteidigerunion bilanziert das Jahr 2019 Václav Vlk.....	70
Aus der Disziplinarpraxis Petra Vrábliková.....	71
Dienstleistungen der WI-ASS ČR stehen den Rechtsanwälten nach wie vor zur Verfügung Tereza Poláková.....	72

Aus Europa und der Welt

Ständige Vertretung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer in Brüssel informiert.....	73
--	----

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Die Fortbildungstätigkeit der Tschechischen Rechtsanwaltskammer wurde durch die Coronavirus-Pandemie unterbrochen.....	74
--	----

Zum Schluss

Restaurateur und Kröte Petr Hajn.....	76
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý.....	77
Wissen Sie, dass ... Stanislav Balík.....	77

Inhaltsverzeichnis.....	78
-------------------------	----

Zusammenfassung/Summary.....	79
------------------------------	----

Table of Contents.....	80
------------------------	----

Filip Melzer: Ersatzleistungen für die durch Krisenmaßnahmen während der Coronavirus-Pandemie verursachten Schäden
Die wirtschaftlichen Folgen der verlaufenden Pandemie der COVID 19 Erkrankung werden enorm sein. In diesem Beitrag schildert der Autor die Konturen der möglichen Rechtslösung durch Schadenersatz und der Probleme, welche die Rechtsregelung der Schadenersatzgewährung nach dem Krisengesetz hervorruft. Es ist allerdings klar, dass es auch eine Reihe anderer Probleme gibt, auf die dieser Artikel nicht reagiert. Ihre Abarbeitung stellt eine weitere Aufgabe dar, die auf uns in der nächsten Zukunft sicher noch zukommen wird.

Jiří Jelínek: Zur strafrechtlichen Sanktionierung der Verbreitung falscher, beunruhigender Gerüchte (nicht nur über den Coronavirus)

Das aktuelle Bild der Kriminalität verändert sich. Das betrifft auch die Formen strafbarer Handlungen bei der Straftat Verbreitung falscher, beunruhigender Gerüchte gemäß § 357 des Strafgesetzbuches. Falschmeldungen darüber, dass sich in der Schule eine Bombe befindet, die explodieren wird, sind verschwunden, weil Schulen geschlossen sind. Dafür werden jetzt aber Falschmeldungen über die Ausbreitung des Coronavirus in der Gesellschaft in Umlauf gebracht. Der Artikel analysiert Merkmale dieser Straftat und weist darauf hin, dass die Verbreitung von Falschmeldungen, die die Beunruhigung der Bevölkerung hervorrufen, sowie die strafrechtliche Ahndung solcher Handlungen historische Erscheinungen sind. Nicht jede Verbreitung unwahrer Informationen stellt eine Straftat dar.

Jan Brázda: Wann kann der Aufsichtsstaatsanwalt Beschwerde eines Beschuldigten gegen den Beschluss über die Einleitung der Strafverfolgung abweisen
Der Artikel behandelt den § 146 Abs. 2 der Strafordnung – Verfahren vor einem Organ, gegen dessen Beschluss die Beschwerde gerichtet wird, und macht auf den Beschluss des Obersten Gerichts aufmerksam, das den Beschluss des Staatsanwaltes aufhob, welcher gesetzwidrig war. Der Aufsichtsstaatsanwalt, der die Einleitung der Strafverfolgung anwies, gegebenenfalls ihr zustimmte, darf über die Beschwerde gegen den Beschluss gemäß § 160 Abs. 1 der Strafordnung über die Einleitung der Strafverfolgung in derselben Sache nicht entscheiden, denn es würde sich um eine Gesetzesverletzung zum Nachteil des Beschuldigten handeln, da der

Staatsanwalt zu diesem Beschluss vom Gesetz her nicht berechtigt war. Durch sein Vorgehen nahm er dem Beschuldigten das Recht auf unparteiliche und objektive Beurteilung seines Rechtsmittels durch das übergeordnete Organ.

Bohumil Poláček: Kurze Überlegung zum neuen Sachverständigengesetz

Der Autor denkt im Artikel über das neue Sachverständigengesetz und seine Auswirkungen auf die Praxis nach. Er fokussiert vor allem auf einige legislativ-technische Fehler, vergisst jedoch auch positive Seiten der neuen Rechtsregelung nicht.

Tomáš Grygar: Problematische Fragen zur Aufhebung der Enteignung gemäß Teil sechs des Enteignungsgesetzes

Dieser Artikel versucht, vier Fragen zu beantworten, die im Zusammenhang mit der Aufhebung der Enteignung gemäß Teil sechs des Gesetzes Nr. 184/2006 Sb., über Enteignung, auftreten. Was ist die Natur dieses Instituts? Was sind die Gründe für die Aufhebung der Enteignung? Was geschieht mit Eigentumsrechten der Betroffenen infolge der Aufhebung der Enteignung? Auf welche Weise, ggfs. in welchem Rechtsregime erfolgt die Erstattung der gegenseitigen Leistungen und die eventuellen Schadenersatzleistungen?

Filip Melzer: Compensation for damage caused by emergency measures adopted during the coronavirus pandemic

The economic consequences of the current COVID 19 pandemic will be enormous. In this article, the author outlines the possible legal solutions for compensation of damage, as well as the issues following from application of the rules on compensation under the Emergency Act. Naturally, there are numerous other issues which the article does not address, and which we will undoubtedly need to cover in the near future.

Jiří Jelínek: On punishment for the spreading of alarming news (not only concerning coronavirus)

The present criminal landscape has changed. This also concerns the forms of the criminal offence of spreading of alarming news under Section 357 of the Czech Criminal Code. False reports regarding an alleged bomb which is going to explode in school premises have disappeared as the schools are closed. Meanwhile, there have been false reports

regarding the spreading of coronavirus in the society. The article discusses the elements of this criminal offence. The article also points out that spreading of false news causing concerns among the population as well as criminal sanctions for such acts are historical phenomena. Not every case of spreading of news, which are not true, constitutes a criminal offence.

Jan Brázda: In what cases may the supervising public prosecutor dismiss the accused's complaint against a resolution initiating criminal prosecution

The article concerns Section 146 (2) of the Code of Criminal Procedure – proceedings before the body against which the complaint is directed, and informs of the judgement of the Supreme Court, which cancelled a decision of the public prosecutor on grounds of violation of the law. A supervisory public prosecutor who instigated or agreed with initiation of criminal prosecution cannot decide on a complaint against a resolution initiating criminal prosecution issued in the same case under Section 160 (1) of the Code of Criminal Procedure as the law vests no such authority in the public prosecutor. By making such a decision, the public prosecutor deprived the accused of the right to impartial and objective assessment of his complaint by the superior body.

Bohumil Poláček: Brief comment on the new Experts Act

The author presents his considerations on the new law governing the activities of experts, and its practical consequences. In particular, he focuses on several legislative technical errors, but also stresses the advantages of the new legislation.

Tomáš Grygar: Issues related to cancellation of expropriation pursuant to Part Six of the Expropriation Act

The article searches for answers to four questions arising in connection with the cancellation of expropriation pursuant to Part Six of Act No. 184/2006 Coll., on expropriation. What is the nature of this concept? On what grounds expropriation can be cancelled? What is the fate of the ownership rights of the affected persons once an expropriation measure is cancelled? How and, where applicable, under what legal regime mutual performances shall be returned and compensation of damage paid?

Leading article

Vladimír Jirousek: **Easter editorial**..... 4

News

Law and Covid-19: All important news daily on Advokátní deník and the Czech Bar Association s website 6
Communication of the CBA Board of Directors: Professional secrecy and “tracing” 8
Important notice: The offices of the Czech Bar Association move from the Dunaj Palace to substitute premises 9
Legal updates Hana Rýdlová..... 10

Legal Theory and Practice

Articles

Compensation for damage caused by emergency measures adopted during the coronavirus pandemic Filip Melzer 13
On punishment for the spreading of alarming news (not only concerning coronavirus) Jiří Jelínek 23
In what cases may the supervising public prosecutor dismiss the accused’s complaint against a resolution initiating criminal prosecution Jan Brázda..... 28
Brief comment on the new Experts Act Bohumil Poláček..... 30
Issues related to cancellation of expropriation pursuant to Part Six of the Expropriation Act Tomáš Grygar 33

Judicial Decisions

Supreme Court: On settlement of the community property of spouses by court in cases where the spouses have concluded an agreement on settlement of their community property for the purposes of divorce proceedings without ascertaining the causes of breakdown of the marriage 39
Constitutional Court: On infringement of the right of a corporate entity to choose its counsel in criminal proceedings 44
Supreme Administrative Court: Surrendering of a mobile phone as a thing important for infraction proceedings..... 47
Municipal Court in Prague: Retention of attorney’s fee from the money collected for the client 51
EU Court of Justice: On the European Arrest Warrant 56
ECtHR: On expulsion of migrants 57

Professional literature

Irena Holcová et al.: **Copyright Act and related regulations (including international treaties and European regulations). Commentary** (Jiří Srstka) 59
 Jiří Srstka et al.: **Copyright and Related Rights** (Petr Čechák)..... 59
 Jan Strakoš: **Act on Certain Infractions. Practical commentary** (Pavčina Kroupová) 60
 Josef Černohlávek, Petr Doubrava: **Legal disputes in the construction industry** (Aleš Rozehnal)..... 61
 Michal Štancl: **Disposal of State property** (Petr Liška) 62
 Eva Ropková: **Tschechisch für Recht/Legal Czech** (Alexander Dietz) 63

Legal Profession

Czech legal profession

Electronic records of cash sales for lawyers – part II. Jiřina Procházková, Alena Wágner Dugová 65
2019 in retrospective by the Union of Defence Lawyers Václav Vlk..... 70
Disciplinary decisions Petra Vrábliková 71
The professional insurance company WI-ASS ČR continues to provide its services to lawyers Tereza Poláková 72

From Europe and from the world

Information from the permanent representation of the Czech Bar Association in Brussels 73

Information and Points of Interest

You should know

The educational activities of the Czech Bar Association suspended due to the coronavirus pandemic..... 74

Finally

Restaurant manager and a toad Petr Hajn 76
Drawing by Lubomír Lichý 77
Do you know that ... Stanislav Balík..... 77

Inhaltsverzeichnis 78
Zusammenfassung/Summary..... 79
Table of Contents 80

Chytré řešení výhodné pro mě i mé klienty.

Platební terminál s EET

**PLATEBNÍ
TERMINÁL
ZDARMA**

Jednoduché a levné řešení EET:

- jeden přístroj pro EET i přijímání platebních karet za výjimečných podmínek
- plnohodnotné řešení EET včetně plateb v hotovosti za 100 Kč + DPH měsíčně
- vzdálená instalace EET zdarma
- vypůjčení platebního terminálu zdarma už při obratu 30 000 Kč měsíčně

Kompetenční centrum pro svobodná povolání
tel.: 725 435 792
e-mail: kcsp@unicreditgroup.cz
www.unicreditbank.cz

SONET, společnost s.r.o. – Member of Payten
www.sonet.cz

SONET
MEMBER OF **Payten**

Banka pro všechno,
na čem záleží.

 UniCredit Bank

Audi Service

It's Audi time.

V pohybu, v pohodě.

V pohybu a v pohodě si užijete sezonu s **perfektně připraveným vozem v našem autorizovaném servisu Audi**. Odborně vyškolený tým, precizně zpracované originální díly, dokonale funkční příslušenství, kompletní služby Audi Pneuservisu se širokou nabídkou letních pneumatik s PneuGarancí. Využijte naše profesionální servisní služby a užijte si bez obav každou cestu. **It's Audi time.**

Porsche Praha-Prosek

Liberecká 12, 182 00 Praha 8, tel.: 286 001 703, www.porsche-prosek.cz